da skarpa skillnad, som troligen framträder emellan bildningen och mörkret, just under öfwergångsperioden, eller den tid, hwarunder den förra kan blifwa allmännare hos folket, men denna period bör wara fulländad under loppet af en wanlig menniskoälder och kan alltså denna omständighet icke anwändas såsom skäl mot en redbar upplysnings allmännare spridande, emedan, för att conseqvent fullfölja bewisningen, man annars icke någonsin borde börja dermed, hwilket likwäl icke utgör den mening i detta afseende, som jag anser för ett af tidens gynnsammare tecken.

Efter hwad jag nu tagit mig friheten yttra, återstår mig den hemställan, hwarom jag önskade, att Ståndet wille sig förena, nemligen dels att det måtte lemnas Församlingarne rättighet att med de blifwande Skol-Lärarne öfwerenskomma om deras wilkor och löneförmoner, äfwen under det minimum, Betänkandet i deß 4 §. innehåller: dels att de aftal, som nu ega rum emellan Folk-Lärare och de Församlingar, som redan ega Skolor, måtte hållas i helgd, intilldeß andra öfwerenskommelser rättskenligt och efter localförhållanden kunna träffas.

Slutligen, och med tillförsigt till detta ärade Stånds så ofta wisade klara och fosterländska åsigter i frågor, hwilka, likſom denna, så djupt ingripa i samhällets och kommande generationers wälfärd, beder jag Ståndet benäget upptaga den hemställan jag ytterligare wågar göra, nemligen att, för winnande af ändamålet: större moralisk och oeconomisk förkofran för oß och wåra efterkommande, nu mindre afse och beräkna de swårigheter wid Folk-underwisningens införande, hwilka twifwelsutan på många orter skola framstå, än det gagn och den ojemförligt större för-

del, som af en sådan uppoffring kan förwäntas; ty ehuru jag, af egen erfarenhet, sanningsenligt tror mig kunna intyga, att deßa kostnader och swårigheter i sjelfwa werket böra blifwa mindre än man i allmänhet föreställer sig, samt kännas ännu lättare i den mån nit för saken och klok omtanka wid werkställigheten läta sig finnas, är jag dock ingalunda berättigad förmoda, att denna min enskilda erfarenhets åberopande kan gifwa tillräckligt stöd åt min innerliga önskan att se denna Fäderneslandets wigtiga angelägenhet afgjord på ett sätt, som bäst befordrar kommande slägtens sanna fördel och äfwen möjligen i en framtid hedrar deras minnen, hwilka behandlat den."

Med Sahlström förenade sig vice Talmannen Per Ericsson, Johan Olof Widegren från Östergöthlands Län, Peter Persson i Ådelfors och Jonas Andersson från Jönköpings Län, Johan August Zetterberg från Stockholms Län, Nils Persson och Olof Jacobsson från Södermanlands Län jemte en stor del af Ståndets öfrige Ledamöter.

Matts Persson från Stockholms Län yttrade:

"Länge nog wid föregående Riksmöten hafwa Nationens Representanter uppoffrat tid och förmåga på bildande af Folk-skolor, men deras bemödanden hafwa warit förgäfwes, emedan deße kära Fäderneslandets wänner alltid stadnat i minoriteten, och hittills i detta fall har alltid rättwisan dukat under. Denna Riksdag har man åter kommit så långt, att wi inom detta Stånd hålla på att fatta beslut öfwer ett af de Sammansatta Utskotten framlagdt Betänkande.

Många föregående Talare hafwa här förklarat, att detta wore ett ibland de wigtigaste föremål, som kan göra kommande Slägter och Nationer lyckliga; ja så lyckliga, att

den mindre lottade äfwen kan wägleda sig i bildning och upplysning. Jag tror fullt och fast, att nödwändigheten det påkallar, men icke desto mindre har en mängd med anmärkningar utbredt sig i wackra och lockande ordalag, som åsyfta att nu kunna äfwen denna gång gifwa bildnings- och uppfostrings-förslagen en säker hjertestöt. Jag hoppas likwisst, att det ej för mycket skakat åsigterne; åtminstone har det ej rubbat min öfwertygelse; jag är ej skrämd af detta skenfagra buller.

Emot 1 §. 2 mom. har här blifwit anmärkt, att det ej wore tänkbart, att en Fast Skola skulle finnas i hwarje Församling. Deßa anmärkningar äro ganska swaga, emedan i dem ej finnes någon reçon. Här har man i detta moment welat fastställa eller uttrycka sig i en principfråga, att en fast Skola eller Skol-inrättning bör finnas i hwarje Församling. Utskotten hafwa ej welat fästa sig wid undantagen från sjelfwa principen; ty den bör genomföras hel och hållen, på det att det ej måtte blifwa en half-princip. Jag will häröfwer citera ett exempel. Jag bor i en Församling, der det finnes de mest betänkliga locala omständigheter. Församlingen består af 8 öar. Jag will då säga: på medelpunkten af Socknen bygger man ett Skolhus, dertill söker man Lärare, som genomgått Seminarium, eger det kunskapsmått, som dertill erfordras. Här är nu en fast Skola. Men nu först kommer jag till undantagen. Denna fasta Skola flyttar sina terminer sålunda: 2:ne månader på en ö, 2:ne månader på en annan, o. s. w., får den circulera, men Inrättningen står ändock fast och blifwer ändock en fast Skola, som ej beror af godtycket, att det ena året wara en Skola och ett annat icke. Således för min del, då jag inom Utskotten haft den förmån att med spänd

uppmärksamhet följa discußionen, befarar jag ingenting, utan godkänner 1 §. med deß momenter.

Här har äfwen sagts, att lönen för en Skolmästare är för hög. Jag medgifwer det kan blifwa känbart; men det må blifwa derwid. Will man till målet, måste man laga till medlen. Denna lönen är ej stor. Mången Statkarl, Kusk, eller Stalldräng har lika mycket. Det gär ej an, att man så klämmer till saken på denna wäg, att den deraf stadnar. Det kommer nog flere händelser, som motwerka och som wi nu ej kunna se för närwarande.

Hwad jag har att anmärka emot Betänkandet är om Skolans byggnads-skyldighet. I den delen instämmer jag helt och hållet med Måns Månsson från Calmar Län uti hwad han i sin reservation har sagt. Här har man i Betänkandet föreslagit, att ett anslag från Statens sida skulle utgå med 50,000 R:dr, ehuru jag aldrig är eller kan blifwa af den tankan, att Staten bör komma emellan med medel till enskilds företag. Ty efter min öfwertygelse wore det rättaste sätta ned Bewillningen så mycket på hwarje person, som till Communal-afgiften fordras, hwilket jag tror blefwe säkraste och jemnaste utdelningen af öfwerskotts-medlen. Men som nu ryktet förmäler, huru i Stats-Utskottet tillgår, lärer det wara godt om medel. Jag kan då ej gilla, att när millioner kastas i Canaler, en sådan spottpenning kastas till Folk-underwisningen, utan jag föreslår dertill 200,000 R:dr, och tror mig hafwa skäl dertill, eftersom ställningar och förhållanden nu stå. För öfrigt godkänner jag Betänkandet och önskar att det med Guds makt och hjelp måtte få framgång och ej störtas i djupet af sine fiender.

Lars

Lars Nilsson från Blekinge Län yttrade: "Då anspråken på upplysning och bildning inom hwarje samhällsclaß äro så betydligt stegrade, bör man efter min åsigt wißerligen widtaga alla nödiga åtgärder att aflyfta okunnighetens dunkla slöja, till skingrande af det mörker, hwari en stor del af den lägre folkclaßen sig ännu befinner; och för att hos den blifwande generationen sprida det ljus och den kunskap som erfordras för att kunna såsom Christen och samhällsmedborgare rätt uppfylla en menniskas bestämmelse; men ehuru jag således erkänner det goda och ädla syftemålet med ifrågawarande förslag till Folk-underwisningens befrämjande, hafwa dock åtskillige stadganden deruti förefallit mig något betänkliga, helst jag alltför wäl inser att desammas realiserande skall komma att alltför kännbart drabba Communerne. Enligt hwad jag förut i denna fråga yttrat, anser jag det böra få ankomma på Communerne sjelfwe att bestämma den lön Lärarne böra åtnjuta, likasom jag anser föreskriften derom att hwarje barn owilkorligen, såwida bristande naturanlag icke deremot lägger hinder i wägen, skall lära sig, ej allenast correct skrifwa Swenska språket, utan äfwen känna det allmännaste i Fädernesländets Historia och Natur-Läran, wara något strängt, synnerligast om det allena skall få bero på Kyrkoherden i Församlingen, att afgöra, huruwida undantag härifrån får ega rum. Mig synes derföre lempligare, att sådant bedömande öfwerlemnades åt Skol-Directionen, der Kyrkoherden äfwen är Ordförande; åtminstone anser jag den förändring böra ske i 6 §., puncten E, der det står: förswarlig färdighet i Swenska språkets rättskrifning, i stället: skrifwa förswarligt, eller ock anser jag Litt. E böra förswinna.

Äfwenledes borde redactionen i 2 §. förändras, emedan man i annat fall skulle kunna tyda densamma derhän, att Församlingarne äfwen skulle uppbygga serskildte hus för de Ambulatoriska Skolorne; och då ingenting är nämndt om Lärarne wid deßa Skolor, skola wäl Församlingarne, såsom sig bäst paßande, derom ega rätt beslutа och afgöra, efter som wid hwarje orts beqwämlighet kan wara nyttigast. — Nog, att både den fasta och Ambulatoriska Skolor böra finnas.

I afseende på de föreslagne 250,000 R:dr af allmänna medel, anser jag dem rättwisast böra fördelas på alla Länen, i proportion efter Folkmängden i Socknarne, emedan en alltför stor orättwisa annars skulle komma att uppstå.

Slutligen, och hwad angår sjelfwa grundprincipen i öfrigt af detta wigtiga ämne, tror jag att med en redig och wäl bildad Religions-kunskap, menniskans inre och yttre medborgerlighet, kunna blifwa lika nyttig i samhället, och med detsamma den rena och ärliga arbetsfliten lika snart bewarad; dock med både rättighet och skyldighet för hwar och en, som eger fallenhet och förmåga, till ett högre lärdomsmått; men det owilkorliga twånget i allmänhet, utan åtskillnad, bör efter min tanka, mildras och omredigeras."

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Om hela werldens wältalighet förut sökt öfwertyga mig, att förewarande, Bonde-Ståndets wäl närmast rörande, Utlåtande skulle inom Ståndet komma att möta ett sådant motstånd, som det jag hört yttras i åtskillige af de nu upplästa skriftlige anföranden, hade jag ändock icke kunnat föreställa mig, att sådant warit möjligt, helst icke någon röst höjde sig emot,

utan alla syntes gilla den af mig i ämnet wäckta motion, med hwilken Utlåtandet i det närmaste öfwerensstämmer. Ett sådant ombyte i åsigter är för mig alldeles oförklarligt, synnerligast då man icke kan förneka, att det är stridande emot Folkets sanna wäl och möjligheten att bereda detsamma de Gudomliga fördelarne af upplysning och bildning, som det så länge måst sakna. Det är wäl sannt, att detta Utlåtande, så wäl som andra menniskowerk, icke kan wara utan fel, men då man besinnar de swårigheter, som alltid möta wid att göra oeconomiska Författningar lemplige för flera olika orter, serdeles i ett Land med så olika local-förhållanden, som Swerige, kan man icke undgå att erkänna, det Utskotten både nedlagt den berömligaste möda på Utlåtandets utarbetande, och derutinnan öfwer förmodan, lyckats att träffa det lempliga. Det är yttradt, att de åt Skol-Lärarne föreslagne löner blifwit för rundeligen tilltagne, så att Församlingarne ej förmå utgöra desamma; hwarjemte man yrkat, att Communerne sjelfwe måtte få bestämma Skol-Lärarnes löne-inkomster. Men då Utskotten tillstyrkt, att, om någon Församling är så fattig, att den icke kan aflöna sin Skol-Lärare, bidrag dertill skola lemnas af allmänna medel, samt man icke rimligen lärer kunna förwänta det skicklige Lärare, som ega det af Utskotten föreslagna kunskaps-förråd, hwilket, efter min öfwertygelse, icke tål någon förminskning, Dola kunna erhållas för lägre lön, än den föreslagna, samt man har allt skäl befara, att, om lönernes bestämmande öfwerlemnas åt Communerne ensamt, de på mer än ett ställe komma att blifwa alldeles otillräcklige, så att ändamålet med Folkskolorne förfelas, anser jag det icke wara wäl betänkt, att wägra bifall till hwad Utskotten i berörde afseende tillstyrkt. Man har wi-

dare yttrat, att det för barnen föreslagna minimum af kunskaper skulle wara för stort, och omöjligt att inhemta. Riktigheten häraf kan jag icke eller medgifwa, ty jag är öfwertygad, att, om man kunde winna den framgång med Folk-underwisningen, att icke någon person inom Fädernes-landet funnes, som ej egde de kunskaper Utskotten såsom minimum för barnen föreslagit, man icke skulle behöfwa frukta, att folk-bildningen blefwe för hög, eller medborgarnes kunskaps-förråder för stora. Jag har åtminstone, under den tid jag lefwat, aldrig hört någon beklaga sig för det han kunnat för mycket, men wäl för det han wetat för litet; och icke sällan har jag hört okunnigheten skryta öfwer insigter, hwilka den helt och hållet saknat. Utskotten hafwa dock äfwen i detta afseende, för barn med trög fattningsförmåga och bristande natur-anlag, så modifierat fordringarne, att någon fara för öfwerdrift icke kan wara för handen. — Ämnet de till Skol-Lärares bildande föreslagne Seminarier hafwa åtskillige Ledamöter jemwäl yttrat sig, och jag medgifwer, att äfwen jag, då Utskottens i ämnet först afgifne Betänkande hos Ståndet war under öfwerläggning, ansåg deßa läro-anstalter kunna inskränkas till fyra för hela Riket; men wid närmare eftersinnande har jag funnit, att Utskottens förslag, äfwen i denna del, är wäl grundadt, ty det är alldeles owedersägligt, att med Skolor utan duglige Lärare, ingenting kan uträttas, och att, då tillgång på sådane Lärare saknas, bildnings-anstalter för dem måste inrättas. Då nu härtill kommer, att hela det för Seminarierne nu tillstyrkta Stats-anslag icke uppgår till mer än 6,500 R:dr om året, hoppas jag, att man icke eller för dyrhetens skull skall motsätta sig inrättandet af oftanämnde anstalter. Åtskillige andra anmärkningar

emot Utlåtandet äro wißerligen äfwen framfiällde, men, dels äro deßa af sådan beskaffenhet, att de icke tarfwa någon wederläggning, och dels angå de så obetydliga omständigheter, att de ej äro förtjente af någon synnerlig uppmärksamhet. Således, mine Bröder! då J kännen, att ingenting gör sig sjelf, och att stora ändamål icke winnas utan stora uppoffringar, uppmanar jag Eder hjertligen, att med samdrägt och wälwilja omfatta det för Fäderneslandet, och serdeles deß allmoge, wigtiga ämne, som nu är under öfwerläggning, och att icke alltför mycket se på de uppoffringar, som för deß framgång äro oundgänglige, på det att det stora mål: folkets upplysning och sedlighetens förbättring, som dermed är åsyftadt, må kunna ernås, och hwar och en medborgare sättas i tillfälle, att lika wäl få känna sina rättigheter, som sina skyldigheter, och wi sämedelst söka förekomma maktens obehöriga inkräktningar på folkets område, samt icke genom Utlåtandets ogillande eller sönderstyckande gifwa Med-Ständen anledning till owißhet och twifwel om hwad Bonde-Ståndet egentligen will. Jag bifaller Utlåtandet i sin helhet.

Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, Jonas Kylander och Olof Carlsson från Wermlands Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län, Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län, m. fl., förenade sig med Heurlin.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Då flere af Ståndets Ledamöter yttrat sina tankar uti ifrågawarande ämne, finner jag, med afseende å ämnets wigt, mig icke eller böra underlåta, att jemwäl tillkännagifwa de åsigter jag derutinnan hyser. Hwad först angår stadgandet i 2 §., om skyldigheten att bygga och underhålla Skolhus, så instämmer jag i den deremot af Måns Månsson från

Calmar Län afgifna reservation, och anser alla, som äro boende inom Församlingen, böra deltaga i denna skyldighet, Prest och Klockare derifrån icke undantagne, ty deße komma att draga icke obetydlig fördel af Folk-skolorne; — Presten derigenom, att hans beswär med ungdomens underwisning och beredande till deß första Nattwardsgång betydligen lindras; och Klockaren, som, enligt hitintills gällande Författningar, är skyldig att syßelsätta sig med barna-underwisningen, i tby, att han derföre hädanefter kommer att erhålla betydligen tillökade löne-inkomster. Det i 6 §. föreslagna minimum af kunskaper anser jag wara för högt tilltaget, och tror, att hwad som der, under Litt. A, B, C och H, är upptaget kan wara nog, helst man i allmänhet kan wara förwißad, att omtänksamma Föräldrar icke underlåta förskaffa sina barn all den underwisning och bildning, som för deras stånd och yrke är behöflig; och det, enligt min tanka, är en orimlighet, att twinga dem, som sakna fattningsförmåga och äro tröga, att kanske hela sin lifstid gå i Skola. Häraf kan någon nytta eller fördel icke winnas, synnerligast i en tid, sådan, som den närwarande, då arbetskrafterne nödwändigt måste tagas i anspråk för bergning och utkomst.

Lars Petersson från Blekinge Län och Johannes Johannesson från Götheborgs och Bohus Län förenade sig med Appelqvist.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Då detta ämne senast hos Ståndet war under öfwerläggning, delade jag den af flere andre Ledamöter yttrade åsigt, att de för Skol-Lärarnes bildande föreslagne Seminarier icke woro behöflige; men wid ämnets närmare öfwerwägande har jag funnit, att deßa bildningsanstalter ej kuuna umbä-

ras; och då det derföre tillstyrkta Stats-anslag icke utgör mer än 500 R:dr årligen för hwartdera, hoppas jag, att Utlåtandet i denna del inom Ståndet icke skall möta motstånd. Ehuru jag jemwäl i öfrigt godkänner grunderne för hwad Utskotten tillstyrkt, anser jag likwäl åtskillige anmärkningar wid Utlåtandets detailler wara af nöden. I afseende å stadgandet om byggnad och underhåll af Skolhus, instämmer jag i den af Måns Månsson afgifna reservation. Det i 3 §. 4 mom. föreslagna stadgande, att Stipendiater, som wid Seminarium fulländat deras läro-curs, äro förbundne, att minst för tre år antaga Skol-Lärare-befattning, anser jag wara alltför owilkorligt, och, efter min tanka, kan hela detta moment utur förslaget utgå. Första mom. af 4 §., der det heter: att Lärare, som wid utgåendet från Seminarium med wederbörande Föreståndares betyg, wisat sig ega föreskrifna kunskaper, böra hwardera årligen undfå den för Skol-Lärare föreslagna lön, är otydligt, och kan lätteligen föranleda till den föreställningen hos uteraminerade Skol-Lärare, att han, wid utgåendet från Seminarium, är berättigad till lön, ehwad han erhållit Lärare-befattning eller icke. Wid det i 12 §. föreslagna stadgande, att husbonde skall wara answarig derför, att hans tjenstehjons och statstorpares barn icke blifwa i saknad af underhåll wid skolåfningarne, anser jag böra tillsättas orden: "så wida han dertill har förmåga;" och anser jag stadgandet i 3 mom. af nytnämnde §., att de barn, för hwilka hemläsning är medgifwen, böra anses skyldige att infinna sig i Skolan å de dagar i wecka, som dertill bestämmas, wara olempligt och jemwäl öfwerflödigt, enär controll å deras kunskaper kan tillräckligen utöfwas wid de i 7 §. 2 mom. föreskrifna Examina. I afseende å de af

några wärde Ledamöter framställde anmärkningar, att det för barnen föreslagna kunskapsmått och de åt Lärarne tillstyrkte löneförmåner skulle wara för stora, får jag erinra, att då, hwad kunskapsmåttet beträffar, man mer och mer börjat inse behofwet af Communal-styrelser, och Ständerne wid innewarande Riksdag beslutat, att sådana skola inrättas; men att ett dylikt Styrelse-system, utan tillräcklig bildning hos Communernes innewånare, icke är möjligt, finner man lätteligen af så wäl detta, som många andra skäl, att det är nödwändigt, att bildningsgraden hos folket betydligen uppdrifwes ifrån deß nuwarande låga ståndpunct; och hwad lönerne angår, så, då man icke rimligen kan neka, att en nitisk och skicklig Barna-Lärare hwarken oförtjent af sorgfri utkomst, eller med färre löne-inkomster, än de föreslagna, kan wara belåten, torde någon grundad anledning till Utlåtandets ogillande i detta afseende icke föreffinnas, helst Utskotten tillstyrkt ett årligt Statsanslag af 50,000 R:dr, till biträde i Skol-Lärarnes aflöning, för de Socknar, som äro obemedlade; och att berörde anslag bör tilldelas sådane Socknar, är, efter min åsigt, desto rigtigare, som flera lyckligare lottade trakter finnas, hwilka dels förut ega anslag till Skol-Lärare-löner och dels icke sakna tillgång, att dem sjefwe utgöra; i följd hwaraf jag icke kan dela denna af Lars Nilsson från Blekinge Län yttrade åsigt, att berörde Statsanslag bör mellan Rikets Län lika fördelas.

Henrie Andersson från Örebro Län: Ehuru jag inser och erkänner, att en förbättrad Folk-underwisning öfwer hela Riket är af största behof påkallad, och jag derföre önskar all möjlig framgång åt förewarande Utlåtande, finner jag mig likwäl hysa betänklighet wid att godkänna det-

samma i sin helhet; ty jag fruktar, att de stränga föreskrifterne, om det föreslagna kunskapsmäntets inhemtande, och om minimi beloppet af Lärarnes löner, hos folket komma att möta ett stort motstånd; och jag kan sjelf icke neka till, att det förefaller mig såsom Utskotten mera affett Lärarnes begwämlighet och utkomst, än Församlingarnes förmåga, att åstadkomma deßa förmåner. Det hade derföre, enligt min tanka, warit lempligare, att bestämmandet af Skol-Lärarnes löne-förmåner blifwit öfwerlemnadt åt Communerne sjelfwe. Om behofwet af de föreslagne Seminarierne och Statsanslaget för de Stipendiater, som der skola underhållas, har jag icke kunnat öfwertygas, hwarfore jag ock yrkar afslag å Utlåtandet i deßa delar; ty om erfarenheten skulle wisa brist på sticklige Skol-Lärare, må det wara kommande Ständer öppet, att widtaga åtgärd för en sådan olägenhets afhjelpande. I afseende å stadgandet i 1 §. 2 mom., att i hwarje Pastorat bör finnas minst en fast Skola, instämmer jag i Prosten Björkmans reservation, emedan det är obestridligt, att enahanda stadgande, i detta afseende, wid Ystad och Haparanda icke kan wara lempligt; och hwad angår byggnad och underhåll af Skolhus, instämmer jag i den reservation Måns Månsson afgifwit.

Per Östman från Wester-Norrlands Län: Jemte förklarandet af min högaktning och erkänsla för de af Utskotten i förewarande Utlåtande framställde grundsatser, hwilkas tillempning säkerligen genom en ökad bildning åt det uppwexande slägtet, i förening med en utwidgad näringsfrihet, skola åt Fäderneslandet bereda lyckligare tider, får jag i några få afseenden emot Utlåtandet göra de anmärkningar, jag finner af nöden. Jag anser nemligen det böra få bero på Communerne sjelfwe, att bestämma, så wäl huru-

wida Folk-skolan inom hwarje District bör wara fast eller flyttbar, som lönen åt Skol-Läraren; och om Klockare- och Skol-Lärare-tiensterne förenas, synes mig det af Utskottet, såsom maximum, föreslagna löne-belopp af 40 tunnor spannmål kunna nedsättas till 24 tunnor. Det för barnen föreslagna kunskapsmått kan jag icke eller godkänna; ty att owilkorligen föreskrifwa, det de alla skola inhemta lika kunskaper, är så mycket mindre lempligt, som det icke kan wara nödwändigt, att flickor af den arberande claßen förses med ett sådant förråd af kunskaper, som Utlåtandet upptager. Till Folk-skolornes inrättande och iordningsställande samt de fattiga barnens underhållande derstädes, anser jag en del af Banco-winsten lempligast kunna disponeras.

Per Jönsson från Christianstads Län: Då detta Betänkande förra gången förewar i Ståndet, gjorde jag wid återremißen de anmärkningar jag fann nödige. Nu, efter en lång discußion, är i samma ämne så mycket skrifwet och talat, att jag icke borde öka det, för att borttaga en för Ståndet så dyrbar tid; men som ämnet är af den största wigt — ja grundwalen till samhällsbyggnaden och deß bestånd, så må det förlåtas mig, att äfwen jag, fast i korrthet, gifwer min åsigt i denna sak tillkänna. De förenade Utskotten hafwa omsorgsfullt utarbetat förewarande Betänkande, hwilket åsyftar en förbättring i wårt förderfwade samhällsskick, den hwar och en redlig Swensk man efterlängtar. Måtte wi endast ingå på den bana, som leder till det rätta målet. Måtte den rätta upplysningen sökas och finnas; då först kan ett samhälle blifwa lyckligt. Det är wißt smärtande, att här få höra, det ännu så många hundrade Socknar finnas inom Fädernes-landet utan Skolor, hwilkas barn äro i saknad af den nö-

diga underwisningen i deß Christendom; och i brist deraf är det icke underligt, att så många på ett eller annat sätt råka i willfarelse och falla sambället till last, såsom dagliga erfarenheten lärer oß. Men då wi skola afhandla ett så wigtigt ämne, bör det ske med warsamhet och strängaste omtanka; ty det förhåller sig med detta, som andra wigtigare delar, de der tarfwa förbättring. Tager man för stora steg, så möter motwilja och mißnöje, så att man icke winner bifall till det goda och ädla, som åsyftas, hwilket wore fallet om detta Betänkande i sin helhet antages. I Skåne hafwa wi för längre tider tillbaka, ehuru med dryga kostnader, uppfört Skolor Socknewis, dels med wexelunderwisning, och dels efter gamla methoden. Icke böra deßa älägnas några förändringar, utom hwad Skol-styrelsen i thy fall för godt finner. Der wexel-underwisning är anbragt, äro äfwen reglementen, så med lön, som läse-termin, m. m., hwarå wunnits Högwederbörlig fastställelse; och brist på Lärare, som utgått från Seminarium, har man der icke försport, emedan flere tagit examen, än platser för dem warit att tillgå. Det är icke min affigt, att sönderrifwa ett arbete, som åsyftar ett så godt och ädelt ändamål; ty ehuru jag icke kan antaga förewarande Betänkande i sin helhet, så önskar jag likwäl, det man icke gör öfwerflödiga anmärkningar, ty hwar finnes något arbete, som icke har sina brister, isynnerhet ett så widt omfattande, som detta; men deßa böra på ett klokt och ändamålsenligt sätt rättas och förbättras. De anmärkningar jag ämnar göra äro följande: 1:o Skolbyggnader bör utgöras efter hemmantalet; 2:o må det wara Församlingens egen sak, att bestämma Lärarens lön, icke som 4 §. föreskrifwer; ty det sker bäst, då man tager locala förhållan-

den till efterrättelse, enär en ort kan hafwa bättre råd på spannmål, en annan åter på andra effecter, såsom lin, smör, m. m.; och 3:o må icke kunskapsmåttet, som 6 §. omförmäler, sträcka sig, såsom minimum, längre än till puncterne a, b, c samt h, emedan jag anser allt twångsmål lägga hinder i wägen för en god sak, och blott leda till mißnöje; ty icke eller är det den öfwerdrifna kunskapen, som gör en menniska lycklig. Nej, den som icke lägger en sann gudsfruktan till grund, som är wishetens begynnelse, hans upplysning är falsk. Man behöfwer blott se på närwarande tids förhållanden, — de claßer, som i bildning stå framför oß. Hwar sker bedrägeriet i större scala, än hos dem? Frågar man inom fängelsets murar, huru der står till med upplysningen, så skall man der finna de största genier, de största snillen, som utwecklat sig i flere rigtningar; men det är endast frugten af en förwänd och skadlig upplysning. Gud beware oß, att på något sätt medwerka till en dylik upplysning, utan må wi lägga en rätt grund! Må wi med kraft och wärma införa Religionen ibland ett kommande slägte! Det är enda hjelpen för wår tids elände; ty man finner aldrig någon rätt Christen wara lagbrytare eller samhället till tunga, utan han arbetar redeliga, att han må försörja sig och de sina. Hela orsaken till wårt samhälls-förderf ligger uti en försummad och förwänd barnauppfostran; ty i stället för den sanna ödmjukheten, som är den rätta bilden, så se och lära barnen yppighet, högfärd, förakt mot Gud och Öfwerhet samt sin Medchristen, och så wexer menniskan upp i mörker och willfarelser. Då är det, som begärens brand i flera afseenden tager öfwerhand, der andans lif ej wäckes. Jag önskar, det Bröderne täcktes inslämma uti de få af mig nu gjorde anmärkningar, då

kan det öfriga, som icke oskiljaktigt står i samband med de förutnämnde §§., antagas.

Jon Olsson från Gefleborgs Län: Jag får wisserligen betyga de förenade Utskotten min warma tacksamhet för den uppmärksamhet och möda Utskotten egnat åt ett så ädelt och wälgörande ändamål, som folkupplysningen, ehuru jag äfwen tror, att en och annan af de emot förslaget gjorde anmärkningar icke sakna sina skäl. Likwäl hade jag icke wäntat, att så beskaffade anmärkningar inom detta Stånd skulle förekomma, som uti en del af de nyligen uppläste skriftliga anföranden blifwit innefattade. Man har der bland annat yttrat, att den, som i barndomen inhemtat någon upplysning, sedermera endast skulle wilja föda sig med pennan. Jag kan till ingen del biträda en sådan insinution, utan tror, att upplysning och arbetsamhet gerna kunna wandra hand i hand med hwarandra, och att den förra snarare befordrar den senares tillwext. Jag anser öfwerflödigt att upprepa de få af de förut gjorde anmärkningar, som jag biträder, utan will endast inskränka mig till att framställa en emot 4 §. 4 mom., som jag icke hört någon föregående Talare widröra. Der är hwarje skattskyldig person owilkorligen ålagdt, att till Skol-Lärarnes aflöning betala minst 2 sk. B:co. Nu finnes likwäl en och annan Församling, som dels genom sammanskott och dels genom enskilde, patriotiskt sinnade personers gåfwomedel kommit i tillfälle att ega en så tillräcklig Skol-fond, att Lärarne med den deraf inflytande årliga räntan kunna fullt aflönas. Jag känner specielt en Församling, hwilken af en sådan fond påräknar omkring 500 R:dr B:co årlig räntainkomst. Då synes det wäl obilligt, om Församlingens innewånare i alla fall skola nödgas erlägga det här föreslagna

minimum af 2 sk. B:co person. Jag får åtminstone bestrida det, och yrka, att efter orden: "Till Lärarnes sålunda bestämda afloning bör," det måtte tilläggas: "der icke någon för sådant ändamål tillräcklig fond inom Församlingen finnes," ett bidrag, etc. För öfrigt är i detta ämne så mycket ordadt, att jag skall innehålla med allt widare yttrande, och önskar, ju förr deß bedre, discußionens slut.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: att förewarande Utlåtande, såsom rörande ett ganska wigtigt ämne, och warande af serdeles genomgripande beskaffenhet, inom detta Stånd, hwilket Utlåtandet närmast rörer, skulle mötas med flerfaldige anmärkningar, war för hwar och en lätt att inse, men att de deri framställda allmänna grundsatserne, hwilka efter min öfwertygelse äro rigtiga, skulle komma att röna ett så stort motstånd, som nu af flere bland Ståndets Ledamöter blifwit uttaladt, kunde jag ingalunda föreställa mig; och då jag icke kan finna annat, än att, ehuru detta Utlåtande wäl kan tarfwa åtskillige rättelser, det likwäl hwarken bör förkastas eller allt för mycket sönderstyckas, hoppas jag, att Stånds-Bröderne, för den goda sakens skull, söka, så widt möjligt är, att så sammanjemka sina åsigter, att ett godt ändamål uti ifrågawarande afseende kan winnas, hwilket jag fruktar ej blifwer fallet, i händelse de i Utlåtandet uttalade allmänna satser till större eller mindre del förkastas. Således skulle jag önska, att de anmärkningar, som blifwit framställde emot Skollärare-Seminariers inrättande icke fullföljas; ty grunden för goda Skolor är owilkorligen Lärarnes skicklighet, och utan nödiga bildningsanstalter kan skicklighet hos dem hwarken winnas eller förutsättas. Likaså tror jag det af flere Ledamöter framställda yrkande, att Communerne sjelfwe skola få bestämma Skol-

Lärarnes löner, icke lempligen böra fortsättas; ty om man icke kan betwifla, det de fleste Skol-districten i sådant fall skola undandraga sig att förse sine Barna-Lärare med tillräcklig bergning, är det dock all anledning att förmoda, det en eller annan Socken i detta afseende kan blifwa alltför njugg, så att en skicklig Lärare derstädes icke kan anställas i följd hwaraf hela principen af en allmän och likstämmig Folk-underwisning inom hela Riket blifwer rubbad. Det är deßutom billigt, att de ynglingar, som egna sig åt Folk-Lärare-kallet, försäkras om en någorlunda sorgfri framtid, ty detta kall är sannerligen både answarsfullt och mödosamt; och det ett årligt Stats-anslag af 50,000 R:dr är tillstyrkt till bidrag åt de fattige Socknarne wid Skol-Lärarnes aflönande, fruktar jag icke, att bristande tillgångar till nödige löne-inkomster åt deße Lärare skall kunna lägga hinder i wägen för deras anställande; helst den afgift af minst 2 och högst 6 skilling B:co för hwarje skattskyldig person i Församlingarne, som Utskottet föreslagit, i stället för de förut tillstyrkte wecklönerne, hwilka, såsom olemplige, nu blifwit borttagne, jemwäl kommer att utgöra ett icke ringa bidrag till Lärarnes aflönande. Orsaken, hwarföre Utskotten icke tillstyrkt serskilda wecko-löner till Lärarne för barnens Skolgång, är den, att man förutsett, det sådana weckolöner skulle lägga oöfwerwinneliga hinder i wägen för underwisningens erhållande af barn till sådana fattiga personer, såsom Torpare, Inhyseshjon, m. fl., som wäl icke egentligen tillhör fattigwården, men äro oförmögne att bekosta sina barns underwisning. Jag tillstyrker, på grund häraf, bifall till Utskottets förslag, att minimi-lön för Skol-Lärare må af Konungen och Ständer bestämmas; och för ingen del kan jag gilla den af några wärde Talare yttrade

åsigt, att Skol-Lärare-lönen bör beslutas af Communen, men i afseende å tillräckligheten, pröfwas af någon Embetsmyndighet, ty sådant skulle säkerligen föranleda till motsatsen af det ändamål, man synes åsyfta, nemligen lindring i allmänhetens utskylder. De anmärkningar, jag för egen del anser wid Utlåtandet wara behöflige, äro följande: Stadgandet i 2 §. om skyldighet för Församlingarne att anskaffa Skolrum, bör endast angå de fasta Skolorne; och i afseende å Skolhusens uppbyggande och underhållande, instämmer jag uti hwad Måns Månsson i sin reservation yttrat. Föreskriften i 3 §. 2 mom., att den, som söker inträde i ett Skol-Lärare-Seminarium, skall, bland annat, känna allmän jordbeskrifning, synes mig wara olemplig och öfwerdrifwen. Wid 5 mom. af nyßnämnda §. tror jag det tillägg erfordras, att då Skol-Lärare-elever från Seminarium utexamineras, en Consistorii-Ledamot alltid bör wara tillstädes och, jemte Seminarii-Läraren, kunskapsbetygen för Eleverne underteckna. 4 §. 1 mom. torde böra så förändras, att, i stället för det lönen utsättes till minst 16 tunnor spannmål, densamma bestämmes till 8 tunnor Säd och 53 R:dr 16 sk. i penningar, hwilken minimi-lön endast bör wara stadgad för Lärare wid fast Skola. Uti 5 mom. af nyßnämnda §. böra orden: Landshöfdinge och Biskop, utbytas emot orden: "Konungens Befallningshafwande och Consistorium." I stället för Utskottets förslag i 5 §. 4 mom., anser jag Lag-Utskottet böra anmodas inkomma med ett sådant förslag till förändring i Kyrko-Lagen, att hinder för Klockare- och Skol-Lärare tjensternas förenande icke möter. Af det i 6 §. för barnen föreskrifna minimum af kunskaper, anser jag hwad som under Litt. E

är

är upptaget böra utgå, och föreskriften wid Litt. B i stället erhålla denna lydelse: "skrifwa förswarligt." Det i 12 §. 7 mom. föreslagna stadgande, att alla i Skoläldern warande barn, som icke underwisas hemma, böra dagligen i Skolan sig inställa, bör förändras så, att tiden för barnens Skolgång må af Skol-styrelsen bestämmas. Uti 16 §. 2 mom. bör ordet Biskop utgå. I öfrige delar anser jag Betänkandet kunna bifallas; dock att med fast Skola bör f[illegible]tas en sådan Läro-anstalt, som inom Pastorat eller Socken icke owilkorligen på ett enda, utan, der så nödigt prövwas, på twenne eller flera ställen, wißa månader af året meddelar underwisning.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Förewarande fraga, hwilken owedersägligen är en bland de wigtigaste, som under innewarande Riksmöte kommit under öfwerläggning, har jag haft tillfälle, att så wäl wid deß handläggning i Utskotten som i Ståndet närmare begrunda, och derwid kommit till den öfwertygelse, att om man önskar framgång åt densamma, man ock måste göra utwecklingen deraf sådan, att framgången icke blifwer omöjlig. För min del har jag icke serdeles många anmärkningar att framställa emot förewarande Utlåtande, ty jag anser detsamma i flera afseenden wara wäl grundadt, och i synnerhet gillar jag den deri uttalade grundsatts, att Staten eger rätt att af hwar och en bland deß medlemmar fordra kännedom af Stats-religionen, och att Staten jemwäl är skyldig att förskaffa dem underwisning derutinnan, som sjelfwa saknu tillgång dertill. Men utöfwer religions-kunskapen tror jag Staten icke lempligen kunna sträcka hwarken sin rätt eller

sin pligt uti berörde affeenden, ty Religionen, der den är sann och lefwande, är fullkomligt tillräcklig att betrygga samhällets moraliska bestånd. De werldsliga kunskaperne, såsom Historia och Geografi, m. m., äro ingalunda egnade att befrämja sedligheten, emedan den måste wara grundad på Gudsfruktan, hwilken för hwar och en är säkraste grundwalen till lycka och fällhet; och den som från ungdomen tager sin tillflykt till Gud, skall alltid finna sanningen af den wises ord: "Jag war ung och blef gammal, men har aldrig sett den Gudfruktige wara förlåten."

Jag anser sålunda kunskapsmåttet i Folk-skolan icke böra sträckas widare, än till hwad som under Litteris A. B. C. och H. finnes upptaget; och i synnerhet anser jag det wara orimligt, som finnes anfördt under Litt. E., ty jag hemställer till hwar och en att bedöma, huruwida man möjligen kan fordra, att alla barn af den arbetande folkclaßen skola ega förswarlig färdighet i Swenska språkets rättskrifning, enär sådant innefattar en större kunskapsgrad, än ganska många inom den så kallade bildade claßen besitta. Det föreslagna stadgandet uti 1 §. 2 mom., att i hwarje Pastorat bör finnas minst en fast Skola, kan jag, för min del, ingalunda bifalla; ty då, såsom i min hemort är fallet, Socknar finnas, som äro 6 à 7 mil långa, är ett sådant stadgande alldeles olempligt, emedan der endast 2 à 3 byar skulle kunna begagna sig af Skolan, och de öfrige nödgas serskildt bekosta sina barns underwisning. I afseende å bestämmandet af lönen åt Skol-Läraren, förenar jag mig med Sahlström derom, att sådant bör få bero på Communerne sjelfwe, helst Lärarens aflöning bör alltid så inrättas, att hans egen fördel beror derpå, att Skolan af många barn bewistas, och att Läraren följakteligen för mera arbete er-

håller större lön, och twertom. Att bestämma 16 tunnor spannmål såsom minimum för Skol-Lärare öfwer hela Riket, är deßutom äfwen origtigt af det skäl, att spannmålen eger helt annat wärde i Norrland än i Skåne, hwadan ock Skol-Lärarne i den ena Provincen skulle erhålla nästan dubbelt större aflöning än i den andra. Ola Jeppssons hemställan, att det bör öfwerlemnas till Lag-Utskottet att inkomma med ett förslag till den för Klockare- och Skol-Lärare-tjensternas förening nödiga förändring af Kyrko-Lagen, är desto rigtigare, som Kongl. Maj:t, enligt Regerings-Formen, icke kan, utan Ständernes hörande, i nämnde Lag göra någon ändring.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Att många olika åsigter skulle blifwa yttrade, rörande ifrågawarande wigtiga ämne, låg i sakens natur, och är således ingalunda att anse såsom förunderligt. Behofwet af en förbättrad Folk-underwisning har länge warit insedt, men brist på medel dertill har hitintills alltid lagt hinder i wägen. Utskottet har wäl, genom deß tillstyrkande af ett årligt Stats-anslag till Folk-underwisningen, sökt afhielpa denna brist; men Utskottets Utlåtande i detta afseende är dock, efter min tanka, icke tillfyllestgörande, ty dels är det tillstyrkta Stats-anslaget alltför otillräckligt, och dels anser jag det icke böra, såsom Utskottet föreslagit, anwändas till Skol-Lärarnes aflönande, utan till Skolornas inrättande och iordningställande. Om man lika med Utskottet kunde antaga, att fasta Skolor i hwarje Pastorat lempligen kunde inrättas och begagnas, skulle jag för min del icke anse den föreslagna minimi-lönen af 16 tunnor spannmål wara för stor, men då fasta Skolor, i anseende till de många locala olikheterne i landet och de deraf följande oöfwerwinneliga hinder för sådana Skolors

begagnande, omöjligen kunna öfwer hela riket inrättas, synes det mig icke wara lempligt, att någon minimi-aflöning för Lärarne stadgas, utan må lönernas bestämmande ankomma på Skol-Styrelserne och Församlingarne sjelfwa.

En annan oformlighet i afseende å aflöningen innefattar Utskottets förslag derom, att der tjenligt boställe åt Läraren icke kan anskaffas, han i ersättning derför bör erhålla twå tunnor spannmål. Detta är alldeles orimligt, ty de jemte bostaden föreslagna fördelar af foder och bete till en ko, m. m., motswarar minst 8 tunnor spannmål, i följd hwaraf den Lärare, som icke får nyßberörde fördelar, utan i stället skall helt och hållet aflönas med spannmål, minst borde undfå 24 tunnor, såwida hans lön skall motswara hwad för en Lärare med boställe är tillstyrkt. Hwad det för barnen tillstyrkta minimum af kunskaper beträffar, så ehuru man kan wara fullt öfwertygad derom, att de undantag, som härutinnan komma att göras, blifwa så talrika, att någon öfwerdrift af lärdom icke är att befara, kan jag dock icke finna lempligt, att man antager ett stadgande, som sjelfwa nödwändigheten gör omöjligt att efterlefwa. Dock anser jag nödigt, att bestämd föreskrift göres derom, att underwisning i hwarje fast Skola bör meddelas i alla de kunskapsämnen, hwilka Läraren, enligt Utlåtandet, är skyldig att känna. Det i 12 §. föreslagna Stadgande, att hwarje husbonde är skyldig answara för underhåll under skolöfningarne åt hans tjenstehjons och Stat-torpares barn, är wäl wackert, men jag fruktar, att sådant kan föranleda dertill, att gifta tjenstehjon icke erhålla tjenst, och derföre drager jag i betänkande att gilla detsamma. Då de kunskaper som erfordras hos de blifwande Skol-Lärarne icke

uppgå till hwad hos hwarje Student samt till och med hos Gymnasister i kunskapswäg kan förwäntas, är jag öfwertygad, att ett tillräckligt antal Skol-Lärare skall erhållas, utan att serskildte Seminarier för deras bildande behöfwa inrättas; hwadan jag, med ogillande af Utskottets förslag i denna del, yrkar, att det för ett sådant ändamål tillsyrkta Stats-anslag må för Folk-skolors inrättande anwändas.

Lars Larsson från Örebro Län förenade sig med Lars Larsson från Elfsborgs Län.

Då flere bland Ståndets Ledamöter anmält sig att tala, men tiden på dagen så långt framskridit, att klockan redan slagit half till 3 på eftermiddagen, uppsköts fortsättningen af förewarande öfwerläggning till nästa Plenum.

Ståndet åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 10 Februari 1841.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

§. 1.

Fortsattes öfwerläggningen, angående Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtan-

de N:o 128, i anledning af återremiß å Utskottens Betänkande N:o 5, rörande allmänna Stadganden och anslag till Folk-underwisningens befrämjande.

Härwid ingåfwos följande skriftliga anföranden:

1:o Af Fullmäktige från Gottland:

"Med erkännande af den stora wigt Folk-underwisningen för samhället eger, och de omiskänliga bemödanden de Sammansatta Utskotten egnat åt utarbetandet af förslag till Stadganden för densammos befrämjande, förekommer likwäl uti detta förslag åtskilligt, som under wisa locala förhållanden icke wore lempligt antaga, och hwarå wi bedja att få fästa Ständets uppmärksambet.

Uti 1:sta §. stadgas, att i hwarje Socken bör anställas en Lärare, och uti 4 §., att en sådan skall åtnjuta minst 16 tunnor spannmål årligen samt derjemte förses med tjenlig bostad, nödigt bränsle, sommarbete och foder för en ko.

Detta skulle åtminstone i den ort, som wi representera, falla sig alltför tungt, då de fleste Socknar på Gottland endast bestå af 6 à 15 mantal, samt således komme att belöpa sig till mer än 1 tunna spannmål per hemman för Lärares aflöning, — en utgift, som, i förening med de jordbruket redan förut åtföljande dryga onera under olika benämningar, skulle för de fleste Hemmansegare i längden blifwa swår, om icke omöjlig, att utgöra.

Wäl stadgas, att twenne eller flere Socknar må kunna om en Lärare sig förena; men sådant skulle för wår ort icke heller blifwa lempligt, enär landet är glest bebodt, och på många ställen afståndet till Skolan skulle blifwa alltför stort,

stundom öfwer en mil, hwaraf åter följden wore, att Skolan icke kunde begagnas.

Uti 5:te §. stadgas, att Skol-Lärare- och Klockare-befattningarne böra sammanslås, hwilket wi, för wår del, långt ifrån att wilja bestrida, twertom anse ganska ändamålsenligt; men deremot synes det belopp, af 40 tunnor spannmål, som denne person skulle ega att minst uppbära, alltför öfwerdrifwet och, af redan uppgifne skäl, för de mindre Socknarne betungande.

Wi yrka således uti förslaget den förändring, att det måtte lemnas Församlingarne sjelfwe öppet, att med Skol-Lärare öfwerenskomma om lönewilkoren, lempade efter de för hwarje fall serskildt förekommande förhållanden, samt att något minimum för Skol-Lärarens och Klockares sammanräknade lön icke måtte fastställas.

Stockholm den 10 Februari 1841."

2:o Af Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland:

"Jag gillar Utskottens förslag, att Skolor böra finnas i hwarje Pastorat, samt att Lärare böra anskaffas på Socknens bekostnad; men jag kan ej dela den åsigt, att Lärarne owilkorligen skola genomgå Seminarier, — att Församlingarne skola åläggas wiß lön åt Läraren, och — att barnen skola tillförbindas ett wißt qvantum kunskap, hwilket deßutom synes mig nog högt tilltaget, isynnerhet för flickorna.

Jag befarar, att detta sätt att stadga, såsom twång, uppoffringar för barna-underwisningen, icke allenast skall motwerka den naturliga benägenheten, som de förmögne

och bildade claßerne hittills känt, att medwerka för Skolinrättningarne, utan äfwen blifwa så betungande för folket, genom den, så att säga, Embets-natur hela Skolan synes ämnad att antaga, så att det skall anse denna som ett onus, i stället för en nyttig och wälgörande anställt. Man bör alltid erinra sig, att lärdomen i Skolan nödwändigt måste ega sammanhang med Föräldrarnes förmåga, barnets mer eller mindre anlag och möjligheten för ungdomen att begagna hwad de lära. Utan detta, blifwa uppfostringarne ändamålslösa, ja, ofta skadlige; ty arbetet står wäl tillsammans med den nödiga och werkligen anwändbara kunskapen; men den öfwerdrifna eller rättare ytliga lärdomen står sällan att förena med arbetet. Jag anser mig derföre böra föreslå, att detta Stånd hufwudsakligen wille hålla sig wid det beslut Ståndet fattade i denna angelägenhet wid förra Riksdagen, på grund af Sven Henrlins förslag och Anders Danielssons framställning. Jag tror, att det låter sig förenas med det nu uppgifna förslaget, om man deri gjorde följande ändringar:

§. 1.

a) I hwarje Pastorat bör finnas minst en fast Skola, under inseende af Skol-styrelsen.

Skulle genom enskild försorg Skola finnas, som uppfyller ändamålet, må likwäl undantag häri kunna göras.

b) I hwarje Socken bör anställas minst en Lärare; dock må twenne eller flere Socknar sig om en förena, der folkmängden är ringa, local-förhållandet sådant medgifwer eller enskildte Skolor minska behofwet af den allmänna.

c) De fasta Skolorna böra hållas öppna till meddelande af underwisning, minst åtta månader om året, hwilken tid indelas i terminer, som af Församlingarne bestämmas.

d) Lärare må Församlingarne sjelfwe kalla och antaga, samt med tillräcklige löne-wilkor förse.

§. 2.

Skolhus åligger det Församlingen att anskaffa och underhålla. Sättet för medlens fördelning på Församlingens Ledamöter må kunna af Församlingen afgöras, om det sker enhälligt; men i annat fall må afgifterne utgå af alla deß medlemmar, i förhållande till deras beskattning efter 2:dra Artikeln af Bewillnings-Förordningen. Härifrån ware likwäl alltid den eller de fritagne, som sjelfwe inrättat eller widmakthålla enskild Skol-inrättning, hwartill allmogens barn hafwa tillträde.

§. 3.

Hwarie barn, så wäl af man-, som qwinn-kön, bör Skolan begagna, intilldeß det hunnit inhemta:

a) Att läsa wäl och rent Swenska språket innantill, så wäl Latinsk, som Swensk stil, samt

b) Religions-kunskap och Biblisk Historia.

c) Underwisning bör äfwen så anordnas, att då Föräldrar eller Mälsmän sådant önska, barnen må få lära räkna och skrifwa samt under läsningen inhemta begrepp om Fäderneslandets Geografi och första grunderne af Naturläran; och må det bero af Föräldrarnes tillgångar samt

barnens wetgirighet, hwad utsträckning åt deßa och andra ämnen, såsom Fäderneslandets Historia, m. m., bör gifwas. Lärarne ware likwäl alltid förbundne att kunna underwisningen äfwen deruti meddela.

§. 4.

Lika med §. 8 af Betänkandet N:o 128.

§. 5.

Lika med §. 9.

§. 6.

Lika med §. 10.

§. 7.

Lika med §. 11.

§. 8.

Lika med §. 13.

§. 9.

Lika med 1 mom. af §. 14.

2:dra mom. i denna §. 14 uteslutes.

§. 10.

Lika med §. 16 i 1 och 3 mom.; men 2 mom. uteslutes.

Genom detta förslag inblandas ej Biskoparne och Dom-Capitlen i Skol-styrelsens angelägenheter, utan få blott kännedom om ställningen med Skolorne för att hos Konungen anmäla hwad som i en eller annan ort kunde tarfwas. Församlingarne få sjelfwe afgöra allt som angår Skol-angelägenheterne, ingen inblandning i enskildte Skolstiftelser kommer i fråga; och den enskilde ser sig ej

twingad till alldeles onyttiga uppoffringar, som kanske hota hans wälfärd. Jag anser, att alla nödiga garantier för Nationens allmänna werksamhet och för det unga slägtets bildning derigenom skulle tillräckligt winnas.

Anders Andersson från Östergöthland förklarade, det han delade lika åsigter med Nils Gustaf Nilsson i förewarande fråga."

3:o Af Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län.

"Enär jag, likasom alla andra Ledamöter af detta Stånd säkert göra, önskar all möjlig framgång åt Folkunderwisningen, är det med werklig owilja jag måst begära ordet, för att yttra mig emot ett Utlåtande, hwars syftemål är att sätta underwisnings-anstalterne i ordning; men då detsamma innefattar föreskrifter och bestämmelser, som, åtminstone i min hemort, knappast kunna werkställas, och om de det än kunna, likwäl skulle efter mitt förmenande, medföra stora olägenheter, har jag ansett mig böra i korthet andraga det hufwudsakligaste och oöfwerwinnerligaste hindren deremot.

Uti 12 §. 2 mom. stadgas, att "de barn, hwilkas Föräldrar eller Målsmän icke ega tillgång att bekosta deras kläder, underhåll wid Skolan och nattläger, skola genom Församlingens Fattigwård understödjas." Jag medgifwer wißerligen, att det bör wara Församlingens skyldighet att tillse och bidraga dertill, att fattiga barn få inhemta nödig och fullständig Christendomskunskap, äfwensom att Församlingen under den tid barnen deri underwisas, bekosta deras underhåll, då föräldrarne sjelfwe dertill sakna förmåga; men att det skall blifwa Församlingens åliggande, att med

kläder, underhåll och nattläger förse sådane barn, så länge och intilldeß de hunnit inhemta det uti 6 §. stadgade minimum af kunskaper, anser jag mig för min del icke wåga bifalla, enär jag inser hwilken mängd af barn, som komma att falla fattigwården till last, dersom den skyldighet i afseende på kunskapsmåttet, som Utskotten föreslagit, komme att owilkorligen qwarstå. Församlingarne i min hemort ega inga medel i sina Fattigcassor. Årliga sammanskotter måste således för närwarande till ganska betydligt belopp göras i och för underhåll af i fattigdom sladde, dels gamla och orkeslöfa personer, dels barn. Antalet af understöds-behöfwande skall säkert mångdubblas, då det förhållande inträder, att barnen måste en längre tid hållas i Skolan, emedan det för föräldrarne, då deße äro fattige, alltid är wida swårare att förse sine barn med nödige kläder och föda, då de wistas å en ort 1, 2, 3, 4 ända till 8 mil aflägsen från hemmet, än då de äro hemma. Af en för långt utsträckt skyldighet i det fall, hwarom jag nu nämnt, skall, efter min tanka, otwifwelaktigt uppkomma det beklaganswärda förhållande, som i min hemort med en Församling, nemligen Elfsby, som har sin egen Fattigwård, redan ty wärr eger rum, eller att Församlingarne i wißa orter, ej mäkta föda och kläda alla dem, som deraf blifwa i behof.

Jag wågar i följd af hwad jag nu andragit föreslå, att Utskottens yttrande på sidan 33, måtte i förslaget under serskild §. upptagas samt af Ståndet antagas med följande lydelse:

Skulle å en eller annan ort serskildte hinder möta för tillempningen af de stadganden, som i detta förslag finnas

utsotte, må deßa pröfwas af Skol-styrelsen, som eger att efter desammas beskaffenhet medgifwa de undantag från de gifna föreskrifterne, som äro i ett eller annat afseende af omständigheterne påkallade."

4:o Af Anders Brissman från Skaraborgs Län:

"Det förslag, som nu till afgörande inom Ståndet förehafwes, rörande Skol-inrättningar inom Församlingarne, der sådane icke finnas, detta Betänkande, som de sammansatte Utskotten nu för Rikets Ständer framlagt, är ganska wäl grundadt och deßutom wälbetänkt för allmänhetens framtida wal, för det uppwerande slägtet, att med en mera upplyst bildning kunna komma i tillfälle att få lära sig, hwad som nyttigt och nödwändigt fordras till wår Christendomskunskap, hwilket bör wara wår största omtanka för wårt sanna wäl; jag får således tillstyrka Utskottets förslag med några få anmärkningar, nemligen: Uti 4 §., der Utskottet föreslagit och bestämt Skolmästare-lönen till 16 tunnor stråd spannmål, jemte andra dertill hörande förmåner; detta förslag kan jag icke gilla af det skäl, att det finnes en mängd Församlingar, som bestå af få hemmantal och deßutom meddellösa, och deße kunna således icke utgöra eller åstadkomma de löne-förmåner, som Utskottet föreslagit. Jag anser derföre, att icke någon wiß bestämmelse för löne-förmånerne till Skol-Läraren af Rikets Ständer böra bestämmas, utan bör hwarje Församling ega rätt, att sjelf bestämma löne-förmånerne till det belopp, som de tro sig kunna utgöra; och då Skolmästare- och Klockare-syßlorne blifwa förenade, så kunna löne-förmånerne ändock blifwa fördelaktige: och hwad 6 §. widkommer, får jag göra den anmärkning, att jag anser bestämmelsen i kunskapsmättet

wara för högt tilltagen i minimi-graden; ty derigenom skulle mången mindre bemedlad blifwa twingad att uppoffra de ringa tillgångar han eger, för att få sina barn så framstuderade, som förslaget innehåller, eller ock låta dem komma ur Skolan med ett mindre hedrande betyg; deßutom finnes inom hwarje Församling en mängd fattigas barn, som Församlingens mera bemedlade måste hålla i Skolan; och om deße skulle underhållas i Skolan till de fått inhemta de kunskaper, som ifrågawarande förslag upptager, då skulle man blifwa ålagd en alltför dryg kostnad; ty Fattigcaßorne äro på de mesta ställen otillräcklige att underhålla de mindre bemedlades barn, och således måste detta drabba Jordbrukaren. Jag anser således, att hwar och en mätte efter råd och lägenhet få låta sina barn lära sig det nödwändigaste, som till wår Christendomskunskap förnämligast hörer, som innefattas i de 3:ne första momenterne, nemligen a, b och c; de öfrige mom. kunna gerna qwarstå för dem, som hafwa bättre förmåga, att underhålla sina barn i Skolan till deß de kunnat inhemta deßa studier, men twångs-systemet bör wara undanröjdt; hwad 2:dra §. angår, så förenar jag mig i Måns Månssons reservation."

5:o Af Måns Jössesson från Skåne:

"Mycket har blifwit taladt både emot och med förewarande Sammansatte Stats- och Oeconomie-Utskottens wigtiga Betänkande, — det wigtigaste kanhända för allmogen af dem, som under denna Riksdag warit under öfwerläggning, näst Representations-förslaget. Jag will icke öka Protocollet med widlyftigt ordande, utan i stället helt korrt uppgifwa, hwad jag skulle önska ändradt och antaget. Frågan är numera så fullständigt utredd, att mycket om den-

samma icke kan sägas, som icke är sagdt. Jag har anledning tro, att när frågan rörer oß förnämligast, de öfrige Ständen bifalla hwad wi besluta, så wida icke wårt beslut blir alltför mycket afwikande från hwad kan man wänta, att de kunna bifalla. Jag inskränker mig i korrthet till följande: 2:dra §. lyder sålunda: "att uppbygga och underhålla nödiga Skolhus, etc. etc.

Hwad Skåne angår, är detta stadgande alldeles otillempligt, emedan Säterierne icke deltaga uti Kyrkobyggnad. Om således deßas egare ej wilja öfwerenskommelse derom på annat sätt träffa, så uppkommer deraf den nödwändiga följd, att de blifwa frie från allt deltagande i Skolornes byggnads- och underhållskostnad; och då sådant är klart, så lära de wäl i de fleste fall akta sig för att derom på annat sätt träffa öfwerenskommelse. Någon kan wäl häremot inwända, att Utskottet uppå den föregående sidan, 33, af Betänkandet förjt för undanrödjandet af slika hinder, genom de orden: "Skulle å en eller annan ort", etc. etc. Men huru med detta afhjelpande skall i sjelfwa werket tillgå, det är lika litet sagdt, som hwilka de så kallade "wederbörande Embets-myndigheter" äro.

Härifrån lärer således wäl ingen hjelp wara att förwänta, men wäl frugtlösa widlyftigheter, såsom händelsen alltid är, då allmänna talesätt nyttjas i förlägenheten om de rätta och bestämda, som borde anwändas; jag förenar mig således derom uti Medbrodren Måns Månssons reservation.

Uti 4 §. yrkar jag, med allt skäl, den förändring, att, hwad 1, 2 och 3 momenterne widkommer, det skall ankomma på Församlingarne sjelfwe att öfwerenskomma och besluta om lö-

nerne wid så wäl de fasta som flyttande Skolorne; nödwändigheten häraf lär jag icke behöfwa att widare utweckla.

Likaledes anser jag en förändring nödig uti 6 §. stadgande minimum af kunskaper, som i Skolan skall inhemtas. Det är på en gång för mycket och för litet; för mycket för den ställning i samhället, inom hwilken de fleste Skolbarnen komma att stadna, och för litet för de öfrige. Jag yrkar, att de kunskapsgrenar, som uti Betänkandet uppräknas under e, f och g utgå, eller om de skola qwarstå, deras lärande ej må utgöra något hinder för barnens utgående ur Skolan, eller må det ankomma på hwarje Husfader eller Målsman, att låta de barn, han i sin wård eger, lära dem eller icke, och förmodar jag, att det tager sig bättre ut om det sker af fri wilja, än med twång.

Deßa nu nämnde förändringar äro obetydlige; de äro likwäl, såsom discußionen nogsamt utwisar, ganska wigtiga. Med dem äro alla farhågor för förslagets antagande aflägsnade. Med-Stånden skola troligen finna dem billiga. Jag anhåller derföre om proposition på de förändringar jag föreslagit, eller att de må blifwa contra-proposition om förslaget i sin helhet blifwer ja-proposition."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län yttrade: I den Skrifwelse, som Bonde-Ståndet wid sist förslutna Riksmöte aflät till Kongl. Maj:t i förewarande wigtiga fråga, förklarade Ståndet enhälligt, att Staten saknade tillgångar, och Församlingarne medel, att på en gång sätta Folk-underwisningswäsendet på den fot, som då föreslogs. Detta skäl gäller äfwen med hänseende till Utskottens nu framlagda förslag, serdeles i de orter, der befolkningen är

mera

mera gles samt således distancerne större, och der en oblid natur förswårar medlen och utwägarne till bergning och uppehälle. Sådant är förhållandet i den ort, för hwilken jag är Ombud; och jag kan derföre ej annat, än förklara, att man, åtminstone derstädes, måste gå mera succeßivt tillwäga, i fråga om kostsamma Läro-anstalters etablerande, samt att denna ort icke är så wäl lottad, att den kan bidraga till ett årligt anslag af 200,000 R:dr B:co, sådant närwarande Betänkande förutsätter. Med känsla af Folkupplysningens wärde, och ett warmt nit för deß ändamålsenliga befrämjande, nödgas jag dock, af ofwannämnde anledning, tillstyrka, det Ståndet måtte till Kongl. Maj:t aflåta en hemställan i samma syftning, som wid sistlidne Riksdag.

Hwad beträffar det af Utskotten, i 6:te §. af det wid Betänkandet fogade förslag, bestämda minimum af kunskaper, så torde det ej hafwa undfallit Utskotten, att menniskans sträfwande icke låter hämma sig af dylika skrankor, utan går steg för steg mot det oändliga, så att det i sanning är ett, lindrigast sagdt, onödigt beswär, att föreskrifwa ett wißt kunskapsmått, som för alla skulle wara gemensamt.

Ephraim Larsson från Elfsborgs Län och Jan Eric Jansson från Wermland instämde med Rutberg och Lundberg.

Olof Olofsson från Westerbottens Län förklarade, det han instämde uti de åsigter, som af Sven Jonsson från Jemtland och Lundberg från Norrbottens Län blifwit, under denna öfwerläggning, uttalade.

Hans Jansson från Efsborgs Län: Efter den uppfattning jag giort af den långa discußionen i förewarande frå-

ga, finner jag, att de framställde anmärkningarne inskränka sig till 3 hufwud-momenter: a) om bestämmande af lönen för Skol-Lärarne, b) om minimum af kunskaper för barnen, samt c) om de redan anlagde Folk-skolornes lemnande i orubbadt skick, derest de af Församlingarne finnas wara ändamålsenliga. Sjelfwa hufwudprincipen i detta Betänkande har jag ej hört någon ogilla, och jag tror, att man bäst skulle bilägga de olika meningarne, rörande en del detaille-bestämmelser, hwilka på olika orter kunna wara mer eller mindre lemplige, derest man, såsom en serskild §., införer den sats, som fått sin plats i sjelfwa inledningen till förewarande förslag, nemligen: "Skulle å en eller annan ort serskilda hinder möta för tillempningen af de stadganden, som i detta förslag finnas utsatte, må deßa hinder pröfwas af wederbörande Embetsmyndigheter, som ega att, efter desammas beskaffenhet, medgifwa de undantag från de gifna föreskrifterne, som äro af omständigheterne påkallade."

Secreteraren anförde, att ehuru wid början af denna föredragning Ståndet öfwerenskommit, att förewarande Lagförslag skulle i sin helhet discuteras, men hwarje §. serskildt till afgörande företagas; likwäl, och i händelse Ståndet, efter hwad den under discußionen rådande mening synes antyda, skulle beslutа att bibehålla Lag-förslaget i öfrigt oförändradt, men genom de serskilde stadgande medgifwa undantag, der sådane, i anseende till locala förhållanden funnos nödwändiga, föreslog Secreteraren, att Utskottens i sistnämnde afseende, pag. 33, gjorde hemställan, måtte utgå, och en serskild §., i ordningen den 17:de, i stället införas, af följande lydelse:

"Skulle inom någon Församling, genom deß widsträckta område eller bristande tillgång hos deß Medlemmar, bestända hinder möta för tillempningen af denna Lags allmänna stadganden, angående dels fasta Skolors inrättande, dels derwid anställde Lärares aflöning, och dels minimimåttet af kunskaper för Skolbarnen, må det ankomma på den Församlings egen pröfning, att i deßa delar, efter omständigheterna förordna, dock så att Lagens syftemål, eller att Folk-underwisningen inom hwarje Skol-district må blifwa ordnad, tillgänglig och mot behofwet swarande, icke destomindre uppfylles."

Håkan Nilsson från Skåne, Eric Persson från Gefleborgs, Jöns Ersson och Per Hansson från Wermlands, Hans Jansson från Elfsborgs, Nils Persson från Södermanlands, Nils Persson från Örebro, Anders Nilsson från Östergöthlands, Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings, Ola Jeppsson från Blekinge Län, med många flere, förklarade, det de instämde uti det af Secreteraren nu upplästa förslag, och förmenade, att derigenom woro de farhågor afböjde, som blifwit förespeglade, i följd af serskilde local-förhållanden samt flere af de gjorde anmärkningarne obehöflige; och åberopade Eric Persson serskildt Strindlunds yttranden, under gången af denna öfwerläggning.

Dahllöf från Elfsborgs Län: För att icke ännu ytterligare öka denna alltför långa och tröttande discußion, will jag endast hafwa i Protocollet antecknadt, det jag instämmer uti Sahlströms förträffliga yttrande. — I afseende å det förslag, som Secreteraren uppläst, instämmer jag deruti, så widt det rörer Skol-Lärare-lönerne; och jag anser Bonde-Ståndet icke nu böra släppa ur händerne tillfället att få or-

ganiserade så många fasta Skolor, som möjligt, med så qualificerade Lärare och så beskaffadt tillfälle att inhemta kunskaper, som Betänkandet föreslår.

Normark från Westerbottens Län instämde uti Lundbergs skriftliga anförande och Secreterarens förslag.

Hans Persson från Sefleborgs Län: Då detta Betänkande sist uti Ståndet blef handlagdt, war jag en tyst åhörare och borde måhända äfwen wara det nu, enär ämnet blifwit af så många wärde Medbröder skärskådadt från alla sidor. Men det torde ursägtas, om jag anser mig pligtig att i denna fråga yttra min opinion. Jag will wißerligen icke bidraga dertill, att detta Betänkande warder sönderstyckadt. Jag snarare finner en sammanjemnkning nödig, och will dertill uppmana Eder, mine Bröder! på det ej den byggnad, wi önska få uppförd, mätte, likt Babels torn, alltid komma att sakna sin fullbordan. En sådan jemkning, med afseende på de olika locala förhållanden i Landet, synes mig just finnas i det af Secretetaren upplästa förslag, hwilket såsom en serskild paragraph bör uti Författningen inrymmas. Det är genom motioner från wårt Stånd, synnerligen de af Sven Heurlin och Sahlström från Stockholms Län ingifne, som allmänna uppmärksamheten blifwit mera, än någonsin wäckt på nödwändigheten af en förbättrad Folk-underwisning, och Utskotten hafwa, med nit för saken, sökt att gå alla billiga önskningar till mötes. Det gifwes wißerligen en Kast, som synes motwerka Folkbildningen. Jag skulle önska, att wi ej sjelfwe gjorde oß skyldige till detsamma, genom de många skiljaktiga åsigter, som här tyckas wilja göra sig gällande. Det finnes knappt någon punct, emot hwilken icke anmärkning nu åter blifwit gjord; jag will minnas, att dis-

cußionen wid återremißen gick på 80 skrifna ark. Huru är det wäl möiligt att komma till något godt resultat, när man är så föga böjd att sammanjemka de många meningarne? — Åtskilligt har blifwit anmärkt, som icke rimligtwis har godkändts. Man har t. ex. framkastat, att för fattig mans barn ej behöfwas så många bildnings-anstalter. Men det är just de fattige, som behöfwa dem. De rika hafwa så många tillfällen att, utan Statens mellankomst, skaffa sig bildning. För den fattige är ofta en god uppfostran deß enda egendom, då han, utan materiella tillgångar, kastas ut i werlden. Stora män, hwilkas lärdom och snille warit en heder för deras Fäderneslond, hafwa utgått från ringa kojor. Så war det med framlidne Erke-Biskopen Wallin. Han yttrade: "Mitt hela arf war en Bibel, det Gudi nog." Hans snille och lärdom woro honom för mer, än ärfda egodelar. Jag will här äfwen erinra om en Linné, en Lundblad; och ho wet huru mångt snille är doldt bland den stora hopen? Jag har haft tillfälle, under innewarande Riksdag, att bewista en Skola för Döfstumma och Blinda. Jag såg der, huru långt, både uti religiös och annan kunskap, sådane olycklige numera kunna hinna, hwilka förut derifrån warit alldeles utestutna. Hwarföre skulle man då wilja hindra dem, som både hafwa syn och hörsel, att inhemta det ingalunda för stora kunskapsmått, hwilket i förslaget afses? Man har ock welat framställa qwinnan, såsom mindre i behof af bildning. Det är likwäl af modren, som, åtminstone bland Allmogen, barnen skola inhemta sitt första lilla kunskapsmått, och det är hon, som skall tillse deras uppfostran under hela deras barndom. Detta tyckes förutsätta, att hon sjelf icke skall wawara i saknad af nödige kunskaper. Slutligen får jag fä-

sta uppmärksamheten derpå, att 5 §. 3 mom. ingalunda föreskrifwer, det den sammanslagna Klockare- och Skol-Lärare-lönen skall uppgå till ett belopp af 40 tunnor spannmål, utan endast att, när de sammanslagne lönerne öfwerstiga detta belopp, skall det stå Församlingen fritt att å Skol-Lärare-lönen afdraga öfwerskottet.

Per Mattsson från Wester-Norrlands Län instämde med Hans Persson.

David Andersson från Halland: Det är endast i afseende på 2 §. jag will framställa en kort anmärkning. Jag önskar nemligen att derur måtte borttagas orden: "att uppbygga och underhålla Skolhus äligger Församlingarne"; — så att paragrafen komme att erhålla följande lydelse: "Alla innewånare i ett Pastorat böra gemensamt beföria anskaffandet af tienlige Skolrum, etc. etc." Derigenom blefwe Församlingarne befriade från nödwändigheten att, så snart Författningen utkommer, uppföra en kostsam byggnad, hwilket, på många orter i de fattigare delarne af Riket, skulle måhända icke blifwa möjligt, och hwilket på åtskillige ställen blefwe öfwerflödigt, derest Klockare-ledighet snart inträffade, enär, enligt 5 §., Klockare- och Skol-Lärare-befattningarne skola sammanslås, så snart sig möjligen göra låter.

Måns Månsson från Calmar Län: Det är hufwudsakligen motioner från Bonde-Ståndet, hwilka föranledt detta Betänkande. Skulle wi ej nu hinna till något nytttigt resultat, så wore det i sanning beklaganswärdt. Jag instämmer till alla delar uti Med-Brodren Sahlströms anförande, samt uti det af Ståndets Secreterare nyss upplästa förslag. Hwad Seminarierne widkommer, så har jag för min del ingen ting deremot, om de blifwa fyra eller sex, men att

några finnas, är nödwändigt, äfwensom Stipendier för Lärare-elever blifwa af behofwet högeligen påkallade. Hwad angår kunskapsmättet, så torde det ej wara farligt att bestämma detsamma så, som Utskotten föreslagit, helst wi hafwa så många lagar, som endast stå på papperet, och om denna bestämmelse äfwen blefwe en sådan, så torde slikt icke lända någon till mehn. Jag kan ingalunda gilla det af en wärd Talare framställda yrkande om borttagande af stadgandet i 12 §. 2 mom. "att hwar och en husbonde bör wara answarig, att deß tjenstehjons och Stat-torpares barn icke blifwa i saknad af det underhåll, som utgör wilkoret för möjligheten att af Skolöfwningarne sig begagna." Jag hemställer till den wärde Ledamoten att sjelf bedöma, huru det, i sådant fall, skulle tillgå uti de Församlingar, der en tredjedel, ja, hälften af Församlingens område eges af Poßessionater. Der skulle Stat-torparnes barn komma att ligga Församlingen till last. Någon har yttrat, att man af Biskops-tjenslernes indragning samt af den så kallade wederlags-spannmålen, skulle kunna erhålla medel till Folk-underwisningens befrämjande. Jag önskar wißerligen att så måtte ske; men skulle Folk-underwisningen deraf ensamt bero, så kommo wi måhända på ett helt Sekel icke ett enda steg framåt. I öfrigt åberopar jag min wid Betänkandet fogade reservation.

Anders Andersson från Skaraborgs Län förklarade, det han instämde i Måns Månsons reservation, samt yrkade proposition på bifall till Betänkandet i deß helhet, med den förändring och det tillägg, som innefattas uti Secreterarens upplästa förslag.

Sven Isacsson från Öland: Jag åberopar Ephraim Larssons skriftliga anförande, samt instämmer uti de åsig-

ter, som i den af Secreteraren nyß upplästa nya §. innefattas, och önskar jemwäl, att i de orter, der Församlingarne icke hafwa tillfälle att nu bygga Skolhus, det anslag som de erhålla, må dertill småningom anwändas. I den Församling, der jag bor, hafwa inom kort tid blifwit uppbyggde Kyrka och Kyrktorn och ingenting finnes uti Fattigcaßan. Församlingen saknar derföre tillfälle att nu uppföra en Skolbyggnad, och jag skulle i sanning ej wåga att för sådant ändamål beskatta den med flera tunnor spannmål om året. Man bör akta sig att stifta Lagar, som medföra för allmogen alltför mycken tunga. Bäst är det att gå successivt till wäga. Hwad minimum af kunskaper angår, enligt 6 §., så anser jag detsamma kunna minskas. Man bör wäl älska sin nästa såsom sig sjelf, men ej mera; och om någon Församling förmärker stora anlag hos ett barn, så är jag öfwertygad, att den ej nekar detsamma serskildt understöd.

Hans Jansson med flera af Ståndets Ledamöter önskade proposition på bifall till Betänkandet i sin helhet, med den ändring och det tillägg, som innefattas uti det af Secreteraren upplästa förslag; hwaremot Rutberg, Strindlund och Peter Jönsson från Jönköpings Län förklarade, att de wißerligen instämde i det af Secreteraren föreslagna tillägg, men ansågo Ståndet böra punctwis besluta om Betänkandet, på det ej någon måtte få sin mening undertryckt, beträffande en eller annan detaille-beständmelse och på det Med-Ståndens bifall så mycket lättare måtte beredas, enär jemkning skedde i wiße paragrafer; förklarande Strindlund serskildt, i anledning af föregående talares yttrande, att det ej wore en Lagstiftare tillständigt att tillwägabringa sådane stadganden, som endast skulle stå på papperet, utan att med allwar

sättas i werket; och åberopade Rutberg sitt förra yttrande angående förhållandet i de provincer, som äro glest bebodde, och der distancerne äro stora.

Öfwerläggningen war slutad; och då 3:ne af Ståndets Medlemmar bestämdt yrkat, att Ståndets fattade beslut, angående föredragningssättet, borde till efterrättelse gälla, ansåg Talmannen sådant icke kunna förwägras; hwarföre ock förewarande Lag-förslag skulle å nästa Plenum, hwarje §. serskildt, till afgörande företagas.

§. 2.

Johan Andersson från Upsala Län erhöll, på begäran, ledighet från Riksdagsgöromålen till den 27 dennes, och förordnades i hans ställe, Magnus Fryckberg från Wermlands Län, att under tiden wara Ledamot i Stats-Utskottet.

§. 3.

Föredrogos och bordlades följande Utskotts-Betänkanden, Utlåtanden och Memorial, nemligen:

Stats-Utskottets

N:o 420—427;

Stats- och Banco-Utskottens

N:o 143;

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens

N:ris 29 och 30, äfwensom Herr Christierssons med Ståndet communicerade motion, om bidrag till upphjelpande af Carlskrona Stads Ecclesiastik-wäsende, samt en inbjudning från Högwördige Preste-Ståndet, att biträda deß beslut, i fråga om Lag- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 28.

§. 4.

Uppläftes från respective Med-Ständen ankomne Protocolls-utdrag, nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, för den 6 dennes,

N:ris 871—879;

Från Högwördige Preste-Ståndet, för samma dag,

N:o 548; samt

Från Wällofl. Borgare-Ståndet, för den 3 och 6 dennes,

N:ris 562—566.

Deße Protocolls-utdrag lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 8 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 13 Februari.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Efter slutad öfwerläggning sistlidne Pleni-dag öfwer Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 128, i anledning af återremißer å Utskottens Betänkande N:o 5, rörande allmänna Stadgan-

den och anslag till Folk-underwisningens befrämjande, företog Bonde-Ståndet detta ämne till afgörande, derwid Ståndet först godkände Utskottens hemställan, pag. 33, angående wederbörande Embetsmyndigheters rätt, att medgifwa undantag, i händelse hinder skulle möta wid tillempningen af Utskottens i ämnet framställde Lagförslag, om hwilket Ståndet derefter punctwis fattade beslut, på sätt som följer:

1. §.

1 & 2 mom.

Secreteraren hade uppsatt ett så lydande förslag:

Ståndet gillar den grundsats, att en fast Skola bör finnas inom hwarje Pastorat, men anser det böra genom förändrad redaction bestämdare, än som skett, uttryckas, att underwisningen wid den fasta Skolan kan, efter Skolstyrelsens pröfning, flyttas till serskilda delar inom Skoldistrictet; så ock, att styrelsen eger bestämma, huru lång tid af året Skolan bör hållas öppen.

Eric Persson från Gefleborgs Län föreslog deremot såsom contra-proposition: I hwarje Pastorat böra finnas en, eller flere Skolor, antingen fasta eller flyttbara, efter Communernes eget bestämmande; och skola Kyrkoherden samt Skol-styrelsen hafwa inseende öfwer Skolorne.

Härmed förenade sig Sven Jonsson från Jemtland, Lars Larsson från Örebro Län, Henric Hansson och Peter Claësson från Elfsborgs Län samt Peter Persson från Calmar Län.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag anser det wara bäst, att uppdraga åt Församlingarne sjelfwe, att bestämma, huruwida fasta eller Ambulatoriska Skolor böra inrättas. Att derom nu lemna reglementariska

föreskrifter, wore, i min tanka, mindre lempligt. Jag hyser deßutom det förtroende till Communerne, att de icke underlåta något till Folk-underwisningens befrämjande.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Jag tror oß komma målet närmare, om wi besluta, att en Skol-Lärare skall finnas i hwarje Pastorat, som efter Communernes eget bestämmande meddelar underwisning, antingen i fast eller Ambulatorisk Skola.

Per Sahlström från Stockholms Län anmärkte häremot, att det wore nödwändigt, i stället för "Skol-Lärare", ordet "Skola" begagnades, emedan derunder jemwäl inbegreps alla de materialier, som wid Skol-underwisningen erfordras, antingen fasta eller Ambulatoriska Skolor komma att begagnas.

Anders Trysén från Östergöthland hemställde, om icke 5:te punkten uti Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, rörande Folk-skolorne och Folk-underwisningen i Riket, kunde antagas. Denna punct war af denna lydelse: "I hwarje Socken skall wara minst en Skol-Lärare, som, antingen i fast Skola eller Ambulatorisk, meddelar underwisning; smärre Socknar dock obetaget, att om en Folk-skola sig förena."

Rutberg: Det gifwes många så fattiga Församlingar, att de omöjligen äro i stånd att löna någon Lärare. Ett stadgande härom i allmänhet komme således att på många ställen förblifwa otillempligt.

Sedan Talmannens proposition till bifall af Utskottets förslag blifwit med Nej besward, beslöt Ståndet, att till Ja-proposition antaga det af Ståndets Secreterare framställde förslag; och skulle Eric Perssons förslag till Contra-proposition anmälas.

Häremot reserverade sig Johan Jacob Rutberg, under yrkande, att erhålla Eric Perssons forslag till Ja-proposition och hans eget till Contra-proposition; uti hwilken reservation Olof Olofsson från Westerbottens Län sig förenade.

Som Talmannens framställning om bifall till Secreterarens förslag beswarades med blandade Ja och Nej samt votering begärdes, så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Den, som godkänner det af Ståndets Secreterare framställde förslag till en modifierad redaction af 1 och 2 mom. i förewarande 1 §.,

röstar Ja;

Den, det ej will, röstar Nej!

Winner Nej, så godkänner Ståndet det af Eric Persson från Gefleborgs Län afgifne förslag, hwarigenom 1 och 2 mom. skulle förenas till ett enda af följande lydelse:

§. 1.

I hwarje Pastorat böra finnas en eller flere Folkskolor, antingen fasta eller flyttbara, efter Communernes eget bestämmande. Åt Styrelsen inom hwarje District ware hufwudinseendet å derwarande Skolor anförtrodt.

Wid härefter werkställd votering utföll rösterne med 49 Ja och 51 Nej, i följd hwaraf Eric Perssons förslag war antaget.

Häremot reserverade sig:

Ola Jeppsson från Blekinge Län, som befarade att majoritetens beslut skulle föranleda öfrige Stånden att motsätta sig Folk-underwisningens befrämjande, hwilket mål efter hans tanka endast kunde uppnås genom inrättandet

af fasta Skolor, hwarmedelst man i fortsättningen skulle kunna uträtta mycket godt.

Per Sahlström från Stockholms Län, som ansåg fortgången af Folk-underwisningen genom majoritetens beslut wara hämmad.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Å de af Ola Jeppsson och Sahlström anförde skäl, med tillägg, att sedan principen om en fast Skola blifwit underkänd, wor hela syftningen af Utskottens Betänkande förfeladt, och allt hopp förloradt, att snart kunna få en ordnad Folk-underwisning i utöfning satt.

Sven Heurlin från Kronobergs Län, Peter Persson i Ädelforß från Jönköpings Län, Måns Månsson från Calmar Län, Lars Nilsson från Blekinge Län, Johan August Zetterberg från Stockholms Län, vice Talmannen Per Ericsson, Matts Persson från Stockholms Län, Nils Persson från Södermanland: under förmenande att det nu fattade beslutet skulle motwerka Skol-underwisningens framgång, hwartill inrättandet af fasta Skolor mer än allt annat bidrog. Han hade sjelf erfarenhet deraf, att Ambulatoriska Skolor wore mindre ändamålsenlige.

Anders Nilsson, Anders Jonsson i Tuna, Anders Jonsson i Ökna, Gustaf Petersson och Johan Olof Widegren från Östergöthland.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län, som ansåg Folk-underwisningen skola förblifwa på samma ståndpunct, som hitintills, sedan principen om fast Skola ogillats.

Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, Johannes Andersson och Sven Andersson från Skaraborgs Län, Anders Larsson från Upsala Län.

Jonas Johannesson från Jönköpings Län, med tillkännagifwande, att han wid voteringen war frånwarande och deri således ej deltagit.

Jonas Andersson från Jönköpings Län, Hans Hansson och Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län, J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län, som beklagade, att man låtit tillfället gå sig ur händerne att tillwägabringa en ordnad Folk-underwisning, helst hwad nu blifwit beslutadt, innefattade en halfmesur, hwarigenom något godt ändamål icke kunde winnas. Dahllöf wille genom denna reservation frigöra sig från beskyllningen att hafwa deltagit uti majoritetens, efter hans tanka högst olempliga beslut.

Lars Bengtsson, Niclas Jönsson, Per Pålsson, Sone Persson, Nils Jeppsson, Håkan Nilsson och Per Jönsson från Skåne, Jonas Kylander från Wermland.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Det nu tagna beslutet är owedersägligen hinderligt för fortgången af Folk-underwisningen, och kan jemwäl komma att medföra upphäfwandet af de redan i syftning af fast Skola inrättade Folk-underwisnings-anstalter.

Didric Weström, Lars Boëthius och Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län, Olof Lindbäck och David Andersson från Halland, Olof Jacobsson från Södermanland, Sven Isaacsson från Öland, Jan Olsson från Gefleborgs Län.

Hans Persson från sistnämnde Län, som förklarade, att han med werklig tillfredsställelse deltagit uti det förslag Utskotten framstält, hwilket han trott böra af Ståndet godkännas, såsom innefattande föreskrifter, de der onekligen komma att bidraga till folkets upplysning. Han ansåg

detta maktpåliggande ärende genom majoritetens beslut wara bragdt på samma punct, som förut, och att således Utskottens tillgöranden warit utan frukt.

Per Mattsson från Wester-Norrland, Per Jonsson från Öland, Christen Andersson från Skåne, Bengt Gudmundsson från Halland, Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län och Eric Norberg från Westerås Län.

3 mom.

Bifölls med uteslutande af ordet "fasta".

4 mom.

På hemställan af Ola Jeppsson från Blekinge Län beslöt Ståndet att detta mom. borde sålunda förändras: "Skola skall för underwisning hållas öppen wid den eller de tider af året, som Skol-styrelsen bestämmer."

§. 2.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag föreslär, att §. 2 må erhålla följande lydelse: "hwarje Skoldistrict åligger, att anskaffa och underhålla nödige rum för de Skolor, som inom Districtet finnas. I kostnaden härtill skola alla inom Districtet boende deltaga. Tillskott i penningar, utgöres efter de i 2 Art. Bewillnings-Förordningen föreskrifne grunder, men byggnadswirke, körslor och dagswerken efter hwad allmänna Lagen om Kyrkobyggnad stadgar. Der fast Skola skall inrättas ankommer på Församlings-boerne sjelfwa, att deß läge bestämma."

På detta sätt blefwe ifrågawarande byggnadsskyldighet mera rättwist fördelad.

Nils Strindlund från Wester-Norrland, ansåg jemwäl Bewillningsgrunden wara den rättwisaste.

Per

Per Jönsson från Skåne wille åt Församlingarne sjelfwa öfwerlemna, att bestämma sättet för Skolbyggnadernes uppförande.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Ehuru jag biträder Måns Månssons från Calmar Län reservation, anser jag likwäl någon betänklighet icke wara för handen, att bifalla Utskottets förslag, emedan det alltid ytterst beror på öfwerenskommelse inom Församlingarne, huru med Skolbyggnadernes uppförande bör förhållas.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län erinrade att, derest 2 §. i Utskottens Betänkande bifölls, skulle den händelse i flere Socknar inträffa, att Torpare blefwo ålagde att uppföra Skolhus.

Lars Larsson från Elfsborgs Län förenade sig med von Zweigbergk.

Nils Persson från Södermanland och Christen Andersson från Skåne, yrkade bifall till Utskottets förslag.

Likaså Eric Persson från Gefleborgs Län, med den hemställan, att ordet "uppbygga" måtte utbytas mot ordet anskaffa, hwarigenom redactionen gjordes tydligare.

Talmannens bärefter gjorde proposition till bifall af Utskottets förslag med den af Eric Persson uppgifne redactions-förändring, besvarades med öfwerwägande Nej, hwaremot Ståndet beslöt, att 2 §. skulle erhålla den af von Zweigbergk föreslagna lydelse.

Häremot reserverade sig:

Johan Jacob Rutberg, som förklarade, att Församlingarne i hans hemort, ej mäktade utgöra den kostnad, som ifrågawarande §. afser.

Olof Olofsson från Westerbottens Län, Matts Ericsson från Stockholms Län.

Christen Andersson från Skåne, emedan han anfåg, hwad Utskottet föreslagit wara lempligast.

§. 3.

1, 2 och 3 mom.

Henric Andersson från Örebro Län yrkade proposition på afslag af hela 3 §., emedan det under discußionen blifwit i hans tanka utredt, att ifrågawarande Seminarier äro mindre behöfliga, då Folk-Lärare kunna bildas wid de underwisnings-anstalter, som redan finnas.

Hans Jansson från Elfsborgs Län och Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland, wille bifalla Utskottens förslag, med den förändring i 1 mom., att Seminarier endast borde inrättas uti hwarannan Stift-Stad.

Anders Trysén från Östergöthland och Ola Jeppsson från Blekinge Län yrkade bifall till hwad Utskottet tillstyrkt.

Anders Nilsson från Östergöthland önskade, att ifrågawarande Seminarier endast tills widare inrättades.

Häruti instämde Johan Jacob Rutberg så mycket heldre, som ständige Stats-anslag för ändamålet derigenom kunde undwikas.

På proposition af Talmannen biföll Ståndet härefter 1, 2 och 3 mom.

4 mom.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: att orden "så widt ske kan" uti detta mom infördes.

Ståndet biföll momentet.

Häremot reserverade sig Fredric von Zweigbergk.

5 mom.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag gillar principen hwarpå detta mom. grundar sig; men skulle önska den förändring deruti, att stadgandet endast tillempades i afseende på de Skolor, som hädanefter komma att inrättas.

Bifölls.

6 mom.

Bifölls.

§. 4.

1 mom.

Secreteraren hade uppsatt ett så lydande förslag till förändring af detta mom.

1:o Den, hwilken efter godkände prof i de kunskapsämnen, som 3 §. 5 mom. bestämmer, till Lärare wid Folkskola blifwit antagen, skall i årlig lön åtnjuta minst åtta tunnor spannnmål, hälften Råg och hälften af annat sädesslag, som, jemte Råg, inom orten i Kronotionde utgår; så och i penningar 26 R:dr 32 sk. B:co.

Peter Jönsson från Jönköpings Län yrkade, att lönen borde bestämmas af Församlingarne sjelfwe, i mån af göromålens mängd och beskaffenhet; i följd hwaraf 1 mom. borde utgå; hwaremot han ansåg 2 och 3 mom. kunna bibehållas.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag begär proposition derpå, att det må på Communerne sjelfwe bero, att öfwerenskomma med Läraren om dennes löneförmåner, samt således intet minimum i det afseendet uti Författningen bestämmas.

Hans Jansson från Elfsborgs Län och Per Sahlström

från Stockholms Län yrkade proposition på Secreterarens förslag.

Anders Nilsson från Östergöthland: Jag anser lönen endast böra bestämmas till åtta tunnor spannmål, hälften Råg och hälften af det sädesslag, som, jemte Råg inom orten i Kronotionde, utgår. Om Läraren är Klockare tillika, erhåller han ändå sexton tunnor spannmål. I öfrigt må det bero på Communerne, att öka lönen med penningar eller andra förmåner, efter behof och omständigheter.

Eric Persson från Gefleborgs Län förenade sig med Peter Jönsson.

Vice Talmannen Per Ericsson önskade såsom minimum, tolf tunnor spannmål.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län ansåg att minimum borde bestämmas till åtta tunnor; hwarjemte Skol-Läraren borde förses med tjenlig bostad; men de öfrige löneförmåner af Communerne bestämmas.

Sven Jonsson från Jemtland och Peter Jönsson från Jönköpings Län förenade sig med Rutberg, hwilken begärde få sitt yttrande till Contra-proposition. Hwaremot Hans Jansson föreslog, att Utskottets förslag borde innefatta Ja-proposition och Secreterarens Nej-proposition.

Talmannen gjorde härefter proposition till bifall af Utskottets förslag, angående 1 mom., hwilken med Nej besvarades.

Som votering begärdes emellan Secreterarens och Rutbergs serskildte förslag; så uppsattes, justerades och anslogs följande Voterings-proposition.

Den, som bifaller det af Ståndets Secreterare uppsatta förslag till modifierad redaction af 1 mom. i förewarande 4 §., röstar Ja.

Den det ej will, röstar Nej.

Winner Nej, så antages det af Riksdags-Fullmäktigen Rutberg framställde yrkande, att det må på Communerne sjelfwe bero, att öfwerenskomma med Läraren om dennes löneförmåner, samt således intet minimum i detta afseende, uti Författningarne bestämmas.

Wid härefter werkställd votering, utföllo rösterne med 51 Ja och 51 Nej; hwadan den förseglade sedeln blef öppnad och innehöll Ja. Secreterarens förslag war således af Ståndet godkändt.

Häremot reserverade sig:

Eric Persson från Gefleborgs Län, på det han måtte wara befriad från sina Committenters förebråelse, att hafwa emot deras wilja bidragit till en obehörig beskattning.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, Sven Jonsson från Jemtland, Olof Olofsson från Westerbottens Län, Eric Nilsson från Jemtland, Lars Bengtsson, Sone Persson, Måns Jössesson, och Håkan Nilsson från Skåne, Matts Ericsson och Olof Persson från Stockholms Län, Per Båtelsson och Christen Persson från Gottland samt Peter Persson från Calmar Län.

2 och 3 mom.

Secreteraren hade uppsatt förslag, att uti 1 mom. borde följande tilläggas:

Deßutom bör Lärare af Församlingen förses med tienlig bostad och nödig wedbrand, samt, der localen sådant medgifwer, till honom upplåtas ett lempligt jordland, dels till brukning för eget behof af jordfrukter, och dels för att meddela underwisning uti trädplantering och trädgårdsskötsel."

Och att 2 mom. borde erhålla denna lydelse:

Skol-Lärare ege ock att tillgodonjuta winterfoder och sommarbete för ett kokreatur, eller, der Församlingen heldre will, gifwa ersättning i spannmål, i stället 2 tunnor af de i 1 mom. nämnde sädesslag.

Lars Larsson från Elfsborgs Län yrkade, att orden: "nödig wedbrand" måtte utgå, emedan det för mången ort wore betungande, att owilkorligen gifwa denna löneförmån, såsom swår att anskaffa.

Nils Strindlund från Wester-Norrland yrkade, att ordet trädgårdsskötsel måtte utgå.

Ola Jeppsson från Blekinge Län ansåg sistnämnde ord gerna kunna gwarstå, då mom. innehåller: "der localen sådant medgifwer".

Ståndet biföll det af Secreteraren uppgjorda förslag.

Häremot reserverade sig Lars Larsson från Elfsborgs Län, i afseende på stadgandet om wedbrand.

4 mom.

Johan Olsson från Gefleborgs Län wille hafwa tillagdt detta moment: "så wida ej någon serskild fond för ändamålet finnes att tillgå."

Peter Jönsson från Jönköpings Län, yrkade afslag å momentet.

Ola Jeppsson från Blekinge Län ansåg afgörandet af detta mom. borde uppskjutas intill deß skyddsafgiften blifwit af Rikets Ständer bestämd.

På proposition af Talmannen biföll Ståndet 4 mom.

5. mom.

Ståndet beslöt att pröfwa detta mom. i sammanhang

med hwad Utskottet i sitt Utlåtande slutligen hemställt, angående bidrag af Statsmedel till Skol-Lärares aflöning.

5 §.

1, 2, och 3 mom.

Bifölls.

4 mom.

Då, bland de Lagar, som efter Regerings-Formen äro föremål för båda Statsmakternes pröfning, Kyrko-Lag äfwen finnes upptagen, ansåg Ståndet Utskottens hemställan, i det skick den här förekommer, wara olemplig, och således böra alldeles utgå.

5 mom.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Då 4 mom. utgått, anser jag oß ej böra bifalla ifrågawarande mom.

Peter Jönsson från Jönköpings Län wille, att orden: "Kyrkoherde och Kyrko-Rådet" borde utgå, och att det således skulle endast wara åt Skol-styrelsen uppdraget, att upprätthålla ifrågawarande förslag.

Gustaf Bernhard Appelqvist yrkade, att i stället för Kyrko-Råd eller Skol-styrelsen borde sättas Kyrko-Rådet och Skol-styrelsen, samt att ordet "Kyrkoherde" borde utgå.

Härmed förenade sig flere af Ståndets Ledamöter.

På proposition af Talmannen bifölls mom., med den redactions-förändring, att i stället för orden: Kyrkoherden och Kyrko-Rådet eller Skol-styrelsen, bör införas: Kyrko-Rådet och Skol-styrelsen.

6 §.

Ståndet beslöt, att denna §. borde erhålla följande förändrade redaction:

De kunskapsämnen, som, enligt 3 §. 5 mom., fordras, för att till Lärare wid Folk-skola blifwa antagen, skola ock utgöra föremål för underwisningen i sådan Skola. Dock må de Skolbarn, som af fattigdom hindras, att underwisningen längre tid begagna, eller sakna nödig fattningsgåfwa, att förwärfwa det fulla kunskapsmått, som underwisningen erbjuder, kunna ur Skolan utskrifwas, sedan de uppnått nödig kunskap i följande ämnen: a) ren och flytande innanläsning af Swenska språket, så Latinsk, som Swensk stil; b) Christendomen. efter de Läroböcker, som wid Skolan äro antagne; c) Kyrkosång.

7 §.

1 mom.

Bifölls.

2 mom.

Bifölls.

Häremot reserverade sig Johan Jacob Rutberg och Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län samt Olof Olofsson och Anders Normark från Westerbottens Län.

8 §.

Secreteraren hade uppsatt ett förslag, så lydande:

1:o Socken eller Pastorat, der widsträckt område fordrar en på serskildte ställen tillgänglig Skol-underwisning, må det wara tillåtet att, utom de Folk-skolor, hwarom 1

§. 1 mom. stadgar, jemwäl inrätta By-skolor för fattige och ifrån Folk-skolan aflägset boende barn. Skol-styrelsen eger att, emot de lönewilkor, som, efter Församlingsboernes hörande, kunna öfwerenskommas, till Lärare wid By-skola antaga den sökande, som inför Styrelsen ådalagt, jemte utmärktare fallenhet för barna-underwisning, godkände prof på Swenska språkets rena och flytande innanläsning, tillförlitlig kunskap i Christendomen samt kännedom af Kyrkosång, så ock i öfrigt gjort sig känd för en sann Christlig wandel. Föremål för underwisning i By-skola skall wara det minimi-mått af kunskap, som 6 §. bestämmer. Der Skol-styrelsen ställt By-skola under Lärarens wid Folk-skolan i Districtet närmaste inseende, ware dennes, eller i annat fall Styrelsens eget betyg, att skolbarn, wid anställt prof, funnits ega nödig kunskap i de ämnen, som wid By-skola inhemtas, tillfyllestgörande besked för barnet, att hafwa sin skolgång fullbordat. 2:o Nödiga rum för By-skola åligger Församlingen att anskaffa och bekosta.

Peter Jönsson från Jönköpings Län yrkade att hela 8 §. borde utgå, utan att någon annan sättes i stället.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län wille icke antaga det af Secreterarne gjorda förslag, och ansåg ett dyligt reglementerande alldeles utan ändamål. Der By-skolor behöfwes, blefwo de nog ty förutan inrättade.

Ola Jeppsson från Blekinge Län ansåg deremot stadgandet i Secreterarens förslag wara ganska nyttigt för alla de orter der fasta Skolor finnas.

Nils Persson från Södermanland och Anders Trysén från Östergöthland yrkade att 5 mom. af Utskottets förslag borde tilläggas det af Secreteraren uppgjorde.

Hans Jansson från Elfsborgs Län yrkade proposition på Secreterarens förslag, men wille att Läraren i By-skolan jemwäl borde kunna underwisa uti skrifning.

På proposition af Talmannens biföll Ståndet Secreterarens förslag; men beslöt att derwid skulle tilläggas 5 mom. af Utskottens förslag i 8 §.

Häremot reservera sig Johan Jacob Rutberg, likaså Hans Jansson från Elfsborgs Län, den sistnämnde i afseende på det för By-Läraren stadgade kunskapsmått.

9, 10 och 11 §§.

Bifölloß.

12 §.

Bifölls.

Häremot reserverade sig Peter Jönsson från Jönköpings Län Johan Jacob Ruthberg och Johan Andersson Lundberg från Norrbottens, Olof Olofsson och Anders Nordmark från Westerbottens Län, Lars Larsson från Örebro Län, Eric Nilsson och Sven Jonsson från Jemtland, Magnus Fryckberg från Wermland och Matts Ericsson från Stockholms Län.

13, 14 och 15 §§.

Bifölloß.

16 §.

Bifölls, utom Hwad angår Kyrkoherdarne i 3 mom., som borde utbytas mot ordet Skol-styrelserne.

Hwad angår Utskottens wid slutet af Utlåtandet gjorda hemställan om årligt Stats-anslag, under Litt. a., till

inrättning af Seminarier 6,500 R:dr, deraf 500 R:dr till hwardera.

b) till Stipendier för Lärare-elever wid deßa Seminarier 9000 R:dr, hwilken summa borde i mån af behofwer fördelas Stiften emellan.

c) Till bidrag wid skol-Lärares aflöning 50,000 R:dr, så fann Ståndet skäligt deßa anslag bifalla.

I sammanhang härmed företog Ståndet till pröfning den fråga, som 4 §. 5 mom. innefattar, eller om sättet huru sistnämnde Statsanslag borde fördelas.

I anledning häraf yttrade:

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag anser ifrågawarande anslag böra fördelas alla Rikets Län emellan, efter folkmängden; och att hwarje Socken bör tillgodonjuta deraf sin andel, derest Socknen icke genom donationer, stiftelser eller andra åt densamma anslagne förmåner, redan eger medel till Folk-skolors inrättande och underhåll; och borde fördelningen bero på Pröfnings-Committéen eller en serskildt inrättad Läns-Committée.

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län afgaf det förslag, att ifrågawarande anslag wäl borde fördelas Länswis, men sedermera ej komma andra Socknar tillgodo än dem, hwarest fasta Skolor funnos eller blefwe inrättade.

Anders Brissman från Skaraborgs Län ansåg anslaget böra fördelas Länen emellan och sedan komma Communerne tillgodo i mån af folkmängden.

Sone Persson från Skåne förenade sig med Dahllöf.

Nils Persson från Örebro Län: Då alla bidragit till anslaget, är det också billigt att det utdelas till alla Communer i Riket i mån af folkmängden.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag gillar grundsattsen för fördelningen. Men då fråga härom kan anses först nu wara wäckt, anser jag den ej böra nu afgöras, utan först till Utskott remitteras.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Jag kan icke antaga Dahllöfs förslag, såsom stridande emot principen för majoritetens beslut, i fråga om fasta Skolors inrättande.

Nils Persson från Södermanland: Lika med Nils Persson i Örebro Län, anser jag ifrågawarande anslag böra fördelas lika emellan Socknarne i Riket, men deremot kan jag icke godkänna Ola Jeppssons förslag, att de Socknar icke borde erhålla någon andel, hwilka genom donationer och andra tilftelser redan egde medel till Folk-skolors inrättande och underhåll. Efter mitt omdöme ega Rikets Ständrr icke rättighet att disponera öfwer deßa medel. Har någon Socken erhållit serskildt Statsbidrag för ändamålet, så blir förhållandet annorlunda, och detta antar jag såsom det enda undantag från rättigheten att erhålla andel uti anslaget.

Peter Claësson från Elfsborgs understödde Ola Jeppssons förslag.

Henric Hansson från Elfsborgs Län förenade sig med Nils Persson från Örebro Län:

Magnus Fryckberg från Wermland: Fördelningen af anslaget bör wäl ske Länen emellan; men sedermera bör det bero på Läns-styrelserne att utdela till de Socknar, hwilka deraf äro i behof.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag kan ej förena mig med Nils Persson från Södermanland, emedan de fattige Socknarne då skulle bekomma alltför litet understöd. Då ett så stort ändamål, som Folk-underwisningen asses,

böra Rikets Ständer ej låta komma sig till last någon ensidig egennytta.

Sven Isacsson från Öland yrkade, att de Socknar, hwilka wore oförmögne att uppföra Skolbyggnader, borde af ifrågawarande anslag erhålla bidrag dertill.

Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland förenade sig med Nils Persson från Södermanland.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län yrkade jemwäl att anslaget borde Länswis fördelas, men att andra Städer deraf icke borde komma i åtnjutande, än sådane, der ändamålsenlige Folk-bildnings-anstalter saknas.

Anders Brissman från Skaraborgs Län förenade sig med Nils Persson från Södermanland.

Peter Jönsson från Jönköpings Län förenade sig med Ola Jeppsson och Hans Jansson.

Nils Persson från Södermanland: Sedan man nu upphäft stadgandet om fast Skolas inrättande, synes det wara obilligt, att de Socknar, hwilka i följd af donationer kunna inrätta dylika Skolor, skola gå miste om Statsbidrag dertill. Detta innefattar ingen uppmuntran till Folkunderwisningens befrämjande, och kan föranleda alldeles motsatsen.

Ola Jeppsson: Anledningen hwarföre jag föreslagit, att de Socknar, hwilka genom donationer redan ega medel till Skolors inrättande, ej böra tillgodonjuta andel uti ifrågawarande anslag, är den, att jag känner Skolor, hwilka hafwa flere Tusende Riksdaler åt sig donerade. Det wore i min tanka olempligt, att anslå medel till sådane Skolor, som redan dermed äro tillräckligt försedde; men jag är willig att ingå på en modification härutinnan, så att det må ankomma på Läns-Committéens pröfning, om och till hwad

belopp en dylik Socken bör någon andel af Länets anslag tillgodonjuta.

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län: Då Ola Jeppssons förslag i det närmaste öfwerensstämmer med mitt, skall jag ej begära proposition på det sistnämnda.

På härester af Talmannen gjord proposition, stadnade Ståndet i följande beslut: att af ifrågawarande Statsanslag, 50,000 R:dr årligen, andra Städer icke borde blifwa delaktige, än sådane, der ändamålsenlige Folkbildnings-anstalter saknas, utan anslaget fördelas alla Rikets Län emellan, i mån af hwarje Läns sammanräknade folkmängd å landsbyggden och i nyßnämnde Städer; skolande det sedermera bero på en Läns-Committée, hwars Ledamöter för sådant ändamål Socknewis utses, att under Landshöfdingens præsidium, fördela summan Länets alla Socknar emellan, i mån af hwarje Sockens folkmängd, derest icke Socknen genom donationer, stiftelser eller andra åt densamma anslagne förmåner, redan eger medel till Folk-skolors inrättande och underhåll; i hwilket sistnämnde fall det må ankomma på Läns-Committéens pröfning om och till hwad belopp samma Socken bör någon andel af Länets anslag tillgodonjuta.

Nils Persson från Södermanland reserverade sig emot detta beslut, så widt det upptog donationer såsom undantag ifrån rättigheten att erhålla andel uti ifrågawarande anslag.

Slutligen ansåg Ståndet det böra bestämdt uttryckas, att i de orter der Folk-skolor redan äro inrättade, någon förändring i afseende å derwarande Lärares lönewilkor, icke genom ifrågawarande Lagstiftning, kommer att ega rum,

i annat fall än der wederbörande Församling sjelf om en sådan förändring med Läraren öfwerenskommer.

§. 2.

Johan Christoffersson från Kronobergs Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Då man å ena sidan måste känna mycken tillfredsställelse öfwer den wärma, hwarmed Folk-underwisningsfrågan wid denna Riksdag blifwit omfattad, kan man å den andra icke undertrycka de bekymmer, som uppstå wid åtankan af de dryga omkostnader, som för winnande af det åsyftade goda ändamålet blifwa en nödwändig följd, och mångenstädes torde drabba folket hårdare än de mägta draga, heldst om icke nödige modificationer i lagbestämmelserne, med afseende å tillfälliga local-förhållanden warda iakttagne. I anledning häraf, samt under förutsättning af den ifwer, och sjelfuppoffring, hwarmed man har anledning förmoda Högwördige Presterskapet skall omfatta den wigtiga Folk-underwisningen, anser jag det förslag jag här nedan tar mig friheten uttolka, icke hafwa oskäl med sig.

Jag är wän af Presterskapet och tror att ett aktningswärdt Presterskap bör wara så lönadt, att det eger en oberoende ställning i samhället, och will hwarken förminskning af deß löneinkomster till helften eller en tredjedel; men hwar och en känner, att den s. k. förlänings- eller wederlags-spannmålen, som från äldre tider utgått till Presterskapet i ersättning för deras skyldighet, att herbergera och underhålla resande under den tid inga Gästgifwaregårdar funnos till, ehuru denna skyldighet, med Gästgifweriernes reglerande upphört, ännu af Presterskapet till större del åtnjutes. Wäl har Kongl. Maj:t, tid efter annan, och senast

genom Kongl. Brefwet den 29 April 1812, anbefallt Deß Befallningshafwande att göra anmälan om inträffande Prestledigheter wid de Pastorat, der förlänings-spannmålen warit Presten anslagen, för att få nämnde spannmål indragen, men i följd af wederbörandes efterlätenhet, eller mähända af Presterskapets omtanka, hafwa intill närwarande tid ej mer än 964 tunnor blifwit till Statswerket indragne. Det återstår således ännu 1,131 tunnor, som äro i Presterskapets wäld. Deße föreslår jag derföre må anwändas till löneunderstöd för Folk-skol-Lärare; och anhåller jag att detta mitt förslag må såsom ny motion betraktas och till behörigt Utskott remitteras, samt mig tillåtas att i nästa Plenum utförligare framställning i ämnet afgifwa, för att remißen åtfölja.

Stockholm den 13 Februari 1841."

Begärdes och lades på bordet.

§. 3.

Anmältes och lades på bordet.

En inbjudning från Ridderskapet och Adeln, att biträda deß beslut, i afseende på Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 28, angående grunderne och wilkoren för hemmansklyfning, m. m.

Banco- och Lag-Utskottens Utlåtande N:ris 6 och 7. Expeditions-Utskottets Memorial N:o 32, i anledning af förslagen till underdåniga skrifwelser N:o 148 och 186, angående näringsfriheten.

§. 4.

Upläsites och godkändes Enskilta Utskottets förslag till underdånig skrifwelse, i anledning af Måns Månssons från Calmar Län motion, angående Mötes-Paßevolance-afgiften.

§. 5.

§. 5.

Uppläſtes och godkändes Expeditions-Utſkottens förſlag till underdäniga ſkrifwelſer:

1:o Angående förändringen i Båtsmans-roteringens utgörande på landet.

2:o I fråga om Navigations-ſkolors inrättande.

3:o Angående ifrågaſtälld förlängning af det Pantlåne-Inrättningen i Stockholm bewiljade låne-underſtöd af allmänna medel.

4:o I anledning af wäckt fråga om ett Lagſtadgande, ſom berättigar Fordringsegare, att hos Konungens Befallningshafwande erhålla ſå kallade promotorial i Lagſökningsmål.

5:o Angående förtydligande i 1 Cap. 2 §. Straff-Balken och Kongl. Brefwet den 25 September 1777.

6:o Angående föreſkriften i afſeende på Geſällers kringwandrande.

7:o Angående föreſkrifter i afſeende på Huſe-ſyner och Klockare-behl.

8:o Angående en uppkommen briſt i 1839 års anſlag för Bewäringsmanſkapets wapenöfningar.

9:o Om reglerande af Paſtoraten på Gottland.

10:o Angående upphäfwande af Kongl. Förbudet mot dueller och ſlagsmål af den 22 Auguſti 1682 och dermed ſammanhang egande Författningar.

11:o I anledning af wäckt fråga om allmän frihet till hemtning af tjärumed å Kronans ſkogar i Rikets norra Län.

§. 6.

Anmältes och lades till handlingarne ankomne Protocolls-utdrag:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, N:ris 880 till och med 809.

Från Högwördige Preste-Ståndet, N:ris 549, 550 och 551.

Från Wällofl. Borgare-Ståndet, N:ris 567 och 568.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 17 Februari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

Protocollen för den 30 Januari och den 3 i denna månad justerades.

§. 1.

Sven Heurlin från Kronobergs Län uppläste ett så lydande skriftligt memorial:

"Då jag uppstår för att föreslå detta Stånd ett så wigtigt beslut, som Riksdagens afslutande, torde det med skäl fordras af mig, att icke endast ädagalägga de anledningar, jag eger uti sakernas närwarande ställning till wäckandet af en sådan fråga. Några allmänna betraktelser öfwer denna Riksdags wigtigaste förhandlingar och de synbara resultaten af Riksdags-arbetet, synes äfwen böra förutsändas, för att wisa, huru deßas otillfredsställande beskaffenhet måste sökas, gemensamt i Styrelsens handlingssätt och National-Representationens formella brister; samt huru nödwändigheten att nu afbryta arbetena, och läta de återstående oafgjorda ämnen, förblifwa i deras nuwarande skick, är en följd af den olyckliga wißhet, att deßa werkande krafter, nu, hwarken kunna förbättras eller göras oskadliga. Det har åtminstone wisat sig för mig, att wi icke ega annan utwäg för att motstå deras menliga werkan, än att återgå till wåra hem, upplysa wåra medborgare om de förhållanden, som gäcka hoppet om en bättre framtid, samt lemna åt Swenska Folket, till att, genom alla de lagliga medel det kan ega, söka göra nästa Riksdags bemödanden mera kraftiga och ändamålsenliga.

Mine Bröder!

Det är allmänt kändt, att Sweriges Bonde-Stånd samlades till denna Riksdag, lifligt öfwertygadt om behofwet af de stora reformer, för hwilka Nationen, i mån af en stigande upplysning, blifwit alltmer benägen, och i hwilka den skådar de säkraste garantierna för allmänt wäl och enskild trefnad. Största delen af oß hafwa funnit aktade Medborgares uppdrag, förenade med de warmaste böner, de redligaste råd, att ej swika i wåra bemödanden för det allmännas bästa. En sträng hushållning med skattemedlen;

allwarlig räfst med Landets styrelse och förwaltning; pålitligare controller i Statswerket och allmänna caßor; en ordnad handels- och näringsfrihet; en jemnare fördelning af Skattebördorne, lindring i deßa bördor i samma mån de wisat sig mer än behöflige för Statens nödwändige utgifter; befordrandet af Landets uppodling; betryggandet af den naturliga rätten för answar, att oantastad få lefwa af sitt arbete, då han uppfyller sina skyldigheter mot det allmänna; det uppwexande slägtets bildning och sedlighet; afskaffandet af de arbets- och tjenste-skyldigheter, som ännu nedtrycka en stor del af Landsbyggdens befolkning; men framför allt: tillwägabringandet af en sådan ny form för National-Representationen, hwilken allena kan betrygga maßan af Folket, att se sina angelägenheter wårdade af trogna och nitiska Ombud, samt att finna Lagarne efter hand bringade i öfwerensstämmelse med ett samhällsskick, hwilket utlofwat personlig jemnlikhet inför Lagen, tillerkänner gemensamma rättigheter och skyldigheter åt alla Medborgare, samt fordrar de styrandes så wäl som de styrdas Lagbundna samwerkan för Fäderneslandets förkofran och sjelfständighet: se der hwad wi hade uppdrag att åstadkomma!

Det har äfwen blifwit allmänt erkändt, att detta Stånd, wid Riksdagens början, redligen sökt begagna sin rätt, att wäcka de frågor, som för sådant ändamål borde blifwa föremål för de fyra Riks-Ståndens pröfning. Endast den fullkomligaste obekantskap med det inre skicket af en på fyra rum beslutande National-Församlings öfwerläggningar och arbetssätt, samt med alla olyckorne af Regeringsmaktens inflytelse på enskildta wälfärdsangelägenheterne, genom oeconomiska Lagstiftningens godtycklighet, har kunnat föranleda

klandret af deßa frågors talrikhet, eller de så kallade motionernes mängd. Hwarje wand Riksdagsman wet, att de flesta deraf kunna hänföras till de stora Lagstiftnings-, Stats-reglerings-, Bewillnings- och Bank-förwaltnings-ärenden, hwilka Rikets Ständer owilkorligen måste förhandla; samt att de öfrigas behandling, såsom blott i önskningswäg tillhörande Rikets Ständer, i högst få fall påkalla en för Riksdags-ärendernes afgörande hinderlig fullständighet. Det kan således med wißhet antagas, att detta Ständ, egande ifrån förra Riksdagar i sina Protocoller det wackraste arf, af i Folkets intreßen afgifne förslag, utaf så wäl bortdöde som ännu lefwande Riksdagsmän, förwaltat detsamma på ett sätt, som kunnat blifwa lyckligt för Nationen, om Bonde-Ståndets meningar wunnit mera deltagande hos Med-Stånden, om Utskotten derät egnat den uppmärksamhet de onekligen förtjenat; men framför allt, om wår Regering derät lemnat den wälwilliga medwerkan, som den stora, Stats-underhållets tyngd uppbärande maßan af Folket, likwäl synes ega rätt att af henne fordra.

Men behöfwer jag säga, att så icke warit fallet? Har icke, genom det nit hwarmed Tidnings-preßen nästan öfwerallt i Riket sökt meddela Riksdags-förhandlingarne, och oaktadt alla de swårigheter som fyr-delningen medför att följa öfwerläggningarne, hela Swenska allmänheten i detta afseende kunnat bedömma förhållandet? Huru blefwo icke, på ett nästan föraktligt sätt, wåra bemödanden tillintetgjorda, att fästa Konungens blickar på Folkets sanna belägenhet; ott uppmana Honom att skydda maßans mißkända intressen, och medla med de folk-claßer som inkräktat och ännu alltjemnt söka att inkräkta på Medborgarnes allmänna rät-

tigheter att ordna de Lagar, genom hwilka deßa rättigheter egentligen skola wårdas och betryggas; och att befordra de förbättrande reformer, hwilkas nödwändighet Konungen redan i så många fall, gemensamt med National-Representationen, Sjelf erkänt, men hwilkas utförande, ensidiga intreßen och aristokratiska, ja ofta rent despotiska grundsatser, hittills förhindrat? Hafwa wi icke sett de fleste förslag, hwilka haft till föremål folkets allmänna fördel, och i synnerhet detta, snart sagdt allena hela Statsbyggnaden underhållande, Stånds lindring och lättnad, fördröjas, förwrängas, ja! oftast tillintetgöras genom de twenne Stånds behandlingssätt eller beslut, i hwilka likwäl, enligt hwad hela Nationen wet, Regeringens inflytelse är så stor, att ännu icke wår Riksdags-historia framter ett exempel, att hon icke lyckats der genomdrifwa, hwad hon med allwarlig wilja önskat? Skulle jag wäl behöfwa genomgå de speciella bewisen för detta påstående, då dylika händelser äro oß så nära, att de finnas i hwarje mans minne? Nej! jag kan tryggt lemna det till Eder, mine Bröder! att återkalla dem i en sorglig hugkomst. Och huru många wigtiga frågor återstå ej, hwilka efter allt utseende få ett lika, om ej swårare öde; eller är det wäl troligt, att wi hafwa att wänta annat af dem, som med en synbar motwilja lemnade oß eftergift af den Swenska jordbruket olagligt påbördade, paßevolance-afgiften; som twekat att mildra fattigdomens börda med en nedsättning i den personella bewillningen; som sökt genom höga tullafgifter på nödwändighets-artielarne, och genom en, den mindre Jordbrukaren undertryckande productions-afgift på hans enda möjliga förädling af de swårt affättliga jordalsterne, mångdubbelt återkasta på maßans skuldror de bör-

dor, hwilkas ringa lindring de icke förmått, i de förstnämnde afseenden, att hindra? Hafwa wi ej sett deße fortsatta försök, att tillintetgöra Borgare- och Bonde-Ståndens ihärdiga bemödanden, under pröfningen af behofwen för Statswerket, att genom wid anslagen fästade wilkor åstadkomma de besparingar, controller och förbättringar, hwilka allmänna opinionen länge ansett nödige, nyttige och utförbara? Hwarföre skulle icke Regeringen åtminstone känna sig skyldig, att erkänna behörigheten af dylika wilkor, då den alltid hade sig öppet, att framlägga för Rikets Ständer de planer, hwilkas nödwändighet och nytta kunde göra deßa wilkor öfwerflödige; — planer, som alla Constitutionella Regeringar måste uttänka och föreslå, på det att de må kunna blifwa ett rättesnöre för deras egna och Nationalrepresentationens samwerkan? Hafwe wi i alla de angelägenheter, hwilka kunde bereda maßan af Nationen några tillförlitligare garantier eller något medel att öka arbetets frugter och productionens behållningar, funnit oß kraftigt understödde af det Stånd, hwilket handlar i egenskap af Städernes Representanter? Om wid denna Riksdag detsamma i många afseenden gjort sig förtjent af wår aktning och tillgifwenhet, då det gällt att motstå fortfarandet af ett godtyckligt Styrelse-system, att hejda förwaltningens omättliga begär efter inflytelse på, så wäl den offentliga, som den enskildta werksamheten, eller att bringa till besinning en slösande förwaltning, på samma gång förhemligad och oordnad; hafwa dock ej andra fall funnits, då det swikit wårt hopp; eller hafwa wi icke, midt ibland den eniga samwerkan, som utwisat, att Borgare- och Bonde-Ståndens äro Swenska Nationens sanna Representanter, likwäl måst se deßas majoriteter skiljde, t. ex. i lifsfrågan för fram-

tid, den samfäldta wal-rätten; liksom wi nu hotas, att se dem skiljaktige om anwändningssättet af de många millioner, samlade i Banken och Riksgälds-Contoiret, hwilka till största delen uttagits af jordbrukets räntebetalningar och skatter, men hwilka nu, genom nämnde Stånds biträdande till Adelns och Preste-Ståndets affigter, att dermed endast gynna företag, af hwilka de privilegierade claßerne draga nyttan för lång tid, om ej för alltid, skola afledas ifrån de källor, hwarutur de hemtats, för att aldrig mera dit återkomma.

Är det wäl under sådane förhållanden, som Bonde-Ståndet, med ringaste hopp att kunna motswara Nationens fordringar, skulle förblifwa en stilla åskådare af beslut och åtgärder, hwilka så synbarligen wisa sig såsom de slutliga resultaten, äfwen af denna Riksdag? Skulle det intet wara nog för oß, att hafwa sett ett i högsta grad mißbrukadt Rådgifware-kall, en wanwärdad Föredragande-werksamhet; en kraftlös Högsta Domare-makt undgå National-representationens ogillande opinion? Skulle det ej wara tillräckligt, att blicka på den Ministère, som liksom för att trottsa denna, icke twetydiga opinion hos Nationen, och ur stånd att taga ett enda sjelfsständigt steg, för återställande af Lagarnes wälde framför godtyckets, så att säga, låter släpa sig på sina taburetter, i samma kretsgång, som de fordne Reservanterne; och som ännu efter 3/4:dels år icke kunnat hwarken complettera deß i Grundlagen förutsatta eget antal, eller förskaffa Rikets Ständer swar på deras beslut i Grundlags- och Lagfrågor, eller ens företagit den ombildning af Styrelse-werken, som war egentliga syftemålet med hela den reorganisation af Stats-Rådet, hwilken Konung och Ständer beslutat? Skulle wi wäl ens kunna önska,

att af denna Ministère erhålla ett program öfwer de principer de anse sig böra följa, då de icke en gång på hela denna tid wisat sig inse behofwet af ett sådant, för så wäl Konung, som Folket: den förre, för att hafwa något bewis på deras dugligbet, det sednare, för att kunna ens egna dem en skymt af förtroende? Kunna wi inför Nationen och inför wåra egna samweten förswara, att wi med tystnad längre förblifwa wittnen till alla deßa förebud af ett fortfarande oefterrättlighetstillstånd, till alla deßa fortsatta försök att kringgå Grundlagar, Ständers beslut och allmänna önskningarne? Äro då icke de under sista 7 månaderne af förra året oß meddelade, omogna och outredda propositioner ett tillräckligt bewis på Regeringens obenägenhet, att genom samwerkan med Rikets Ständer bringa Nationens angelägenheter till ett fosterländskt mål? och behöfwes det, att Regeringsåret 1840 skulle slutas med denna, Rikets Ständers wärdighet kränkande sidohandling: remißen till Stats-Utskottet, angående anslag för betalning af lån, till hwilkas upptagande Rikets Ständer aldrig, enligt §. 76 Regerings-Formen, gifwit sitt samtycke? War ej mättet af en tjugoårig mißaktning mot Nationens Representanter deßförutan rågadt?

Kunna wi deßutom ett ögonblick dölja för oß sjelfwe beskaffenheten af wår ställning till Med-Ständen, isynnerhet till den nu mer nära nog blott löntagande Adeln till Preste-Ståndet; eller kunna wi tro, att denna ställning genom ett underwerk skulle på en gång kunna blifwa förändrad? Wi hafwe uppfyllt det aldra nödwändigaste af wårt åliggande, det, att tillse, att Statswerkets inkomster, så widt utan caßornes inventering sådant kan tillförlitligt ske, blifwit redowisade; samt att medel komma att finnas för de Stats-

utgifter, som äro nödige för Riksärendernes wanliga gång. Åtgärderne i det förra afseendet äro nu, som förr, lika litet betryggande för Nationen, som äfwen nu säkert kommer att skatta millioner utöfwer behofwet; men de äro i sednare afseendet fullt betryggande för Regeringen, att ega tillräcklige medel för alla nödwändiga behof, om den will egna minsta omsorg till klok hushållning och ändamålsenliga reorganisationer. Wi kunna således numera, i deßa afseenden, tryggt åtskiljas. Hwarken Konunga-familjen eller Ecclesiastik-Staten, eller den löntagande Embetsmannen, eller Krigsmakten, eller milda Stiftelser, eller Lärda Samfund, eller allmänna Inrättningar, — icke en gång Hof-Pensionärerne på Indragnings-Staten, behöfwa frukta, att ej deras wanliga andelar af Folkets skattemedel icke komma att utgå; och hwad angår de stora anslagen, som derutöfwer blifwit yrkade till krigsförråd, fästnings-byggnad, allmänna arbeten, fängelser, communicationer, o. s. w., anser jag en så total brist på garantier wara för handen, att deßa med omsorg, noggrannhet och system blifwa anwände, så att jag icke tror, att detta Stånd kan bewilja något dertill, i synnerhet sedan Stats-Utskottets förberedande beslut i deßa afseenden tydligen utwisa, huru allt går ut på att draga Bancowinsten och öfwerskotterne i Riksgälds-Contoret till ändamål, hwilka icke gagna, utan snarare komma att förswåra Jordbrukarens belägenhet; och denne slutligen knappast får en skärf tillbaka af deßa, till största delen hans egna utlägg: sedan alla de wälmenta förslag, att med betydligare andelar deraf befordra strömrensningar, aftappnings- och odlings-företag, spannmålsbeläning och smärre fastighets-lån, blifwit alldeles förqwäfde eller bortwrängde.

Med smärta erkänner jag, att mången nyttig och

wigtig fråga ännu hwilar oafgjord, hwilken, om den riktigt behandlades, kunde werka godt för Landet; och jag måste med bekymmer erinra, att den wigtiga ombildningen af National-representationen icke ännu kunnat bringas till ett förberedande beslut för nästa Riksdag. Men oaktadt jag med tacksamhet erkänner de ädla bemödanden, som åtskillige Ledamöter af alla Stånd i en och annan af deßa frågor ädagalagt, och oaktadt jag hoppas, att Constitutions-Utskottets arbeten icke i framtiden skola blifwa utan all frugt, kan jag likwäl icke deraf låta förmå mig, att längre återhålla uttalandet af den öfwertygelsen, att wid denna Riksdag wi icke ega ringaste hopp, att se någonting widare utfördt till Nationens belåtenhet, genom de fyra Ståndens förenade beslut; att wi lika litet hafwa att wänta någonting af Regeringens medwerkan, samt att wi således göra rättast för Nationen och för oß sjelfwe, om wi uppmana samtelige Med-Stånden, att gemensamt med oß hos Konungen anmäla, det Rikets Ständer den 13 nästkommande Mars äro redo att åtskiljas; hwarföre Rikets Ständer endast företaga de ämnen, som hafwa oskiljaktigt sammanhang med Riks-Statens uppgörande, Bewillningen samt Banco- och Riksgälds-werkens förwaltning; anhållandes Rikets Ständer, sedan Hans Maj:t icke under Riksdagen fattat beslut, angående flera till Hans Maj:ts sanction ofwerlemnade förslag i Grundlags- och andra Lag-frågor, samt Rikets Ständer i öfrigt, så wäl genom Stats-Rådets incompletta skick, som genom de allmänt erkända bristerne i representationens sammansättning och arbetssätt, icke hysa hoppet, att wid detta Riksmöte se de återstående ärenderne bringade till ett för Nationen tillfredsställande slut, att Hans Maj:t måtte wid nämnde tid Rikets Ständer åtskilja."

Talmannen tillkännagaf i anledning häraf, att i den sist hållne Talmans-Conference blifwit öfwerenskommet, det samtlige Utskottens Ordförander skulle till nästa Talmans-Conference, den 19 i denna månad, inkallas, för att meddela upplysningar öfwer mängden och beskaffenheten af de Riksdagsärenden, som för Utskottets handläggning ännu kunna återstå, samt uppmanas att widtage nödige åtgärder för ärendernes skyndsamma behandling.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Om man önskar Riksdagens snara afslutande, måste man dertill föreslå en sådan tid, att åtminstone de angelägnaste Riksdagsärenders slutliga handläggning deßförinnan möjligen kan medhinnas; ty i annat fall skall ändamålet med en dylik termins bestämmande owilkorligen förfelas, och leda till motsatt resultat af det, som dermed åsyftas. Ehuru den 13 Mars inträffar wid midfastan, eller den å landet wanliga fardagen, och denna termin af sådan orsak, åtminstone för oß Landtmän, kunde wara lemplig för afresan från Riksdagen, kommer likwäl nu uppsägningen, som för aflyttning wid midfastan bör ske före Thomædag, alltför sent, så att Ständernes afresa på den af Heurlin föreslagna wäg omöjligen kan företagas. Jag skulle deremot wilja i stället föreslå den 13 Maj, ty då kan förslaget till Riksdagens afslutande hafwa någon möilighet af framgång för sig; och ett sådant förslag anser jag jemwäl wara behöfligt; ty i annat fall befarar jag, att Ständerne möiligen kunna wara församlade ännu den 13 Juni eller kanske till och med Juli.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Den 13 Mars är wißerligen en märkwärdig dag, och kunde derföre ej wara olemplig för Riksdagens afslutande; men då man,

wid betraktandet af de många ännu oafgjorda wigtiga Riksdagsärender, owilkorligen finner, att sådant är alldeles ogörligt, kan jag för min del, icke inse någon möjlighet för Heurlins nu wäckte motion att winna framgång. Jag får derföre nu till en början anhålla, att densamma till nästa Plenum må få hwila på bordet.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jemte det jag instämmer i Anders Anderssons anhållan, att förewarande motion må till nästa Plenum få ligga på bordet, anhåller jag, att Talmannen uti den till den 19 i denna månad utsatte Talmans-Conference, må tillkännagifwa Bonde-Ståndets lifliga önskan, att kraftiga åtgärder till Riksdagens förkortande böra widtagas.

Heurlins berörde memorial blef härefter lagdt på bordet.

§. 2.

Af Sven Heurlin från Kronobergs Län uppläsites ytterligare följande 2:ne skriftliga memorial:

1:o "I sammanhang med den af mig wäckta motion om Riksdagens afslutande den 13 nästkommande Mars, får jag äfwen wördsamt föreslå:

Att den behållning, som i Riksgälds-Contoret finnes af öfwerskotten å Statswerkets inkomster, sedan anordningar derå utgått och tillräcklig Reserv-caßa för utbetalningar till Stats-Contoret blifwit affatt, må i Rikets Ständers Bank insättas på serskild uppläningsräkning, emot 2 procent och på 1/2 års uppsägning, för att i Bankens låne-rörelse begagnas."

Lades på bordet.

2:o "Det är nödigt, om Rikets Ständer åtskiljas, utan att besluta om Banco-winstens och öfwerskotts-medlens anwändande, att någon åtgärd widtages för deßa betydliga

summors utlemnande i rörelsen, på det icke den directa förlusten för Riket måtte ökas genom penningebristen.

I sammanhang med den af mig nu wäckta fråga om Riksdagens afslutande den 13 nästkommande Mars, får jag således wördsamt föreslå:

Att den behållna Banco-winsten, får tills widare i Bankens låne-rörelse ingå, på sätt wid sista Riksdag beslutades, intilldeß Rikets Ständer wid nästa Riksdag fatta beslut om deß anwändande."

Lades på bordet.

§. 3.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 416, i anledning af återremißer i Utlåtandet N:o 337 yttrade:

Anders Andersson från Skaraborgs Län yttrade, sedan de från de respective Med-Ständen ankomne Protocolls-Utdrag, rörande förstnämnde Utlåtandes handläggning derstädes, på hans begäran blifwit uppläste: Min afsigt med upläsning af nyßberörde Protocolls-Utdrag war ingalunda den, att Ståndet skulle rätta sitt beslut i förewarande ämne efter de respective Med-Ståndens, utan önskade jag endast att derigenom få upplyst huru de i ämnet förfarit. Utskottets förslag, att ett serskildt Embets-Werk i Convoy-Commißariatets ställe må inrättas för förwaltningen af Handels- och Sjöfarts-fonden, samt de dermed gemenskap egande ärender, kan jag ingalunda bifalla, utan anser jag, att deßa ärender böra, på sätt förut inom detta Stånd är wordet yrkadt, öfwerflyttas på Commerce-Collegium, som alltför wäl bör kunna medhinna desamma; och förwaltningen af medlen yrkar jag öfwerlemnas åt Riksgälds-Contoret; ty jag är öf-

wertygad att, om så sker, Convoy-afgiften skall kunna nedsättas från de af Utskottet föreslagne tio till fem à sex procent. Det är wäl sannt, att den skuldsatta Minister-Caßan kunde behöfwa åtkomma ett eller annat 100,000 R:dr af deßa medel, men då de icke äro för sådant ändamål afsedde och deras utgifwande i sista hand ofelbart drabbar Consumenterne eller allmänheten, är åtminstone jag icke sinnad att genom påläggande af öfwerflödige afgifter å handeln, bidraga till nämnde Caßas reglerande.

Anders Nilsson, Anders Jonsson i Tuna och Anders Andersson från Östergötblands Län samt Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län, med flere, förenade sig med Anders Andersson från Skaraborgs Län.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Wid sista Riksdag förändrades benämningen å ifrågawarande afgift från Convoy-afgift till "afgift till Handels- och Sjöfarts-fonden", endast för att desto lättare kunna af wederbörande dragas från sitt egentliga ändamål, handelns skyddande, till sådane bestämmelser, som med deras fördelar woro mest förenliga. Jag har rörande detta ämne utwecklat mina åsigter, då Utskottets deri först afgifne Utlåtande, N:o 337, från Ståndet återremitterades, men då Utskottet härå icke fästat någon uppmärksamhet, utan till största delen widhållit hwad i berörde Utlåtande blifwit yttradt, ser jag mig föranlåten att nu, wid ärendets slutliga afgörande, förnya mine förut framställde yrkanden. Det föreslagna inrättandet af nytt Embetswerk, som af Swenska och Norrska Functionairer skulle bildas, i Convoy-Commißariatets ställe, kan jag ingalunda bifalla; ty jag anser de göromål, som af sistnämnde Embetswerk hittills warit bestridde, utan all olägenhet kunna skötas af Commerce-Collegium; men då deßa göromål

ingalunda angå sådane unionella förhållanden, som icke utan de begge förenade Rikenas gemensamma Styrelse kunna afgöras, finner jag icke skäl, att sammanblanda denna del af Sweriges Administration med de Norrska Styrelse-åtgärderna, helst det efter min åsigt är lempligast, att Swenska Handeln ensamt skyddas och befrämjas för Swenska medel och af Swenska personer. Jag har förut yrkat, att Convoy-afgiften bör inberäknas bland Tull-umgälderne, samt gemensamt med dem, uppbäras och redowisas. Denna åsigt widhåller jag äfwen nu; dock anser jag nämnde afgift böra nedsättas från 10 till 6 2/3:dels procent af tullen å waror; ty jag är öfwertygad, att de omkostnader, till hwilka samma afgift är assedd, ändock skola kunna bestridas. De för fredswerkets underhållande med Barbaresk-Staterne, samt tractamenter till Consuler och Consulats-Secreterare å Barbaresk-kusten föreslagne 90,000 R:dr B:co om året, tror jag numera, efter Algiers eröfring af Frankrike, och de öfrige i sednare tider med nämnde Stater inträffade förändrade förhållanden, kunna nedsättas till 50,000 R:dr, helst den summa, som för berörde ändamål hitintills utgått, icke utgjort mer än 88,626 Rdr 32 sk.; ty eburu Regeringen, för att desto bättre åtkomma irrågawarande fond, och kunna deraf disponera betydlige belopp till aflöning af sine diplomatiske agenter, förändrat benämningen å deßa, på flere ställen, från Minister-Residenter till General-Consuler, o. s. w., är likwäl deße Embetsmäns aflönande af Convoy-afgiften alldeles obehörig, enär deras befattningar äro af diplomatisk och icke af commerciel beskaffenhet.

Ephraim Larsson från Elfsborgs Län förenade sig med von Zweigbergk.

Hans

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Borgare-Ståndet har i deß Plenum den 6 Februari, på det ganska goda skäl, att inkomsterne de sednare åren, med ungefärligen 1/3:del, enligt för detta Convoy-Commißariatets medgifwande, öfwerstigit utgifterne, beslutat, att de nuwarande afgifterne till denna fond, som beräknas efter 10 procent af tullen på inkommande waror, skola nedsättas till 6 2/3:dels procent af dito. Likaledes har Borgare-Ståndet för sin del beslutat, att f. d. Convoy-Commißariatet, såsom ett temligen öfwerflödigt Embetswerk, må upphöra, och deß defattning, att utbetala lönerne till Consuler, med flere ordinarie utgifter, må uppdragas åt Kongl. Commerce-Collegium. Men genom den förseglade sedelns öppnande, blef slutligen afgjordt, att ifrågawarande ganska betydliga så kallade Convoy-afgifter, hitintills uppgående till omkring 300,000 R:dr B:co om året, skola helt och hållet förwaltas af Commerce-Collegium, det will med andra ord säga, ställas under Regeringens godtyckliga disposition. Minoriteten yrkade, att medlen från Tull-Kamrarne borde insändas till Riksgälds-Contoret, hwars Fullmäktige sedan i wißa runda summor skulle till Commerce-Collegium lemna hwad Ständerne anslagit till utgifternes bestridande. Kan inbjudning till Borgare-Ståndet härifrån åstadkommas, så frångås troligen hwad i sistnämnde omständighet beslutats, och man kan då förwänta att betydliga öfwerskott eller besparingar äfwen i denna wäg skulle för Statswerket erhållas.

Vice Talmannen Per Ericsson, Eric Norberg från Westerås Län, Johan August Zetterberg från Stockholms

Län och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, med flere, förenade sig med Hans Jansson.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Äfwen jag anser Commerce-Collegium kunna medhinna att sköta de göromål, som förut tillhört Convoy-Commißariatet, och att något serskildt Embetswerk i detta sistnämndes ställe, följaktligen icke är af nöden; men den af några wärde Talere yttrade åsigt, att Convoy-afgiften bör sammanblandas med Statsmedlen och ingå till Statswerket, kan jag för ingen del godkänna, ty följden deraf skulle ofelbart blifwa den, att alla Consulers och Handels-agenters löner, jemte deras pensioner, efter en eller annan Riksdag, komma att uppföras i Riks-staten på ordinarie fot, hwilket wore så mycket orimligare, som nyßnämnde Embets- och Tjenstemän i sjelfwa werket endast äro Köpmännens Ombud, och derföre böra af deßa aflönas och pensioneras, enär de endast hafwa till åliggande att bewaka handelsintreßet, hwars fördelar säkerligen blifwa iakttagne utan att de inom detta Stånd behöfwa förfäktas. Skulle Ståndet deremot wilja besluta, att berörde afgift bör ingå till Riksgälds-Contoret och der förwaltas, samt att densamma skall nedsättas från 10 till 6 2/3:dels procent, har jag ingenting att emot ett sådant beslut erinra; dock att den alltid kommer att utgöra en serskild fond, som skall till de dermed afsedde ändamål anwändas, nemligen Consulernes aflönande och pensionerande samt skyddande och befrämiande af handel och sjöfart; ty denna afgift erlägges af de handlande ensamt och för den skull kan den Fond, som deraf bildas, icke disponeras för Statswerket, utan bör anwändas till deras fördel, som fonden sammanskjutit.

Eric Persson från Gefleborgs Län, Lars Nilsson och Lars Petersson från Blekinge Län samt Per Jönsson från Skåne förenade sig med Strindlund.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Jag är förekommen af Strindlund, men anser dock icke, att Convoy-afgiften bör nedsättas, utan må de förut stadgade 10 procent bibehållas.

von Zweigbergk: Det förefaller mig besynnerligt, att någon kan påstå, det Convoy-afgiften icke tillhör Staten eller kan af den disponeras, enär förewarande Utlåtande bestämdt ådagalägger, att samma afgift är af Bewillnings-natur, som utaf Ständerne kan, efter omständigheternas kraf, ökas eller minskas. Sådant har ock förhållandet dermed warit ifrån äldre tider, och om denna afgift wid något tillfälle skulle finnas otillräcklig för de kostnader, som dermed böra bestridas, kan Staten icke undgå att af andra medel fylla bristen; ty Consulerne äro ingalunda de Handlandes, utan Statens Tjenstemän, för utbetalande af hwilkas löner Statswerket följaktligen måste answara. På grund af deßa skäl, kan jag icke eller gilla de af Ständerne wid sista Riksdag gjorde dispositioner på Handels- och Sjöfarts-fonden för längre tid än till innewarande Riksdags början, till Stockholms Slusebyggnad samt ombyggnad af Trollhätte Canal- och Slußwerk; ty genom dylika anticipationer kan Swenska Folkets rätt att beskatta sig sjelf lätteligen omintetgöras.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Äfwen jag finner det högst besynnerligt, att man kan påstå, att Convoy-afgiften icke tillhör Staten, utan skulle wara de Handlandes ensak, och för att finna orimligheten häraf, behöfwer man endast gå till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 337,

som wisar, att denna afgift blifwit af Ständerne både beslutad och disponerad, hwilket sistnämnde åtminstone icke lärer kunnat ega rum, om den utesluttande tillhört de Handlande. Att förhållandet ock rättwisligen bör wara sådant, är desto obestridligare, som oftannämnde afgift i sjelfwa werket ingalunda drabba Köpmännen, utan Consumenterne; emedan det är klart, att ju högre import-afgifterne äro, desto dyrare blifwa warorne; och finner jag, lika med von Zweigbergk, att Ständerne i allmänhet icke rättligen kunna sträcka sina beslut om Convoy-afgiftens disponerande längre, än från den ena Riksdagen till den andra.

Strindlund: Om man betraktar de ändamål, hwartill Handels- och Sjöfarts-fondens medel anwändas, finner man lätteligen, att de alla afse befrämjandet af Handel och Sjöfart. Till deßa ändamål kunna jemwäl Slußbyggnaden i Stockholm samt ombyggnaden af Trollhätte Canal- och Slußwerk räknas; ty de äro endast ämnade för Sjöfarten och Handelns beqwämlighet. Det är af denna anledning ock billigt, att berörde fond för deße arbeten anlitas; och jag hemställer till hwar och en att bedöma, huru paß allmän belåtenhet skulle uppkomma bland allmogen, om Ständerne beslutade, att kostnaderne till dylika företag skulle af folket i allmänhet sammanskjutas. Ett dylikt beslut war det om paßevolance-afgiftens erläggande; men mißnöjet dermed blef ock allmänt hos dem den drabbade. Om ock priſen å utländska waror skulle, såsom en wärd Talare förmenat, stegras i samma mån import-afgifterne ökas, hwilket jag likwäl icke will medgifwa, enär Köpmannen alltid nödgas rätta sina priser efter concurrensen, är dock förhållandet med afgifterne till Handels- och Sjöfarts-fonden helt annorlunda, än om den skulle genom allmänna

skattebidrag utgöras; ty de utländska warorne consumeras nästan uteslutande af de förmögnare claßerne, och deßa warors dyrhet drabba följaktligen icke den fattige.

Häri instämde Måns Jössesson från Christianstads Län.

Hans Jansson: Om förhållandet med Convoy-afgiften wore sådant, som några nu welat påstå, nemligen, att densamma hwarken wore af Bewillningsnatur eller kunde anses såsom Tull-medel, skulle följden deraf owilkorligen wara den, att Ständerne icke egde att taga den ringaste befattning med denna afgifts åläggande eller anwändande. Den kunde då, Ständerne oåtsporde, beslämmas ända till 50 procent af inkommande warors wärde, hwilket dock innebär en orimlighet, som wederlägger sig sjelf; och då det är uppenbart, att det nu framställda yrkande om Convoy-afgiftens ingående till Riksgälds-Contoret långt ifrån att kunna medföra någon förlust, åsyftar en fördel för det allmänna, enär bättre controller wid medlens anwändande då kunde utöfwas och öfwerskottet komma Statswerket till godo, will jag icke förmoda, att bifall till samma yrkande af Ståndet skall wägras.

Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län, Per Hansson från Wermlands Län, Henric Andersson från Örebro Län, med flere, förenade sig med Hans Jansson.

Bengt Gudmnndsson från Hallands Län: Jag förenar mig med dem, som yrkat, att Convoy-afgiften bör ingå till Riksgälds-Contoret; men anser det icke wara lempligt, att nedsätta denna afgift från det belopp, som nu är stadgadt, enär Ständerne wid sistlidne Riksdag anticiperat bestämda belopp af samma afgift för flere kommande år, nemligen till ombyggnad af Stockholms Sluß och Troll-

hätte Slußwerk, samt dymedelst gifwit Kongl. Maj:t anledning, att, på sätt, som jemwäl skett, rörande nämnde ombyggnader, med enskilde upprätta Contracter, hwilka nu mera icke Lagligen kunna upphäfwas. Emot wederbörande Föredragande är wißerligen i Constitutionel wäg anmärkning gjord, för det han underlåtit tillstyrka, att wederbörande borde höras, innan Contracterne ingingos; men sådant kan dock icke förringa deras gällande kraft.

Johannes Johannesson och Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län, Peter Claësson från Elfsborgs Län, Sone Persson, Håkan Nilsson, Per Jönsson och Nils Jeppsson från Skåne, Olof Lindbäck och David Andersson från Halland, Anders Brissman från Skaraborgs Län, Sven Isacsson från Calmar Län, Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län och Johannes Christoffersson från Kronobergs Län, m. fl., förenade sig med Bengt Gudmundsson; tilläggande, Johannes Christoffersson och Per Jönsson, att de jemwäl instämde uti hwad Strindlund yttrat; och yttrade Brissman, att han ansåg den ifrågaställde nedsättningen wara alldeles obehörig.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Då nu Bengt Gudmundsson upplyst hwad jemwäl af Utskottets Utlåtande inhemtas, att de besparingar, som å Handels- och Sjöfarts-fonden uppkommit, redan äro för längre tid disponerade, så att om brist derutinnan uppstår, densamma måste af Statsmedel fyllas, kan icke eller jag anse lempligt att nedsätta Convoy-afgiften, helst man ingalunda har någon lindring att förwänta i allmänhetens skattebördor från Köpmännens sida. Jag instämmer derföre uti hwad

som blifwit yttradt af Bengt Gudmundsson och Strindlund.

Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län förenade sig med Peter Jönsson och Strindlund.

Per Sahlström från Stockholms Län: Den af en Ledamot gjorda anmärkning, att om Convoy-afgiften nedsättes, Statswerket skulle blifwa föranlåtet att af andra medel fylla den brist, som kunde uppkomma wid bestridandet af de kostnader, för hwilka berörde afgift är afsedd, kan hos mig så mycket mindre wäcka någon farhåga, som erfarenheten wisat, att Handels- och Sjöfarts-fonden hitintills ej allenast warit tillräcklig för berörde kostnader, utan ock lemnat så betydlige öfwerskott, att ganska stora belopp deraf kunnat af föregående Ständer anwisas till ändamål, som för samma Fond äro att anse såsom fullkomligen främmande, nemligen ombyggnaden af Trollhätte Slußwerk och Stockholms Sluß, samt aflöning åt Statens Minister-Residenter hos främmande Makter, hwilka Embetsmän man dock gifwit nu mera benämning af General-Consuler, för att få någon anledning till deras aflönande från ofstanämnde Fond. Jag är således fullkomligen öfwertygad, att ifrågawarande afgift utan all olägenhet kan från 10 till 6 2/3:dels procent nedsättas, hwilket jag ock anser mig böra yrka med desto mera skäl, som tiden nu synes wara inne, att i allmänhet tillse, det Statens intrader icke till främmande, utan till sina rätta bestämmelser blifwa anwände; och af denna orsak anser jag jemwäl afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden böra, för erhållande af bättre controll wid deß disponerande, till något af Ständernes Werk ingå, hwilket är desto rigtigare, som denna afgift obestridligen är att anse, såsom Bewillning, som inses deraf, att densamma

af Ständerne bestämmes och af Konungen hwarken kan ökas eller minskas.

Peter Persson i Ädelforß från Jönköpings Län, Johan Olof Widegren och Anders Jonsson i Okna från Östergöthlands Län, Johannes Andersson från Skaraborgs Län samt Anders Larsson från Westerås Län förenade sig med Sahlström och von Zweigbergk.

Strindlund: Att det tillhör Ständerne att bestämma afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden, har jag aldrig bestridt, men jag har sagt, att densamma är affedd för wißa serskilda ändamål, nemligen befrämjondet af Handel och Sjöfart, samt aflöning åt de Handlandes Ombud eller Consulerne, samt att den följaktligen icke är beräknad såsom en inkomst för Statens allmänna behof; och denna åsigt tror jag icke kunna wederläggas. Den war ock grunden för Ständernes förfarande wid sistlidne Riksdag att, sedan Kongl. Maj:t gillat deras förslag till ombyggnad af Trollhätte Slußwerk, till kostnaden derföre anwisa medel å oftanämnde Fond. Sådant war äfwen rigtigt; ty nämnde byggnads-företag afser uteslutande fördelar för de Handlande och de Sjöfarande, och derföre är det ock billigt, att Handels- och Sjöfarts-fonden, som af dem sammanskjutes, dertill bidrager. Enahanda är jemwäl förhållandet ej mindre med ombyggnaden af Stockholms Sluß, hwars enskilda egenskap bäst bewisas deraf, att Staden erhållit rättighet att af de trafikerande uppbära Slußpenningar, hwilket wäl ingalunda rimligen kunde komma i fråga, om de medel, för hwilka ombyggnaden blifwit werkställd, kunde anses wara af allmän beskaffenhet, än ock med aflöningen åt Consulerne, ty deßes tjenstealigganden inskränka sig till bewakande af de Handlandes fördel och af denna orsak böra

de ock, på sätt som nu jemwäl sker, aflönas, ej af Staten, utan af de Handlande och Sjöfarande, för hwilka de äro Ombud. Rigtigheten af deßa åsigter är så påtaglig, att jag icke begriper, huru någon kan wilja söka wederlägga detsamma; och för min del kan jag wäl öfwerröstas, men icke öfwertygas om motsatsen.

Olof Persson från Stockholms Län förenade sig med Strindlund.

von Zweigbergk: Att Consulerne äro Statens Embetsmän och icke de Handlandes enskildte Ombud, bewisas bäst derutaf, att deße Embetsmän af Regeringen utnämnas och tillförsäkras om bestämda löne-inkomster, samt icke utan ransakning och dom kunna affättas.

Appelqvist: Man har yttrat, att om afgiften till Handels- och Siöfarts-fonden icke nedsättes, utan bibehålles till det nu stadgade belopp, sådant skall öka dyrheten på inkommande waror och drabba Consumenterne eller Folket. Jag deremot är öfwertygad, att Köpmännen ingalunda af en dylik obetydlighet öka eller minska priserne å sine waror, enär waru-priserne alltid bero på tillförsel och affättning; i följd hwaraf den ifrågaställde nedsättningen otwifwelaktigt icke skall komma att medföra annat resultat, än ökad winst för de Handlande. Jag bestrider derföre all sådan nedsättning.

Christen Persson från Gottlands Län förenade sig med Appelqvist.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Huruwida afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden är af Bewillnings-natur och med allmänna Bewillningen jemförlig, upplyses bäst af de utaf Utskottet i ämnet afgifne Utlåtanden. Deraf inhämtas, att den aldrig warit sammanblandad med Stats-

bewillningen, utan att den uppkommit för Handelns skyddande och Freds-werket med Barbaresk-Staterne. Derföre har ock öfwerskottet af denna afgift af föregående Ständer blifwit disponerad, icke för Statens allmänna behof, utan för sådane ändamål, som med grunden för afgiftens uppkomst ega gemenskap och afse Handelns och Sjöfartens befrämjande. Uti yrkandet, att nämnde afgift hädanefter bör ingå till Riksgälds-Contoret och icke af ett serskildt inrättadt Embets-werk förwaltas, är jag förekommen af Med-Brodren Bengt Gudmundsson, men med dem, som ansett, att samma afgift bör nedsättas, kan jag ingalunda instämma; ty ehuru en sådan nedsättning kunde stå i harmoni med det under Riksdagen förut fattade beslut, att Centonal-afgiften å Embetsmännens löner skall upphöra, och hwarigenom denna samhällsclaß wunnit en minskning i sine krono-utskylder, som de icke wäntat, synes det likwäl mig icke lempligt, att på det allmännas bekostnad bereda de Handlande en lika beskaffad fördel. Det är wäl sannt, att dyrheten å inkommande waror drabbar Consumenterne; men då det är obestridligt, att Köpmännen rätta warupriserna efter affättningen och warornes begärlighet, är det ock gifwet, att den yrkade nedsättningen icke föranleder till minskning i prisen, utan endast till förökande af winsten för Köpmännen, och att förskaffa deße en så beskaffad förmån, är så mycket mindre lempligt här i Ståndet, som Med-Ständen icke wisat sig benägne att bereda minskning i de utskylder, som åligga allmogen enskildt.

Anders Normark från Westerbottens Län förenade sig med Lars Larsson och Bengt Gudmundsson; och instämde Per Östman från Wester-Norrlands Län samt Lars Larsson från Örebro Län i hwad Larsson från Elfsborgs

Län yttrat; hwarefter discußionen, rörande förewarande ämne, förklarades slutad.

Talmannen framställde härefter proposition på bifall eller afslag å de i Utskottets Utlåtande upptagne serskildte puncter nemligen:

1:o Convoy Commißariatets upphörande, och inrättande i deß ställe af ett serskildt utaf Utskottet föreslaget Embetswerk.

Ståndet biföll, att Convoy-Commißariatet må upphöra, men fann skäligt att, med ogillande af Utskottets förslag till inrättande af ett nytt Embete, i stället beslutа, att de göromål, som tillhört Convoy-Commißariatet, hädanefter böra af Commerce-Collegium bestridas.

2:o Beloppet af den afgift, som bör till Handels- och Sjöfarts-Fonden erläggas.

Då olika meningar härom förspordes, samt votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Den, som bifaller, att afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden må fortfarande utgå med Tio procent af Tullbeloppet, röstar Ja;

Den det ej will, röstar Nej.

Winner Nej, har Ståndet beslutat nedsättning af berörde afgift till 6 2/3:dels procent af tullbeloppet."

Voteringen anställdes i wanlig ordning och utföll med 65 Ja emot 26 Nej, i följd hwaraf Ståndet fattat det beslut, att berörde afgift fortfarande skall utgå med Tio pro-

cent af Tull-beloppet; och skulle Wällofl. Borgare-Ståndet inbjudas att i detta beslut deltaga.

Häremot reserverade sig: Hans Jansson från Elfsborgs Län, Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, Bengt Gudmundsson från Hallands Län, Per Sahlström och Matts Persson från Stockholms Län, vice Talmannen Per Ericsson och Per Hansson från Wermlands Län, Nils Persson och Olof Jacobsson från Södermanlands Län, Anders Larsson från Upsala Län, Johan Olof Widegren, Anders Trysén, Anders Jonsson i Tuna och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län.

3:o Uppbörden, Redowisningen och Förwaltningen af afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden.

Med ogillande af Utskottets Utlåtande i denna del, beslöt Ståndet, att afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden skulle hädanefter uppbäras på enahanda sätt som tillförene, men redowisas för Riksgälds-Contoret, och dit ingå, för att hållas wederbörande tillhanda för de ändamål, som af Ständerne beslutas hwarefter öfwerskottet bör åt Statswerket reserveras.

Wällofl. Borgare-Ståndet skulle inbjudas att i detta beslut sig med Bonde-Ståndet förena.

4:o Arfwoden, Aflöningar och Expencer för det af Utskottet tillstyrkta nya Embetswerk.

Afslogs.

5:o Utgifter för Fredswerket med Barbaresk-Staterne, samt Tractamenten till Consuler och Consulats-Secreterare å Barbaresk-kusten.

Ståndet beslöt att, i stället för de af Utskottet för berörde ändamål tillstyrkte 90,000 R:dr, endast 50,000 R:dr skulle af Handels- och Sjöfartsfonden årligen utgå.

Häremot reserverade sig Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län, med förklarande, att enär han icke kunde känna de behof, för hwilka berörde belopp är afsedt, han ansåge sig ega mera skäl att bifalla hwad som blifwit tillstyrkt af Utskottet, enär det haft tillgång till de för behofwens utredande nödige handlingar och upplysningar.

6:o Tractamenten till Consuler med flere utom Barbaresk-kusten och understöd för Swenska Kyrkan i London.

De för deßa ändamål tillstyrkte 67,000 R:dr biföllos, att af Handels- och Sjöfarts-fonden utgå; hwarjemte Ståndet godkände det af Utskottet i Utlåtandet N:o 416 gjorda tillägg, att uppkommande besparingar å de serskildte anslagen till Consulers aflöning böra sammmanlagde reserveras för, att ett annat år kunna till det afsedda ändamålet anwändas.

7:o Bidrag till Quarantains-inrättning i Känsö.

Ståndet biföll att 2000 R:dr må för detta ändamål såsom förslags-anslag å Handels- och Sjöfarts-fonden uppföras; men ogillade Utskottets Utlåtande i öfrigt uti denna del.

8:o Utgifter af Handels- och Sjöfarts-fonden för Sjö-Expeditioner.

Det af Utskottet för berörde ändamål tillstyrkte belopp af 45,000 R:dr, blef af Ståndet bifallet att af nämnde Fond årligen utgå.

9:o De Expectence-löner och pensioner, som af Handels- och Sjöfarts-fonden böra utgå.

Ståndet biföll, att de för detta ändamål af Utskottet tillstyrkte 7,641 R:dr 32 sk., må från nämnde Fond årligen utgifwas.

10:o Brandförsäkrings-Premier för Consulatshuset i Tanger.

Ståndet biföll, att deße Premier må till det belopp, som i Utlåtandet N:o 337 är upptaget, från Handels- och Sjöfarts-fonden utgifwas.

11:o Dispositionerne å Handels- och Sjöfarts-fonden till Stockholms Slußbyggnad och till ombyggnad af Trollhätte Canal och Slußwerk.

Utskottets Utlåtande i denna del bifölls; hwaremot Fredric von Zwigbergk från Skaraborgs Län reserverade sig; och ansåg Ståndet, att hwad Utskottet i öfrigt yttrat, rörande beräkningen af den inkomst, som för framtiden borde tillkomma Stats-werket utaf afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden och dispositionen af öfwerskottet utaf denna afgift, jemte det bidrag, som för Handelns- och Sjöfartens skyddande borde lemnas från Konunga-Riket Norrige, genom Ståndets härofwan fattade beslut komma att förfalla.

§. 4.

Ola Jeppsson från Blekinge Län uppläste ett så lydande skriftligt Memorial:

"Wid öfwerläggningen om Stats- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 5 samt Utlåtande N:o 128, angående Folkunderwisningen, förklarade sig Bonde-Ståndet wara, af 87 §. Regerings-Formen, deri stadgas: "att Konung och Ständer skola gemensamt stifta och ändra Kyrko-Lag", förhindradt att bifalla 4 momentet i 5 §. af det wid sistnämnde Utlåtande fogade förslag, hwilket moment är af följande lydelse: "Utskotten hemställa, det Rikets Ständer "må i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t, wid ut"färdande af Författning, angående inrättning af Folk-Sko-

"lor, täcktes widtaga nödige åtgärder till undanrödjande af "de hinder, som nu gällande Kyrko-Lag och öfrige Författ-"ningar innebära för Klockare- och Sol-Lärare-tjenstens än-"damålsenliga förening". Samma moment blef derföre af Ståndet afslaget.

I anledning häraf får jag wördsammeligen wäcka den motion; att Lag-Utskottet måtte erhålla uppdrag att oför-dröjligen afgifwa förslag till de ändringar uti Kyrko-Lagen, som kunna blifwa en följd af Ständernes beslut angående Klockare- och Skol-Lärare-tjensternes förening, serskildt med hänseende till Församlingarnes rätt att, sådant oaktadt, sjelfwe tillsätta Skol-Lärarne, äfwensom angående öfrige i ofwannämnde Betänkanden förekommande ämnen. Jag anhåller, att denna motion måtte blifwa remitterad till Lag-Utskottet samt communicerad med respective Med-Ständen."

Lades på bordet.

§. 5.

Föredrogs ett från Höglofl. Ridderskapet och Adeln ankommet utdrag af deß Protocoll för den 13 i denna månad, hwarigenom bemälde Riks-Stånd inbjudit de öfrige Stånden att deltaga uti Ridderskapets och Adelns Beslut: att uti Expeditions-Utskottets Förslag, N:o 238, till Rikets Ständers underdåniga Skrifwelse till Kongl. Maj:t, angående upphäfwande af Kongl. Förbudet mot Dueller och Slagsmål af den 22 Augusti 1682 och dermed sammanhang egande Författningar, i sista meningen af Lag-förslaget följande ord: "för delaktighet i enwig eller utmaning dertill, ware stroff, som i Allmänna Lagen utsatt är", skulle utbytas emot orden: "för delaktigbet i enwig eller utmaning dertill ware

straff, som i Allmänna Lagen för delaktighet i mißgerningar utsatt är."

Denna inbjudning blef af Bonde-Ståndet antagen.

§. 6.

Följande Utskotts-Betänkanden föredrogos och lades på bordet, nemligen:

Stats-Utskottets

N:ris 428, 429, 430, 432, 433 och 434.

Banco-Utskottets

N:ris 145, 146 och 147.

Lag-, samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens

N:o 31.

§. 7.

Från Högwördige Preste-Ståndet hade ankommit följande Protocolls-Utdrag, hwilka nu uppläsles och lades till handlingarne, nemligen N:ris 552—567.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den

Den 18 Februari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Wid förnyad föredragning bifölls Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 38, i anledning af wäckt motion, att wißa sorter sidentyger, då de med direct lägenhet införas från Ostindien, må bära en tull af endast 10 procent.

§. 2.

Derefter förekommo å nyo Banco- och Lag-Utskottens Betänkande N:o 1, med förslag till Lag för enskilde Banker; samt Utlåtande N:o 5, i anledning af gjorde anmärkningar wid nämnde Betänkande.

Det wid Utlåtandet N:o 5 fogade förslag föredrogs punctwis; och utläto sig wid 1:sta §:n:

Anders Trysén från Östergöthlands Län, skriftligen:

"Om en Lag skall stiftas för ett samhälle, bör den utan twifwel wara sådan, att alla njuta samma skydd och lika förmån. Den nu under öfwerläggning warande 1:sta §. af närwarande förslag lemnar ej denna fördel, i thy, att den åt Regeringsmakten öfwerlemnat, att godtyckligt utdela de förmåner, den möjligen kan medföra. 60 §. Regerings-Formen bjuder: ej må Konungen till winning för erskildte eller Corporationer några monopolier fastställa. I denna 1 §. hafwa Utskotten likwäl, twert emot nämnde Grundlagsbudt, tillstädja, att Konungen kan utöfwa hwad nämnde 60 §. förbjuder, nemligen, att stifta monopolier. Det kan icke komma under lindrigare benäm-

ning, då Konungen bewiljar ett och annat Bolag, att drifwa Bank-rörelse, och då derefter åtskillige andra söka samma förmån, Kongl. Maj:t kan hända i Nåder funnit, att flere Banker för landet ej äro nyttige eller behöflige, och således afslår deras ansökning, då Han förut, i kraft af denna Lag, monopoliserat åtskillige Bolag, hwilket är i högsta mätto förnärmande för de, som icke få åtnjuta en slik fördel. Förgäfwes må man inwända, att en sådan makt för Styrelsen är nödwändig. Jag är öfwertygad, att, då en Lag finnes, som, rätt handhafd, fullt betryggar allmänheten mot förluster; det må i öfrigt öfwerlemnas åt speculationen och den fria täflan, att, under de i Lagen föreskrifne former, utan hinder etablera sig i penninge-rörelse. Denne, liksom all annan, skall utan twifwel reglera sig sjelf, utan annan regulator, än concurrencen. Blifwer penningetillgången för stor, måste capitalerne ligga ofrugtbare, eller räntan nedtryckas; och hwilket af deße fall som inträffar, så skall naturligtwis förtjensten minskas, och här, som i andra näringar, det jemna förhållandet återställas genom de swagares afgång. Ingen, utom Bolagen sjelfwe, kan härigenom lida någon mehn. De hafwa icke att klaga sig öfwer försummelse af Lagen; ty de hafwa alla warit i delaktighet af samma rättigheter. I följd af hwad jag haft den äran anföra, yrkar jag rättelse i denna §., att det icke må lemnas i Styrelsens hand annan rättighet, än att granska och controllera de sökandes handlingar, och då deße äro öfwerensstämmande med hwad denna Lag bjuder, det sökta tillståndet icke må kunna godtyckligt wägras. Anser Ståndet likwäl en sådan pröfningsrätt nödwändig, som Utskotten lagt i Regeringens hand, hwilken, en gång lemnad, icke är så lätt att återfå, skulle jag fastheldre föredra-

ga, att Rikets Ständer sjelfwe wid sina sammanträden Grundlagsenligt förbehöllo sig densamma."

Lars Petersson från Blekinge Län, (likaledes skriftligen):

"Ehuru jag icke mäktar fullkomligt inse, hwad som i denna financiella fråga kan wara med allmänt wäl och enskildtes båtnad närmast förenadt, har jag dock icke funnit något giltigt skäl, som öfwertygat mig, att de så högt beprisade Provincial-Bankerne kan framgent bereda allmän wältrefnad och wara för Nationen oumbärliga. Om de wid förra Riksdagen, under realisationens första period, för penningerörelsens utwidgning och underlättande fanns nödwändige, så blifwer sådant icke fallet uti en kommande framtid. Det lyckliga resultat, som Rikets Ständers Bank wisat under de sista fem à sex åren, lemnar säker garanti för deß solidité och tillwext; och med anledning derutaf tycker jag mig finna det wara, icke allenast möjligt, utan ganska rättsenligt och wälbetänkt, att denna Bank, åtminstone wid nästa Riksdag, uti lånerörelsen utwidgades så, att Låne-Contor etablerades till beqwämlighet äfwen för innewånarne i de aflägsnare orterne. Följden häraf gjorde, enligt min tanka, Provincial-Bankerne så småningom öfwerflödige, hwadan också några nya octroyer dem icke borde bewiljas. Så länge här gifwes Lag, som förbjuder att taga högre ränta, än sex procent, och allwänna rösten, med undantag af penninge-aristocratens, ropar på nedsättning af denna ränta, så anser jag det wara i högsta grad rättswidrigt, att tillerkänna wisa förmögne individer privilegierade rättigheter, att, på den torftige medborgarens bekostnad, uppdrifwa sine ränte-inkomster ända till 12 à 16 procent. Ett sådant yrke eller handlingssätt har så nära syskontycke med

det förhatliga och i Lag förbudna ockrandet, att jag med min röst ej dertill kan biträda, och jag hade trott, att det icke war Lagstiftande makten wärdigt, att detsamma understödja, så mycket mindre, som det ej leder till annat resultat, än att förmögenheten till öfwerflöd hopas inom wißa kaster, då armodet och fattigdomen hos mängden blir oerhörd och obotlig. Ett annat förhållande hade man skäl att wänta, om Rikets Ständers Bank uti deß låne-rörelse tillräckligt utwidgades för hela Nationens behof; räntewinsten borde då, med förutsättning likwäl, att den icke, likasom nu försökes, skulle plötsligt dränkas i canaler, hamnar, sjöar och dylikt, med fördel kunna anwändas till folkets gemensamma belåtenhet och lättnad i tryckande skattebördor, och hwartill hufwudsakligen bidroge, om räntefoten ändamålsenligt nedsättes.

Wid betraktande af allt detta, ledes jag af den orubbliga öfwertygelse, att det nu i Utskottens Utlåtande framlagda Lagförslag för enskildte Banker, är icke allenast obehöfligt, utan ogagneligt, hwarföre jag också yrkar afslag derå i sin helhet; men skulle derpå afseende icke fästas, så hemställer jag till Hederwärda Ståndet, om det icke borde blifwa deß gemensamma tanka, att, jemte de förändringar, som i öfrigt nödige anses, äfwen räntan nedsättes från 5 till 4 procent för alla hädanefter inrättade nya Banker, så wäl som wid de åt redan befintlige Bankerne framdeles bewiljade nya octroyer, helst räntewinsten ändock blifwer tillräckligt lönande för dem, som bedrifwa en sådan rörelse.

Ett ytterligare skäl för deße mina påståenden, att Privat-Bankerne, eller hwad benämning de än må hafwa, böra indragas, har jag att framlägga, det nemligen: att en-

het i Rikets mynt besparade de många olägenheter, som nu i landsorterne uppstå, derigenom att Privat-Banks-myntet ej emottages wid Krono-uppbörder eller i andra allmänna inrättningar."

Häruti instämde Eric Persson från Gefleborgs, Steffan Andersson från Stockholms, Olof Olsson från Westerbottens, Lars Bengtsson från Malmöhus och Måns Jössesson från Christianstads Län.

Lars Nilsson från Blekinge uppläste ett så lydande skriftligt anförde:

"Med anledning af nu ytterligare framlagde förslag för enskildte Banker, will jag blott uttrycka min enskildta mening derom. Här är nu fråga om, icke mindre, än hwar och en, som will och kan, skulle få tillwägabringa så beskaffade Banker, utom de, som redan finnas; förmodligen åsyftas härmed en lättnad och förbättring i allmänna rörelsen; jag medgifwer det wißerligen för närwarande; men wille man tänka sig något bättre och nyttigare, så wäl för Staten, som det allmänna, i en framtid, och hade förut warit påtänkt, blott under nu worande Riksdag, skulle, efter mitt begrepp, warit mera lyckligt, om alla de öfwerskotter, som nu warit att tillgå, Banco-räntewinsten inbräknad, hade härmed blifwit förstärkta de under Riks-Banken nu orgaganiserade Låne-Afdelningar, eller om, i annat fall, kunnat ordnas ett Utlånings-Contor i hwarje Residence-Stad, der nu sådane icke finnas; då skulle slutligen Bankens reela mynt wara att påräkna i allmänna rörelsen, och Riks-Banken sjelf komma i åtnjutande af den winst, som nu lägges i privata mäns händer; nog hade detta, efter min tanka, warit mera, både med nytta och rättsenlighet behandladt, än som nu synes tillgå, nemligen

de oerhörda summor, som bortkastas i enskildta företag, — i Slußar, Canaler, Hamnbyggnader, m. fl. dylika begrafningar af myntet, — deraf således blott wißa Provincer och personer komma i åtnjutande; och af sådan anledning hade jag trott, med mindre så hade tillgått, flere Sedel-Banker, än de redan etablerade, hade warit obehöflige; ty ju flere sådane inrättas, deß mera wacklande skall myntet blifwa och slutligen utträngа Riks-Bankens sedlar; och när man deßutom saknar Inwexlings-Contor i wißa Län, följer deraf slutligen en willerwalla bland folket med det många slags mynt, som ingen kan påtrugas, icke eller gängse i allmänna uppbörder. Kanske är jag ensam om denna mening, så har jag blott welat uttalat den.

Skulle nu så wara, att förslaget winner sitt åsyftade ändamål, får jag derföre göra anmärkningar, nemligen: wid 1 §:n borde tilläggas, det Kongl. Majt och Rikets Ständer besluta om antagande, eller detsamma förwägra; och i 8 §. den minsta valeuren bestämmes till 6 2/3:dels Riksdaler, emedan den fattigare allmogen i så fall skall kunna åtkomma reelt mynt, som går och gäller, och sällan har så stora sedlar, som 6 2/3:dels Riksdaler på en gång, samt att föreskriften i 11 §. anser jag, att straffräntan bör utgå och icke wara gällande mer än endast 5 procent fortfara till liqvid sker, äfwen om Lagsökning inträffar. Wi känna litet hwar, att med den dryga ränta, utom så kallad straffränta, när man tillägger Commissionärs-arfwode, porto, m. m., för den behöfwande låntagaren, aflägset boende, särdeles icke är mycket gynnande för Jordbrukaren. Jag skulle deßutom önskat, som hade bordt wara intaget i Banco-Lagen, att Inwexlings-Contor böra finnas i hwarje Residence-Stad,

genom Bolagets försorg etableras — och slutligen med antagandet sträcka sig blott till nästkommande Riksdag.

Med afseende af hwad jag förut omnämnt hufwudsakligen, derom ju förr deß heldre en gång när octroyerne upphöra, med äfwen de nu warande något bättre och för det allmänna nyttiga, organiserades på ett sådant sätt, som äfwen för Staten kan wara gagneligt."

Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län yttrade sig äfwenledes skriftligen sålunda:

"Den wigtiga frågan om Privat-Bankerne och Lagen för deras rörelse, har redan af så många, i de inwecklade förhållanderne bewandrade, blifwit behandlad, att ett ytterligare anförande derom kunde af mig anses öfwerflödigt; men jag anser likwäl, såsom en oeftergiflig pligt emot mine Committenter, att ännu icke uppgifwa hoppet om upphäfwandet af djupt kända och öfwerklagade olägenheter inom min ort. Sedan Privat-Bankernes sedlar der utträngt Bankens sedelmynt ur rörelsen, är det numera för den fattige, som far till Staden för att förskaffa sig penningar till sina krono-utlagor, en omöjlighet att för sin wara erhålla annat mynt än Privat-Bankernes. Men detta mynt emottages icke i Krono-uppbörden, emedan det icke antages på ränteriet. Jag skulle kunna anföra många exempel på skatt-skyldige, som infunnit sig med penningar wid uppbörds-stämman, men, emedan de egde blott Privat-Banks-sedlar, icke kunde få erlägga skatten, utan fälldes till stämmoböter. Helt nyligen, den 31 December 1840, utfärdades i min hemort af wederbörande den Kungörelsen, att Privat-Banks-sedlar icke emottagas wid Krono-uppbörden. Att detta är en stor olägenhet för landet, kan wäl icke nekas. Kronan kan icke, det medgifwer jag, antaga de

enskildas sedlar, och derigenom liksom ingå i answar för deras säkerhet; men obilligt synes det dock icke, att fordra af de Bolag, som erhålla rättigheten att öppna Privat-Banker, några åtgärder för allmänhetens beqwämlighet och säkerhet. Man behöfwer icke ingå i några djupa undersökningar, för att finna, det Privat-Banks-egarnes winst är så stor, att de wäl kunna göra något för det allmänna. Capitalister, som ega egendomar utan inteckningar, förtjena naturligtwis och draga reveny af deßa, såsom en hwar egendoms-innehafware, men jemte denna inkomst draga de ju en dubbel ränta af capitalet, då de lemna inteckningar af egendomen i Privat-Bankerne, och der draga sin dryga procent af samma capital, som ger dem procent också genom landtbruket. Att fördelen här är hos de rike, som på dubbelt sätt göra sina capitaler frugtbara, finner man genast; jag har sökt framställa de plägenheter, som drabba de fattige i följd häraf. Skulle det månne befinnas alltför mycket gjordt af Capitalisterne, om de anordnade t. ex. endast Inwexlings-Contor för sina sedlar på de ställen der det wore behöfligt? Sådana Inwexlings-Contor behöfde icke kosta dem mycket, om de wände sig till större Handlande, eller till och med Räntmästare i Länen, men då till deßa, i egenskap af enskilde personer, så att ingen blandning behöfde ske med Kronans uppbörd.

Jag hemställer till Hederwärda Ståndet, om det icke wore skäl att, på deßa enkla grunder, inbjuda de respective Med-Ständen, att tillägga en paragraf eller ett moment i Privat-Bank-Lagen, innehållande föreskriften för Bankerne, att t. ex. i Länens Residence-Städer hålla Inwexlings-Contor.

I afseende på sedlarnes valeur, får jag förklara, att Lag-förslagets uppgifna minimum af 3 R:dr 16 sk. B:co synes mig alltför lågt. Såsom Borgare-Ståndet redan antagit, anser jag 6 R:dr 32 sk. B:co böra wara den lägsta valeur. Det är just för de fattige, som denna Lag wore en förhoppning, emedan de owilkorligen då kunde fordra och måste erhålla Rikets mynt för de små waror de hafwa att afyttra, och äfwen det mindre belopp de erlägga i kro-no-utskylder. Till en del, och för de fattigaste, wore sålunda olägenheten något förminskad, om den också till en annan del qwarstode. Jag föreslår således, att 8 §. af den föreslagna Lagen för enskilde Banker sålunda förändras, att i stället för 3 R:dr 16 skillingar Banco, motswarande 1 R:dr 12 skillingar Silfwer-Specie," insättes: "6 R:dr 32 skillingar Banco, motswarande 2 R:dr 24 skillingar Silfwer-Specie."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag instämmer med Trysén i så måtto, att jag anser begge Statsmakternes beslut bädanefter böra erfordras för meddelande af tillåtelse att bedrifwa Bank-rörelse, äfwensom för prolongation af sådan redan lemnad tillåtelse.

Häruti instämde Östman från Wester-Norrlands Län.

Appelqvist från Blekinge Län: Mig synes förewarande 1 §. meddela Regeringen en rättighet, som strider emot 72 §. Regerings-Formen, för bibehållande af hwilken §. i deß oförändrade skick, Representanterne wid sistlidne Riksdag med så mycket allwar och framgång ifrade. Ingalunda kan man med skäl säga, att Riks-Banken blifwer "oförd", derest tillåtelse att inrätta Privat-Banker äfwen hädanefter skall komma att meddelas. Twertom utträngas Privat-Bankerne snart alldeles Riks-Bankens sedelmynt, och

tillegna sig deß lånerörelse, så att man kan wara öfwertygad, det Banco-winsten, wid en kommande Riksdag, blifwer ganska klen. Jag yrkar derföre, att hädanefter icke må meddelas nya octroyer för Privat-Banker, ej eller prolongation af de förutwarande.

Med Appelqvist instämde Brissman från Skaraborgs, Anders Larsson från Westerås, Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus, Lindbäck från Hallands, Peter Persson och Per Jonsson från Calmar samt Johannes Christoffersson från Kronobergs Län.

Ola Jeppsson från Blekinge: Man har här omnämnt twenne ytterligheter, den ena att tillstånd till nya Privat-Bankers anläggande hädanefter icke skulle wara behöfligt, utan att då en Lag finnes, som, rätt handhafd, fullt betryggar allmänheten mot förluster, det må i öfrigt öfwerlemnas åt speculationen och den fria täflan, att, under de i Lagen föreskrifne former, utan hinder etablera sig i penningerörelse; den andra ytterligheten: att förewarande första §. skulle alldeles afslås. I sistnämnde fall woro med detsamma alla öfrige paragrafer afslagne. Hwad den förra meningen åter angår, så torde den icke kunna göra anspråk på giltighet, så länge en Riks-Bank existerar. För den allmänna rörelsen, och redan stadgade förhållanden, torde det derföre wara lempligast att härutinnan gå en medelwäg, samt modifiera stadgandet i 1 §. Jag skulle wißerligen icke hafwa något emot den mening, att begge Statsmakternas beslut borde erfordras för meddelande af nya octroyer, samt prolongation af de redan bewiljade; men härwid företer sig, synnerligen i afseende å sökt prolongation, den swårighet, att ett sådant beslut naturligtwis icke kunde fattas utan wid Riksdag. Dock antager jag samma modification.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Derest 1 §. afslås, så tjenar det till ingenting att förlänga discußionen öfwer förslaget. Jag gillar wißerligen den grundsats, att Privat-Banker aldrig borde hafwa uppkommit, enär derigenom en hög räntewinst hopas endast på några få händer, hwaremot, derest Riks-Banken ureslutande tillegnade sig en slik lånerörelse, räntewinsten komme alla, äfwen de fattige tillgodo, om den nemligen till allmänt bästa anwändes, och icke, såsom nu med Bancowinsten är föreslaget, bortkastas på gräfning af Canaler, m. m. Men då nu Privat-Banker redan existera, är det nödwändigt att en Lag finnes, som innefattar de strängaste controller, att det ej slutligen må komma derhän, att Privat-Bankerne roffa åt sig all lånerörelse i landet och tillwexla sig Riksmyntet, så att slutligen agio blifwer på de till myckenhet allt mer tiltagande Privat-Banks-sedlarne, de der möjligen kunna, i utbyte mot det mynt som i allmänna uppbörden mottages, komma att gälla knappt mera, än hälften af det wärde, de utwisa. Jag är derföre beredd att antaga 1 §. med någon modification, och med uttrycklig rättighet förbehållen åt Regeringen att förekomma, det icke Privat-Banks-sedlar må öfwerswämma landet.

Häruti instämde Jonas Andersson och Peter Mårtensson från Jönköpings, Johannes Andersson, Sven Andersson och Brissman från Skaraborgs, Olof Persson från Stockholms, Eric Persson från Upsala, Anders Andersson från Östergöthlands och Henric Hansson från Elfsborgs Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: I fall 1 §. afslogs, så slöppe man derigenom all widare öfwerläggning angående detta förslag. Men sådant wore icke synnerligen

wälbetänkt, och skulle säkerligen ej winna någon sympathi hos de öfrige Riks-Ständen. Det är wißerligen wår pligt att söka förebygga alla de olägenheter för det allmänna, hwilka Privat-Bankerne kunna åstadkomma, men med det allmänna bästa, är ingalunda öfwerensstämmande att nu tillintetgöra deßa inrättningar. Befinnas de i längden icke wara fördelagtiga, så böra Riksens Ständer hafwa makt att förekomma, det ej nya sådane Banker stiftas eller de förutwarande prolongeras. Derföre tillstyrker jag, att förewarande 1 §. må antagas med den modification, att begge Statsmakternas beslut erfordras såwäl för meddelande af nya octroyer, som prolongerande af de gamla.

Häruti instämde Dahllöf, Henric Hansson och Johannes Petersson från Elfsborgs Län, Olof Jacobsson från Södermanland, David Andersson från Halland, Sven Isacsson från Öland, Christen Andersson från Skåne med många flere.

Per Jönsson från Skåne: Derest wi ämna så ordna Bankens lånerörelse, att densamma kommer att göra Privat-Bankerne umbärliga, samt således wilja etablera Filial-Contor af Banken i åtskillige delar af Riket, hwarigenom den räntewinst, som nu tillfaller Privat-Bankerne, komme det allmänna tillgodo, och kunde anwändas till lättnad af Statsbidragen, så torde det ej wara försigtigt att i Lag för enskildte Banker bestämma, att tillstånd till Privat-Banks anläggande eller de redan meddelade octroyernas förlängande, må bewiljas på tio år. Jag föreslår, att denna tid må bestämmas till högst fem år.

Appelqvist från Blekinge Län: Under åberopande af mitt förra yttrande, får jag upprepa, det jag anser Riksens Ständer ensamt hafwa rätt att stifta Lag för Bank-rörelse,

samt att, efter mitt förmenande, Ständerne skulle göra klokast, om de beslöto, det inga Privat-Banker fingo ytterligare stiftas, när octroyerna för de nuwarande taga slut, så att Rikets Ständers Bank orubbad måtte erhålla och till allmänt bästa anwända den winst, hwilken nu endast tillfaller några få enskilde.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: För min del anser jag det wädligt att stifta en Lag, som i hast skulle tillintetgöra Privat-Bankerne, helst med den utwidgade lånerörelse, som deße för närwarande ega. Skall Riks-Banken ensamt tillegna sig denna lånerörelse, så blifwer det nödwändigt, att densamma först utgrenar sig. Jag instämmer derföre med Hans Jansson.

Peter Persson i Ådelfoß från Jönköpings Län: Jag anser Privat-Bankernes tillkomst wara ett intrång på Rikets Ständers Bank och de i 72 §. Regerings-Formen utstakade rättigheter, och förmenar det wara för Riket wida gagneligare, om Banken sjelf erhölle, och på ett klokt sätt anwändes den winst, hwilken Privat-Bankerne nu tillegna sig; men då deße sistnämnde redan existera, finner jag de åtgärder lempligast, som af Hans Jansson blifwit föreslagne, hwarföre jag med honom instämmer.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Så wida enskilde Banker skola fortfarande komma att existera, äfwen sedan de nu warande octroyerne tilländagått, så blir det nödwändigt, att en Lag finnes, som på ett ändamålsenligt sätt utstakar deße Bankers rättigheter och skyldigheter, så att de icke under tidernas lopp må draga till sig all lånerörelse och all räntewinst, samt slutligen förstöra sjelfwa Riks-Banken. Jag är wißerligen icke tillräckligt hemmastadd i den financiella wetenskapen, för att ingå i widlyftig pröf-

ning af deßa förhållanden. Sådant öfwerlemnar jag åt mera sakkunnige män. Jag kan likwäl icke underlåta, att yttra den opinion, att jag anser Provincial-Bankerne mindre gagnelige för det allmänna, helst den höga räntewinsten af 14 eller, om förwaltningskostnaden äfwen inberäknas, måhända till och med 20 procent, endast kommer wißa enskildte personer till godo. Om deremot Rikets Ständers Bank, sedan numera deß behållna winst icke är behöflig för silfwerköp, anwände sina disponibla capitaler till utwidgande af lånerörelsen, samt derföre Filial-Contor anlades på flere orter i Riket, skulle slutligen Riks-Bankens räntewinst kunna anwändas till Bewillningens minskning, befrämjande af hwarjehanda allmänt nyttiga företag, m. m., samt sålunda komma de fattige låntagarne till godo, i stället att nu winsten endast tillfaller wißa individer, och maßan af folket får, såsom man säger, betala violerna. Mest gagneligt torde det derföre wara, att, när de redan meddelade octroyerne löpa till ända, icke tillåta anläggande af nya enskildte Banker. I händelse af en blifwande Representations-förändring, föreställer jag mig, att en stor del af Riksdagsmännen kunna komma att utgöras af Actie-egare uti redan warande Privat-Banker; och då är det godt, att en gång för alla hafwa förebyggt de olägenheter, som ett slikt privilegium annars skulle medföra. Att åt den ena Statsmakten ensamt öfwerlemna rättigheten, att tillåta nya Privat-Bankers anläggande och de gamle octroyernes prolongerande, anser jag wådligt, hwadan jag yrkar den rättelse härutinnan, som af flere andra Talare blifwit anmärkt.

Häruti instämde Hans Persson från Gefleborgs Län, Olof Persson från samma Län, Normark från Westerbottens, Lars Larsson och Henric Andersson från Öre-

bro, Nils Magnusson och Måns Månsson från Calmar, Anders Larsson från Upsala, Peter Gabrielsson från Kronobergs, Per Mattsson från Wester-Norrlands, Ephraim Larsson från Elfsborgs Län, Niclas Jönsson, Nils Jeppsson och Håkan Nilsson från Skåne, Olof Olofsson från Westerbottens Län och Sven Jonsson från Jemtland.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: I afseende på 1:sta §:n instämmer jag i de åsigter, som blifwit af Medbrodren von Zweigbergk utwecklade. Ålfwen jag anser Privat-Bankerne minore gagnelige, dels i anseende till den korta återbetalningstiden för de lån, som från dem erhållas, dels i anseende till den olägenhet, att deras utgifne sedlar icke emottagas i Kronans Uppbörd, samt dels emedan den räntewinst, som de inbringa, endast tillfaller några få individer, då deremot denna winst skulle komma hela Landet till godo, derest Riks-Banken, genom anläggande af Filial-Contor på flere orter i Riket, utwidgade sin låneröreise, sedan först stadgadt blifwit, att för framtiden inga octroyer för Privat-Banker meddelades, och att de nu warande skulle upplösas wid de redan gifne octroyernes slut. Jag yrkar, att ett sådant stadgande måtte i förewarande förslag inflyta, derest Ståndet nemligen icke blifwer ense om att alldeles afslå 1 §:n.

Ola Jeppsson från Blekinge åbropade sitt förra yttrande, och anmärkte: det ingen lärer sätta i fråga, att kränka de rättigheter, som uti redan gifne octroyer blifwit meddelade Privat-Bankerne, hwilka rättigheter måste af begge Statsmakterne respecteras för den tid octroyerne gälla.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län: Jag är ej delegare i någon Privat-Bank, och har ej eller några

serskildte relationer, som hos mig uppwäcka något intresse för dessa inrättningar. Men jag skulle anse det wådligt, att i ett enda ögonblick söka tillintetgöra dem. Indrogos på en gång de millioner, som de enskildte Bankerne nu utsläppt i rörelsen, så är jag öfwertygad, att räntefotens höjande deraf skulle blifwa en följd. Genomläser man Utskottets Betänkande, så skall man deraf snart finna, att sådane controller mot missbruk der äro föreslagne, att räntan säkerligen kommer att, snart nog, gå ner. Ware det långt ifrån mig, att serskildt wilja witsorda nyttan af enskildte Banker. Förenade Staterne i Norra Amerika gifwa oss härutinnan ett warnande exempel. Men jag kan dock icke biträda deras mening, som anse Privat-Bankerne hittills hafwa warit Riks-Banken till skada. Detta kan så mycket mindre wara fallet, som alla Riks-Bankens disponibla capitaler i lånewäg warit upptagne, så att räntewinsten icke kunnat höjas till högre belopp, än den är, äfwen om inga Privat-Banker existerat. Derjemte bör jag anmärka, att en Actie-egare i enskildt Bank ingalunda har så stor räntewinst, som det synes af siffran, då man besinnar, att han är förbunden att, till säkerhet för sin andel, låta gravera sin egendom, och således är betagen tillfället till hwariehanda förmånliga speculationer, i afseende å sin fastighet. Betraktar man noga alla de controller, som Utskottet stadgat i sitt förewarande förslag, så finner man utan twifwel, att de åt enskildte Banker derigenom lemnade rättigheter icke äro så farlige, som man welat låta påskina, helst då, hwilket jag äfwen yrkar, det warder begge Statsmakterne förbehållet att meddela nya octroyer, äfwensom att prolongera de gamla.

Häruti

Häruti instämde vice Talmannen Per Ericsson, Per Hansson, Fryckberg, Magnus Persson och Jan Eric Jansson, alla från Wermland, Boëthius från Stora Kopparbergs Län och Per Pålsson från Skåne.

Nils Persson från Örebro Län: Jag will ej så mycket inlåta mig i bedömande af den fråga, huruwida Privat-Bankerne äro för allmänheten nyttiga eller icke. Den ene individen kan nemligen hafwa haft gagn deraf, och en annan skada, dymedelst att han mißbrukat sin lånerätt och icke warit betänkt på återbetalning. Jag will nu endast hålla mig wid redactionen af 1 §., och jag finner derwid, lika med många andra Talare, lempligast att åt begge Statsmagterne gemensamt förbehålla rättigheten till nya octroyers meddelande samt de gamles prolongerande.

Widegren från Östergöthland: Lika med Dahllöf, får jag förklara, att jag icke är delegare i någon Privat-Bank, eller har något serskildt intreße att tala för deßa Inrättningar, och jag instämmer äfwen för öfrigt i de af nämnde wärde Ledamot yttrade åsigter. En ökad folkmängd och utwecklade industriella förhållanden, hafwa naturligtwis werkat behof af sedelstockens förökning. Riks-Banken har wißerligen icke skrinlagt sine medel. Hade ej Privat-Bankerne existerat, samt lån af dem blifwit meddelade åt allmänheten, så skulle säkerligen en stagnation uppkommit i den allmänna rörelsen; så att deßa Inrättningars nytta torde af ingen kunna bestridas. Att rubba redan gifna octroyer, tillkommer icke Riksens Ständer. Jag tillstyrker wißerligen bifall till 1 §., men hemställer om wi ej böra till näst sammanträdande Ständer öfwerlemna, att widare gå i författning med den Lag, som här är i fråga.

Häruti instämde Anders Jonsson i Ökna och Anders Jonsson i Tuna, begge från Östergöthland.

Zetterberg från Stockholms Län: Jag delar i det närmaste Tryséns åsigt, men jag anser det ingalunda böra bero på Ständernes godtycke att meddela octroyer till Privat-Banker eller prolongera de gamla. Jag anser det böra ankomma på Kongl. Maj:t att, efter pröfning af Privat-Bankens papper och garantier, det sökta tillståndet bewilja på 10 år. I afseende på Riks-Banken instämmer jag i Dahllöfs erinran, att densamma ingalunda skrinlagt sine medel. Det är Privat-Bankerne wi hafwe att tacka för räntans nedsättning till fem procent, och mig synas controllerne, i afseende på enskildte Baker, wara så stora, att något mißbruk skäligen icke kan befaras. Den claß, som skulle mest lida af Privat-Bankernes upphörande, wore allmogen, enär en stor del af deß medlemmar äro i Privat-Bankerne skuldsatte.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Jag instämmer med Ola Jeppsson i deß åsigt, att förewarande 1 §. bör antagas med den ändring, att åt begge Statsmagterne förbehålles rättigheten, att så wäl meddela nya octroyer, som förlänga de hittills warande. Jag hänwisar i öfrigt till de af Utskottet anförde motiver. Derjemte torde det tillåtas mig att anmärka, det Riks-Banken hittills icke warit i tillfälle, att tillräckligt utwidga sin lånerörelse, så att, derest Privat-Bankerne ej funnits, hade penningen så till sägandes blifwit en handelswara, och mången måhända nödsakad att gå från sin egendom. Erinras må jemwäl om den mindre kostnad, som det medförer, att från en aflägsen Landsort taga lån i Riks-Banken, än att af en Privat-Bank erhålla det i hemorten. Hwad den förespeg-

lade winsten beträffar för actie-egare i Privat-Banker, har jag någon erfarenhet deraf, såsom innehafware af en liten lott i Jönköpings Bank; hwilken omständighet likwäl icke gifwer mig någon serskildt anledning att tala för deßa Inrättningar. Man erinre sig, att actie-egaren måste låta gravera sin egendom samt widkännas alla de derför nödige kostnader, och det tål i sanning länge innan deßa kostnader blifwa honom godtgjorde. Han är derjemte förhindrad att inlåta sig i några fördelaktiga speculationer i afseende på sin fastighet, så att hans fördelar ingalunda äro afundswärda. När Riks-Banken kommer i den ställning, att den kan på flere ställen i Riket anlägga Filial-Contor och tillegna sig den lånerörelse, som nu är Privat-Bankerne förbehållen, så will jag ingalunda bestrida, det deße sistnämnde må upplösas.

Lars Petersson från Blekinge Län anmärkte det han ingalunda yttat, att de nu warande octroyerne genast skulle upphöra, utan endast att inga nya sådane måtte för framtiden meddelas, ej eller de hittills warande prolongeras.

Appelqvist yttrade, att många Capitalister gerna önskade utlåna penningar, så att ingen fara wore för räntefotens höjande, i händelse af Privat-Bankernes indragning, helst om Stats-Utskottets beslut angående utlåningen af Twå millioner från Riksgälds-Contoret winner bifall.

Strindlund från Wester-Norrlands Län: Jag instämmer i deras mening, som ansett 1 §. böra ändras ungefär till följande lydelse: "Bankorörelse, med rättighet att utfärda tryckta eller graverade Creditsedlar, må utaf enskilde personer endast i förening till Bolag, bedrifwas, sedan tillstånd dertill erhållits genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers sammanstämmande beslut. Wid ansökning här-

om böra, till granskning och stadfästelse, bifogas ej mindre de för Bank-Bolaget uppgjorda grund-reglor och utlånings-reglemente, än äfwen protblanketter till Creditsedlar och ankomme på Kongl. Maj:t och Rikets Ständer att, etc. etc." Deresl ej octroyerne skulle meddelas på 10 år, utan på kortare tid, fruktar jag, det Privat-Bankerne dermedelst twingades att, på hwarjehanda sätt, bereda en oskälig winst. I allmänhet hyser jag den åsigt, att ett alltför widt utsträckt credit-system är lika litet nyttigt för landet, som för den enskilde, hwilken ofta ruinerar sig genom att ligga i alltför widlyftiga affairer.

Rutberg: Wi hafwa ännu i friskt minne det onda, som f. d. Disconterne uti Malmö och Götheborg tillfogade det allmänna. Privat-Bankerne följa samma system. Insigtsfulle män hafwa derföre yttrat, att desamma ingalunda komma att taga något godt slut. Någon har sagt, att om Privat-Bankerne skulle upphöra, komme sådant att swårast drabba allmogen. Detta yttrande leder mig till den tanken, att det wore nyttigast för allmogen, om Privat-Bankerne icke funnits, och att wi böra så litet som möjligt gynna deßa Inrättningar.

Häruti instämde Jonas Johansson från Jönköpings, Nils Magnusson och Johannes Andersson från Calmar Nils Gustaf Nilsson från Östergöthlands och Jon Olsson från Gefleborgs Län.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Af ett wißt skäl är jag icke del-egare i någon Privat-Bank. Jag har ej eller någon sympathi för deßa Inrättningar, och, under uttryck af min förundran öfwer de högst skiliaktiga omdömen, som blifwit fällda om Privat-Bankerne under denna öfwerläggning, instämmer jag med dem, som yrkat, att rättig-

heten till meddelande af nya octroyer samt de gamles prolongerande, bör förbehållas begge Statsmagterne.

Öfwerläggningen war slutad. Talmannens proposition på bifall till 1 §., sådan den lyder i förewarande förslag, blef med Nej besvarad.

Då derefter serskildta meningar uppstodo, angående den ordalydelse, som samma §. borde erhålla, samt votering härom begärdes; så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Bifaller Ståndet, att 1 §. i det nu förewarande Förslag skall erhålla följande ordalydelse:

"Bancorörelse, med rättighet att utförda tryckte eller graverade Creditsedlar, må utaf enskilde personer, endast i förening till Bolag, bedrifwas, efter dertill erhållet tillstånd genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers sammanstämmande beslut. Ansökning om Bank-inrättning bör till Kongl. Maj:t ingifwas och wara åtföljd af de för Bank-Bolaget uppgjorde grund-reglor och utlånings-reglemente, så ock profblanketter till Creditsedlar. Finner Konungen Bank-inrättningen wara för Landet fördelaktig; göre derom proposition till Rikets Ständer. Ej må hwarie gång tillstånd till Bank-inrättning bewiljas för längre tid än tio år.

Will Bolag ansökning förnya; förfares såsom om ny Inrättning nu stadgadt är."

"Den det will, röstar Ja.

Den det icke will, röstar Nej.

Winner Nej, så will Ståndet om redactionen af samma §. annorlunda besluta."

Voteringen, i wanlig ordning anställd, utföll med 82 Ja mot 14 Nej, och hade Ståndet således beslutat, att 1

§. skulle erhålla den ordalydelse, som propositionen innefattar.

Emot detta beslut reserverade sig så wäl Appelqvist, som Zetterberg, hwardera under åberopande af deß under öfwerläggningen hafde yttranden.

Ståndet fann jemwäl nödigt, att redactionen af öfrige §§. i förslaget skulle bringas till öfwerensstämmelse med hwad Ståndet beslutat derom, att begge Statsmakternas sammanstämmande beslut skall erfordras för meddelande af tillstånd till enskildte Banker.

2, 3 och 4 §§. biföllos.

Wid 5 §. yttrade Trysén från Östergöthland:

"§. 5, Litt. A, bestämmer endast 25 proc. i reda penningar. Jag anser detta minimi-belopp wara för ringa och understigande det nu i de fleste Banker insatte contanta tillskott. Minsta contanta insättningen torde böra bestämmas till minst 30 proc."

Ståndet fann för godt att äfwen bifalla denna §.

6 §. biföllS.

Wid 7 §. yttrade Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag skulle önska, till winnande af en bättre controll, att uti Litt. D af förewarande §. bestämdes, att af grundfonden skall genast insättas 12 1/2 procent, samt återstoden af samma tillskott sex månader derefter. Jag anhåller om proposition på denna mening.

En stor del af Ståndet bördes häruti instämma.

Talmannens derefter framställda proposition på bifall till 7 §., blef med blandade Ja och Nej beswarad; hwarföre, och då votering begärdes, följande voterings-proposition blef uppsatt, justerad och anslagen.

"Den som bifaller 7 §. uti förewarande Betänkande oförändrad, röstar Ja;

Den det ej will, röstar Nej.

Winner Nej, har Ståndet, med godkännande i öfrigt af 7 §., beslutat följande förändrade redaction af momentet Litt. D., "att till Banken skola wara inbetalde minst "12 1/2 procent, eller hälften af det i 5 §., Litt. A., be"stämda tillskott i reda penningar, så ock handlingar, hwil"ka Bolaget, efter pröfning, godkänt, aflemnade till säker"het derför, att återstoden af samma tillskott warder inom "6 månader i Banken insatte."

Omröstningen, i wanlig ordning anställd, utföll med 64 Nej emot 25 Ja; och hade Ståndet således i 7 §., Litt. D., beslutat den ändring, som Nej-propositionen innefattar, men i öfrigt godkänt samma §.

Wid 8 §. förklarade Eric Persson från Gefleborgs och Sahlström från Stockholms Län, att de, med afseende på den kända öfwerswämning af Privat-Banks-sedlar, samt i anledning af 2:ne Ständs redan derom fattade beslut, föranlätos yrka, att Privat-Bankernes creditsedlar ej må lyda för mindre belopp än Sex Riksdaler 32 skillingar Banco, motswarande Twå Riksdaler 24 skillingar Silfwer-Specie.

Anders Andersson från Skaraborgs Län yrkade, att detta minimum måtte bestämmas till Tio Riksdaler Banco.

Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län åberopade sitt skriftliga anförande.

Zetterberg yrkade bifall till Utskottets förslag, i anseende till den större lätthet sådant skulle bereda i wexling och liqvider, m. m.

Anders Nilsson, Widegren och Anders Jonsson i Tuna instämde med Zetterberg.

Ståndet beslöt, att enskilde Bankers Creditsedlar ej må lyda å mindre belopp än Sex Riksdaler 32 skillingar Banco, motswarande Twå Riksdaler 24 skillingar Silfwer-Specie.

Emot detta beslut reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson och Jan Eric Jansson från Wermland, Boëthius från Stora Kopparbergs, Zetterberg från Stockholms, Peter Jönsson från Jönköpings Län, samt Widegren, Anders Nilsson, Anders Jonsson i Tuna och Trysén från Östergöthland, under åberopande af det motiv Utskotten anfört.

Anders Andersson från Skaraborgs och Lars Petersson från Blekinge Län reserverade sig, under åberopande af Anders Anderssons hafde yrkande om Tio R:dr såsom minimum, i anseende till swårigheten att få tillwexla sig Riks-Bankens sedlar för Privat-Bankens mindre Credit-sedlar wid utbetalande af krono-utskylder och wid andra tillfällen då Banco-sedlar erfordras.

Wid 9:de §. yttrade Trysén från Östergöthland: "9:de §. tillåter ej Bank att utgifwa Credit-sedlar, eller inwisningar till högre belopp, än de i 6 §. bestämde Hypothek. Jag skulle förmoda, att denna rättighet, utan fara för Bankens solidité, äfwen kunde utsträckas till 50 proc. af de under året för Creditivers erhållande intecknade fastigheter, då Banken skulle tillförbindas att, utom den, på sådan grund, tillåtne högre sedel-emißion, äfwen wara skyldig derjemte anwända en fjerdedel af Bankens fond till Creditivers meddelande, om så påfordras. Utom en sådan

bestämmelse upphör otwifwelaktigt Bankerne med all Crediti-rörelse, som hufwudsakligen är af största nytta för Provincen och opererar endast i discontwäg, derpå Banken skördar större winst."

von Zweigbergk med flere af Ståndets Ledamöter yrkade bifall till förewarande §., med undantag af sista perioden, den de ansågo böra alldeles utgå, emedan man icke borde, i sjelfwa Lagen, liksom gifwa tillåtelse till deß öfwerträdande, endast det rubbade förhållandet återställes inom En månad.

Strindlund anmärkte, det, enligt hans tanka, sednare perioden wore så mycket mera nödwändig, som första perioden säkerligen aldrig annars komme att efterlefwas, äfwensom att föreskriften om återstallande af det rubbade förhållandet inom en månad, torde wara så mycket mera nödig, som, derest Banken skall lagsökas, måhända fyra månader åtginge, innan samma resultat winnes.

Ståndet biföll 9 §., med undantag af sista momentet. "Derest — — — förhållandet"; hwilket moment skulle utgå.

Emot detta beslut reserverade sig Strindlund, med åberopande af hwad han under öfwerläggningen yttrat.

10 §. bifölls

Wid 11 §. yttrade Trysén från Östergöthland:

"Denna §., ålägger Låntagaren tre procents straffränta för de lån, som på dagen icke inbetalas. Detta ockrande med en så hög ränta, som naturligtwis nästan alltid skall träffa den mindre bemedlade, är otillbörligt och står illa tillsammans med Bankernes ändamål, som hufwudsakligen bör wara, att på billigaste wilkor och så litet tryckande som möjligt understödja de lånesökande. Om ock en Gäldenär

skulle mankera en och annan wecka med inbetalningen (ty längre får det ej dröja, emedan, om jag ej bedrager mig, de fleste Banker icke lemna mer än en respitmånad innan lagsökning sker), så uppstår derigenom ingen egentlig förlust i thy, att om penningebrist i Bankens Caßa möjligen är för handen, så få de bewiljade lånen utaßigneras en månad senare, och i motsatt fall om penninge-tillgången är stor, blifwer det en ren winst att lånen någon tid äro stående utöfwer betalningsdagen. Jag finner således intet skäl, hwarför Privat-Bankerne skulle bewiljas större rättigheter än enskilde Fordringsegare i sådant fall wanligen åtnjuta."

Häruti instämde Sahlström, Dahllöf, Östman, Brissman, Johannes Christofferssen från Kronobergs, Henric Andersson från Örebro Län, Per Jönsson och Lars Bengtsson från Skåne, med flere.

von Zweigbergk: Ifwen jag anser Privat-Bankerne icke böra hafwa rättighet att taga högre ränta, än enskild man, samt således icke någon straffränta, ej eller att, wid fordringars indrifwande, njuta annan handräckning, än enskild man erhåller.

Öfwerläggningen war slutad, och Ståndet beslöt, att enskild Bank icke må ega att, wid utlåning, beräkna högre än lagg ränta, men wäl att, då ränta ej är utfäst högre, än efter fem för hundrade om året, och utlåning ej ställd på längre tid, än ser månader, innehålla räntan wid försträckningens utgifwande.

Hwarjemte Ståndet beslöt, att sista puncten: "wid — — — — bewiljad" skulle utgå.

Emot detta sistnämnde beslut reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson och Sahlström.

Wid 12 §. yttrade Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Af samma skäl som wid 11 §, yrkades, att Privat-Bank, i afseende på handräckning, icke må åtnjuta, bättre rätt, än enskild man, yrkar jag att andra momentet i 12 §. må erhålla denna lydelse: Äro waror i Banken belånte och lösas de ej åter wid förfallotiden; gälle hwad i allmänna Lagen, om uppbud, wärdering och försäljning af lösörepant stadgadt är.

Utskillige hördes häri instämma.

Talmannens proposition på bifall till förewarande 12 §. blef med blandade Ja och Nej besvarade, hwarförutan votering begärdes.

I följd häraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition.

"Den, som bifaller 12 §. uti förewarande Utlåtande oförändrad, röstar Ja;

Den det ej will, röstar Nej;

Winner Nej, så har Ståndet, med godkännande i öfrigt af 12 §. beslutat, det 2 momentet deraf skall erhålla följande förändrade lydelse: "äro waror i Banken belånte, och lösas de ej åter wid förfallotiden; gälle hwad i Allmänna Lagen om uppbud, wärdering och försäljning af lösörepant stadgadt är."

Omröstningen utföll med 62 Nej mot 28 Ja, och hade således Ståndet bifallit 12 §. med den ändring, som Nej-propositionen innefattar.

Emot detta beslut reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson, Trysén, Hans Jansson, under yttrande, att den beslutade förändringen endast komme att medföra en ökad kostnad för Låntagaren; Strindlund, under yttrande, att ifrågawarande ändring bereder tillfälle för kittsliga pro-

ceßmakare att draga ut på tiden och hindra Privat-Banken från utfående af sin rätt; Sahlström, Boëthius, Fullmäktige från Wermland, Anders Jonsson i Tuna, Anders Jonsson i Öfna och Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland samt Ola Jepsson från Blekinge.

13 §. bifölls.

Wid 14 §. yttrade Trysén från Östergöthland: Här är ålagdt Bank, då den brister i inlösen af sina sedlar, att betala 8 procent för den tid den mankerar. Likasom jag anser straffränta, utkräfd af låntagaren, obillig, anser jag äfwen, i händelse en Bank, genom möjligen oförutsedd tillfällighet, på kortare tid måste installa sina utbetalningar, att den genast ålägges så hög ränta, som Utskotten föreslagit. Jag will således föreslå, att första månaden, som en Bank ej uppfyller sine förbindelser, den ej graveras med högre ränta, än den sjelf åtnjuter; men i det oförmodade fall, att Banken efter denna tid ej eger förmåga att inlösa sina sedlar, då må den högre räntan beräknas för den öfwerskjutande tiden. Det är då rättwist, att den mankerade fordringsegaren erhåller ersättning för de förluster han får widkännas; äfwensom deße 8 procents beräkning, efter en månads förlopp, otwifwelaktigt skall påskynda Bolaget att, så hastigt som möjligt, utreda sina affairer. Jag har ännu ett skäl hwarför jag anser onyttigt, att högre ränta beslämmes första månaden: det nemligen, att möjligtwis några, mot en Bank wrängtsinnade, Capitalister kunde förena sig och inwerla ett så stort belopp af Bankens sedlar, som öfwerslege deß i Caßan befintlige Riks-Banks-sedlar, och då bestorma Banken och sätta den i någon tids förlägenhet. Jag wille wid ett sådant icke otänkbart fall åtminstone förebygga, att icke tillställarne genom en så hög

ränta skulle skörda någon winst för sin mindre goda affigt."

Sahlström från Stockholms Län: På det ej stadgandet om solidarisk answarighet må i denna Lag saknas, med tydliga ord uttryckt, föreslär jag följande tillägg till förewarande 14 §.: "Delegare i enskildt Bank swaren, en för alla och alla för en, för uppfyllandet af Bankens alla förbindelser, på sätt och i den ordning denna Lag stadgar." Åfwenledes anser jag, i anledning af Ståndets beslut wid 11 §., orden: "ränta efter 8 för hundrade om året", bör ändras till: "Laga ränta." Hwarförutan jag jemwäl åberopar 6:te punkten uti Herr Stuarts wid Betänkandet fogade reservation.

Hans Jansson från Elfsborgs, Johannes Christoffersson från Kronobergs, vice Talmannen Per Ericsson från Wermlands och Ola Jeppsson från Blekinge Län instämde uti det af Sahlström yrkade tillägg; hwaremot Ola Jeppsson, i afseende på 6:te punkten i Herr Stuarts reservation, yttrade: att den dymedelst föreslagna ändring i 14 §. wore så mycket mindre nödig, som Konungens Befallningshafwande eger rätt i sådant fall inställa Bancorörelsen, på sätt andra momentet i 14 §. föreskriwer.

Öfwerläggningen war slutad, och Ståndet beslöt, att wid början af förewarande 14 §. skulle införas ett mom. af denna lydelse:

"Delegare i enskildt Bank swaren, en för alla och alla för en, för uppfyllandet af Bankens alla förbindelser, på sätt och i den ordning denna Lag stadgar."

Hwarjemte Ståndet beslöt, att i 1:sta momentet af 14 §., orden: "ränta efter 8 för hundrade om året", skulle ändras till: "Laga ränta".

I öfrigt blef 14 §. godkänd.

Wid 15 §. yttrade Trysén från Östergöthland: "Denna §., som, om den oförändrad antages, troligen skall göra alla Bank-Bolag omöjlige; wille jag föreslå, att den blefwe i så mätto lindrad, att efter första momentet som slutar med orden: af den mest executiva beskaffenhet, blefwe tillagdt: dock må byfattningstwång ej få anwändas förr än en och en half månad är tilländalupen från lagsökningens början. Motiverne för detta tillägg äro: dels att en Directeur, som så hastigt ansättes, behöfwer åtnjuta sin personliga frihet, för att på möjligaste sätt reglera Bankens och sine egne affairer, dels ock torde det fordras lika lång tid innan Bank-delegarne hinna sammankomma för att wälja ny Styrelse, som öfwertager ledningen af Bankens affairer."

Häruti instämde Strindlund och Peter Jönsson från Jönköpings Län.

Ola Jeppsson och Appelqvist från Blekinge yrkade bifall till denna §. på af Utskottet anförde motiver.

Ståndet fann för godt att bifalla 15 §.

16, 17, 18, 19 och 20 §§. bifölos.

§. 3.

Uppläsles och godkändes följande från Expeditons-Utskottet ankomne förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 224, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om ökade tillgångar för Manufactur-Discontens utlåningar.

N:o 236, i fråga om upphäfwande af den, genom Bergs-Collegii Kungörelse den 7 Februari 1785, åt de bru-

kande Bergsmännen förbehållna löningsrätt till fjerdeparter i Fahlu Grufwa.

N:o 238, angående upphäfwande af Kongl. Förbudet mot dueller och slagsmål af den 22 Augusti 1682 och dermed sammanhang egande Författningar.

N:o 240, angående ifrågasatt uppförande å allmänna Indragnings-Staten af löne-ersättning åt f. d. Stats-Secreterarne Grip och von Hartmansdorff.

N:o 242, angående hwad iagttagas bör wid handel om lösören, som köparen låter i säljarens wård qwarblifwa; samt

N:o 243, i fråga om upphäfwande af Kongl. Förordningen den 7 October 1805, angående answar för Militaire-tjenstemäns öfwerfallande.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 20 Februari 1841.

Plenum kl. ½ 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollet för den 27 sistlidne Januari uppläsites och justerades.

§. 2.

Sone Persson från Skåne aflemnade ett så lydande anförande:

"Sistliden Pleni-dag war jag ej närwarande wid öfwerläggningen af Banco- och Lag-Utskottens Betänkanden N:ris 1 och 5, med förslag till Lag för enskildte Banker. Jag får nu till Protocollet förklara, att jag gillar Ståndets beslut i följande frågor, nemligen angående Sedel-valeurens minimi-belopp, till 6 R:dr 32 sk., att för anläggande af enskildte Banker erfordras Kongl. Maj:ts Sanction å Ständernes beslut samt i afseende på föreskrifterne angående ränteberäkningen."

Nils Persson från Södermanland tillkännagaf, att han uti öfwerläggningen af förewarande fråga icke deltagit, emedan han af sjuklighet derifrån warit hindrad.

§. 3.

Talmannen tillkännagaf, att wid sistlidne Talmans-Conference hade fråga uppstått om bestämmande af dag för Riksdagens afslutande, hwarom Sven Heurlin från Kronobergs Län i detta Stånd wäckt motion. Derwid hade Ordföranderne i Utskotten jemwäl warit närwarande, och uppgifwit, att göromålen omöjligen kunde bringas till slut så tidigt, att Riksdagens afslutande borde bestämmas till den 13 nästkommande Mars, på sätt Heurlin föreslagit.

I sammanhang härmed företogs nu nämnde motion till öfwerläggning, och yttrade sig i anledning deraf:

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Det synes mig ej kunna hafwa warit Motionärens allwar, att wilja hafwa Riksdagen afslutad den 13 Mars, wid hwilken tid äf-

wen

wen de mest wigtiga ärenden omöjligen kunna wara afgjorde. Motionen bör dock öfwerlemnas till det Enskildta Utskottet. Det är nödigt, att någon tid för Riksdagens afslutande bestämmes, emedan densamma eliest kan räcka den ena månaden efter den andra. Jag skulle i detta afseende föreslå den 15 nästkommande Maj, hwarom öfrige Stånden borde inbjudas.

Härmed förenade sig Jan Eric Jansson från Wermland och Sven Jonsson från Jemtland.

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län: Brodren Heurlin har sannolikt icke utan skäl wäckt motionen. Jag will antaga, att han haft för syftemål, att genom Riksdagens snara afslutande befria Rikets Ständer från pröfningen af en extra Stats-reglering, hwilken, på det sätt den i Stats-Utskottet blifwit uppgjord, ej kommer att lända till stor fördel för Landet, emedan man af de betydliga öfwerskott, som finnas i Banken och Riksgälds-Contoret, disponerat det mesta till Canaler och enskildta företag, i stället för att anwända medlen till Folk-underwisning och dylika goda ändamål. Men wi kunna möjligtwis hafwa förhoppning, att i Förstärkt Stats-Utskott få afpantad en och annan million till förmån för folket i allmänhet; och af denna anledning, samt då en mängd wigtiga ärenden ännu återstå oafgjorde, hwilkas lemnande åt sitt öde, skulle åstadkomma ett förfelande af hela Riksdagens ändamål; så anser jag tiden för Riksdagens afslutande icke böra bestämmas förr, än t. ex. den 1 nästkommande Maj. Att få någon dag stipulerad, är i min tanka behöfligt, på det en större werksamhet wid ärendernas behandling må inträda, i stället för den trögghet, som någon tid warit märkt, hwilket skulle, så wäl för

Committenterne, som för den enskilde Riksdagsmannen wara af stor fördel.

Många af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma.

Lars Nilsson från Blekinge Län förenade sig så mycket heldre med Dahllöf, som han hade sig bekant, att Preste-Ståndet redan bestämt den 1 Maj till Riksdagens afslutande.

Nils Persson från Södermanland: Det lärer ej finnas någon Ledamot inom Ståndet, som ej önskar ett snart slut på Riksdagen; men i den outredda belägenhet, hwaruti de mest wigtiga ärender ännu sig befinna, torde det wara olempligt att bestämma någon wiß dag. Åtminstone bör dermed wäntas intilldeß Bewillnings-grunderne blifwit uppgjorde. Wi hafwa ännu icke afgjort frågorne om allmänna Folk-underwisningen, Communal-wäsendet, Fattigwården, Banco-Lagen och, främst bland alla, National-representationen. Ett förhastande med Riksdagens afslutande wore wid sådant förhållande mera skadligt för folket, än några weckors längre sammanwaro.

Härmed förenade sig Sone Persson och Niclas Jönsson från Skåne, Anders Brissman från Skarabergs Län samt Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Det är med werklig ledsnad jag hör uppläsas Kongl. Maj:ts Propositioner, hwilka nu senast anländt; och jag kan, för min del, ej gilla detta sätt att uttänja Riksdagens längd. Heurlins motion är icke utan beräkning wäckt; men då tiden är för knapp till den 13 Mars, skulle jag hemställa, att den 15 nästkommande April i stället bestämdes för ändamålet.

Häruti hördes flere af Ståndets Ledamöter instämma.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Lika ifrigt, som någon annan, önskar jag, att den tidpunkt wore inne, då möjligheten att afsluta Riksdagen wore för handen. Men jag anser olempligt, att bestämma någon wiß tid, innan wåra wigtiga frågor blifwit bragta till slut. Nationen skulle icke tacka oß för ett sådant förhastande, hwarigenom ändamålet med Riksdagen förfelats. Beskyllningen för mindre werksamhet är origtig, emedan, så widt jag känner, någon tid icke blifwit försummad. Åtminstone har Constitutions-Utskottet hela Riksdagen arbetat med rastlös ifwer. Jag yrkar remiß af motionen till Utskott, och önskar att denna obehagliga discußion dermed må kunna wara slutad. Riksdagen förkortas icke af dylika öfwerläggningar.

Härmed förenade sig vice Talmannen Per Ericsson, Eric Norberg från Westerås Län, Per Sahlström och Johan August Zetterberg från Stockholms Län samt Johannes Christoffersson från Kronobergs Län.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: En wärd Talare har insinuerat, att jag ej skulle haft allwar med min motion. Den har ännu ej lärt känna mig, som kan tro något sådant. Allt hwad jag i berörde asseende både mundtligen och skriftligen yttrat, innefattar min hjertas mening och innerliga öfwertygelse, utan har äfwen sin djupa betydelse. Jag erkänner wißerligen, att många wigtiga ärenden ännu äro oafslutade och ej kunna medhinnas till den dag jag föreslagit. Men wi hafwa i de flesta föga hopp om framgång för wårt sträfwande; och äfwen den lyckligaste utgång motswarar ej den skada, som skulle tillskyndas Landet, derest extra Stats-regleringen komme att afgöras i en-

lighet med Stats-Utskottets tillstyrkanden. Hwarje dag Riksdagen fortfar, kostar Staten 3000 R:dr B:co. Det är bättre att sluta så fort som möjligt, än att onödigtwis bortkaska stora penningebelopp, serdeles, som wi sett, att ju längre Riksdagen räcker, ju mera conservativt blifwa ärendena afgjorde. Wåra Committenter skola ej tacka oß när wi återwända hemåt, om wi för dem förstört 6,000,000 R:dr, utan någon nytta för den fattigare delen af Nationen. Jag skulle likwäl ej hafwa emot, att dagen måtte framflyttas, endast en wiß korrt tid bestämmes, och att Med.-Ständen inbjudas, att sig dermed förena. Det förundrar mig werkligen att en wärd Talare, hwilken wid början af Riksdagen serdeles ifrade för deß slut, nu, efter 13 månaders förlopp, bestrider deß snara afslutande.

Härmed förenade sig Peter Mårtensson från Jönköpings Län.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag hade ej trott att denna Riksdags Protocoller skulle upptaga en likartad discußion, som wid förra Riksdagen uppwäcktes i följd af då jemwäl framställd motion om Riksdagens afslutande. Då det i allo beror på Kongl. Maj:t att hemförlofwa Ständerne, sedan deßa anmält att ärenderne blifwit bragdte till slut, kan jag ej inse, hwarken att motionen eller discußionen leder till något ändamål. Bäst wore att hwar och en i sin mån arbetade på ärendernas snara afslutande. Att utsätta dag till Riksdagens slut är således i min tanka ej lempligt.

Anders Nilsson från Östergöthland och Per Hansson från Wermland förenade sig med Dahllöf.

Nils Persson från Örebro Län ansåg jemwäl någon dag böra bestämmas; men att denna utsattes till en tid då alla wigtiga ärenden kunde wara afslutade.

Lars Petersson från Blekinge Län: Lika så lifligt som någon annan inom detta Stånd önskar jag Riksdagens snara slut, och om möjligheten medgåfwe att sådant, i förening med folkets och hela Fäderneslandets gemensamma wäl, kunde ske under innewarande månad, wore jag dermed innerligt nöjd; men då jag eftersinnar huru många wigtiga mål som ännu finnas oafgjorde, och hwars slut man måste afbida om man will hafwa ringaste gagn af de från Staten och hemmawarande Committenter redan utgångne nog känbara Riksdagsomkostnader; så kan jag med Motionären ej förena mig i widsträcktare mån, än att jag önskar, att samtlige Rikets Ständer, kraftigt wille samwerka till de wigtigare Riksdags-ärendenas skyndsammaste afgörande. Efter ett sålunda wäl fulländadt arbete, anser jag hwilken dag som helst wara lika wigtig för Riksdagens upplösning och Ständernas hemförlofwande; men jag finner icke likgiltigt om Rikets Ständer sedan de under mer än 13 månaders sammanwaro, oaktadt deras rastlösa bemödanden likwäl ser sina arbeten ofullkomnade, skulle brådstörtande åtskiljas innan man hunnit det mål, man eftersträfwar, på ett ändamålsenligt sätt. Måhända blefwe Kongl. Maj:t då satt i nödwändighet att inom en ganska kort tid berama Urtima Riksdag för att fullborda hwad som under denna Riksdag blifwit halfgjordt, och detta skulle förorsaka nya ganska betydliga kostnader både för Staten och den enskildte.

Härmed förenade sig Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län, Per Östman från Wester-Norrland och Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings Län.

Ola Jeppsson från Blekinge: Ehuru jag ej kan biträda Heurlins åsigter, anser jag dock någon tid böra bestäm-

mas för Riksdagens afslutande, och skulle i detta afseende wilja förena mig med Dahllöf. Jag will likwist hemställa om icke proposition af Talmannen nu kunde framställas på det icke en långwarig discußion i detta ämne måtte förhindra de på bordet hwilande ärendernas handläggning.

Häruti hördes flere af Ståndets Ledamöter instämma.

Henric Hansson från Elfsborgs Län förenade sig med Heurlin; men ansåg lika med Dahllöf och Ola Jeppsson den 1 Maj böra bestämmas till Riksdagens afslutande.

Per Jönsson från Skåne: Jag önskar lifligt att Riksdagen snart må kunna afslutas. Men jag will för denna önskans realiserande ej uproffra Fäderneslandets wäl, hwilket i min tanka skulle äfwentyras, derest alla ännu oafgjorde wigtiga frågor komme att förfalla. Af twenne onda ting will jag således wälja det minst förderfliga; och anser således icke någon wiß dag böra bestämmas för Riksdagens afslutande. Åtminstone kan jag i detta afseende icke gilla Sven Heurlins motion, heldre skulle jag då förena mig med Dahllöf.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag betwiflar ingalunda att Sven Heurlin haft mening med sin motion; och om det låter sig göra att få ärenderne afslutade till den tiden skulle jag gerna biträda motionen. Men då jag är öfwertygad om motsatsen, helst en mängd wigtiga ärenden ännu återstå till handläggning, skulle jag heldre wilja förena mig med Rutberg om den 15 April; till hwilken tid Riksdagen bör kunna fulländas.

Henric Andersson från Örebro Län, Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län och Lundberg från Norrbottens Län förenade sig med Dahllöf.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Ålfwen jag önskade att en wiß dag bestämmes; men då ärendena omöjligen kunna wara afslutade förr än i medio af Maj månad, skulle jag wilja föreslå den 15 i nämnde månad.

Peter Claëssou från Elfsborgs Län ansåg den 1 Maj böra bestämmas till Riksdagens afslutande, på det icke Riksdagskostnaderne måtte öfwerstiga det goda som med Riksdagen uträttas; och det ej måtte gå som i så många andra fall, att man uppoffrar 10 R:dr för att få den elfte.

David Andersson från Halland: Jag förenar mig till alla delar med Sven Heurlin; och anser det wara mycket bättre att snart göra slut på Riksdagen, än att genom Extra Stats-regleringen bortslösa wåra tillgångar i Banken och Riksgälds-Contoret, hwilket sannolikt blefwe händelsen om nämnde reglering kommer att försiggå. Och i sådant fall wore ingenting wunnet med denna Riksdag.

Strindlund: Såwida Riksdags-göromålen kunna afslutas till den 1 Maj will jag gerna biträda Dahllöfs förslag. Det är så mycket nödwändigare att få en wiß dag utsatt, som Riksdagen eljest skulle kunna uttänjas till oändlighet, genom nya motioner och propositioner, emedan jag knappast wet något som ej kan blifwa föremål för Riksdagsförhandlingarne.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag skall ej wara emot att den 1 Maj bestämmes för ändamålet. Den mig gjorda förebråelsen att jag skulle hafwa ändrat åsigt i afseende på Riksdagens afslutande är alldeles orättwis, emedan jag med min omnämnda motion, endast åsyftade, att få ett annat sätt för ärendernas behandling etableradt.

Peter Jönsson från Jönköpings Län föreslog att motionen skulle ännu hwila i sjorton dagar, inom hwilken tid frågan om En- eller Twå-Kammar-systemet wore afgjordt.

Jonas Johansson från Jönköpings Län förenade sig med Dahllöf.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag förenar mig med Dahllöf, och anhåller att Med-Ständen må inbiudas, jemwäl dermed instämma. I öfrigt anser jag en långwarig discußion i detta ämne wara så mycket mera olempig som den motwerkar motionens ändamål och Riksdagens förkortande.

Bengt Gudmundsson från Halland: Ifrågawarande motion har en ganska god syftning, och jag biträder således de åsigter densamma innehåller. Men att bestämma någon wiß dag, anser jag ej lempligt att nu besluta. Wi böra endast remittera motionen till enskildta Utskottet, med föreskrift att uppgöra förslag till underdånig skrifwelse. Wi hafwa då ej bundit händerna på oß.

Hans Jansson från Elfsborgs Län samt Nils Persson från Södermanland biträdde Bengt Gudmundssons mening i afseende på motionens remitterande till enskildt Utskott.

Discußionen förklarades slutad.

På Talmannens proposition blef ifrågawarande motion till Ståndets enskildta Utskott remitterad.

§. 4.

Enligt derom gjord anhållan bewiljade Ståndet permißion åt Johan Olofsson från Stockholms Län under 3 weckor, räknade från och med den 13 i denna månad.

Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland under 3 weckor från och med den 24 dennes.

Anders Andersson från Östergöthland under 3 weckor från och med den 24 i denne månad.

§. 5.

Vice Talmannen Per Ericsson anhöll om permißion under tre weckors tid från och med den 1 näſtkommande Mars för att beſöka hemorten.

Ståndet fann för godt för ſin del härtill lemna bifall; och förordnades Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län att under nämnde tid, ſå länge Vice Talmannen är frånwarande, ſåſom Ledamot i Banco-Utſkottet biträda.

§. 6.

Anmältes, att Matts Ersson från Stockholms Län af ſjukdom wore hindrad att denna dag deltaga i Riksdagsförhandlingarne.

§. 7.

Föredrogos å nyo Banco-Utſkottets ſedan den 6 dennes på bordet hwilande Utlåtanden:

N:o 143, med förſlag till de grunder, ſom böra tjena till efterrättelſe wid penſionering af Bankens Embets- och Tjenſtemän, Waktbetjente och Konſt-idkare.

Derwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag anſer mig icke kunna till alla delar godkänna Utſkottets förſlag, utan får deremot göra följande anmärkningar. I den andra af de föreſlagne §§. ſkulle jag wilja föreſlå den redactions-förändring, att i ſtället för "70 års ålder eller tjenat 50 år" införes "och tjenat 50 år". Eljeſt ſkulle kunna inträffa att en Waktmäſtare ſom blef antagen wid 65 års ålder, erhölle penſion i ſamma cathegori med en ſom tjenat 50 år. Den påföljande §. innefattar i min

tanka ett obilligt stadgande derutinnan, att en Tjensteman, som tjenat 40 år, men icke uppnått 65 års ålder, ej är berättigad att, derest han befinnes i ett sjukligt och försvagadt hälsotillstånd, erhålla pension, hwilket deßutom finnes stridande emot den derpå kommande §:s innehåll. Ett förtydligande å detta afseende torde ega rum. I sistnämnde §. synes Utskottet hafwa för mycket fästat sig wid sjelfwa åldern såsom grund för högre pension; i påföljande §. skulle jag önska det stadgande att Tjensteman wid de deri nämnde förhållanden genast sattes på Indragnings-Stat med half lön. Den andra hälften borde tillkomma vicarien. I annor händelse skulle möjligen komma att utgifwas tredubbel lön för en tjenst i Banken. För erhållande af de rättelser, hwartill deßa mina anmärkningar kunna gifwa anledning, yrkar jag återremiß.

Härmed förenade sig Henric Andersson från Örebro Län och Henric Hansson från Elfsborgs Län.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län yrkade att, uti Banco-Reglementet måtte införas en §. af innehåll, att den, som innehade ordinarie tjenst i Staten, wore oberättigad att innehafwa sådan i Banken.

Öfwerläggningen war slutad.

Talmannens proposition till bifall af Betänkandet beswarades med Nej, hwaremot detsamma med derwid gjorde anmärkningar till Banco-Utskottet återremitterades.

N:o 144, i anledning af Herr C. Sabelfelts motion, om utsträckning i tiden för återbetalning af uti Handels- och Närings-Disconten upptagande lån, samt om fortfarande rättighet för Banco-Styrelsen att, genom upplåning bereda tillgångar för nämnde Discont.

Bifölls.

§. 8.

Föredrogs å nyo Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens den 6 dennes bordlagde Utlåtanden.

N:o 134, i anledning af wäckt motion om nedsättning i häslvacance-afgiften, m. m.

Bifölls.

N:o 135, i anledning af erhållen återremiß af Betänkandet N:o 30, i anledning af wäckt fråga om understöd af Statsmedel till upphjelpande af fisket i Bohus Läns skärgård.

Bifölls.

N:o 136, i anledning af erhållen återremiß af Betänkandet N:o 58, med hemställande, att fortskaffning af trupper, tillhörande Landt-arméen, måtte komma att ske sjöledes.

Bifölls.

N:o 137, i anledning af wäckt motion, att den sedan år 1682 inom Helsingland och Gestrikland uppodlade jord icke må med rotering besweras, m. m.

Härwid yttrade:

Olof Persson från Gefleborgs Län, skriftligen:

"Öfwer en inom detta Stånd wäckt motion, att alla de Nyhemman, som inom Gefleborgs Län tillkommit efter 1680-talet, då Contracten om de ständiga Knecktе- och Bätsmanshållen upprättades, måtte anslas till understöd åt de äldre Hemmanen, som äro med ordinarie Soldat- och Bätsmanshåll betungade, — hafwa Hoglofl. Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten afgifwit det Utlåtande: att, då Kongl. Maj:t gemensamt med Rikets

Ständer beslutat, att Kronoskatte- och Frälse-jord inom hela Riket, som ej förut warit till ordinarie rotering indeldt, skall i sådan rotering deltaga, så anse Utskotten, "att motionärens framställning om Nyhemmans befrielse från roterings-beswäret, utom i hwad deraf kan winnas understöd för den redan roterade jorden, icke må till någon åtgärd föranleda." Härwid torde först få anmärkas, att, då motionären icke gjort någon framställning om Nyhemmans befrielse från roterings-beswäret, så synes Utskottens tillstyrkta afslag derå temmeligen öfwerflödigt; hwaremot Utskotten bordt beswara motionärens yrkande om samma Hemmans anslående till understöd för den redan roterade jorden. Bifall till denna anhållan, synes ingalunda wara stridande emot de beslut Kongl. Maj:t gemensamt med Rikets Ständer fattat, helst den oroterade jorden derigenom icke erhölle befrielse ifrån roterings-beswäret, utan komme att draga en lika tunga med de redan roterade Hemmanen. Enligt 80 §. Regerings-Formen, skall ingen ny eller tillökad rotering tillkomma, utan Konungens och Ständers sammanstämmande beslut. Att Rikets Ständer, efter tillkomsten af detta Lagbud, aldrig beslutat, att den oroterade jorden af Kronoskatte- och Frälse-natur, skall åläggas att in natura utgöra ständig roterings-præstation, så att den stående Arméens nummerair derigenom erhölle en tillökning, derom åberopar jag, för undwikande af widlyftighet, Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse till Rikets Ständer den 17 October sistlidet år, äfwensom hwad de sammansatta Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten anfört uti Betänkandet N:o 84, angående utsockne Färlsehemman i Halland ålagd ordinarie rotering, och får endast i korthet andraga: att sedan 1810 års Riksdag beslutats, att all inom Rikets

gränsor warande oroterad jord, af hwad namn och beskaffenhet den wara kunde, (Militiæ-Boställen endast undantagne) så snart Riket med krig hotades eller oroades, skulle genast uppsätta och med beklädnad förse det emot samma jord swarande försvarsmanskap, — så förklarade Rikets Ständer under Riksdagen år 1823, att den således år 1810 beslutade Extra roteringen, endast borde träffa så kallad privilegierad jord, och att derifrån borde skiljas lägenheter af Konoskatte- och Frälse-natur. Rikets Ständer hafwa icke härigenom sagt, att jord af sistnämnde natur skulle, till förstärkning af den stående Arméens nummeraire, åläggas ny ständig rotering; utan twertom hafwa Ständerne wisat fruktan för möjligheten af en sådan åtgärd från Regeringens sida, derigenom, att de, uti underdänig Skrifwelse till Kongl. Maj:t, wid 1829 års Riksdag anhållit, att den nya ordinare roterings-skyldigheten icke måtte till någon slags werkställighet befordras innan Rikets Ständer kommit i tillfälle, att sig derom utlåta, med den beslutanderätt, som wore Rikets Ständer genom 73 och 80 §§. Regerings-Formen förbehållen. Likaledes hafwa de Sammansatta Utskotten förklarat, det yrkandet, att Länsmans hemkallen jemwäl måtte komma den gamla roteringen till understöd, icke eller må till någon åtgärd föranleda. Med anledning af hwad Utskotten, såsom skäl för detta Utlåtande, föregifwit, får jag wördsammast anföra: Att, till följd af det uti motionen åberopade Kongl. Brefwet den 12 Mars 1839, Länsmans hemkallen inom Gefleborgs Län samma år blifwit, jemte andra oroterade hemman till Rotar för Soldat- och Båtsmanshållet indeldte, utgörande förstnämnde hemkallshemman tillsammans öfwer tiugoett hela mantal. Den upprättade roteringslängden, intagen uti Konungens Befallningshafwandes Kungörelse den 30 November 1839,

utwisar hwilka hemman och hemmansdelar warit till Länsmännen anslagne, och Jorde-böckerne bestyrka, att desamma existeradt redan under 1680 talet, då all jord inom Länet ålades uppsätta och allt framgent underhålla 1200 man Soldater samt 205 Båtsmän. De härom upprättade Contracten omförmäla icke, att ifrågawarande hemman blifwit ifrån denna allmänna rotering undantagne; och det låter icke eller förklara sig, att det skall hafwa ålegat dem, att utgöra hemkalls-præstationen till Länsmännen innan roterings-werket inrättades, emedan alla andra hemman deßförinnan icke hade sig något deremot swarande onus ålagdt. Sedan bestämdt blifwit, hwad antal Soldater eller Båtsmän hwarje Socken borde underhålla, så sammanfattes i allmänhet twenne Hemmans-åboer, utan afseende på hemmansdelarnes storlek, att utgöra en Soldat-rote; och som uti en del Socknar hemmansdelarnes antal icke gingo jemt upp till dubbelt emot rotarne, så skulle, genom afgift af de öfwerblefne, inom Socknarne bildas så kallade Udderöks-Caßor, hwarifrån, enligt 7:de puncten uti Kneckte-Contractet af år 1682, understöd skulle lemnas åt de swagare rotarne och dem, som med legning af Soldater oftare beswärades. Om nu en undersökning anställdes, skulle man säkert finna, att Länsmans hemkallen ursprungligen warit bland dem, som erlagt afgift till Udderöks-Caßorne, men hwilka sedermera blifwit anslagne till löner åt Länsmännen. I en tid, då en allmän klagan röjer sig öfwer den tryckande roterings-skyldigheten, synes wäl ingenting wara mera orimligt, än att, i stället för den yrkade nedsättningen, ytterligare förökа numeraiten af den stående Arméen, på den skattdragandes och jordbrukets bekostnad. Huruwida man har anledning till en sådan klagan, hwad serskildt Gefleborgs Län

beträffar, torde kunna slutas deraf, att, enligt ofwanåberopade roteringslängd samt Landshöfdinge-Embetets Femårs-Berättelser af åren 1828 och 1833, uti en del Socknar rotarne bestå endast af 17/40:dels mantal, samt uti andra i medeltal af 1/2, 2/3:dels, 3/4:dels, ett helt mantal, o. s. w., att om rotarne jemkades till lika skattetal, så belöpte, inom Provincen Gestrikland, i det närmaste 9/10:dels mantal på en Soldat- och 2 3/10:dels mantal på en Båtsmans-rote, samt inom Helsingland 1 1/8:dels mantal på en Soldat- och 2 1/2 mantal på hwarje Båtsmans-rote. Landshöfdinge-Embetet har derföre, uti förenämnde Femårs-Berättelser och åberopade Kungörelse den 30 November 1839, witsordat, att roterings-kostnaden wore för detta Län, med smärre eller sämre hemman, men drygare skattläggning, än Rikets södra orter, den mest kännbara, samt derföre ansett, att lindring deruti borde på det sätt erhållas, att extra roterade och nybemman, i den gamla ständiga roteringen deltoge. Sedan roteringsbördan, i följd af förändrade förhållanden samt flera på hwarandra följande mißwexter och swaga skördar, allt tyngre och tyngre låtit känna sig, så föranlåts Rotehållarne att, för omkring ett år sedan, ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan, att twenne rotar måtte sammanslås, att under fredstid hålla en Soldat, eller ock, om detta icke kunde i Nåder bifallas, att den gamla roteringen åtminstone måtte erhålla understöd af ny- och oroterade hemman. Denna underdåniga anhållan blef i Nåder utställd till wederbörande Embetsmyndigheter, för att inhemta deras underdåniga utlåtande i ämnet. Jag har mig bekant, att Landshöfdinge-Embetet tillstyrkt, att oroterade hemman böra bidraga till den gamla roteringen inom Länet, äfwensom att Kongl. Krigs- och Kammar-

Collegierne, uti deß underdåniga Utlåtande, som snart kommer att till Kongl. Maj:t ingå, föreslagit och tillstyrkt, att oroterade hemman, icke allenast inom Gefleborgs Län, utan öfwer hela Riket, skola i roteringen understödja den redan roterade jorden. På deßa grunder, och med anledning af sådant förhållande, anhåller jag om återremiß af förewarande Utlåtande, på det Utskotten, med ledning af ofwan åberopade, härhos bifogade roteringslängd, måtte komma i tillfälle att taga frågan under närmare öfwerwägande."

Eric Persson från Gefleborgs Län: Jag förenar mig till alla delar med Olof Persson, och har endast att tillägga den anmärkning, i afseende på Utskottens behandling, att, derest Rikets Ständer skulle bifalla ifrågawarande Betänkande, skulle sannolikt deraf dragas den slutföljd, att den af Kongl. Maj:t gemensamt med Rikets Ständer beslutade rotering af Kronoskatte- och Frälse-jord inom hela Riket, som ej förut warit till ordinarie rotering indeldt, skulle icke afse understöd för den roterade jorden, hwilket dock warit Rikets Ständers mening; — ett förhållande, som ytterligare denna Riksdag styrkes af den mängd motioner, som i berörde syftning blifwit aflemnade. Jag yrkar alltså återremiß.

Fredric von Zweigberk från Skaraborgs Län: Jag är förekommen af Eric Persson. Ifrågawarande Betänkande utgör endast en lockmat för Bonde-Ståndet, hwilket, om Betänkandet bifalles, derigenom helt och hållet förfelar sitt sträfwande att återbringa Kneckte-Contracten i deß ursprungliga skick. Wi weta att i äldsta tider uppsattes Arméen, efter utskrifning; sedermera har en stående Armée blifwit inrättad, men de derom upprättade Contract stän-

digt

digt illuderade och brutne. Wid 1812 års Riksdag bewiljades extra rotering i och för påkommande krig. Man har derefter gjort denna rotering till ständig; men det är nu tid för Rikets Ständer att söka en rättwis förändring uti detta förhållande. Härom hafwa åtskillige motioner wid denna Riksdag aflemnats och det wore orätt handladt mot wåra Committenter att ej fullfölja, som wi börjat. Hwad ifrågawarande Betänkande beträffar, så anser jag lika med föregående Talare detsamma böra återremitteras, emedan den sedan år 1682 inom Helsingland och Gestrikland uppodlade jord, enligt mitt förmenande, ej bör kunna åläggas någon rotering som ej kan hänföras till understöd för den redan roterade jorden. Att Kongl. Maj:t gemensamt med Rikets Ständer fattade beslut, det jord som ej warit till ordinarie rotering indeldt skall i sådan rotering deltaga, icke bör utsträckas till annan betydelse, än att detta deltagande medför lindring uti den förut roterade jordens roteringsbeswär, bewises jemwäl deraf, att Kongl. Maj:t wid denna Riksdag aflåtit Skrifwelse med hemställan angående en ny roteringsgrund. Den fråga som nu är under öfwerläggning borde egentligen i sammanhang med denna Kongl. Maj:ts Skrifwelse handläggas.

Häruti instämde Johannes Johansson och Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län, Per Östman från Wester-Norrland, m. fl. andra Ledamöter.

Jon Olsson från Gefleborgs Län: Det är werkligen med ledsnad jag nödgas uppträda för att yrka återremiß af Utskottets Utlåtanden, sedan Riksdagen är så långt framskriden; men här förekommer likwäl en fråga, som är af alltför stor wigt, ej allenast för min hemort, utan äfwen

för Rikets jordbruk i allmänhet, för att låta den så lösligt passera, som den gjort det genom de förenade Utskotten. Utskotten säga: "att Kongl. Maj:t gemensamt med Rikets Ständer beslutat, att Krono-, Skatte- och Frälse-jord inom hela Riket, som ej förut warit till ordinarie rotering indeld, skall i sådan rotering deltaga." Jag nödgas werkligen erkänna, att jag är så litet bewandrad i Riksdags-förhandlingarne, att jag icke känner om och när Rikets Ständer fattat ett sådant beslut. Åtminstone öfwerensstämmer icke bemälde yttrande med hwad Utskotten anfört uti Betänkandet N:o 84, angående roteringen i Halland. Men om Kongl. Maj:t och Rikets Ständer äfwen skulle hafwa fattat ett dylikt beslut, hwilket likwäl i min tanka wore stridande emot de emellan Kronan och allmogen upprättade Contracter, så frågar jag: om det också derföre för alltid skall ega bestånd, som Utskotten synes förmena, eller om icke äfwen Kongl. Maj:t och Rikets Ständer måtte kunna ändra eller upphäfwa detsamma, när omständigheterne gör det nödwändigt? Och hwem är det, antingen Kongl. Maj:t eller folk-ombuden, som man bör wänta först yrkar rättelse i ett sådant beslut? Är det icke Rikets Ständer, som derutinnan böra taga initiativet? — Nu har likwäl icke motionären strikt yrkat, Nyhemmanens och Länsmans Hemkallshemmanens fullkomliga befrielse ifrån roterings-beswäret, såsom Utskotten synes uppfattat motionen, han har endast yrkat, att deße hemman måtte anslås till understöd, åt den redan roterade jorden. Om Utskottens Ledamöter kände tillståndet inom den Province, hwarom här hufwudsakligen är fråga — en af Rotehållarne derstädes, wid Riksdagens början, till Kongl. Maj:t ingifwen underdånig anhållan, om lindring i roterings-tungan, införd i Aftonbladet för den 28 Januari,

sistlidet år, lemnar deröfwer en nägorlunda tydlig upplysning — om de widare kände, hurusom tidtals hemman ej sällan utlyses på executive Auctioner; att skuldfordringslagsökningarne under ett af de sednare åren, åtminstone uti en Socken, som jag känner, uppgått till omkring en på hwar siette person, så är jag fullt öfwertygad att Utskotten icke skulle twekat att öppet tillstyrka bifall till motionen i deß helhet. Jag instämmer slutligen uti hwad Olof Persson och von Zweigbergk anfört, och hoppas att Ståndet medgifwer återremiß af Utlåtandet.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Jag har ej deltagit uti det beslut, som Utskottets ifrågawarande Betänkande innehåller, jag war derwid ej närwarande, men då frågan förewar på afdelningen, uppbjöd jag hela min förmåga, att få ett tillstyrkande, det omförmälde Nyhemman och Länsmans-kallshemman måtte anslås till den redan roterade jorden. Jag kan således ej godkänna Betänkandet, och wi skulle göra orätt emot oß sjelfwe om wi bifölle detsamma. Det är dekant att Kongl. Kammar-Collegium tillstyrkt, att den nya roteringen skulle utgå såsom understöd åt den gamla. Huru skulle det wäl se ut om Riket Ständer nu fattade ett beslut af motsatt syftning. Det har alltid förefallit mig att Fäderneslandets wäl icke beror på en stor Armée, hwilken twertom i anseende till deß kostsamma underhåll, undergräfwer landets wälstånd. I fall det på fullt allwar skulle gälla, att förswara Fäderneslandet, wore jag öfwertygad en allmän bewäpning egde rum.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Denna fråga synes egentligen röra de Norra Länen, der Nybyggen finnas, men såsom principfråga angår den hela Riket. I följd af Rikets Ständers wid 1823 års Riksdag fattade beslut att all oro-

terad jord skulle i den ordinarie roteringen deltaga, hafwa Committéer blifwit inrättade, som med noggrannhet undersökt hwarje hemmans beskaffenhet, i afseende på denna roterings-skyldighet. På detta sätt har öfwerträdelser af Knecktes Contracten kommit att ega rum. Wid efterföljande Riksdagar har man fått rättelse och jemkning uti detta förhållande, fastän det hittills ej lyckats att få rättwisa uti detta fall. Jag gillar fullkomligt åsigten att en stående Armée ej länder landet till wälstånd, utan snarare mera betungar deß innewånare. Det har alltid warit Swenskens sed att när Fäderneslandet hotas af fienden, obetingadt hasta till deß förswar. Jag förenar mig i öfrigt med föregående Talare, och yrkar att Utskotten måtte såsom princip antaga, att all ny rotering bör endast hänföras till lindring uti det gamla roterings-beswäret; och att följaktligen några nya soldat-rotar ej böra inrättas.

Härmed förenade sig Henric Hansson från Elfsborgs Län, Anders Olsson i Tuna från Östergöthland, Peter Mårtensson från Jönköpings Län, Henric Andersson från Örebro Län, Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län, m. fl. andra Ledamöter.

Öfwerläggningen war slutad.

Betänkandet blef med dermed gjorde skriftliga och muntliga anmärkningar återremitteradt.

N:o 138, i anledning af återremiß å Utskottens Betänkande N:o 14, angående åtskillige, Ön S:t Barthelemy, rörande förhållanden.

Lades till handlingarne.

N:o 139, i anledning af wäckt motion, rörande lan-

dets uppodling och nybyggens anläggande å hemmans oupp-odlade trakter, m. m.

Bifölls.

N:o 140, i anledning af wäckt fråga om Klockare-helgonskyldens i Skåne anwändande till Folk-skolor.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 141, i anledning af wäckt fråga om reglering af sjön Wenerns wattenhöjd.

Derwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag hemställer om icke det wore rättast att genom en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t erinra om fortgången af den undersökning som wid 1828 års Riksdag blifwit beslutad. Det är ostridigt att en oberäknelig fördel skulle uppkomma för de intill sjön Wenern belägne trakter, om sådana åtgärder widtogos, att wattnet i nämnde sjö hindrades att öfwerstiga deß wanliga höjd. Man bör något tänka på jordbrukets förkofran på samma gång man will slösa med anslag till Canal-anläggningar. Jag yrkar på denna grund Betänkandets återremitterande.

Häruti instämde Wice Talmannen Per Ericsson, Jan Eric Jansson och Magnus Persson från Wermland.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Denna fråga har forewarit wid flera föregående Riksdagar, men man har icke kunnat komma till något bestämdt resultat, emedan i anseende till sjön Wenerns ombytlighet, en mängd swårigheter yppats för åstadkommande af den fördel de wid 1823 års Riksmöte tillstyrkta åtgärder, afse. Om wi nu påskynda deßa, skulle möjligen nya anslag blifwa foliden, kanhända det

enda en återremiß komme att medföra. Jag skall dock ej motsätta mig en sådan.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: I Utskotten gjordes samma hemställan som nu utaf Brodren von Zweigbergk; men majoriteten ansåg Rikets Ständer redan hafwa widtagit alla de åtgärder, som för winnande af det åsyftade ändamålet kunde uppkomma. Jag anser således att en återremiß ej föranleder något annat beslut än det Utskotten redan fattat.

von Zweigbergk: Det war ingalunda min mening att nya Stats-anslag skulle för ändamålet bewiljas. De dertill redan anslagne medel äro tillräcklige. Jag önskade endast att en underdånig erinran om werkställighet af Rikets Ständers beslut skulle till Kongl. Maj:t aflätas.

Discußionen war slutad.

Talmannens proposition till bifall af Betänkandet beswarades med öfwerwägande Nej, hwaremot detsamma, på förnyad proposition, till Utskotten återremitterades.

N:o 142, i anledning af wäckt motion, angående remonteringen wid Lif-Regementets Dragon-Corps, m. m.

Bifölls.

§ 9.

Wid förnyad föredragning, bifölls Bewillnings-Utskottets den 6 dennes bordlagde Utlåtande N:o 39, i anledning af Riks-Ståndens i wißa delar fattade beslut öfwer Utskottets uti Memorialet N:o 34 afgifne förslag till sammanjemkning af de skiljaktige besluten, rörande grunderne för den blifwande allmänna bewillningen, samt föreskrifterne för tillempningen deraf.

§. 10.

Föredrogos å nyo Lag-Utskottets, sedan den 6 dennes på bordet hwilande Utlåtanden:

N:o 176, I anledning af gjorde anmärkningar öfwer Utskottets Betänkande N:o 143, öfwer wäckte motioner, angående gemensam Lag för inrikes och utrikes wexlar.

Ståndet widblef sitt förra beslut, men biföll den i Utskottets i §. 7 gjorde redactions-förändring.

N:o 177, i anledning af wäckt motion om upphörande af Riddarhusets forum privilegiatum.

Bifölls.

§. 11.

Föredrogos ånyo Bewillnings-, Lag- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 6 dennes på bordet hwilande Utlåtanden.

N:o 8 i anledning af wäckta motioner om ändringar i Kongl. Stadgan, om hwad wid sjöfart inrikes orter emellan och landwäga-transport af waror iagttagas bör, samt om inrikes tullförpaßning och tullbewakning, af den 28 November 1835.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 9, angående Herr af Brunnii motion om ändring i nu gällande Seglations-Ordning.

Derwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag war ej närwarande då denna fråga i Utskotten afgjordes, men har sedermera tagit närmare reda på den nu gällande Seglations-Ordningen, hwilken jag anser tarfwa åtskillige förändringar, och får jag i detta afseende anföra följande, skriftligen:

"Efter wunnen upplysning om åtskilligt, som med Tullwerket och deß administration har ett owilkorligt samband, anser jag wara min pligt, såsom Representant, att, i anledning af Bewillnings-, Lag- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 9, göra några anmärkningar wid Seglations-Ordningen, så mycket heldre, som jag genom bifogade facta horpas att tydligt och klart kunna ådagalägga, icke allenast, att wißa §§. af densamma äro så styliserade, att de kunna leda till werkliga mißbruk och stå i uppenbar strid med hwarandra, utan förnämligast, att genom förändring af deße §§. mißbruken kunna förekommas och Statswerket komma i åtnjutande af en icke obetyglig årlig inkomst. Den 30, 31, 32 och 34 §:n äro deribland de, som, i afseende härpå, böra tagas i allwarligt öfwerwägande. Man finner af 30 och 31 §§, att godsegare skola på Tullkammaren till förtullning angifwa sina waror, med bestämd uppgift å quantitet och beskaffenhet. Men då det ligger i hwarje köpmans intreße, att a sina waror kunna förtjena så mycket som möjligt, wore det icke underligt, om åtskillige bland dem begagnade ordalydelsen i 32 och 33 §§., på det sätt t. ex., att wigten och wärdet å warorne uppgåfwos betydligt under werkligheten, eller att facturen icke wore rigtig, samedelst, att den upprättades in dupplo, den ena för Packhuset och den andra för liqvid, de Handlande emellan, hwilken sedare ej presenterades, och hwari warorne wore mycket högre upptagne. Afsigten, att genom 34 §. wäcka nitet hos Packhus-Inspectorerne till Tull-inkomsternes ökande, blir ju alldeles förfeladt, om warornes angifning sålunda uppajordes på förhand, hwarigenom Kongl. Majts och Kronans fördel deremot komme i efterhand. På grund af föregående §§., och kanske i forening

med det gemensamma intreßet, uppkomma så kallade tillökningar i Tull-umgälderne, hwilkas uppgörande och uträkning ensamt lära syßelsätta 4 à 5 personer, till ingen annans båtnad, än de båda Packhus-Inspectorernes, hwilka deremot njuta så mycket mer fördel, då de, enligt närlagde utdrag ur General-Tull-Styrelsens Kammar-Contors Anotations-böcker, under loppet af 20 år anammat öfwer 110,000 R:dr B:o, (säger: Ettbundrade Tio Tusende Rikadaler Banco). Af berörde utdrag synes att deße så kallade anmärkningsmedel år 1820 utgjorde blott 2,591 R:dr och 9 sk., men år 1839 deremot 10,716 R:dr 12 sk., allt Banco, och lära de för sistförflutne året icke eller utgöra mindre. Man borde således föreställa sig, att den årliga Tull-intraden härstädes, under de senast förflutne 20 åren, till fyrdubbelt blifwit ökad, men detta är dock icke fallet; ty oaktat den frihet i handeln, som warit rådande sedan år 1835, i förening med förhöjda Tull-umgälder, att blott från Hanse-Städerne eller rättare Lübeck, numera årligen hit till Stockholm inkomma för mer än Tre millioner R:dr B:co, mest öfwerflödswaror, synes af närlagde bilaga, att Tull, intraden för år 1839 uppgick till 1,221,618 R:dr 16 sk., icke är dubbelt så hög, som år 1820, då den utgjorde 614,531 R:dr 26 sk.

Att göra anmärkningar å felaktige omgifningar af waror, synes wara mycket lätt och frestande för de Handlande, som alltid, utan att behöfwa uppoffra en skilling, genom uppgifwandet af waran till 10 procent under werkliga förhållandet, tillskynda Packhus-Inspectorerne en betydlig inkomst på Statens bekostnad, hwarföre Packhus-Inspectorerne stå i en förbindelse, som fordrar återjenst, då 34 §. af i frågawarande Kongl. Författning tillägger Packhus In-

spectorerne 10 procent häraf samt hälften af Tull-umgälderne, så snart warans belopp öfwerstiger 10 procent af deß uppgifne innehåll. Då det tillhör Packhus-Inspectorerne att mäta och wäga alla waror, som hit inkomma från utrikes orter, och att deröfwer föra annotation, synes det wara något för mycket, att de, för det de blott göra sin tjenst, likwäl hafwa högre inkomster, än sjelfwa General-Tull-Directeuren, nemligen, utom lön och ganska betydliga sportler, numera årligen omkring 5,500 R:dr B:co hwardera, som än ytterligare torde kunna förhöjas.

Om emedlertid denna grofwa, och som man skulle kunna kalla alldeles obehöriga inkomst tillskapats genom werkligen felaktiga angifningar, så skulle det äfwen höra till besynnerligheterne inom Tullwerket, att sådant oskick fått fortgå i så många år, utan att tillempning af 29 §. i meranämnde Seglations-Ordning någonsin lärer warit i fråga, ehuru den stadgar, att om wid loßning af styckegods uppas skiljaktighet till mer än 10 proc. emot hwad Connesementet upptager af något collys-wigt eller cubik-innehåll, skall Skepparen derföre tilltalas inför wederbörlig Domstol. Att uppgifterne wid warors angifning till förtullning, likwäl i allmänhet härstädes äro oriktiga, synes wara tydligt af hwad anfördt blifwit, äfwensom deraf, att i Götheborg, der waru-trafiquen också är mycket betydlig, dock inga, eller högst obetydliga tillökningar i Tull-umgälderne existera; — då deremot härstädes den uppgifna skillnaden i wigten, t. ex. på ett parti Socker, af Godsegaren angifwit att wäga 219,000 skälp., enligt Packhus-Inspectionens tillökningslista, utgjorde 26,100 skälp. mer; på ett annat parti, uppgifwit att wäga 48,060, beräkningen 9,268 skälp., och åter ett annat parti af samma wara, angifwit att wäga 57,780,

skälp., tillökningen utgjort 8,196 skälp, eller då 1,845 R:drs tillökning i waror kunnat göras å ett parti Olja, angifwet att wara wärdt blott 9,400 R:dr; och ingen, Socker- eller Caffelast, som hitkommit de senare åren, lärer hafwa lemnat mindre än ett af flerfalldiga tusende skälp. öfwerwigt. Man kan således med skäl förmoda, att icke allt går rätt till wid warors förtullning. Orsakerne dertill böra således allwarligen sökas och mißbruken afskaffas; ty får detta besynnerliga förhållande fortfara, hwarigenom icke Statswerkets, utan blott enskildte personers mer och mer winstgifwande industri så ögonskenligen befrämias, så kan man antaga, såsom bestämdt, att inom nästa Lagtima Riksmöte 60,000 R:dr för Statswerket gå förlorade, och wida deröfwer, om Tull-tillökningarne så i progreßion fortskrida, som hittills.

Ett säkert medel till förekommande af detta stora mißbruk kan likwäl åstadkommas genom förändring i åtskillige §§. af Seglations-Ordningen, följaktligen icke allenast Statens inkomster ökas igenom en bättre controll, utan äfwen göromålen inom wißa Contor i Tullwerket blifwa så mycket förenklade, att flere tjenster derstädes kunna indragas, eller åtminstone förordnas till Controlleurer wid Stockholms Packhus. För närwarande finnes wißerligen en Controlleur, men andre göromål lära icke tillåta honom att werkställa hwad han bör, ty han är sysselsatt i Packhuset, medan Öfwer-Inspectoren werkställer wägning af Socker, Tobak, m. m., utom Packhuset under ett tällt wid bron, och den andre Inspectoren i en serskild afdelning af Packhuset, mäter, wäger och wärderar tyger och annat alngods, m. m., hwilket allt förorsakar att i sjelfwa werket ingen controll

finnes, ehuru årligen waror till ett belopp af nära Tio millioner derstädes tullbehandlas.

På grund af hwad nu anfördt blifwit, yrkar jag återremiß af Betänkandet, och föreslår följande förändring i Seglations-Ordningen, nemligen:

1:o Att uti 30 §. i stället för Tullkammaren bör stå: den Inspection eller Tullkammare, som det tillkommer att först behandla deße waror.

2:o Att 31 §. erhåller följande lydelse: I angifnings-inlaga upptages allt gods till rätt namnart samt i hwad kärl eller omslag det är inlagdt, med derå satte marken och nummer, men icke hwarken mått, mål eller wigt, som deremot sedan warorna blifwit mätna och wägda, uti å inlagan warande öppna colummer utföres af Inspectoren, hwilken, sedan fartygets nummer jemwäl blifwit påteckna d, g nast derefter till Tullkammaren aflemnar dem i så complett skick, att Tullumgäldernes uträkning kan werkställas å sjelfwa inlagorna, hwartill tryckta stämplade exemplar af bestämdt format ständigt bör finnas till salu på lempligt ställe. Kan i saknad af factura, godsegare icke lemna så skaffad uppgift å godset, som nu sagdt är, gifwe det i angifnings-inlagan under edelig förbindelse tillkänna, men underlåtes sådant, gänge som i 33 §. sägs.

3:o 32 och 34 §§. böra alldeles förswinna; men i stället en ny tillkomma, så lydande: Waror hwarå wärdet i af egaren kan bestämmas, skola på auction försäljas, och blifwer då försäljningssumman, grund för Tullumgäldernes beräkning.

Genom denna förändring, förswinne tillökningarne,

inga oriktiga uppgifter ske, Statens inkomst ökas och göromålen i Tullkammaren minskas derigenom, att Tullumgäldernes uträkning kan werkställas å sjelfwa inlagorne, ty då blir det öfwerflödigt som nu sker, in dupplo copiera godsegarnes ingifnings-inlagor och derefter werkställa uträkning, men sedan omgöra alltsammans, i följd af Packhus-Inspectionens tillokning-listor. Jag yrkar återremiß, och skall i de Sammansatte Utskotten söka göra tydligare nyttan af deße förändringar.

Och bifogades härjemte de åberopade utdragen ur Kongl. General-Tullstyrelsens Kammar-Contors annotationsböcker."

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Såsom endast afseende ett nytt anslag till förstärkning af Tullstjenstemän, anser jag Betänkandet böra bifallas, men som det ock eger sammanhang med hwad von Zweigbergk nu framställdt såsom ny motion, torde en återremiß ej wara ur wägen, på det Seglations-Ordningen må i ett sammanhang kunna omarbetas, i enlighet med von Zweigbergks förslag.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: von Zweigbergks anförande bör såsom ny motion till Utskotten remitteras. Ifrågawarande Betänkande kan deremot bifallas.

Anders Trysén från Östergöthland, war af samma tanka.

Peter Persson från Ädelforß, Jönköpings Län, förenade sig med von Zweigbergk.

Peter Jönsson från Jönköpings Län, ansåg en återremiß af Betänkandet utan ändamål, då detsamma sannolikt blefwe af de 3 öfrige Ståndden återremitteradt. Såsom

ny motion kunde deremot von Zweigbergks anförande remitteras till Utskotten.

Ola Jeppsson från Blekinge Län trodde deremot det wara bäst att återremittera Betänkandet och uppdraga åt Utskotten att i sammanhang dermed handlägga von Zweigbergks nya motion, hwilken wore af ganska mycken wigt.

Peter Jönsson från Skåne, Johannes Christoffersson från Kronobergs Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län, m. fl. andra Ledamöter, instämde i Ola Jeppssons yttrande.

Likaså Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, som ansåg motionen eljest möjligen kunna blifwa af Utskotten ej upptagen, såsom wäckt efter motionstidens utgång.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag anser att Utskotten i hwad fall som helst, böra beswara motionen och fruktar ej att densamma blir nedlagd äfwen om ifrågawarande Betänkande bifalles.

Ola Jeppsson: Man will ej allenast bafwa ett swar från Utskottet, utan man will, att desamma skola noga pröfwa, hwad von Zweigbergk föreslagit; sådant kan bäst ske om detta föredrages i sammanhang med den fråga, hwarom Betänkandet handlar.

Öfwerläggningen war slutad.

Talmannens proposition för bifall till Betänkandet, beswarades med Nej, hwaremot detsamma återremitterades; och beslöts derjemte, att von Zweigbergks ofwannämnde motion skulle till Utskotten remitteras, för att i sammanhang med återremißen handläggas.

N:o 10, angående motion om upphäfwande af den i Kongl. Brefwet den 2 Augusti 1836 föreskrifne försegling af bränwinskäril.

Bifölls.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 20 Februari 1841.

Plenum kl. 5 e. m.

§. 1.

Protocollet för den 10 i denna månad justerades.

§. 2.

På hemställan af Talmannen beslöt Ståndet att i nästa Plenum förrätta wal till Revisorer och deras Suppleanter, för granskningen af Stats-, Banco- och Riksgäldswerkens, Banco-Discont-werkets samt Låne-Contorens i Götheborg och Malmö räkenskaper.

§. 3.

Wid förnyad föredragning af Herr Christiernssons inom Borgare-Ståndet wäckte, och derifrån med Bonde-

Ståndet communicerade motion, om medel till upphjelpande af Carlskrona Stads Ecclesiastique-wäsende, yttrade:

Pehr Sahlström från Stockholms Län: Jag har förskaffat mig nödiga upplysningar rörande detta ämne, och derigenom blifwit öfwertygad om werkliga behofwet af de medel Herr Christiernsson föreslagit, hwarföre jag ock anser, att hans motion bör bifallas.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då förewarande motion blifwit från Borgare-Ståndet remitterad till wederbörliga Utskott, och i öfrigt endast communicerad Med-Stånden, anser jag, för min del, någon annan åtgärd med densamma hos Bonde-Ståndet icke lempligen kunna ega rum, än att den lägges till Ståndets handlingar; och hwad beträffar den i motionen wäckta fråga, om rättighet för Staden Carlskrona, att för sitt Presterskap bibehålla en del af den så kallade förlänings-spannmålen, så, enär detta ämne redan förut under Riksdagen är af Ständerne afgjordt; kan detsamma, efter min åsigt, numera wid denna Riksdag icke widare komma under pröfning.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Ehuru jag instämmer uti hwad Medbrodren Sahlström yttrat, kan jag likwäl icke anse lempligt, att nu här i Ståndet öppna discours rörande förewarande motion, ty då densamma från Borgare-Ståndet är öfwerlemnad till wederbörande Utskott, som förlaktligen kommer att deröfwer meddela Utlåtande, blifwer rätta tiden till öfwerläggning i ämnet, då ett sådant Utlåtande hos Riks-Stånden kommer att föredragas.

Lars Petersson från Blekinge Län: Såsom boende nära Carlskrona, och af sådan anledning egande noga kännedom

nedom i det ämne, hwarom förewarande motion handlar, kan jag icke underlåta att, lika med Medbrodren Sahlström, intyga riktigheten af de uppgifter, som i motionen blifwit gjorde; och förbehåller jag mig att framdeles, då Utlåtande deröfwer från Utskottet inkommit, få närmare utweckla mina åsigter i detta ämne.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag är förekommen af Medbrodren Hans Jansson, men kan dock icke underlåta, att uti ifrågawarande afseende lugna Sahlström med den underrättelsen, att Presterne i Carlskrona äro ganska wäl bergade. Såsom ett exempel härpå kan jag nämna en bland dem, som, för några år sedan, befordrades till Pastor inom Kronobergs Län, men deßförinnan hade, på sina inkomster såsom Amiralitets-Prest, samlat den considerabla förmögenheten af Åtta tunnor guld. Ehuru en utomordentlig snälhet synes hafwa härtill mest bidragit, enär, enligt hwad ryktet förmäler, mannen derutinnan gått så långt, att han till och med tagit offer af arbetsfångarne, hwilket dock stundom icke lärer slagit sig bättre ut, än att, då en bland dem war nog beskedlig att gifwa en slant, den under pågående offring borttogs af en annan; synes det likwäl häraf wara gifwet, att äfwen den mindre girige icke saknar nödig utkomst wid de presterliga befattningarne i nämnde Stad.

Berörde motion blef härefter lagd till handlingarne.

§. 4.

Enligt ett från Högwördige Preste-Ståndet ankommet Protocolls-utdrag för den 3:dje i denna månad, som nu uppläses, hade bemälde Riks-Stånd, wid föredragningen af

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 28, i anledning af gjorde anmärkningar emot samma Utskotts Betänkande N:o 3, angående grunderne och wilkoren för hemmansklyfning, samt afsöndring af jord eller andra lägenheter från hemman, godkänt hwad Utskotten anfört, i anledning af de emot sistberörde Betänkande afgifne anmärkningar; men wid Utskottets förslag till förnyad Förordning i omförmälde ämne, gjort följande förändringar och tillägg, nemligen:

1:o Wid 1 Cap. 9 §. 2 mom., ansett den der åberopade 6 §. af Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 19 December 1827, angående grunderne och wilkoren för hemmansklyfning böra, sådan den der innehålles, in extenso meddelas;

2:o beslutat, att de i 2 Cap. 4 §. 2 mom. förekommande slutorden: "och må odal-åker eller äng icke dertill anwändas," helt och hållet skola utgå;

3:o funnit för godt, att till de i nämnde Författning förekommande §§. foga en ny, af följande lydelse: "Hwad i denna Författning stadgas, må icke lägga hinder för afsöndring, Lagfart och besittning för ewärdelig tid af de mindre jordlotter, som kunna föräras eller inlösas till Kyrkor, Skolor och fromma Stiftelser, likwäl under förbehåll, att samma jordlotter, derå byggnader endast till förrberörde ändamål och allmänna inrättningar skola kunna uppföras, icke i öfrigt må bebyggas eller åbos under andra än här ofwan föreskrifne wilkor."

Och hade Högwördige Preste-Ståndet inbjudit de öfrige Rikts-Stånden att i deßa beslut med Preste-Ståndet sig förena.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Jag anser denna inbjudning icke böra antagas; ty om, på sätt Preste-Ståndet föreslagit, orden: "odal-åker eller äng" uti 2 Cap. 4 §. 2 mom. af ifrågawarande förslag skulle utgå, blefwe allt ändamål med samma förslag förfeladt. Att Preste-Ståndet i öfrigt uti berörde förslag welat inrymma gynnsamma stadganden för Kyrkor och Skolor, kan man wäl icke undra på, då man besinnar de rika donationer, hwarmed deßa inrättningar förr warit förseddе; men, för min del, finner jag mig icke befogad, att i detta afseende lemna biträde åt Presternes åsigter.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Ålfwen jag finner mig böra tillstyrka afslag å förewarande inbjudning, och tror, att då Utskottets förslag till ny Förordning, angående hemmansklyfning, m. m., blifwit bifallet af detta Stånd, som ämnet närmast rörer, och hwilket måste anses ega bästa insigterne i hwad dertill hörer, samma förslag icke bör förändras; helst hwad Kyrkor och Skolor beträffar, deßa icke lära kunna ega bättre rätt, än enskilde.

Lars Nilsson från Blekinge Län förenade sig med Hans Jansson.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Lika med föregående Talare yrkar jag afslag å Preste-Ståndets inbjudning, och anser det föreslagna borttagandet af orden: "odal-åker eller äng" wara alldeles orimligt; ty följden deraf skulle owilkorligen blifwa den, att ganska många hemman med tiden komme att falla i skattewrak.

Häri instämde Sone Persson från Malmöhus Län; hwarefter Ståndet förklarade sig icke finna skäl, att förewarande inbjudning antaga:

§. 5.

Föredrogs åter Stats-Utskottets, på bordet hwilande, Memorial N:o 420, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 384.

Ståndet lät bero wid Med-Ståndens beslut, rörande sistnämnde Utlåtande, och lade Memorialet till handlingarne.

§. 6.

Wid ytterligare föredragning af Stats-Utskottets, på bordet hwilande, Utlåtande N:o 421, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 406, öfwer Herr Lefréns motion, om anwisande af förskott å blifwande extra Stats-anslag till befästnings-arbetna wid Carlsborg och i Stockholms Skärgård, yttrade:

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Upplysningswis får jag nämna, att Stats-Utskottet genom en Kongl. Skrifwelse blifwit underrättadt om nödwändigheten af ifrågawarande förskotts bewiljande; och då, hwad Carlsborg beträffar, Ståndet för arbetena derstädes redan bewiljat ett årligt extra anslag af 50,000 R:dr, torde åtminstone för bifall till Utskottets Utlåtande, i hwad det denna fästning rörer, hinder icke möta.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: För min del anser jag det oformligt, att meddela förskott å anslag, som ännu icke blifwit af Ständerne difinitift bewiljade; ty förhållandet härmed kunde lätteligen blifwa detsamma, som wid föregående Riksdagar med Götha Canal. — Man började med att bewilja förskotten, och tog derigenom på handen till bifall af de anslag, wederbörande hade in petto att begära.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Mig synes det wara alldeles påtagligt, att om de nu tillstyrkta förskotten bifallas, Ständerne förbundit sig att bewilja de för ifrågawarande fästnings-arbeten äskade anslag, och derföre kan jag för min del icke lemna bifall till förewarande Utlåtande.

En stor del af Ståndets Ledamöter förenade sig med von Zweigbergk, hwarefter Utlåtandet afslogs.

I afseende å hwad detta beslut rörde förskott till fästnings-arbetena wid Carlsborg, reserverade sig Bengt Gudmundsson från Hallands Län och Anders Andersson från Skaraborgs Län.

§. 7.

Då Stats-Utskottets, på bordet hwilande, Memorial N:o 422, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 408 nu åter föredrogs, lät Ståndet bero wid de öfrige Riks-Ståndens, rörande nämnde Utlåtande, fattade beslut, och lade detta Memorial till handlingarne.

§. 8.

Stats-Utskottets, på bordet hwilande, Memorial N:o 423, med förslag till sammanjemnkning och voterings-propositioner, i anledning af skiljaktiga beslut öfwer Utlåtanderne N:ris 92 och 221, föredrogs nu ytterligare; hwarwid Ståndet godkände de uprställde voterings-propositionerne och afslog den till Ståndet gjorda inbjudningen.

§. 9.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets, på bordet hwilande, Utlåtande N:o 424, i anledning af Kongl.

Maj:ts Nådiga Skrifwelse, angående ett extra anslag till befrämjande af göromålens gång inom Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium, yttrade:

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Då Ständerne wid denna Riksdag redan bewiljat ett anslag för tillökning i lönerne åt Embets- och Tienstemän inom Kongl. Kammar-Collegium af öfwer 7000 Rdr, och detta, wid betraktande af deras bristande nit och skicklighet samt den oerhörda balance i göromålen de sig åsamkat, måste anses wara wida mera, än de förtjenta, kan jag ingalunda bifalla något ytterligare anslag för nämnde Collegium, helst jag är öfwertygad, att om detsamma finge millioner, det ändock skulle fortfara i sin försumlighet, så att ärendena måste balanceras. Deßutom anser jag, att bifall till förewarande Utlåtande skulle blifwa ett wådligt præiudicat för framtiden, och lätteligen kunna förleda andra Embetswerk till efterföljd af Kammar-Collegii exempel, att låta sjuklingar innebafwa lönerne och ärenderna ligga oafgjorde.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Det är wißerligen beklagligt, att, såsom nu inträffat i Kammar-Collegium, Ledamöterne uti ett Embetswerk genom sjukdom till den grad urståndsättas att fullgöra sina Embetsåliggande, att en så betydlig balance, som den nämnde Collegium sig åsamkat, kan uppkomma; men då sådant numera skett, och balancen utgöres af icke mindre, än 11.000 serskildta mål, samt närmaste följden häraf owedersägligen blifwer den, att minst lika många tusende medborgare derigenom äro förhållne i sin rätt, kan jag för min del icke finna, att Ständerne kunna undgå att, genom nödiga medels bewiljande, bereda utwäg för afhjelpandet af detta olyckliga förhållande; och ehuru jag icke anser mig böra biträda Utskot-

tets förslag till aflöning åt adjungerade Ledamöter eller vicarierande Tjenstemän uti Kammar-Collegium, i de sjukes ställe, tror jag det likwäl wara alldeles nödwändigt, att Ständerne bewilja anslag till arfwoden åt skicklige Embets- och Tjenstemän, som böra förordnas till utarbetandet af omförmälde balance; i hwilket afseende jag föreslår, att i oftanämnde Collegium må nedsättas en serskild division af fyra Ledamöter, med nödig betjening, för att handlägga och med slut afhjelpa alla der för närwarande oafgjorda mål; yrkande jag, att Utlåtandet för detta ändamål må återremitteras.

Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län yrkade, att förewarande Utlåtande nu genast måtte afslås, enär han, till följd af de i Biskop Hedréns reservation uttalade åsigter, fruktade att, om detsamma återremitterades, Utskottet kunde afgifwa ett nytt Utlåtande, som wore ännu mindre lempligt, än detta.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag är hufwudsakligen förekommen af Bengt Gudmundsson, och anser, likasom han, att duglige Embetsmän böra förordnas att afhjelpa den betydliga balance, som i Kammar-Collegium uppkommit, samt att nödige medel till arfwoden åt deße Embetsmän af Ständerne måtte bewiljas; men ingalunda kan jag bifalla anslag till aflöning åt Vicarier för Collegii sjuka Embetsmannapersonal; ty följden deraf kan lätteligen blifwa den, att denna personal aldrig tillfrisknar, utan fortfarande kommer att uppbära sina löner i owerksamhet. I öfrigt kan jag icke neka, att det förefoller mig ganska besynnerligt, att Kammar-Collegium nu icke skall kunna medhinna sina göromål, då det tillförene, under det Finland, Ingermanland, Estland och Liffland, med flere Provincer,

tillhörde Swerige, och nästan fördubblade Collegii göromål, kunde handlägga desamma, utan att behöfwa åsamka sig balance.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Med största grämelse har jag under innewarande Riksdag sett huru Regeringen uti den ena Kongl. Proposition eller Skrifwelsen efter den andra äflats att utpreßa sista skärfwen hos det fattiga folket, som redan till stor del befinner sig i sådan förlägenhet, att det saknar lifwets oumbärligaste uppehälle; och hwad Kammar-Collegium beträffar, så kan jag icke annat än lika med föregående Talare finna det högst besynnerligt, att detta Collegium under CARL XI:s tid, då der endast funnos fyra Kammar-Råd och Swerige egde hela Finland, jemte en stor del af de öfrige Österjö-Provincerne, kunde medhinna sina göromål; men att nu, då Ledamöternes antal är större och göromålen så betydligen förminskats i nämnde Collegium, uppkommit en sådan balance, som den en wärd Ledamot nyß omnämnt; men orsaken är den, att bemälde Konung walde skickliga och helbregda personer till Embetsmän i Rikets Collegier samt icke underlät att waka öfwer ordning i förwaltningen, då deremot för närwarande en orimlig widlyftighet wid ärendernas behandling jemte andra menligt inwerkande omständigheter förlama Statsmachinens gång.

Ephraim Larsson och Henric Hansson från Elfsborgs Län, Per Hansson från Gefleborgs Län, Eric Jansson från Stockholms Län, Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, jemte en stor del af Ståndets öfrige Ledamöter förenade sig med von Zweigbergk.

Henric Andersson från Örebro Län: Det är ganska beklagligt, att den outsläckliga törsten efter löne-förhöjning

aldrig uppnår sin höjd. Den för Kongl. Kammar-Collegium föreslagna summan är wäl icke betydlig, men den princip, som ligger till grund för tillstyrkandet deraf, är måhända wådlig att antaga. Skulle Staten wara skyldig att anslå extra medel för bestridandet af deß tjenst, så snart en Embets- eller Tiensteman sjuknar, så skulle möiligtwis sjukligheten kunna alltför mycket sprida sig bland Embetsmanna-personalen, och deß aflöning slutligen behöfwa fördubblas. Är en Embetsman så gammal eller orklös, att han ej kan förrätta sina åligganden, så har han den owilkorliga förbindelsen, att taga afsked och söka pension. Är sjukdomen öfwergående, så måste hans tjenst för tillfället kunna af en annan förrättas, och det tillhör då den sjuke att af sin lön ersätta den vicarierande för hans möda. Detta är den wanliga methoden, och jag wet icke hwarföre något undantag derifrån skall göras serskildt för Kammar-Collegium, hwars Stat deßutom blifwit wid denna Riksdag förhöjd, och som följaktligen ej kan klaga öfwer att det är sämre lottadt, än andra Werk. Jag fruktar, att ju större anslaget blifwer, desto mindre blifwer arbetslusten och afstyrker således bifall till Betänkandet.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: Med den kunskap jag eger om beskaffenheten och behandlingen af de ärender, som tillhöra Kammar-Collegium, kan jag icke finna det någon tillökning i Collegii personal är behöflig. Det är wißerligen beklagligt, att detta Collegium åsamkat sig en stor balance i sina göromål; men då det wid dessammas behandling icke motswarar allmänhetens pretentioner, anser jag Ständerne icke ega anledning att uti nu ifrågawarande afseende gå Collegii önskningar till mötes. Jag yrkar derföre afslag å Utlåtandet.

Nils Persson från Örebro Län: Utan att wilja tala för bifall till förewarande Utlåtande får jag upplysa, att då Stats-Utskottet öfwerlade om detsamma, flere af deß Ledamöter ansågo det i Utlåtandet tillstyrkta anslaget böra förökas, några ända till tredubbla beloppet.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: För min del erkänner jag gerna, att jag icke eger någon erfarenhet af ärendernas gång i Kammar-Collegium; ty jag har högst sällan behöft antita detta Embetswerk, men att, såsom en Ledamot föreslagit, nedsätta en serskild division derstädes för de oafgjorde målens afslutande, tror jag lika litet, som det nu tilstyrkta anslaget till arfwoden åt adjungerade Ledamöter och Vicarier kunna afhjelpa den ifrågawarande olägenheten; och då bifall till Utlåtandet otwifwelaktigt skulle medföra ett wådligt præjudicat för framtiden samt Ständerne icke genom någon serskild Kongl. Proposition blifwit uppmanade att bewilja anslag för af Kongl. Maj:t nödig ansedd tillökning i Kammar-Collegii Embets- och Tienstemanna-personal, kan jag icke finna annat, än att Collegium bör fortfarande åtnöjas med det Stats-anslag, det för närwarande åtnjuter.

Rutberg: Det är otwifwelaktigt, att de yngre Tienstemännen i Kammar-Collegium, såwäl som i andra Embetswerk, skulle anse såsom en ära och merit, att, utan serskilde arfwoden, blifwa till adjungerade Ledamöter förordnade; och så wäl på grund häraf, som på de skäl, hwilka förut under discußionen blifwit anförde, anser jag allt anslag för ifrågawarande ändamål böra förwägras; destoheldre som det är allmänt bekant, att ej allenast ärendernas afgörande, utan ock sjelfwa expeditionen i Kammar-Collegium går med en sådan tröghet, att man nästan aldrig får slut på de mål, som der göras anhängige.

Häri instämde Per Jönsson från Christianstads Län och Olof Hansson från Westerås Län, med flere.

Hans Jansson: Orsaken, hwarföre Kammar-Collegium ingått till Kongl. Maj:t, med serskild underdånig anhållan om nu ifrågawarande anslag, lärer wara den, att Ständerne icke bifallit den för Collegium begärda löne-tillökningen, utan endast tillåtit Collegii Ledamöter att såsom arfwode till nästa Riksdag behålla den löneförhöjning Kongl. Maj:t föreslagit. Detta är emellertid ett under Riksdagen genom votering i Förstärkt Stats-Utskott definitift afgjordt ämne; och då wid sådant förhållande, ehuru anslagsfrågan nu är framställd i förändrad form, detsamma likwäl icke grundlagsenligen kan af närwarande Ständer widare behandlas, anser jag, att Utskottets Utlåtande bör afslås.

Heurlin: Till hwad jag förut yttrat, får jag endast tillägga den fromma önskan, att de bland Kammar-Collegii Embets- och Tienstemän, som för närwarande äro sjuke, antingen må snart tillfriskna eller, efter naturens ordning, afgå från sine befattningar, så att kraftfulle och skicklige personer må kunna i deras ställe befordras; ty då är jag öfwertygad, att göromålen så wäl der, som annorstädes, skola medbinnas, och i allmänhet kan man wara förwißad, att om wederbörande uti Embetswerken, på samma sätt, som landtmännen, wille börja sine arbeten kl. 3 eller 4 på morgnarne och fortfara till kl. 10 på aftnarne, några balanceer aldrig skulle uppkomma.

Bengt Gudmundsson: Då jag begärde återremiß af förewarande Betänkande, åsyftade jag ingalunda någon fördel för Embets- eller Tienstemän inom Kammar-Collegium, utan endast för de rättssökande, som öfwer hela Riket lida den största olägenhet derigenom, att en stor del af göro-

målen i nämnde Collegium ligger oafgjord, hwilken olägenhet är desto lättare att inse, som detta Embetswerk har att handlägga Statens wigtigaste förwaltnings ärender. Att yrka inskränkningar i Stats-utgifterne, då fråga är om Arméen och en tilltagande militärlyx under fredstid är, efter min åsigt, både rigtigt och behöfligt; men att wägra nödiga anslag för ärendernas jemna gång uti de Embetswerk, som skola handhafwa folkets wigtigaste angelägenheter, kan ingalunda wara wälbetänkt, och jag tror icke att någon för folkets wäl ömmande Representant kan biträda en sådan åsigt. Det är wäl sannt, att ärenderna i Kammar-Collegium gå långsamt, och att möjligen en eller annan bland deß Ledamöter, oaktadt ålder eller sjuklighet, fortfar att innehafwa sitt Embete, utan att han kanhända någonsin blifwer förmögen att fullgöra sine åligganden; men det är dock ganska oriktigt, att fälla enahanda omdöme om alla; ty jag är öfwertygad, att hwar och en, som gjort sig underrättad om Embets- och Tjenstemanna-personalen uti ofwannämnde Collegium, skall medgifwa, att deribland finnas ganska många både nitiske och duglige personer, som fullt motswara allmänhetens rättmätiga fordringar. Jag upprepar hwad jag förut yttrat, att jag, rörande förewarande ämne, icke talat för något annat intreße, än ett allmänt godt ändamål.

Rutberg: Jag är lika böjd, som hwar och en annan, att medgifwa anständiga löner åt de Statens Embets- och Tjenstemän, som fullgöra sine skyldigheter och swara emot Nationens fordringar; men då jag icke kan hysa sådane tankar om ifrågawarande Embetswerk, kan jag ock icke eller bifalla tillökade Statsanslag för detsamma. I öfrigt får jag, i anledning af en wärd Ledamots yttrande, att

Ständerne afslagit den äskade löne-förhöjningen för Kammar-Collegium, erinra, det trenne Riks-Stånd bifallit, att Collegii Ledamöter, må utöfwer deras löner, intill nästa Riksdag, åtnjuta ett betydligt årligt arfwode; men förhållandet lärer wara sådant, att då detta arfwode icke får, såsom lönerne, wid afskedstagandet bibehållas i pension, de äldre Kammar-Råden, ehuru pensionsmeßige och genom ålderdom otjenstbare, likwäl icke wilja afgå från sine Embeten; emedan de anse sig ej få nog stora pensioner.

Peter Gabrielsson från Kronobergs Län förenade sig med Rutberg och von Zweigbergk.

Discußionen war slutad, och förewarande Utlåtande blef af Ståndet afslaget.

§. 10.

Föredrogs ytterligare Stats-Utskottets, på bordet hwilande Utlåtande N:o 425, i anledning af wäckt fråga om löne-ersättning för en Häradshöfding i Wermland.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: För min del skulle jag hafwa önskat, att Utskottet upplyst, huruwida Ständerne bifallit en sådan delning af Domsagorne i Wermland, att inrättandet af ett nytt Häradshöfdingesäte derstädes blifwit af nöden. Skulle förhållandet wara sådant, är det billigt, att denne Embetsman bör förses med enahanda löne-inkomster, som hans wederlikar, dock endast från den tid frågan derom blifwit wäckt, eller innewarande Riksdag; ty retroactif werkan af beslut är alltid olemplig. Skulle åter Domsagornas klyfning wara af Kongl. Maj:t beslutad, utan Ständernes hörande, anser jag Ständerne icke wara pligtige att bewilja löneanslag till det nya Häradshöfdinge-Embetet; emedan den följd i sådant fall deraf skulle uppkomma, att om Kongl. Maj:t behagade fördela

en Domsaga i tio serskildta jurisdictioner, Ständerne skulle föranlåtas att aflöna lika många Domare, hwilket är orimligt.

Henric Andersson från Örebro Län förenade sig med von Zweigbergk, hwarefter Utlåtandet afslogs.

Häremot reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson, Per Sahlström från Stockholms Län, Johan Olof Widegren och Anders Trysén från Östergöthlands Län samt Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län.

§. 11.

Föredrogs ånyo Stats Utskottets på bordet hwilande Utlåtande N:o 426, i anledning af Herr Hallings motion om låneanslag till Malmö hamnbyggnad.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: För min del skulle jag wißerligen wilja bifalla det för Staden Malmö tillstyrkta låne-anslaget; men då man ännu icke känner, huru wida Riksgälds-Contoret, efter utgifwande af de anslag, som å extra Stats-Regleringen kunna bewiljas, kan ega tillgång till några medel för ett dylikt ändamål samt det icke wore wälbetänkt af Ständerne att dertill göra dispositioner, så att Riksgälds-Contoret blifwer nödsakadt, att för medels anskaffande, upptaga lån emot fem procent, och sedermera utlåna desamma emot ett sådant räntebelopp, som nu är föreslagit eller tre procent, så anser jag mig, åtminstone icke nu, kunna bifalla Stats-Utskottets Utlåtande, utan yrkar jag, att detsamma må återremitteras.

Lars Petersson från Blekinge Län, jemte en stor del af Ståndets öfrige Ledamöter förenade sig med Hans Jansson.

Per Jönsson från Christianstads Län: Då det är allmänt kändt, att den stora och kostsamma hamnbyggnaden

wid Malmö, ädragit denna Stad ganska betydliga uppoffringar; anser jag det ei wara billigt, att wägra densamma ett lånebidrag dertill af allmänna medel, helst dylika lån förr blifwit bewiljade, och någon fara för uteblifwande återbetalning icke är för handen.

Lnrs Bengtsson och Niclas Jönsson från Skåne förenade sig med Per Jönsson, hwaremot Eric Persson från Gefleborgs Län Jan Eric Jansson från Wermlands Län och Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, m. fl., instämde i hwad Hans Jansson yttrat, med tillägg af Rutberg, att han ansåge återremiß wara desto nödwändigare, som ifrågawarande län, enligt hans tanka, icke kunde bewiljas, förrän sig wisat, huruwida Riksgälds-Contoret dertill kunde ega tillgångar.

Peter Persson i Ädelforß från Jönköpings Län: Wid handläggningen af extra Stats-regleringen har Stats-Utskottets majoritet tillstyrkt ganska betydliga belopp för canalers och hamnars anläggande, men icke något till jordbrukets upphjelpande. Jag anser derföre förewarande Utlåtande åtminstone icke böra bifallas förr, än man fått erfara, huruwida Riksgälds-Contoret till det begärda lånet eger tillgångar. Skulle Riksgälds-Contoret nödgas låna medlen, bör Staden Malmö för desamma erlägga lika hög ränta, som Riksgälds-Contoret kommer att utgifwa. På denna grund instämmer jag i Hans Janssons yrkande om återremiß.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: Då olyckor, genom eldswådor eller andra oförutsedda händelser, öfwergå Städer, är det billigt, att de af Staten erhålla understöd, men sådant är icke förhållandet med Staden Malmö, som, enligt den kännedom jag eger om deß wäl-

stånd och tillgångar, ingalunda är oförmögen att sjelf bekosta sin hamnbyggnad; och om ett lån för denna Stad skall komma i fråga, bör det åtminstone icke bewiljas emot lägre ränta än fem procent, som för lån i allmänhet är wanligt.

Per Sahlström från Stockholms Län: Jemte det jag förenar mig med Hans Jansson om återremiß, får jag förklara, det jag anser, att Staden Malmö icke bör bewiljas lån af allmänna medel, emot lägre ränta, än den Riksgälds-Contoret nödgas erlägga, i händelse medlen af detsamma måste upplånas.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Upplysningswis får jag nämna, att de af Utskottet såsom lån för Staden Malmö tillstyrkte 50,000 R:dr wid extra Statsregleringens uppgörande blifwit beräknade; och då nämnde Stad utkostat öfwer en million R:dr på sin hamnbyggnad, som icke kan anses annorlunda, än såsom ett allmänt nyttigt företag, synes det icke wara obilligt, att Staden, för berörde byggnads fullbordande, emot 3 procents ränta och fullkomlig säkerhet för återbetalningen, erhåller ett lån af 50,000 R:dr utaf allmänna medel. Jag anser derföre, att Utlåtandet bör af Ståndet bifallas.

Häri instämde Håkan Nilsson, Nils Jeppsson och Per Pålsson från Skåne.

Christen Andersson från Malmöhus Län: Jag är förekommen af Anders Andersson, och finner det besynnerligt, att så många bland Ståndets Ledamöter kunnat yttra sig emot förewarande Utlåtande, då deri icke är tillstyrkt annan fördel för Staden Malmö, som förr aldrig legat Staten till last, än ett lån emot full säkerhet och årlig

lig ränta. Skulle räntan, såsom några yrkat, bestämmas till 5 procent, wore någon fördel genom ett Statslån Staden icke tillskyndad, ty emot denna ränta kan den säkerligen erhålla lån hos hwilken enskild Capitalist som helst.

Sone Persson från Malmöhus Län: Lika med Christen Andersson finner jag det högst billigt, att ifrågawarande lån åt Staden Malmö bewiljas; ty ingen annan Stad i Riket har af enskilde tillgångar gjort så stora uppoffringar för Sjöfartens befrämjande, som Malmö; och då lånet icke ensamt åsyftar Stadens enskilda fördel, utan afser befrämjandet af ett företag, som är af allmän nytta hoppas jag, att Ståndet icke skall wägra sitt bifall till Utskottets Utlåtande.

von Zweigbergk: I händelse tillgång på penningar finnes i Riksgälds-Contoret till ifrågawarande lån, anser jag detsamma böra bewiljas; ty då man wet, att, så länge någon behållning finnes i nämnde Embetswerk, wederbörande icke gifwa sig ro förr, än de fått förstöra densamma, synes det mig wara gödt, att åtminstone hafwa deße 50,000 R:dr genom utlåning räddade undan förstörelsen.

Med von Zweigbergk förenade sig Johan Fredric Dahllöf, Peter Claësson, Henric Hansson och Ephraim Larsson från Elfsborgs Län samt vice Talmannen Per Ericsson, m. fl.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Sedan det numera blifwit uppwist, att det i Utlåtandet tillstyrkte belopp är wid extra Stats-regleringen taget i beräkning, anser jag för en wälgerning, att säker låntagare anmält sig om det-

sammas utbekommande; och då jag eger kännedom derom, att Staden Malmö anwändt ganska betydliga summor på sin hamnbyggnad, och att denna byggnad blifwer af stor nytta, ej allenast för nämnde Stad, utan ock för de Sjöfarande i allmänhet, kan jag icke annat än finna, det medlen i sådant fall till ett godt ändamål komma att anwändas.

Johan Olof Widegren från Östergöthlands och Per Östman från Wester-Norrlands Län förenade sig med Ola Jeppsson, med tillägg af Östman, att han jemwäl instämde i hwad som von Zweigbergk yttrat.

Nils Persson från Örebro Län: Ehuru jag ej eger närmare kännedom om hamnbyggnaden i Malmö, finner jag likwäl det icke wara lempligt att afslå förewarande Utlåtande, enär de deri tillstyrkte medel endast äro ämnade att utgifwas såsom lån, emot ränta och full säkerhet.

Sven Heurlin från Kronobergs Län förklarade, att han förenade sig med dem som talat för bifall till Utskottets Utlåtande, och i synnerhet med von Zweigbergk.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Då Utskottet i förewarande Betänkande icke tillstyrkt utgifwande af andra medel, än sådane, hwarpå tillgång finnes, samt de wilkor, som för detta lån blifwit föreslagne, äro hårdare, än de som för Statslån i allmänhet pläga föreskrifwas, finner jag, för min del, icke något hinder möta för bifall till Utlåtandet, helst jag destomindre fruktar för bristan de tillgångar i Riksgälds-Contoret, som Ständerne wid denna Riksdag anwisat flere millioner att af detta Embetswerk utlånas.

Lars Nilsson från Blekinge och David Andersson från Hallands Län förenade sig med Appelqvist.

Rutberg: I anledning af den utaf en bland Utskottets Ledamöter nu meddelade upplysning, att ifrågawarande medel redan blifwit af Utskottet beräknade, och följaktligen finnas att tillgå, får jag återkalla min begäran om återremiß och bifalla Utlåtandet.

Hans Jansson: Åfwen jag får, i anledning af nyßberörde upplysning förklara, det jag icke will wägra bifall till förewarande Utlåtande. Dock kan jag icke underlåta erinra, att i händelse alla de Stats-anslag, som äro begärde, skola af Ständerne bifallas, Riksgälds-Contoiret obestridligen blifwer föranlåtet att, för anskaffande af medel dertill, upptaga lån, hwilka sannolikt icke lära erhållas för lägre ränta, än fem procent.

Discußionen war slutad, och Utlåtandet blef af Ståndet bifallet.

§. 12.

Föredrogs åter och lades ytterligare på bordet:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 427, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, i fråga om anslag för Cabinetts-Caßans behof;

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 29, angående ändring af Författningarne om Socknestämma, samt om bildande af Communalstyrelser; och

N:o 30, angående gemensamma Nämnder för wärden om Häradernes och Länens gemensamma angelägenheter; samt

Stats- och Banco-Utskottens Utlåtande N:o 143, i anledning af wäckte motioner, att Privat-Bankernes sedlar må i Krono-uppbörden emottagas.

§. 13.

Banco- och Lag-Utskottens följande Utlåtanden blefwo nu åter föredragne:

N:o 6, i anledning af gjorde anmärkningar wid Utskottens Betänkande N:o 4, öfwer wäckte frågor, dels om upphäfwande af nu gällande Stadganden, att 3:dje Uppbudet icke må meddlas å i Banken pantsatt fastighet förrän lånet blifwit slutbetalt eller omsatt, dels ock om äläggande för Banken, att till wederbörande Domare årligen aflemna förteckningar på intecknade fordringar.

Lades till handlingarne.

N:o 7, i anledning af wäckt motion om serskildt answar för förfalskning af enskilde Bankers sedlar.

Bifölls.

§. 14.

Wid förnyad föredragning af Johannes Christoffers-sons från Kronobergs Län på bordet hwilande motion, om anwändande af en wiß del utaf den så kallade förlänings-spannmålen till löner för Lärare wid Folk-skolor, erinrade Talmannen, att, enär serskilde motioner af alldeles enahanda beskaffenhet och syfte, som denna förut under Riksdagen blifwit wäckte utaf Henric Hansson från Elfsborgs Län och Johan Andersson från Upsala Län, m. fl., samt wederbörande Utskott deröfwer inkommit med Utlåtanden, som af Rikets Ständer redan blifwit slutligen pröfwade, Talmannen icke ansåg sig kunna meddela proposition till Ståndet på förewarande motions remmitterande till Utskott.

Johannes Christoffersson: Då min nu ifrågawarande motion blifwit wäckt, i anledning af det hos Ståndet ny-

ligen förebafde Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 128, rörande allmänna Stadganden och anslag till Folk-underwisningens befräm-jande, och det ämne, hwarom motionen handlar, eger omedelbart sammanhang med hwad som uti nyßberörde Utlåtande förekommit, kan jag icke finna, att samma motion i något afseende är stridande emot Grundlagen, helst hwarken de af Talmannen omförmäldte motioner, eller det af Utskotten, i anledning deraf afgifne Utlåtande kunna sägas beslämdt angå den del af förlänings-spannmålen, hwarom jag nu wäckt fråga. Jag tror derföre, att 56 §. Riksdags-Ordningen lemnar full anledning till en sådan frågas framställande, helst jag ingalunda åsyftat den förlänings-spannmål Presterskapet bewiljades under Konung GUSTAF I:s tid, utan endast de 2,095 tunnor dylik spannmål, det erböll under första hälften af 1600-talet, såsom ersättning för sitt åliggande, att, innan Gästgifwerierne inrättades, hålla fri gästning åt de resande.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Ehuru gerna jag skulle wilja biträda de af Motionären utwecklade åsigter, inser jag likwäl att, enär det ämne, hwarom motionen handlar, genom Stats-Utskottets af Ständerne bifallne Utlåtanden N:ris 288 och 296 redan blifwit afgjordt och Ständernes underdåniga Skrifwelse, i anledning deraf, till Kongl. Maj:t är worden expedierad, samma ämne wid innewarande Riksdag icke widare kan komma under Ständernes pröfning. Jag hembär dock Motionären min tacksamhet för sin goda afsigt och de upplysningar han i sin motion meddelat, hwilka jag hoppas skola wid nästa Riksdag komma Ständerne till nytta.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Äfwen jag inser wälmeningen med förewarande motion, och har icke nå-

got att emot densamma erinra; men då det ärende den angår redan blifwit af Ständerne wid innewarande Riksdag slutligen afgjordt, samt motionens remitterande till Utskott följaktligen är stridande mot Grundlagen, kan jag ej finna att någon annan åtgärd dermed kan widtagas, än att lägga den till handlingarne.

Häri instämde vice Talmannen Per Ericsson, m. fl.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Ehuru jag håller Motionären räkning för sitt bemödande uti ifrågawarande afseende, finner jag likwäl, wid det af Talmannen omförmäldte förhållande, att Grundlagen lägger hinder i wägen för motionens handläggande wid denna Riksdag.

Henric Andersson från Örebro Län förenade sig med Hans Jansson.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Om jag ej misstager mig, hafwa Ständerne, i anledning af en från Kongl. Maj:t aflåten Nådig Proposition, wid innewarande Riksdag redan beslutat, att förlänings-spannmålen skall indragas från alla Pastorater, som icke åt innehafwarne gifwa en afkastning i löne-inkomster, öfwerstigande wärdet af 150 tunnor spannmål. Det ärende motionen angår är således wid denna Riksdag slutligen handlagdt, och kan derföre icke grundlagsenligen widare komma i fråga. Dock torde det icke wara olempligt att öfwerlemna samma motion till Ståndets Enskildta Utskott, jemte anmodan, att inkomma med förslag till serskild underdånig Skrifwelse från Ståndet till Kongl. Maj:t, med anhållan, att den förlänings-spannmål, som, till följd af Ständernes berörde beslut, kommer att indragas, må till Folk-skolorne anwändas.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: I händelse förändrade förhållanden och nya upplysningar, rörande ifrågawarande ämne, icke blifwit af motionären uppgifne, finner äfwen jag, att hans motion numera icke kan till något allmänt Utskott remitteras; men skulle deremot nya skäl och sådane omständigheter, som förut icke warit ådagalagde eller kommit under Ständernes pröfning, nu wara anförde, torde remiß å motionen icke grundlagsenligen kunna wägras.

Johannes Christoffersson: Utom de skäl, jag förut anfört, för min motions remitterande till Utskott, får jag erinra derom, att sedan, genom 1812 års Kongl. Bref, blifwit beslutadt det förlänings-spannmålen borde indragas, Preste-Ståndet wid hwarje Riksdag sökt att göra detta beslut om intet och så bedrifwit, att denna spannmål fortfarande fått hos dem qwarstanna, och då härtill kommer, att Med-Ständerne under denna Riksdag redan beslutat, att Presterskapet skall ega behålla förlänings-spannmålen uti alla sådane Pastorat, hwarest Pastors-inkomsten icke uppgår till 150 tunnor spannmål, så anser jag för högst nödwändigt, att Bonde-Ståndet ingår med underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t och erinrar om olempligheten och prejudicatet af Med-Ständernes derutinnan fattade beslut, på det at frågan icke hastigare afgöres, än att det kan stå näskommande Ständer öppet att spannmålen till nyttigare ändamål anwända. Då emellertid proposition nu blifwit af Talmannen wägrad och sådant synes af Ståndet gillas, instämmer jag i von Zweigbergks hemställan, att motionen må, i den af mig uppgifna afsigt, till Ståndets enskildta Beswärs-Utskott öfwerlemnas.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Då alla motioner, enligt Grund-Lagen, böra till Utskott remitteras

sednast i det Plenum, som inträffar näst efter det de blifwit wäckte, men förewarande motion redan flere Plenidagar warit liggande på Ståndets bord, samt Talmannen nu, wid fråga om deß remitterande, wägrat proposition derpå, hwilket förfarande jag för min del icke kan annat än gilla, hemställer jag, att motionen utan widare afseende må förfalla.

Berörde motion blef härefter lagd till handlingarne.

§. 15.

Banco-Utskottets Utlåtande N:o 145, med hemställan att Kronofogden, Aßeßoren A. H. Lagerlöf måtte bewiljas eftergift af ränte-betalning för en Bankens odlings-lånefordran, derföre betalningsskyldighet blifwit Aßeßoren ådömd, blef nu åter föredraget och af Ståndet bifallet.

§. 16.

Föredrags och lades på bordet:

1:o Stats- och Banco-Utskottens Utlåtande N:o 144, i anledning af gjord framställning om sammanslående af de Banco-räkningar, hwarå det Manufactur-Disconten bewiljade understöd i Banken är anwisadt.

2:o Ett Protocolls-Utdrag från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, med inbjudning att deltaga i bemälta Riks-Stånds beslut, i anledning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 431, öfwer wäckt motion om understöd för de brandskadade i Staden Falkenberg.

3:o Ett Utdrag af Wällofl. Borgare-Ståndets Protocoll, med inbjudning till de öfrige Riks-Stånden att sig med Borgare-Ståndet förena uti deß beslut, i anledning af Stats-

samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 135, öfwer wäckt motion om understöd af allmänna medel till upphjelpande af fisket i Bohus Läns skärgård.

§. 17.

Följande från Wällofl. Borgare-Ståndet ankomne Protocolls-Utdrag blefwo nu uppläste och lagde till handlingarne, nemligen:

N:ris 569—586.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 10 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 24 Februari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Företogos de till i dag utsatte wal af Revisorer, med deras Suppleanter, för granskning af Statswerkets, Bankens och Riksgäls-Contorets tillstånd, styrelse och förwaltning; Revisorer, med deras Suppleanter, för granskning af Banco-Discont-werket, samt Revisorer, med

deras Suppleanter, wid Läne-Contoren i Götheborg och Malmö:

71 §. Riksdags-Ordningen uppläsies; hwarefter voterings-sedlar aflemnades; och walen företogos i följande ordning:

1:o. Till granskning af Statswerkets, Bankens och Riksgälds-Contorets tillstånd, styrelse och förwalning utsågos:

Revisorer:

Wid härefter först infallande Revision:

Vice Talmannen Per Ericsson från Wermlands Län, med . . . . . 69 röster.
Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, med 69 —
Jonas Johansson från Jönköpings Län, med . 69 —
Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län, med . . . . . 69 —
Anders Andersson från Skaraborgs Län, med 68 —
Peter Petersson i Ådelforß från Jönköpings Län, med . . . . . 67 —

Wid andra Revisionen:

Anders Nilsson från Östergöthlands Län, med 65 —
Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, med 64 —
Jonas Kylander från Wermlands Län, med . 63 —
Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län, med . . . . . 63 —
Måns Månsson från Calmar Län, med . . . 62 —
Per Persson från Örebro Län, med . . . . 61 —

Till förutnämnde Revisorers Snppleanter:

1:o Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län, med . . . . . 62 röster.

2:o Peter Mårtensson från Jönköpings Län, med 61 röstar.
3:o Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, med 60 —
4:o Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, med 59 —
5:o Jon Olsson från Gefleborgs Län, med . . 59 —
6:o Magnus Fryckberg från Wermlands Län, med 55 —

2:o Till Revisorer för granskning af Banco-Discontwerket,

År 1842.

Nils Persson från Södermanlands Län, med . 67 röster.
Nils Persson från Örebro Län, med . . . 62 —

År 1843.

Anders Larsson från Westerås Län, med . . 61 —
Per Mattsson från Wester-Norlands Län, med 61 —

År 1844.

Johannes Andersson från Calmar Län, med . 42 —
Anders Jonsson i Tuna från Östergöthlends Län, med . . . . . 37 —

Suppleanter:

1:o Didric Weström från Stora Kopparbergs Län, med . . . . . 54 röster.
2:o Hans Persson från Gefleborgs Län, med . 52 —

Plenum slutades kl. 1/2 3 e. m., men fortsattes kl. 6, då val werkställdes:

3:o Till Revisorer för granskning af Rikets Ständers Låne-Contors i Götheborg förwaltning:

År 1841.

David Andersson från Hallands Län, med . 61 röster.

År 1842.

Johannes Andersson från Skaraborgs Län, med 57 röster.

År 1843.

Johan Fredrie Dahllöf från Elfsborgs Län, med 53 —

År 1844.

Ephraim Larsson från Elfsborgs Län, med . 49 —

Suppleanter:

1:o Sven Andersson från Skaraborgs Län, med 62 röster.
2:o Johannes Petersson från Elfsborgs Län, med 62 —
3:o Peter Claësson från samma Län, med . . 59 —
4:o Henric Hansson, jemwäl från samma Län, med 58 —

4:o För granskning af Låne-Contorets i Malmö förwaltning, befunnos, efter voterings-sedlarnes öppnande, wara kallade:

Revisorer:

År 1841.

Ola Jeppsson från Blekinge Län, med . . . 65 röster.

År 1842.

Håkan Nilsson från Christianstads Län, med . 50 —

År 1843.

Niclas Jönsson från Christianstads Län, med 50 —

År 1844.

Christen Andersson från Malmöhus Län, med 46 —

Suppleanter.

1:o Nils Jeppsson från Malmöhus Län, med 55 röster.
2:o Lars Nilsson från Blekinge Län, med . . 51 —

3:o Lars Petersson från samma Län, med . 44 röster.
4:o Förre Riksdagsmannen Thomas Nilsson
i Kläfweröd, Christianstads Län, med . 39 —

Öfwer deßa val, uppsattes och justerades Protocolls-utdrag för att wederbörande meddelas.

§. 2.

Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade Nådiga Proposition af den 15 dennes, om ändring af 87 §. af nu gällande Regerings-Form blef föredragen och till Constitutions-Utskottet remitterad.

§. 3.

Företogs nu till handläggning Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade Nådiga Skrifwelse af den 22 dennes, om Mötes-Paßevolancens upphörande och de deraf bestridde kostnaders öfwerflyttande på Statswerket.

Derwid yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Den Nådiga Skrifwelsen innefattar ett nytt bewis på Regeringens bristande uppmärksamhet å Nationens billiga fordringar. Ingen lärer kunna bestrida att Paßevolance-medlen endast afse det i effectiv tienstgöring warande manskapets under deß wapenöfningar; men den Kongl. Skrifwelsen upplyser om ett helt annat förhållande. Man ser nemligen deraf, att ifrägawarande medel anwändas till sådana utgifter, som ursprungligen äro främmande för Paßevolance-fondens tillkomst och ändamål. Jag skall likwäl nu innehålla med widare yttrande, då det lidit långt på aftonen och Ståndet ej är fulltaligt. Den Kongl. Skrifwelsen torde alltså få hwila på bordet.

Lades på bordet.

§. 4.

På derom gjord anhållan, bewiljades Per Sahlström från Stockholms Län, tre weckors permißion, räknad från och med den 1 näſtkommande Mars, för att beſöka hemorten, och förordnades Henric Hansson från Elfsborgs Län, att under tiden, ſå länge Sahlström war frånwarande, wara Ledamot i Lag-Utſkottet.

Likaledes biföll Ståndet för ſin del, att Nils Persson från Södermanland erhöll permißion från den 1 till den 15 näſtkommande Mars, och förordnades Henric Andersson från Örebro Län, att från och med morgondagen, ſå länge Nils Persson är frånwarande, ſåſom Ledamot i Conſtitutions-Utſkottet, biträda.

§. 5.

Anmältes och lades på bordet Conſtitutions-Utſkottets Memorial N:o 25 ſamt Bewillnings-, Lag- och Oeconomie-Utſkottens Betänkande N:o 11.

§. 6.

Anmältes och lades till handlingarne ankomne Protocolls-utdrag:

Från Höglofl. Ridderſkapet och Adeln,

N:ris 291 och 893.

Från Högwördige Preſte-Ståndet,

N:ris 571, 592 och 593.

Från Wällofl. Borgare-Ståndet,
N:ris 587 till och med 591.

Ståndet åtskiljdes kl. 9 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 27 Februari 1841.

Plenum kl. ½10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollet för den 17 dennes justerades.

§. 2.

Sedan Hans Persson från Gefleborgs Län affagt sig det, wid anstäldt val den 24 dennes, honom lemnade förtroende att wara en af Suppleanterne för de till granskning af Banco-Discont-werket utsedde Revisorer, förordnade Ståndet Anders Andersson från Östergöthland, att i Hans Perssons ställe wara Suppleant; och skulle Olof Carlsson från Wermlands Län, i anledning af Hans Perssons affägelse, uppflyttas till att wara den andra i ordningen bland ifrågawarande Suppleanter, men förutnämnde Anders Andersson blifwa den tredje.

§. 3.

Upläsles och godkändes Expeditions-Utskotters förslag N:o 244 till Rikets Ständers underdåniga skrifwelse till Kongl. Maj:t, angående förändrade föreskrifter, dels i afseende på markegångsättningen, dels ock i fråga om terminen för uppbördens redowisande å Gottland; äfwensom samma Utskotts förslag N:ris 2, 3, 4, 5 och 6 till fem serskilde paragrafer af Riksdags-beslutet.

§. 4.

Per Persson från Örebro Län erhöll, i anseende till anmäldt sjukdomsförfall, 14 dagars förlängning på den honom förut bewiljade ledighet från Riksdagsgöromålen.

§. 5.

Sedan Kongl. Maj:t i Nåder bewiljat Nils Persson från Södermanland ledighet från deß befattning såsom Ledamot i Hemliga Utskottet till och med den 15 i näskommande Mars-månad; förordnade Ståndet Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, att under tiden företräda Nils Perssons ställe såsom Ledamot i nämnde Utskott.

§. 6.

Constitutions-Utskottets, sedan den 24 dennes på bordet hwilande Memorial N:o 85, med förslag till sammanjemkning af Riks-Ståndens, i anledning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, såsom gemensamma tankar till Utskottet hänwisade anmärkningar, blef, wid förnyad föredragning, bordlagdt andra gången.

§. 7.

§. 7.

Då derefter å nyo förekom Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 140, i anledning af wäckt fråga om Klockare-Helgon-skyldens i Skåne anwändande till Folk-skolor, uppläste Nils Jeppsson från Skåne ett så lydande skriftligt anförande:

"Jag kan icke utan med förundran se, med hwilken knapphändighet Höglofl. Utskottet handlagt denna fråga. Genom min till Utskottet remitterade motion, rörande helgonskylden, gjordes icke anspråk på nya beskattningar, jag sökte blott derigenom winnandet af en rättelse på gamla Lagbud. Det kan af ingen beskridas, att denna rättelse nu är af högsta behofwet påkallad, synnerligast som wårt tidsskick kräfwer ett bättre ordnadt underwisningssätt, än hwad hittills warit; och då man derjemte känner och inser nödwändigheten häraf, hwarför då också icke tillerkänna hwar och en sitt rättmätiga anspråk, till utbekommande af de medel, som med rätta dertill böra anwändas. Helgonskylden har i långliga tider warit afsedd till underwisningen. Stadsskolan har fått sin del, hwarför icke lemna Lands-skolorne och allmogens barn en lika rätt. Höglofl. Utskottet har wißerligen under innewarande Riksmöte tillerkänt Församlingarne den del af helgonskylden, som war i anspråk till Chatedral-skolan i Lund, men hwarföre icke med lika giltig anledning tillerkänt Församlingarne den återstående delen deraf till samma nyttiga ändamål. Länge nog har Landsförsamlingarne inom Lunds stift måst widkännas en ganska dryg beskattning i detta hänseende, utom att de häraf skördat ringaste frugt. Klockarne inom Lunds stift lära lika litet göra sig förtjente till uppbärandet af denna spannmål,

som någon annan Klockare inom andre Provincer. För öfrigt kan jag icke göra mig begripligt, det behof, som Utskottet ansett wara för Klockarne i Skåne, att få erhålla denna spannmål, ty Klockarne der, lära icke wara mindre aflönte för sine tjenstebestyr än annorstädes; och äro deße icke eller i saknad af ganska fördelagtiga Klockarebohl och Anex. Jag will nu härom icke widare yttra mig, helst som jag, under innewarande Riksmöte, icke kan förwänta att få denna fråga till widare pröfning."

Häruti instämde Sone Persson, Håkan Nilsson, Niclas Jönsson, Lars Bengtsson, Per Jönsson och Per Pålsson, alla från Skåne.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län yttrade: Jag anser Regeringens beslut år 1836, att anslå den så kallade Helgon-skylden till Cathedral-skolan i Lund wara egenmäktigt, samt stridande emot hwad förut stadgadt warit, angående denna spannmåls anwändande till Folkskolorne; men i anledning så wäl af den skrifwelse, hwilken Rikets Ständer, enligt hwad förewarande Utlåtande omförmäler, till Kongl. Maj:t i ämnet aflåtit den 1 Juli sistlidet år, som hwad motionären Nils Jeppsson nu i sitt anförande yttrat, torde ingenting annat wara att tillgöra wid förewarande Utlåtande, än att derwid låta bero.

Öfwerläggningen war slutad och Ståndet lät bero wid hwad Utskottet yttrat i Utlåtandet N:o 140.

§. 8.

Wid förnyad föredragning bifölls Bewillnings-, Lagsamt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 8 om ändringar i Kongl. Stadgan om hwad wid sjöfart inrikes orter emellan och landwäga transport

af waror iakttagas bör, samt om inrikes tullförpaßning och tullbewakning af den 28 Nov. 1835.

§. 9.

Derefter förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 42.7, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse i fråga om anslag för Cabinetts-Caßans behof.

Härwid ingåfwos följande skriftliga anföranden:

1:o Af Jacob Kihlblom från Södermanlands Län:

"Förmodligen hafwa Rikets Ständer aldrig befunnit sig i en betydelsefullare ställning till Regeringen, än nu, och med sådane känslor hafwa de säkert aldrig företagit öfwerläggning om något ärende. Åtminstone mig synes det nästan omöjligt, att göra sig ett klart begrepp om den sak wi skola afgöra: och någonting sämre lärer knappt kunna sägas om ett öfwerläggningsämne.

Hwad är det, som wi skola bewilja eller afslå? Ingen af oß wet detta med någon bestämdhet. Har riket en skuld, som wi måste betala? Detta är icke ens gifwet; ty somliga säga så, somliga så. Och hwad säger då Regeringen? Wid Riksdagens början hörde wi icke ett ord om någon skuld; och likwäl måste en sådan, om hon finnes, säkerligen höra till Statswerkets tillstånd och behof, "som", enligt Grund-Lagen, "skola wid hwarje Riksdags början framläggas". Hwar och en måste fråga sig, hwarföre detta icke skedde; och sedan man sett alla de besynnerliga åtgärder, som alltifrån den tiden blifwit widtagne, måste man stadna wid den öfwertygelsen, att meningen war, att "smußla" fram saken, såsom wi säga ned uti landet. Jag wet icke, om det ordet brukas på samhällets höjder; men det wet jag, att jag aldrig föreställt mig, att saken skulle kunna

brukas. Wi hafwa blifwit uppmanade, att "förstå wår Regering"; och wi hade således anledning till att tro, att allting skulle så ställas, att wi kunde förstå den, det will säga, att allting skulle framläggas fullkomligt öppet och ärligt och utan alla omwägar, krokwägar och "smußlingar".

Först, såsom sagdt är, förtegs all skuld uti propositionen om Statswerkets tillstånd och behof. Sedermera, då Constitutions-Utskottet fått nys om några penningetracaßerier, och frågat derom, uppgafs, att Minister-Caßan icke upplånat några penningar. Fyra dagar derefter uppgafs till Stats-Utskottet ett intyg om en "tryckande brist". Hwad skulle wi då tro? War det underligt, om wi blefwo likasom yra i hufwudet? Det föll wäl en och annan in, att gåtans förklaring skulle ligga deruti, att man kan hafwa en "tryckande brist", utan att derföre hafwa "giort lån". Men sådana distinctioner och slingringar med ett ord kalla wi i landsorterna för advocat-knep; och ingen will tro, att sådana medel kunna brukas, att föra ett helt folk bakom ljuset.

Så stod saken en tid, medan man afwaktade Ständernas, det will säga i detta fall Förstärkta Stats-Utskottets, beslut om anslag till Minister-Staten. Wi höllos i owißhet genom de stridiga uppgifterna; och hade det lyckats att få bewiljadt, så hade denna owißhet warit beqwäm, emedan ett öfwerskott påstås hafwa warit att räkna, hwarigenom spåren af bristen skulle blifwit igensopade och alla gamla öfwerträdelser begrafna i glömska; hwilket icke war tänkbart, i fall man nödgats genast låta oß weta förhållandet. Jag säger öppet öfwerträdelser, emedan Lagens mening är, att Ständernes anslag, så wäl på denna, som andra Titlar, skola wara endast tillräckliga, och att, om öfwerskott uppstå,

deßa böra komma Statswerket till godo. Då man, i fall Ständerne bewiljat allt det begärda, tilltrodde sig att genom besparingar betäcka en gammal brist, war det en gifwen följd, att de nu skulle anwändas till annat än det löpande årets behof, hwilket står i rak strid mot Grund-Lagens mening. Betalandet af en gammal hemlig skuld är en för Stats-regleringen lika främmande och otillbörlig utgift, som någon ny, oförutsedd utgiftspost. Ja, ännu mera främmande, emedan den ena wet man, den andra icke.

Bristen måste hafwa uppkommit genom utgifter utöfwer Staten, d. w. s. utgifter, hwartill Riksens Ständer icke lemnat bifall. Wißerligen kan man tänka sig händelser, då en sådan öfwerskjutande utgift blifwer alldeles oundgänglig för ögonblicket; och att Grund-Lagen förutsett sådane händelser, synes af föreskriften om Creditiven, men då måste också Nationens Ombud derom underrättas, så fort sig göra låter, och utgiftens nödwändighet för dem framläggas, då de säkerligen icke underlåta att bewilja, hwad som oumbärligt pröfwas. Att deremot dölja förhållandet i många år och öfwer flere Riksdagar, utan ringaste wink derom, är så mycket olagligare, som Decharge wid hwarje Riksdag meddelas Konungens Rådgifware, endast under antagande af att allt, hwad under tiden från sista Riksdag blifwit af Regeringen tillgjordt, kommit till Ständernes eller deras Utskotts kännedom. Wißerligen kan en genom okunninghet tillkommen decharge icke freda de dechargerade; men den olägenheten kan uppkomma, som också, i denna sak wisat sig, att de som warit med om olagligheten, hunnit dö undan, innan upptäckten sker.

Jag har hört påstås, att Staten skulle wara förpligtad till betalning, i fall reverser blifwit utfärdade af Rege-

ringen, i laglig form. Om denna lagfråga wore alltför widlyftig att ge sig in i undersökning, och det lärer icke eller för tillfället behöfwas, emedan ingen sorts laglig form skall wara iakttagen, så widt man kan sluta af Utrikes Ministerns intyg (som icke tyckes wara origtigt), att intet Statsråds-protocoll finnes om upptaget lån. Men om man skall antaga, att en af Regeringen å Statens wägnar utfärdad skuldförskrifning wore förbindande för Riksens Ständer, så kan dock omöjligen förbindelsen sträcka sig till mera, än som blifwit kontraheradt sedan sista Riksdag, emedan all äldre förbindelse måste wara känd och gillad af föregående Riksdag, nemligen så wida den tillkommit i den supponerade lagliga formen, d. w. s. lånet blifwit i Stats-Rådet beslutadt; ty man kan wäl icke föreställa sig, att en utan ett i Protocollet synligt Regerings-beslut utgifwen förbindelse (af Konungen personligen, eller af en Minister, eller af båda) skulle i ringaste måtto anses bindande för Riksens Ständer. Antages en sådan bindande kraft hos en förskrifning, som icke synes i något Protocoll, så kunde Riket wara i skuld, och gammal skuld, uppöfwer öronen, utan att wi wißte ett ord derom; och alla Rådgifware, ja Konungen sjelf, kunde hafwa aflidit och all regreß wara omöjlig, när ändtligen en maßa af Stats-obligationer kommo i dagsljuset.

Wi torde under dylika förhållanden kunna med wißhet antaga, att ingen juridisk förbindelse för Riksens Ständer finnes att betala den "tryckande bristen". Imedlertid kom en Konglig Skrifwelse till Stats-Utskottet, sista dagen på sistlidet år; och deruti är tonen just sådan, som wore det alldeles gifwet, att wi måste betala. Denna Skrifwelse, som utgör det fjerde uppslaget i denna besynnerliga fråga,

war beledsagad af diverse räkenskaper, dem Utskottet dock behållit för sig sjelft och icke behagat meddela Ständerne. Stats-Utskottet synes på detta sätt blott hafwa gjort sig till en ny upplaga af hemliga Utskottet; och om det sednare, enligt sin ed, upplyst oß om intet, så har det förra upplyst oß om nära nog intet. Jag går så långt, att jag påstår, att Stats-Utskottets upplysning är sämre än ingen, eller lemnar oß i större willrådighet än om det sagt rent ut: wi hafwa inga tillfredsställande upplysningar erhållit; och de otillräckliga wi fått, är det oß till på köpet ålagdt, att af "grannlagenhet" dölja, hwarföre wi icke kunna något utlåtande afgifwa, utan anse Riksens Ständer icke kunna widtaga någon åtgärd i anledning af den Kongl. Skrifwelsen.

Så hade Stats-Utskottet, efter min öfwertygelse, bordt yttra sig, och icke annorlunda. Huru det werkligen yttrat sig, will jag försöka att för mig utreda.

"Handlingar af dylik diplomatisk egenskap äro aldrig underkastade en obegränsad offentlighet", så yttrade sig Utskottet, och jag kan icke inse hwad härmed rätteligen menas. Jag föreställer mig icke, att Ständerne wille bekymra sig om diplomatiska handlingar, eller önska se några dylika. Om innehållet af de underhandlingar, om föremålen af de Ambaßader och presenter, o. s. w., hwarigenom Cabinetts-Caßans brist uppkommit, har wäl ingen wäntat sig att erhålla offentliga upplysningar. Om dyra intriger blifwit spelade för grundade eller barnsliga farhågor, för patriotiska eller andra ändamål, detta får tills widare blifwa Cabinetts-Caßans hemligheter. Men jag kan icke inse, hwarföre till dylika hemligheter skall räknas en fullständig uppgift om de omtalta lånen, om Låntagaren och Långif-

waren; om wilkoren och kostnaderne; om afhandlingars datum, o. s. w., eller, helt enkelt, afskrifter af förbindelserne och negociationshandlingarne; ty jag kan icke begripa, att Utskottet kunnat ett ögonblick påtänka att yttra sig i ämnet, i fall afskrifter af deßa handlingar icke blifwit meddelade. En naken uppgift, att lånen äro gjorda, utan tydliga upplysningar, huru de äro giorde, må wäl icke kunna hos ett allwarsamt Ständernes Utskott wäcka tankan på något annorlunda beskaffadt Utlåtande, än det jag här ofwan föreslagit, helst när sjelfwa lånens werklighet är så många twifwelsmål underkastad, som det måste wara efter Utrikes Ministerns betyg af den 3 Mars sistlidet år. Det säges, att verificationerne, som icke åtföljde till Utskottet, dock finge af deß Ledamöter beses i Cabinettet. Roligt wore då att weta, om någon eftersåg i Cabinetts-Caßans äkta böcker för läne-åren, huruwida de till Utskottet aflemnade "sammandragen" innehöllo någonting annat, än böckerne, hwarur de woro dragne. Enligt Utskottets uppgift skall "sammandraget" utwisa "lån", men Utrikes Ministerns ofwannämnde betyg säger, att "något lån för Cabinetts-Caßans räkning icke blifwit upptaget, hwarken före, under eller efter 1836", hwilket, efter mitt begrepp, will säga detsamma som aldrig. Hwem skall man nu tro? Den Embetsman, som gaf detta betyget? eller den Embetsman, som gjort "sammandraget"? Har den förre rätt, så är detta senare falskt, förmodligen i så mårio, att "lånen" blifwit inflickade för tillfället och efter det "betyget" skrefs; ty jag will icke tro, att Utskottet uppgifwit, såsom Cabinetts-Caßans lån, hwad som i werkligheten är en annans. På wißt sätt äro wäl orden ställda på skrufwar, men jag will icke föreställa mig, att det skett med flit.

Emedlertid bör Utskottet taga oß ur owißheten i detta afseende, likſom i de öfriga dermed gemenſkap egande.

Jag tillſtår, att deßa mina ord innehålla en hård mißtanka; men jag frågar, hwem ſom kan wärja ſig derför, när han betraktar de båda officiella uppgifternes inbördes ſtrid. Jag önſkade att kunna förlika dem, emedan ingenting kan för fäderneslandet wara olyckligare, än det mißtroende, ſom måſte uppſtå genom ſå bedröfliga anledningar dertill. Ett bland de wigtigaſte ſkälen, hwarföre Stats-Utſkottet bör öppnare och fullſtändigare utreda förhållandet, är juſt den befallande nödwändigheten, att ändtligen en gång återſtälla det djupt ſkakade förtroendet mellan Folk och Regering, och detta ſker icke förr, än folket ſer förſwinna alla ſpår af dylika förſök, och endaſt ſtönjer ärlighet och rättframbet i alla förſlag eller meddelanden. Men denna tid kommer ſwårligen, om wi icke wiſa en orubblig föreſats, att aldrig låta leda oß af dunſter och ordkram, men endaſt wika för en omißkännelig öppenhet och ärlighet.

Efter en utredning, ſom icke är någon utredning, kommer Utſkottet till ett ſlut, ſom jag anſer wara eftertänkligt. Hwad menas med "ſerſkilda anſlag"? Detta kan wara ett fyllande ord, ditkommet utan "ſerſkild" mening, men derunder kan också, ſåſom man ſäger, l'gga en hund begrafwen. Och hwad ſämſt wore: wederbörande kunna i båda fallen under uttrycket ſöka och tro ſig ſiana tillåtelſe till yiterligare traßel med tillgången, ſom möjligen kunde dragas åt det håll, der det behöfwes, för det nu ändtligen uppdagade ändamålet. Det är ſåledes äfwen i detta afſeende högſt nödwändigt, att Utſkottet förklarar ſina ord och beſtämdt ſäger ſin mening. Förmodligen hade Utſkottet

welat anwända obestämda och undfallande uttryck, för att "icke stöta", hwilket brukas såsom ursäkt för många förderfliga plåsterier. Denna wana, att krusa och spara ordför att skona ömtåligheter, är en stygg och otillbörlig wana, som föranledt och kommer att föranleda mycket ond. Mig synes, att wi äro på den punct, att här måste talas rent språk, och Regeringen, utan alla omswep, underrättas, hwad Nationen tänker om deß åtgärder. Det må smaka bäskt; men på annat sätt kunna dock Regering och Folk aldrig komma på ren fot med hwarandra. Saker hafwa passerat och paßera, som aldrig blifwa hjelpta förr, än wi kallat dem wid deras rätta namn och wågat framställa dem utan kryperiets smink.

Må då Utskottet säga oß, huru deßa penninge-traßel tillgått, hwem, som werkligen är fordringsegare, till hwad de upplånta medlen blifwit anwända, — säga det nemligen, så widt Regeringen will framlägga handlingar, att döma efter.

Och will Regeringen icke framlägga sådana, så må då Utskottet föreslå Ständerne, att öppet uttala, att de menlösa tider äro förbi, då de icke sågo och dock trodde, — då de läto leda sig af halfwa upplysningar och obestyrkta uppgifter, då de uppfyllde hwarje fordran, utan undersökning om deß tillkomst. Blott en tydlig wink härom skall säkerligen hjelpa oß wida längre, än hundrade Riks-Rätts-proceßer; tillfälle till ett sådant öppet språk är nu lempligare, än det någonsin warit hafwer, och deßutom äro wi, efter allt utseende, just i denna fråga komne dit, der Riks-Rätternes och den juridiska answarighetens område upphör. Skall då widare någon rättelse finnas? skola Swenska Folkets Ombud der wika tillbaka, likasom för ett ohjelpligt öde, och

handlöst lemna sina hufwudmäns wigtigaste fördelar och heligaste rättigheter wind för wåg? — Det wore en alltför hemsk och tröstlös tanka; och wi få icke hysa honom, utan måste försöka i det yttersta, hwad som sanningens ohöljda språk kan uträtta.

Man hörde för några dagar sedan gissas, att de, som annars ifrigast önskat att se anspråket uppfyldt, skulle hafwa funnit saken så hopplös, att de blott önskade henne nedtystad och Stats-Utskottets Utlåtande bifallet. Utgången i ett Stånd har wisat huru ogrundad denna gissning war; men om det så förhållit sig, så hade dock Nationen icke kunnat wara belåten med en sådan öfwerpläster. Det är icke nog att man öfwergifwer ett sådant försök; den, mot hwilken det skedde, bör äfwen weta huru det kunnat wågas.

Deßutom hafwa, just genom detta försök, saker kommit i dagen, för hwilka Nationen icke kan wara likgiltig: deß namn har blifwit kompromettetadt hos fremmande folk genom besynnerliga penninge-traßel och låne-afhandlingar, som kunna få utseende af att wara Statens, i deras ögon, som icke äro bekanta med wåra Grundlagar och former. Hwarföre skulle icke främlingen kunna anse Swerige skyldigt att betala deßa lån, när wår egen Regering ansett dem så? och huru skulle det då se ut, om wi fattade ett beslut, hwilket tycktes innebära ingenting mer, än att wi woro glada att komma ifrån betalningsskyldigheten? Wår credit och anseende i penningewäg äro icke förut synnerligen starka i Europa, tack wäre uppgörningen af wår gamla Statsskuld; och de tåla sannerligen icke flera slötar. De fremlingar, som icke känna wåra Grundlagars föreskrifter, äro ursäktade, om de, då de se först den ifrågawarande uppgörningen och sedan dylika traßel, som det före-

warande, inbilla sig, antingen att Sweriges penningeaffärer gå på sin hals, som man säger, och handhafwas af Regeringen i hwad form hon behagar — eller ock att Sweriges Representanter äro ett underligt sällskap, som gerna will slingra sig undan en skuld och lemna sin Konung i sticket. Huru mycket eller litet en dylik mißtanka kan hafwa något sken för sig i denna affär, kunna wi icke bedöma, då wi icke fått någon upplysning om "lånens" beskaffenhet. Men skulle det så wara, som det berättas, eller att lånen äro upptagne af en så kallad Barthelemy-fond och reverserna underskrifne af Konungen, med contrasignation af Swensk Finans-Minister, (hwilket åtminstone wisar sig wara förhållandet med de s. k. Filéenska reverserne); så wore det sannerligen förlåtligt, om en utlänning ansåge deßa lån-documenter för Swenska Statspapper, då han wet att ön Barthelemy tillhör Swerige, men möjligen är okunnig om Ständernes beslut år 1818, om Ön's skiljande från Swenska Statswerket. Om der står en personlig borgen på förskrifningarne, så bewisar den i utländningens ögon troligen ingenting annat, än att Swenska Representationen och Statswerket icke har någon credit, utan måste skaffa sig kautionister, för att få låna.

Detta sednare ensamt skulle wara tillräckligt att wäcka hos oß en obehaglig uppmärksamhet; och hwad skall det då icke wara, när wi besinna alla de öfriga, nu upräknade besynnerliga tankar, som fremlingen måtte göra sig om dylika låne-operationer, dem han swårligen kan undgå att sammanblanda med Statslån, och sedan i sammanhang dermed, om wårt förfarande att helt knapphändigt wägra betalning, utan anförande af några skäl — ty talet om "Riks-Rätt" är ett bedröfligt skäl — och utom all närma-

re undersökning af förhållandet!! Mot det obehagliga intryck, som händelsen måste göra utomlands, finnes icke mer än ett botemedel, som jag också nu föreslår, nemligen att Rikets Ständer måtte åt sitt Riksgälds-Contor uppdraga att uti Hamburgska och Londonska Tidningar kungöra, det inga Swenska Stats-obligationer finnas utelöpande, som tillkommit på det sätt Grundlagen föreskrifwer, och för hwilka Stats-werket answarar. Ett dylikt förslag lärer förut wara gjordt i afseende på de aldrig återbekomma obligationerna från gamla skulden; men den förargliga händelse, wi nu förebafwa, ger anledning att förnya förslaget i allmänhet i afseende på de papper, som möjligen kunna kringlöpa och hafwa likhet med Swenska Stats-papper. Tillika borde annoncen innehålla huru det tillgår, när Swenska Statswerket uptager lån, eller att de negotieras och förskrifwas af Riksgälds-Contoret.

Jag yrkar återremiß af det ifrågawarande Betänkandet, på det Stats-Utskottet måtte ånyo pröfwa målet och detta mitt förslag, samt, så widt nöjaktiga handlingar kunna erhållas, upplysa Ständerne i alla de puncter, jag här anmärkt, och som äro af så ofantlig wigt för Statens fördel, heder och credit."

Häruti instämde Olof Jacobsson från Södermanlands, Jonas Kylander, Per Hansson, Magnus Fryckberg, Olof Carlsson och Magnus Persson, alla från Wermlands Län, Lars Larsson från Örebro, Eric Andersson från Stora Kopparbergs, Nils Magnusson från Calmar Län, Lars Bengtsson och Nils Jeppsson från Skåne.

2:o Af Ephraim Larsson från Elfsborgs Län:

"Stats-Utskottets Memorial N:o 427 skall nu komma under öfwerläggning. Jag wet sannerligen icke hwad jag

skall säga om frågan; och så tyckes det hafwa warit med Stats-Utskottet också. Ett så knapphändigt Memorial hafwa wi icke fått under hela Riksdagen, och likwäl har ingen så wigtig fråga förewarit; ty det måtte wäl wara högst wigtigt att weta, om man har skuld eller icke. Hafwa wi skuld för Cabinetts-Cassan? Derom yttrar sig Utskottet lika litet. Huru skola wi då få weta det? Och detta war det dock, som wi behöfde weta; — icke huruwida någonting, som "synes ega sammanhang med någon del af den inträffade skuldsättningen", blifwit instämdt till Riks-Rätt. Hwad som icke synes ega sammanhang med frågan, ja utgör sjelfwa frågan, kan icke afgöras af Riks-Rätt. Denna skall dömma om twenne saker: straff och ersättnings-skyldighet. Det förra har icke något sammanhang med förewarande ämne; ty straffbart kan Konungens Rådgifwares förhållande wara, både om skulden är betalningsgild, och om hon icke är det. Ersättnings-skyldigheten åter kan aldrig sträcka sig längre, än till betalning, i fall Staten får betala. Huruwida Riks-Rättens dom i denna del skall betyda något och någonsin kunna werkställas, beror således af någon annan; emedan det målet icke är instämdt till Riks-Rätt. Hwem är då denne andre? Tills widare är det Riksens Ständer sjelfwe; ty man kan wißerligen tänka sig det fall, att fordrings-egarne en wacker dag stämmer Swenska Stats-werket, och då får man se, hwem Domaren blifwer; men tills widare har ena parten, Riksens Ständer, blott underhand blifwit tillfrågad, huruwida han skulle hafwa lust att friwilligt betala. Då wi nu skola swara härpå, så synes det wara oß owärdigt att söka ett swepskäl och säga: "Wi wilia wänta tills ett annat mål är afgjordt;" hwilket måls utgång, nemligen

såsom jag wisat, icke inwerkar på wår betalnings-skyldighet, hwarom aldrig är stämdt. Dylika advocat-funder, som blott kunna werka uppskof, synas mig icke wärdiga Swenska Folkets Ombud. Nej, annorlunda måste en så wigtig fråga beswaras, wärdigare, öppnare, utan omswep och lumpna s. k. "rättegångs-förmåners" begagnande.

Men, frågar någon, huru Stats-Utskottet bordt swara, eller rättare, tillstyrka oß att swara; så sannerligen om jag wet besked, nemligen så wida Utskottet icke hade andra handlingar att gå på, än dem, som det framlagdt i sitt Utlåtande. De äro alltför knappa och torftiga. Men — just detta hade swaret bordt innehålla, men inga undflygter.

Utskottet har framkastat en wink om "Diplomatiska handlingar, som icke äro underkastade offentlighet. Hwilka äro deße Diplomatiska handlingar? Jag hade inbillat mig, att sådane äro endast Underhandlings-Protocoller och Noter och Depescher och hwad det allt kallas. Har då wår Regering underhandlat och werlat Noter med fremmande Makter om denna skuld? Detta upplyser Utskottet icke. Eller är det bara kostnaderne för underhandlingarne och Noterne? De förre må wäl icke wara hemliga derföre, att de sednare äro det? Detta förefaller mig som man wille påstå, att alla Post-werkets omkostnader böra hållas hemliga derföre, att brefwen, som dermed befordras, icke få brytas. Eller är just om summorne, som det blifwit underhandladt? Jag har hört berättas, att Diplomatiska underhandlingar om penningar sällan äro hemliga, men att, då de någon gång äro det, de icke blott äro hemliga, utan wanligen äfwen skamliga, antingen för den som ger, eller den som får, eller ock för begge.

Men om jag ock, mot min wilja, skulle föreställa mig, att de dyra underhandlingarne warit om penningar, så kan jag dock icke begripa, att de förbindelser, som till följe af underhandlingarne blifwit utgifna, äfwen äro hemliga, i synnerhet om man will med dem förmå tredje man till betalning. Jag må, med ett ord, fundera huru jag will, så blir saken allt mörkare och Utskottets skäl allt besynnerligare. Utskottet må icke säga: Jag har afstyrkt betalning, och således angå skälen Er icke. Detta skäl wore det sämsta af alla; ty wår fördel, och äfwen wår heder, är på spel genom detta hemlighets-krämeri. Finnas reverser ute, dem man will att wi skola betala, så är det icke nog, att wi slippa betala, wi måste äfwen hafwa reda på deras lydelse, deras tillkomst, hwem som utgifwit dem, om de äro utgifne i wårt namn, o. s. w. Att nedtysta en sådan sak, är icke blott fegt, det är äfwen oklokt.

Nej, rent öppet spel måste wi hafwa, om wi icke skola anses för slackare. Utskottet bör framlägga för oß hela sanningen, annars måste wi mißtänka fult spel. Wet Utskottet sjelf ingenting, så bör det swara just det och inskränka sig dertill, så wida icke de företedde handlingarne äro af den art, att det är ett öppet förakt för Folkets Ombud, att tro sig kunna narra dem dermed.

Så, som saken nu wisar sig, kan säkert ingen fråga om betalning uppstå, men det böfwes oß att få weta, huru någon kunnat inbilla sig, att en sådan fråga kan wäckas inför Folkets Ombud, som hafwa något begrepp om sin bestämmelse. Jag är fullt öfwertygad, att wi komma att sladna i samma slut, som Utskottet föreslagit, men på helt andra grunder; ty Utskottets grunder "tåla icke att bläsa på", såsom jag tror mig hafwa wisat."

Häruti

Häruti instämde Anders Larsson från Westerås, Peter Mårtensson från Jönköpings, Anders Jonsson i Ofna från Östergöthlands Län och Sven Isacsson från Öland.

3:o Af Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län:

"I högsta grad nedslående äro de upptäckter, som den enfaldige Landtboen här måste göra. Obehagliga upptäckter af hwarjehanda slag läggas tidt och ofta i dagen, så att man wäl må häpna derwid, och beklaga, att man blifwit satt i nödwändighet att någonsin lära känna sådant; att, i stället för den lyckliga känslan, att tro alla om godt, blifwa påtwingad den olyckliga, att kunna tro, snart sagdt, på ingen af dem, hos hwilka ärligheten främst borde stå att finna, — jag menar Statens Embetsmän.

Närwarande fråga, eller: anslaget till Cabinetts-Cassan, är icke eller egnad att utrota den wäckta mißtron. Den är twertom ett bewis på huru, äfwen på samhällets höjder, och hos dem, som äro tillsatte att waka öfwer lag och rätt samt bestraffa ränker och brott, man äfwen nedlåter sig till handlingar, som sedan icke låta sig förswarak. Saken kan hafwa sina sidor — måhända äfwen sina goda; men då man icke får lära känna dem, så kan man icke weta något om dem. Huru man än wänder denna sak, finner man nu endast skuggsidor, och detta är följden af det cacherade sätt, hwarpå den af wederbörande bedrifwits. Hade de gått tillwäga öppet och ärligt, kanske hade den då wisat sig i annan dager.

Min mening kan icke wara att bewilja det äskade anslaget, och sämedelst sanctionera de widtagne grundlagswi-

driga åtgärderne, och tillika för framtiden auctorisera wederbörande, att widtaga flere dylika. Men då saken, sedan den till Stats-Utskottet inkom, erhållit åtskilliga nya belysningar, ock ännu flere sedan Constitutions-Utskottet förordnade åtalet i saken, hwilken Rättegång Stats-Utskottet nu såsom skäl åberopat, så anser jag en återremiß af nöden, på det Utskottet måtte i möjligaste mätto utreda och uppgifwa förhållandet, på det, i händelse af Riks-Rättens friande Utslag, Ständerne icke derigenom måtte skenbart anses förbundne, att för beloppet answara.

Om wederbörande eller deras försvarare skulle anse mine omdömen alltför härda, så får jag blott hänwisa till hwad som om saken är kändt, och tillägga: att den, som handlar öppet och ärligt, aldrig risquerar sådant."

Härmed förenade sig Didric Weström från Stora Kopparbergs Län.

4:o Af Henric Andersson från Örebro Län, som muntligen yttrade: Jag har werkligen med en synnerlig uppmärksamhet och förwåning, både i offentliga Tidningarne och enskildta bref läst, samt i allmänna samtal hört talas så mycket om denna kinkiga sak, så att jag borde måhända icke widare orda härom, — och då jag först erhöll underrättelse om att Utskottet afslagit denna obilliga och grundlagswidriga begäran, så trodde jag, att wi borde blott i allsköns tystlhet bifalla Betänkandet; men sedan jag nu genomläst Utskottets lama motiver och derjemte återkallat i mitt minne en skrifwelse, som jag i Constitutions-Utskottet afhörde den 3 nästlidne Mars från Utrikes Stats Ministern Stjerneld, hwaruti han tydligen säger, att Cabinetts-Caßan, icke hwarken före, under eller efter 1836 warit i någon skuld, så har jag werkligen kommit på den tankan,

att det icke är annat, än en diktad skuld, tillkommen för att få deltaga i utdelningen af den begärliga Bancowinsten; och derföre är jag, dels af egen rättskänsla och dels genom enskildte bref från Committenter, uppmanad, att icke tiga stilla under handläggningen af denna fråga, hwarföre jag anhåller att få skriftligen utweckla mina åsigter härom.

Hwarefter Henric Andersson skriftligen anförde:

"Då detta Riksmöte är det första jag bewistar; då jag således ej kunnat ega tillfälle att praktiskt inhemta den erforderliga kunskapen om wisa swåra och kinkiga ärenders behandling; då jag för mina åsigter och yttranden ej kunnat hafwa annan ledning, än den theoretiska kunskapen om wåra Grundlagars innehåll, torde mine Medbröder benäget ursägta, om en oerfaren Representant yttrar sin förundran öfwer sättet, hwarpå detta ärende blifwit behandladt och helt öppenhjertligt uttalar sin mening öfwer, huru det, enligt hans begrepp, bordt behandlas. Har jag rätt i mitt förmenande, så måste stora och wäsendtliga mißtag å mer än en sida bärwid wara begångna; har jag åter orätt, så torde det ursäktas min bristande kännedom om tabulaturen, som, efter hwad jag tyckt mig förnimma, någon gång under förflutna dagar giort sig gällande som Lag, eller åtminstone för tillfället intagit Lagens ställe.

Regeringen har till Stats-Utskottet aflätit en Skrifwelse, hwari den sjelf uppdagar det sällsamma, jag skulle kunna säga: otroliga förhållande, att en under deß förwaltning hörande Caßa öfwerskridit sitt anslag, och till beräckande af deß brist, belastat sig med en gäld, som man will göra till Rikets, och uppmanar Ständerne att betala. Stats-Utskottet hade, enligt min tanka, härwid haft twenne åligganden, det ena att, med stöd af Regerings-Formens 76

§., swara, att som lånet war tillkommet utan Rikets Ständers samtycke, war det ej Statens lån, således deß gäldande icke ett Statens behof, och ärendet följaktligen icke tillhörande Stats-Utskottets befattning. Som nu likwäl det förhållande war uppdagadt, hwilket Riksdags-Ordningens 30 §. förutsätter, att "emot Rikets Ständers beslut, ett af dem fastställdt anslag war öfwerskridit", hade Utskottet, enligt samma §., bordt "genast anmärkning och, i Riksens Ständers Plena, anmälan göra emot den Embetsman, som en sådan anordning contrasignerat". Något mer tillkom icke Stats-Utskottet, som ganska wäl måste hafwa insett, att en olaglighet war begången, och att Styrelsen ingen rätt egde, hwarken att göra hwad hon gjort eller att fordra Statens öfwertagande af en transaction, som ej är och ej kan wara annat, än den individs, hwilken ingått henne, men som, i det ögonblick den angifwes som en officiel handling, blir en lagstridighet, hwilken det tillhör Rikets Ständer, icke att bemantla och understödja, men att beifra och låta bestraffa.

När Styrelsen wißte med sig sjelf, att hon olagligen förfarit, redan då hon år 1823 öfwerskred det för Minister-Staten, eller som man nu kallar det, Cabinetts-Caßan fastställda anslaget, och att hon ännu mer förswårat detta lagbrott, då hon i 17 år fortsatt det, kunde hon omöjligen dölja för sig sjelf, att hela förfarandet gick utom den wanliga ordningens gräns, att det i lindrigaste fallet, ej kunde betraktas annorlunda än som en utomordentlig fråga af rent politisk natur, måhända förlåtlig eller ursärktlig genom inträffande besynnerliga omständigheter, hwilkas halt det allenast tillkom Rikets Ständer att pröfwa; emedan de allena kunde medgifwa ett af sina Utskott rättigheten att

upptaga och utreda ett ärende, som icke omedelbarligen tillhörde deß befattning. Då sådant ej skett, då Regeringen, med förbigående af den enda auctoritet, till hwilken hon bordt wända sig, directe hänskjutit saken till Stats-Utskottet, kan jag ej finna, att hon iakttagit den aktning hon är skyldig en med henne jemngod Statsmakt, som å sin sida aldrig brustit i den wördnad och de considerationer henne tillkomma, och Stats-Utskottet har wisat en fogligheto ch medgörlighet, som jag tror icke rätt öfwerensstämma med deß constitutionella åligganden. Enligt min tanka är, under sådane förhållanden, allt hwad Rikets Ständer härmed hafwa att göra, att iakttaga Riksdags-Ordningens 30 §., som säger: "hwarefter dermed förfares, enligt 106 och 107 §§. i Regerings-Formen". Men då saken ifrån början icke blifwit handlagd i enlighet med denna Regerings-Form, då ett formligt Utlåtande öfwer frågan är af Stats-Utskottet meddeladt, och en åtgärd derwid af Rikets Ständer påkallas, så tillkommer det mig att deröfwer yttra mig. Jag kan likwäl ej göra det annorlunda än i enlighet med Grund-Lagarne. Jag finner då, att det skäl Stats-Utskottet anför såsom motiv, hwarföre det ej tror sig kunna föreslå Rikets Ständer att anwisa serskildte anslag till den ifrågawarande bristens liqviderande eller att "tillgöranden, som synas ega sammanhang med någon del af den inträffade skuldsättningen, äro föremål för under pröfning warande åtal inför Riks-Rätt", detta skäl säger jag är intet eller måhända sämre än intet; den fråga, som utgör föremål för Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsmans nu påstående åtal emot Konungens Rådgifware, angår icke den skuld af en million Riksdaler Banco, hwarföre Cabinetts-Caßan år 1836 häftade, eller det belopp af 775,000 R:dr, hwartill den för när-

warande blifwit nedsatt, utan endast de 60,000 R:dr, för hwilka nämnde Caßa gått i borgen för den s. k. Barthelemy-fonden, en benämning som jag ej rätt förstår, emedan Riks-Staten ej känner någon Barthelemy-fond, men som, ifall den någonting betyder, ej kan betyda något annat än en H. M. Konungen enskild tillhörande Caßa, enär Rikets Ständer längesedan afsagt sig all andel i Ön Barthelemys förwaltning och all answarighet för de brister, som möjligen kunde uppkomma i deß financer. Sammanhanget emellan nämnde borgen och den närwarande skuldsättningen är således ganska aflägset och indirect, men godkännandet af Stats-Utskottets motiv skulle möjligen kunna föranleda till ett ganska wådligt præjudicat. Jag will tro och hoppas, att de Herrar och Män, som utgöra Riks-Rätten, tillräckligt känna sin pligt och tillräckligt förstå Sweriges Grund-Lagar, att med urskiljning och sammwetsgranhet pröfwa de mål, som äro till deras granskning hänskjutna, samt deröfwer döma så, att de derföre kunna answara inför den högre Domstol, hwarunder de sjelfwe lyda: Gud och sitt Fäderneland. Men då Riks-Rätten i alla fall ej är annat än en af menniskor sammansatt Domstol, hwars åsigter kunna wackla och hwars utslag ej äro ofelbara, då det således icke är alldeles omöjligt, att hon kan frikänna Rådgifwarne för denna punkt af anklagelsen, så skulle af Stats-Utskottets resonnement den slutsats kunna dragas, att, när den högsta juridiska instancen i landet förklarat det Konungens Rådgifware rätteligen förfarit, då de gingo i borgen för den Kongl. Personligheten och Deß Caßa; så hade de ock rättsligen förfarit, när de, utan Riksens Ständers samtycke belastade Riket med en ny gäld, hwilken gäld följaktligen skulle wara Rikets och af det borde betalas. Man torde

medgifwa, att ehuru widunderlig och mot Grund-Lagarne stridande en sådan conclusion wore, kunde den likwäl härledas från Stats-Utskottets motiv. Under sådane förhållanden wågar jag ej föreslå bifall till Betänkandet i deß nuwarande skick, utan yrkar deß återremißerande, med föreläggande för Utskottet att med frågan förfara enligt Riksdags-Ordningens 30 §., d. w. s. att utan att ingå i någon pröfning af ärendet, hwartill Rikets Ständer ej auctoriserat det, endast anmäla inför dem i deras Plena den begångna olagligheten, på det att dermed må kunna förfaras enligt Regerings-Formens 106 §.

Till de sällsamheter sjelfwa Utlåtandet företer, komma reservationer af ännu sällsammare beskaffenhet, som jag ej kan med tystnad förbigå. Man har talat om Rikets wärdighet, hwilken skulle fordra godkännandet af en skuld, som ej är Statens eller med andra ord: erkännandet af ett Grundlagsbrott. Statens wärdighet består deremot, så widt jag förstår, först och sist i deß Lagars noggranna iakttagande, och om den blifwit förnärmad, så skedde det måhända år 1812, när Rikets Ständer läto förmå sig att afhända Rikets rättmätige fordringsegare twå tredjedelar af deras tillhörighet, och 1815 då de, i stället att sjelfwa besörja den återstående skuldens ordentliga liqviderande, öfwerlemnade det åt en annan, som icke contraherat skulden, och hwaraf följden blifwit, att man sett i utländska skrifter det omdöme deröfwer fällas, att härwid förfarits efter "ganska lösliga grundsatser, då Swenska Kronans credit i utlandet härigenom nästan blifwit tillintetgjord, och man högljudt klagat öfwer kränkning af de åtagne förbindelserne". — Widare yttras, att Regeringen "till sitt ändamål berömligen anwände Minister-anslaget", när hon dermed icke bestridde

Minister-Statens aflöning, anslagets enda ändamål, utan noga räknadt bortkastade en betydlig del deraf för alldeles främmande föremål. Jag säger bortkastade, ty om, såsom jag hört sägas, större delen af skuldens nu återstående belopp, eller mer än 700,000 R:dr, är icke ens ett undfånget lån, utan upplupna räntor och omkostnader af mäklare-arfwoden, premier och allt hwad deßa agiotagets tittlar heta, så är det werkligen en slags blodspenning, som man will att Staten skall utbetala, och ett bewiljande deraf wore ett erkännande af procenteriets method, ett medgifwande, det Swenska Staten wore så fattig och så förnedrad, att hon behöfde underkasta sig sådana wilkor. Bedröfligt är det att höra till och med en Biskop sätta i fråga, huruwida Nationen skulle ega rätt att pröfwa om Regeringens traktater med främmande makter, afhandlingar med egna undersåtare, resolutioner och beslut i hwad mål som helst, instämma med wåra Grund-Lagar. I fall Nationen icke eger denna rätt, i fall lagligheten icke är första wilkoren för hwarje handling inom samhället, Styrelsens som individens, Konungens som undersåtens, så äro deßa Lagar ett tomt gyckelspel, och bättre wore då att de aldrig funnos, så förleddes åtminstone ingen att tro på deras helgd och anse sig skyddad af dem."

5:o Af J. O. Widegren från Östergöthlands Län, som instämde med Kihlblom samt anförde:

Den Proposition Kongl. Maj:t till Högloflige Stats-Utskottet afgifwit om Cabinetts-Caßans skuldsatta tillstånd, och nämnde Utskotts, i anledning deraf gifne Betänkande, som är föremål för denna discußion, har wäckt en allmän uppmärksamhet. Det hörer till det mest egna i wåra Riksdags-annaler, att Regeringen, ehuru bristen wid 1823 års Riksdag, efter Betänkandets föranledande, ej skulle hafwa

utgiort mera än 35,200 R:dr Hamburger Banco, icke då uppade Caßans behof, då Ständerne möjligen skulle hafwa ingått på deß betalning, utan lät den år ifrån år ökas till den uppgått till det enorma beloppet af En million R:dr. Men nedsättningen af anslaget till Caßan wid närwarande Riksdag, har lyckligen medfört ett uppdagande af hushållningen med Statens medel, som eljest med denna hemlighetsfullhet, som denna Caßa omgifwits, och om Ständerne bewiljat wanliga summor till densamma, icke stått att ernå. Jag skulle icke tweka att godkänna ifrågawarande Betänkande, emedan jag aldrig är sinnad att med min röst biträda betalningen af en enda skilling till denna skuld, om det icke, efter mitt förmenande, wore stödt på alltför knapphändiga och få motiver. Sådane wore ej swårt för det Högloflige Utskottet att anföra, — såsom 76 §. Regerings-Formen — bristen af fullständiga och tillförlitliga räkningar, som kunde bestyrka, att medeln för Rikets wärdighet och till deß nytta blifwit anwände.

Kastar jag en blick på den politik wår Regering under förflutne åren fölit, så upptäcker jag Rikets wärdighet, kränkt genom den beryktade Skeppshandeln och den kostsamma Ambaßaden wid Alexander-Statuens aftäckande, Grannriket Dannemarks fortfarande försök att eludera tractaten om Öresundska tullen, m. m.; och ihågkommande detta, kan jag på intet wis göra mig redo hwarföre Cabinetts-Caßan kunde komma i skuld, då efter mitt begrepp, wåra Diplomater så litet motswarat deras höga förtroende och landets sanna fördel och gagn. I denna sak har deßutom så många andra betänkligheter förekommit, såsom Stats-Ministern Friherre Stjernelds Embets-skrifwelse af den 3 sistlidne Mars, upplysande, att hwarken före, under eller efter denna tid

något lån blifwit upptaget, att jag nästan drager i betänkande om ens någon skuld finnes, eller om den icke är fingerad.

Det är således nödigt, att förhållandet med denna Caßa blifwer till fullo utredt, och att de Embetsmän, som genom låns upptagande utan Ständernes begifwande och samtycke, belastat Riket med skuld, brutit mot wåra Grundlagar, blifwa frambafde i ljuset — och till answar ställde — och Stats-Utskottet har i första afseendet lätt att gå Ständernes önskningar till mötes, då det är försedt med nödiga handlingar.

I de wid Betänkandet fogade reservationer, alla utom en enda, af de högre Ståndenn, finner jag med förwåning en fruktan rådande, att om Riksens Ständer ej ingå på betalandet af balancen, skulle Rikets wärdighet, credit och trygghet äfwentyras. Jag kan icke dela deßa tänkesätt; ty jag anser, att den som upptagit lånet, bör också betala det. Rikets wärdighet och trygghet upprätthålles för öfrigt icke genom praktfulla och öfwer höfwan kostsamma Ambaßader, eller nedsättas de, om wårt fattiga land representeras genom Consuler, då all kostnad för den pomp och ståt, som medföljer blotta namnet af en sådan Embetsman, undwikes. Swerige har sjunkit från den höga ståndpunct det innehade i Europa, då det nästan kringgärdade Österjön, neder till en af de lägre makterne; det är hög tid att i jemförelse dermed deß anseende hos andra makter wårdas. En Representant i Preste-Ståndet har framkallat en wådlig mening om Regeringens rättigheter, som jag ingalunda, och jag hoppas, få inom Riks-Ständen dela, eller att Cabinett-Caßans skuld är Nationens, emedan den är Regeringens, en så wådlig mening för det Constitutionella sam-

hället, att Riket, i stället för att wara skuldfritt, snart nog, att döma efter denna bedrift, skulle blifwa högt skuldsatt och kanske leda till deß upplösning.

Med ledning af det jag nu yttrat, yrkar jag återremiß på detta Betänkande."

6:o Af Gustaf Petersson från Östergöthlands Län:

"Som jag anser, att det i hwarje sak af wigt tillhör hwarje Representant att gifwa sin tanka tillkänna, will jag icke undandraga mig att härwid yttra min, och ämnar derwid icke wara mångordig.

Då jag af mina Committenter waldes till deras Representant wid innewarande Riksmöte, erhöll jag en fullmakt, som owilkorligen förpligtade mig att ställa mig till efterrättelse Rikets befwurna Regerings-Form af den 6 Maj 1809, jemte Riksdags-Ordningen och öfrige gällande Grundlagar. Nu lyder den 76 §. af denna Regerings-Form: "Utan Rikets Ständers samtycke, kan Konungen icke lån in- eller utrikes göra eller Riket med ny gäld belasta." Deßa begge föreskrifter äro icke otydliga och lemna icke eftertankan i ringaste förlägenhet om hwad jag såsom Representant i detta fall har att göra. Det har blifwit begärdt ett utomordentligt anslag till fyllande af en brist; hwarföre Cabinetts-Caßan skulle bäfta till ett belopp af 775,966 R:dr 32 sk. Banco, hwilken brist warit uppe ända till En million, men blifwit småningom afbetald, så att förstnämnde summa nu återstår. Att denna så kallade brist således icke kan utgöra något annat än skuld, förefaller mig så tydligt och klart, som, att 2 gånger 2 gör 4. Hafwa Ständerne samtyckt till denna skulds ingående? Nej, Ständerne hafwa aldrig förr än nu erhållit kunskap om

densamma. Med noga begrundande af nyß åberopade Regerings-Forms 76 §., måste slutföljden således blifwa, att denna Cabinett-Caßans brist, stor 775,966 R:dr 32 sk. B:co, utgör en sådan skuld, som Grundlagen icke erkänner och då jag erhållit bestämd föreskrift, att såsom Representant owilkorligen ställa mig Grundlagen till efterrättelse, måste jag helt och hållet bestrida all betalningsskyldighet från Statens sida af denna skuld. Hwad ytterligare widkommer sjelfwa skulden, så har Kongl. Maj:t uti sitt på Riksfalen hållna tal, hwilket äfwen blifwit i tryck utdeladt, förklarat, att Rikets utländska skuld wore betald; äfwensom då warande Utrikes Stats-Ministern Friherre Stjerneld; uti en skrifwelse till Högtofl ge Constitutions-Utskottet af den 3 Mars förlidit år, och hwilken skrifwelse warit i offentliga tidningar införd, förklarat, att Cabinetts-Caßan hwarken före, under eller efter år 1837 uttagit något lån.

I följd häraf anser jag af största nödwändighet, att förewarande Betänkande warder till Stats-Utskottet återremitteradt med anmodan att utreda förhållandet samt till Ständerne inkomma med en klar och tydlig redogörelse för, huru med densamma i hemlighet insweptа sak sig werkligen förhåller. Jag will endast bifoga en reflection: skulle deße ända till En million uppstigna medel blifwit anwände itll Rikets sanskyldiga nytta, hwarpå wi sannerligen icke sett några swår; ty endast allför litet har, Gud nåde oß! blifwit werkställdt med de millioner, som årligen utgätt af folkets egna Caßor till Statswerket. — Skulle den million hwartill Cabinett-Caßans brist uppgått, werkeligen blifwit anwänd för Rikets sannskyldiga nytta, så twiflar jag icke, att Regeringen redan wändt sig till fordna mera medgörliga Ständer, med begäran om öfwertagande af denna

skuld. På de skäl jag nu anfört, begär jag återremiß af Betänkandet."

7:o Af Olof Olofsson från Westerås Län:

"Till samma resultat som Stats-Utskottet, men på andra skäl, kommer äfwen jag i denna fråga, nemligen: till det, att Rikets Ständer böra afslå allt extra anslag till Minister-Staten, i och för Räntе- och Capital-afbetalning af en skuldsättning, hwilken i oförenlighet med §. 76 Regerings-Formen, utan Rikets Ständers samtycke blifwit åsamkad. Jag kan likwäl aldrig medgifwa, att Riks-Rättens pröfning af förhållandet med en ringa del af denna skuld, kan ega ringaste sammanhang med Rikets Ständers beslut, i fråga om denna skulds afbördande; utan anser jag, att Rikets Ständer äro skyldige Nationen, att i bestämda ordalag förklara: att såsom de uppgifne Cabinetts-Caßans skulder blifwit gjorde, utan Rikets Ständers samtycke, hwilket, enligt Regerings-Formens stadgande, bordt inhemtas, Rikets Ständer icke finna sig befogade, att af Rikets medel anslå något för de uppgifne lånens återgäldande.

Hela åtgärden med deßa skulder är så lagstridig, att en sträng undersökning dermed synes wara af nöden, och tillstår jag, att jag förundrar mig öfwer huru Stats-Utskottet kunnat underlåta att i anmärkningswäg göra anmälan om förhållandet hos Constitutions-Utskottet. Jag skulle derföre tro, att Utlåtandet borde återremitteras, och wille i detta fall wördsamt uppmana Stats-Utskottet att söka fullständigare utreda huru det kunnat tillkomma, att Cabinetts-Caßan nu eger så stora skulder, då Stats-Ministern för Utrikes Ärenderna den 3 Mars sistlidit år till Constitutions-Utskottet, på Kongl. Befallning, swarat, att intet lån warit upptaget; äfwensom jag tror, att Utskottet egde

anledning infordra Cabinetts-Caßans räkenskaper, alltsedan är 1809, för att undersöka när, huru och till hwad belopp nämnde Caßa under denna tid kunnat upptaga lån samt hwartill de blifwit begagnade.

Jag har hört mycket talas om, att Rikets wärdighet skulle fordra, att Rikets Ständer anslå medel till denna skulds betalande; men ingenting har mera öfwertygat mig, att Regeringen sjelf icke kunnat så betrakta saken, än deras eget handlingssätt; Konungen hade säkert icke tillåtit ett förhemligande af skulderne wid tre föregående Riksdagar, icke afwaktat den Stats-Ministerns död och proklama, som uppgifwes att hafwa upptagit lånen, samt slutligen icke låtit, i sådane ordalag som skett, meddela Stats-Utskottet en anmaning att i Extra Statsregleringen intaga betalning af en olaglig tillkommen skuld. Jag wet ingenting, som hindrar, att oansedt proclama, Konungen håller sig till dem, som skulderne olagligen gjort. Genom Reductionen togs egendomen åter till Kronan, som redan genom eganderätts-handlingar war befästad och bytesbristerne gwarstå såsom bewis, att Statens rätt till ersättning icke genom proclama ansetts förlorad. Jag ser således intet hinder för att söka Grefwe af Wetterstedts arfwingar, då denne undertecknat skuldförbindelserne och de få hålla sig till den, som anbefallt Grefwen att uppläna penningarne.

Jag yrkar alltså återremiß; men skulle pluraliteten anse, att Utlåtandet må bifallas, för att få slut på denna obehagliga sak nu genast, will jag endast härigenom hafwa i Protocollet förwarat min åsigt af saken."

Hwarjemte Olof Olofsson muntligen tillade, att han af 76 §. Regerings-Formen, jemförd med föreskriften i 22 §.

Riksdags-Ordningen, såg sig förhindrad att bewilia en enda skilling till betäckande af ifrågawarande brist.

Häruti instämde Lars Boëthius från Stora Kopparbergs Län.

8:o Af Anders Jonsson i Tuna från Östergöthlands Län:

"Flere Talare hafwa utwecklat ifrågawarande ämne, så wäl det i deß nuwarande outredda skick kan utwecklas; jag behöfwer således ei belasta Protocollet med ett widlyftigt anförande; jag kan dock icke stillatigande låta frågan paßera eller underlåta att uttrycka min förundran öfwer det sätt, på hwilket Styrelsen behandlat denna sak. Intet uppdagar så mycket som detta den fullkomliga brist på förtroende till folket och deß Ombud som hos Regeringen egt rum snart i 20 år. Mina Bröder! hwad förtroende kunna wi då hafwa för henne, eller finnes icke alltid ett mißförhållande i detta fall; wi omfatta den med öppenhet och aktning, som öppet och aktningsfullt bemöter oß — ett motsatt bemötande inger motsatta känslor.

För min enskildta del och med den wißhet jag eger, att den ifrågawarande skulden under intet wilkor kan wara betalningsgild, eger jag för mig tillräckliga skäl att omedelbart afslå en sådan betalning; men wåra Committenter hafwa det anspråket, att deras Ombud skola göra allt hwad uppå dem ankommer, för att bringa fullt ljus i saken; de skola weta hwad de böra tänka på grund af facta och icke blott af lösa rykten; af denna anledning, och då jag finner Stats-Utskottets tillstyrkande både oriktigt motiveradt och twetydigt, alltså förenar jag mig med dem, som yrka återremiß af Betänkandet, på det wi må blifwa i tillfälle att i ett fullständigt utweckladt swar för wår Regering yppa

de bekymmer och det obehagliga intryck denna sak wäckt hos Nationen."

9:o Af Hans Persson från Gefleborgs Län:

"Om tilläfwentyrs, hwad jag för min del ingalunda påstår, Regeringen hittills, enligt deß eget förmenande, ej warit "rätt förstådd af Nationen", så kan sådant numera swårligen låta säga sig, efter den ytterligare bekantskap med denna Regering, som man får göra genom här för handen warande ärende. Ett tydligare och mera talande kännemärke på wår Styrelse stär ej att erhålla. Det måste owilkorligen skingra och förströ äfwen den sista skymten af owißhet, deresi en dylik funnits, samt göra synkretsen klar och ljus. Också är den utomordentliga betydelsen af närwarande fråga redan tillfyllest bewittnad, ej mindre genom Styrelsens egna, wid så många olika tillfällen under Riksmötets lopp och på alla upptänkliga wis anwända bemödanden, att i densamma winna gehör åt sina önskningar, än genom den ytterst spända uppmärksamhet, som Nationen derät egnar.

Att, under sådane omständigheter, Folkets Ombud, om någonsin, böra wara på sin wakt och omsorgsfullt tillse, att de icke förspilla deß rätt och bästa, är på detta rum en öfwerflödig erinran.

I hufwudsaken, eller hwad beträffar Regeringens framställning, att Rikets Ständer måtte ikläda sig answarigheten för de för Cabinetts-Caßans räkning upptagne lån, lärer ingen af oß ett enda ögonblick tweka, att med det mest bestämda Nei tillbakawisa denna begäran. Endast det förhållandet, att wid lånens ingående Grundlagen blifwit öfwerträdd, utgör ett tillräckligt skäl härför. Ett ytterligare

är

är dock, att de oerhörda summor, som man på detta sätt förskaffat sig, icke i någon mån tillgodokommit Riket; ty förgäfwes skall man bjuda till att öfwertyga oß, det de utgifter, hwilka blifwit bestridda med ifrågawarande medel, warit för Landets fromma nödwändiga. Att inblanda sig i fremmande Furstars gifterwåls-affairer, att skicka serskildta sändebud till Ryska Kejsare-Staten, för att deltaga i dennes jubel öfwer minnen, som sårа hwarje Swenskt bröst; att erfara synen af yppiga gästabud och tillställningar i ett wißt Minister-Hôtel i wårt eget fattiga Land; att bekosta wißa höga Embetsmäns lysande färder till utländska orter, och derunder gifwa främlingarne skådespelet af en segling till lands, hwilken, såsom naturligt war, slutade med att tillskynda oß en ytterligare uppoffring af hundratusendetals Riksdaler; att slutligen hugnas med åskådandet af prunkande grafwårdar öfwer dem, som haft sin hand med i det grundlagsbrott, hwarom här är fråga; — allt sådant kan ej gerna sägas hafwa medfört någon nytta åt Riket och deß innebyggare. Jag är alltså förwißad, att detta Stånd utan ringaste willrådighet afslår Regeringens Propositioner, och det destoheldre, som, derest Ständerne åtogo sig den nu äskade betalnings-skylgigheten, de måhända snart igen kunde få emottaga lika beskaffade anspråk, för hwilkas godkännande hon då twifwelsutan komme att åberopa det förut tagna steget.

Angående deremot behandlingen af Stats-Utskottets Betänkande, har jag hört meningarne wara delade emellan återremiß och bifall nu genost, utan en sådan. Jag biträder denna senare mening, och tager mig friheten uppmana mina Bröder, att öfwerwäga, om icke en dylik åtgärd är

den lempligaste. Det synes nemligen mig wara ganska osäkert, huruwida den med en återremiß afsedda närmare utredningen kan winnas och i allt fall, hwad makt ligger wäl derpå, att få weta genom hwilka, eller på hwad sätt låne-afhandlingarne blifwit bedrifna? Deßutom befarar jag, att om de ifrågasatta bestämdare upplysningarne erhållas, man derefter skyndar, att just åberopa detta, såsom ett förbindande wilkor för Ständerne, att lyßna till Regeringens förslag. Jag will ej härtill lägga fruktan för ombyte inom Utskottet af den opinion i hufwudsaken, som det nu uttalat; men det kan likwist icke skada, att äfwen i detta afseende wara ytterst omtänksam. I betraktande häraf kan jag således icke frångå öfwertygelsen, att wi handla mest i öfwerensstämmelse med klokhet, om wi redan wid detta tillfälle, under förklarande af wår harm och förtrytelse öfwer den ifrågawarande skuldsättningen, gilla och bifalla Stats-Utskottets tillstyrkande, att Rikets Ständer icke måtte i och för detta ändamål anwisa några medel."

Hwarjemte Hans Persson muntligen tillade: När wi ej wilja betala ifrågawarande brist, synes det mig öfwerflödigt att återremittera Utlåtandet. I anledning af en wärd Talares yttrande bör jag erinra, att, efter hwad mig synes, wi utan twifwel kunna, med hänseende till utgången af denna fråga, tryggt återwända till wåra Committenter, derest wi nu genast förklara, att wi icke wilja betala en enda skilling till betäckande af den i Cabinets-Caßan uppkomna brist.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Såsom Ledamot af Hemliga Utskottet, kunde jag anses böra hafwa noggrann kännedom om de handlingar, som lemna upplysning i denna fråga; men då jag i sådan egenskap är bunden inom

de gränser, som min aflagda Ed för mig utstakar, kan jag endast yttra mig, såsom hwarje annan Representant, öfwer Stats-Utskottets nu förewarande Utlåtande, och will reducera detta yttrande till följande enkla anmärkningar: 1 §. Riksdags-Ordningen föreskrifwer, att "Swenska Folkets Representanter icke kunna, i utöfningen af deras Riksdagsmannabefattning, bindas af andra föreskrifter, än Rikets Grundlagar;" och 76 §. Regerings-Formen är af denna tydliga lydelse: "Utan Rikets Ständers samtycke kan Konungen icke lån in- eller utrikes göra eller Riket med ny gäld belasta." Som nu intet document kan framwisas, deruti Rikets Ständer meddelat ett sådant samtycke, så kan Representanten icke eller erkänna någon förbindelse hos Staten, att betala det lån, som nu är i fråga, hwilket icke kan betraktas annorlunda, än såsom en transaction mellan enskilde inom och utom landet. Jag skulle derföre wara benägen att bifalla Utskottets Utlåtande, med den förklaring, att Rikets Ständer icke kunna erkänna någon annan National-skuld, än den, som tillkommit med Ständernes samtycke, enligt Grundlagen. I anledning af de anmärkningar, som nu blifwit framställde af Brodren Kihlblom, finner jag dock för Rikets credit oundgängligt, att åstadkomma en ytterligare utredning, angående de orsaker, som föranledt upptagande af ifrågawarande lån, sättet hwarpå det tillkommit och till hwad ändamål det blifwit anwändt samt hwilka personer äro Långifware och Låntagare, m. m. Jag instämmer derföre med Kihlblom, och yrkar återremiß.

Härmed förenade sig Anders Larsson och Jan Persson från Upsala, Jonas Andersson från Jönköpings, Jan Eric Jansson och Jöns Ersson från Wermlands, Olof

Persson från Gefleborgs Län, Niclas Jönsson, Sone Persson och Håkan Nilsson från Skåne.

Nils Persson från Södermanland: Detta ärende är af en så sällsynt beskaffenhet, att wi swårligen kunnat föreställa oß, att wid ett Riksmöte finna ett dylikt öfwerläggningsämne. Det har blifwit uppdagadt, att den nu omtalade bristen i Cabinetts-Caßon har sin uppkomst alltsedan år 1823, efter hwilken tid denna Riksdag är den tredje; och nu först yppar man för Ständerne en brist af icke mindre än 775,000 R:dr. Säkerligen hade densamma äfwen nu blifwit förtegad, derest icke anslaget till Minister-Staten, såsom alltför rundeligen tilltaget, under innewarande Riksmöte blifwit minskadt, samt tillfälle således betaget wederbörande, att fortfarande i detta afseende beträda en hemlig bana, att utan Ständernes wetskap succeßivt afbetala den skuld, som likaledes utan Ständernes wetskap blifwit gjord, för att betäcka ifrågawarande brist. Stats-Utskottet har lyckligtwis icke ansett sig kunna bifalla Kongl. Maj:ts Skrifwelse, angående extra anslag för Cabinetts-Caßan, hwadan det icke wore någon fara wid att bifalla förewarande Utlåtande, under förklarande, att enär skulden tillkommit utan Rikets Ständers samtycke, samt således på ett grundlagswidrigt sätt, så kunna ej Ständerne rättsenligt belasta Staten med någon betalningsskyldighet deraf. Men på de af Kihlblom anförde skäl, will jag ej motsätta mig en återremiß.

Med Nils Persson från Södermanland instämde Peter Jönsson från Jönköpings Län, Jonas Johansson från samma Län, Johannes Petersson från Elfsborgs, Anders Brissman från Skaraborgs, Johan Ericsson från Stora Kopparbergs, Eric Nilsson från Jemtlands, Anders Nor-

mark från Westerbottens, Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus, Johannes Christoffersson från Kronobergs Län, Christen Andersson och Per Pålsson från Skåne.

David Andersson från Halland förklarade, det han instämde med Kihlblom och Nils Persson, begge från Södermanland.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län: Jag skall ej blifwa mångordig, och anhåller, att öfwerläggningen icke måtte blifwa för widlyftig i denna fråga. För min del gillar jag Stats-Utskottets afstyrkande af det begärda anslaget, men anser ordet "serskildta" böra uteslutas från sista raden af Utlåtandet, äfwensom jag icke kan godkänna den af Utskottet begagnade motivering. Lempligare hade det warit, att anföra, det Rikets Ständer förut under denna Riksdag fattat beslut, angående anslaget till Minister-Staten; och hwad den nu yppade skuldsättningen widkommer, så har den skett utan Rikets Ständers samtycke, hwadan Ständerne ej kunna annat, än alldeles ignorera den. På de af Kihlblom anförde skäl, will jag ej motsätta mig en återremiß, för att få ärendet bättre utredt samt lempligare motiver anförde.

Häruti instämde Sven Jonsson från Jemtland.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län:

"Då, mot min förmodan, discußion i denna ömtåliga sak blifwit öppnad, torde äfwen jag böra uttala min mening. Jag anser, att ifrågawarande Caßa-brist, som grundlagswidrigt tillkommit, aldrig af Rikets Ständer kan eller bör till betalning erkännas, utan bifaller jag alltså Betänkandet, och tror ej att någon återremiß är af behofwet påkallad; men som detta likwäl synes wara Ståndets mening, skall

jag wißt ej sätta mig deremot, förklarande, att huru utredt ärendet än återkommer, jag önskar, det Utskottet i hufwudsaken icke måtte fränträda sitt nu framlagde beslut, att tillstyrka afslag å den Kongl. Propositionen."

Häruti instämde Eric Persson från Gefleborgs Län samt Stephan Andersson från Stockholms Län.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Hwart jag wänder mig, i Utskott eller Stånd, hör jag ej omtalas annat, än Cabinetts-Caßans brist. Frågan har uppwäckt ett allmänt intreße. Under förewarande ofwerläggning har man klandrat Utskottet derföre, att Utskottet icke lemnat flere upplysningar i ämnet; men man har icke betänkt Utskottets motiver dertill, hwilka dock ligga i öppen dag, när man genomläser Utlåtandet, och finner de af t. f. Stats-Ministern för Utrikes ärenderne åt Utskottet lemnade handlingar hafwa warit beledsagade af det tillkännagifwande: "att till Utskottets grannlaga urskillning öfwerlemnades att bestämma det mer eller mindre widsträckta bruk, Utskottet, för ändamålets winnande, kunde finna för godt att göra af de meddelade handlingarne, helst handlingar af dylik diplomatisk egenskap aldrig äro underkastade en obegränsad offentlighet." Då nu härtill kommer, att Utskottet afstyrkt anslaget, så torde det ej hafwa warit för Utskottet tillständigt, att lägga i dagen andre detailler, än som skett i Utlåtandet. Det har blifwit tadlad, att Utskottet i sitt afstyrkande nyttjat ordet: "särskilta" anslag. Tillkomsten af detta ord ser man dock tydligen liggga deri, att Konungen begärt extra eller serskilta anslag för ifrågawarande ändamål, hwadan man borde gifwa swar på begäran. Således kan icke, såsom man säger, någon hund ligga begrafwen under detta uttryck. Hwad sjelfwa hufwudsaken wid-

kommer, hyser jag den mening, att, enär wi icke wilja betala skulder, böra wi ej återremittera Betänkandet. Ytterligare utredningar och upplysningar äro öfwerflödige, derest Utskottet fortfarande blifwer af den tanka, att det begärda anslaget ej må bewiljas. För min del skall jag söka bidraga dertill, att Betänkandet återkommer i oförändradt skick, och att Utskottet förklarar, det Riksens Ständer med oftanämnde transaction icke hafwa något att skaffa.

Matts Persson från Stockholms Län: Jag instämmer uti Kihlbloms förträffliga anförande, och yrkar återremiß, wißerligen icke af det skäl, att jag med min röst will bidraga till betalning af en enda skilling utaf ifrågawarande lån; men emedan det i sanning skulle wara hårdt att hemkomma till sine Committenter, och icke med säkerhet kunna säga: 'Swerige har ingen utländsk skuld.' Derest Ständerne, mot Grundlagens tydliga lydelse, skulle såsom nationalskuld erkänna sådan gäld, hwilken blifwit åsamkad utan Ständernes samtycke, samt Regeringen sålunda skulle ega att i hemlighet skuldsätta Nationen; så komme man måhända till slut icke att weta ordet af, innan man, med person och egendom, wore, såsom ordspråket lyder, "såld under markatton."

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Då Cabinetts-Caßans räkenskaper icke äro af den natur att de kunna revideras af Stats-Revisorerne, samt således ingen controll finnes öfwer det sätt, hwarpå de till Minister-Staten anordnade medel anwändas, så kan Staten rimligtwis icke hafwa att skaffa med den brist, som af hwarjehanda okända anledningar kan hafwa uppkommit i nämnde Caßa och blifwit betäckt med lån, upptagne utan Ständernas samtycke. Ständerne synes mig derföre icke böra bekymra sig

om, huru ifrågawarande brist uppkommit, när de icke wilja erkänna skulden till betalning, och de således undwika att statuera ett det mest wådliga præjudicat för framtiden. Jag yrkar bifall till Utlåtandet och anser återremiß olemplig; ty "der man ej har ärende in, der bör man ej knacka på."

Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län:

"Pluraliteten i Stats-Utskottet har ansett denna Cabinetts-Caßans skuld såsom grundlagswidrigt tillkommen, utan Rikets Ständers wetskap, icke tillhöra Staten, utan enskildte transactioner, hwarföre Utskottet har afstyrkt denna skulds betalande af Statsmedlen.

Men af de långa widfogade reservationer kunna wi lätt inhemta ställningar och förhållande, huru de wilja behandla denna wigtiga fråga och nu wilja inweckla Staten i denna skuld, på samma sätt de wilja behandla Bonde-Ståndets önskningar om Banco-winsten, och bortrycka flere millioner från jorden och för enskildte mäktige förespråkares räkning nedsänka dem i Canaler och Hafwets djup.

Af sådane ställningar fruktar jag, om detta Betänkande återremitteras, det torde komma sämre tillbaka. På de upplysningar och skäl, som Kihlblom anfördt, yrkar jag återremiß."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Den återremiß, som nu begäres, synes mig så mycket mera öfwerflödig, som ingen enda af de Ledamöter, hwilka under förewarande öfwerläggning talat eller skriftligen utlåtit sig i ämnet, yrkat ogillande af det afstyrkande beslut, som Utskottet framlagt; och då Konungen icke eger mot 76 §. Regerings-Formen utan Riksens Ständers samtycke, göra

län in- eller utrikes eller Riket med ny gäld belasta, samt den nu ifrågawarande brist icke är upptagen uti Konungens Proposition om Statswerkets tillstånd och behof, hwilket ofelbart bordt ske, i fall den till bristens betäckande giorde skuld skulle anses såsom Statens, så finner jag tillräckligt skäl att bifalla Utskottets Utlåtande, och jag skulle önska att öfwerläggningen om detta obehagliga ämne måtte ju förr deß heldre upphöra.

Häruti instämde Peter Gabrielsson från Kronobergs, Eric Persson från Upsala, Olof Hansson från Westerås och Olof Olofsson från Westerbottens Län.

Henric Hansson från Elfsborgs Län:

"Uti Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, hwari uppgifwes, att Cabinetts-Caßan häftar för en skuld, lärer icke beloppet wara uppgifwit till någon bestämd summa, men genom handlingar, som äro Utskottet tillhandakomna, är utredt, att nämnde Caßa war behäftad med en skuld år 1823, som bestod af 97,066 R:dr 32 sk. Banco, hwilken skuld sedermera ökats så att den år 1836 icke uppgått till mindre än 1,000,000 R:dr nämnde mynt, hwarå sedermera afbetalningar skola wara gjorde, så att återstoden i capital nu utgör 775,966 R:dr 32 sk., hwartill anslag är begärdt för att liqvidera densamma. Detta anslag har Utskottet afslagit med en sorts förbehåll; men som jag anser denna skuldsättning wara grundlagswidrigt tillkommen, och på den grund Rikets Ständer icke med deß godtgörande kunna, hwarken nu eller i en framtid hafwa att göra, så påstår jag, att Utskottet skulle äfwen utan att åberopa serskildte personer, hwilka skola wara under Riks-Rätt tilltalade i och för detsamma, m. m., gjort ett bestämdt afslag och icke uppställt redactionen under nämnde wilkor; ty det skulle blifwa en

wädlig sed, om enskildte personer få uppbära medel som lån och Rikets Ständer deß skulder godtgöra wid blifwande Riksdagar; ty då kunde den tid komma, att Swerige blefwe skuldsatt, så att all deß egendom icke försloge till att godtgöra skulderne. Jag anhåller derföre om återremiß och påstår, att Utskottet gifwer ett bestämdt afslag och derwid förändrar ordasättet i den nu warande redaction; ty jag anser, att Rikets Ständer icke böra proceßa med några serskildte personer derom."

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag instämmer till alla delar med Kihlblom. Den ifrågawarande skulden är hwarken tillkommen med Ständernes samtycke, ej eller är något Protocoll derom fördt i Stats-Rådet; hwadan Ständerne, enligt Grund-Lagens tydliga lydelse, icke hafwa med denna gäld att skaffa. Den Kongl. Propositionen i ämnet lemnar oß emedlertid ett ytterligare tillfälle att "förstå wår Regering". Den har dock beklagligtwis framställt en skuggsida. Regeringen har wid Riksdagens början af det fattiga folket begärt anslag till Minister-Staten, långt utöfwer det werkliga behofwet, och det har nu wisat sig, att Ständerne gjorde rätt, då de nedsatte nämnde anslag. De hafwa derigenom kommit i tillfälle att se, det medlen icke ensamt anwändas till det bestämda ändamålet, utan att en del deraf warit disponerad till amortering af en hemlig skuld. Jag skulle wißerligen icke hafwa något emot att bifalla Betänkandet, derest Utskottet med mera bestämdhet uttryckt, att, emedan skulden grundlagswidrigt tillkommit, så kunna ej Ständerna erkänna den såsom Statens och för deß räkning gjord, utan anse den för hwad den är, nemligen Regeringens enskilda gäld; hwadan de afslå det begärda anslaget. Då nu återremiß är begärd,

så torde blifwa nödigt, att Utskottet, så mycket ske kan, utreder frågan, på det offentligen måtte blifwa wisadt, att Swerige icke eger någon Statsskuld, och på det ej utländningen, som saknar kännedom i wåra Grund-Lagar, må få skäl till misstankar mot Nationen, hwartill så mycket större anledning torde finnas, då man känner sättet, huru wår gamla Statsskuld blef liqviderad.

Sven Andersson från Skaraborgs och Gamle Anders Jansson från Westerås Län instämde med von Zweigbergk.

Nils Persson från Örebro Län:

"Under frågans behandling i Stats-Utskottet, tillhörde jag majoriteten till det då fattade beslutet. Jag yrkade för tillfället, att en närmare utredning af frågan wore nödwändig, än som då kunde erhållas och att man icke blindwis kunde bewilja ett anslag till betäckande af Cabinetts-Caßans skuld, hwilken nu fått benämning af brist; helst då den påtagligen icke tillkommit i grundlagsenlig wäg. Jag yrkade då äfwen, att om Höga Wederbörande, i hemlighet åsamkat den ifrågawarande skulden, må Höga Wederbörande äfwen i hemlighet densamma betala. Och denna min uttalade mening widhåller jag äfwen nu. Att motiverna för afslaget blifwit knapphändiga, wisar sig öppet för en hwar, som genomläst Utlåtandet och hwarföre Utskottet fått uppbära de skarpaste förebråelser; men derwid får jag meddela den upplysning, att discußionen i Utskottet under frågans behandling icke war knapphändig.

Då nu så många af Ståndet yrkat återremiß å Utlåtandet, will jag icke motsätta mig densamma, ehuru jag befarar, att dermed föga winnes."

Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län: Då jag icke ämnar bifalla betalningen af ifrågawarande gäld, finner jag icke någon widare utredning wara af behofwet påkallad, samt således den yrkade återremißen obehöflig, hwadan jag för min del finner Utskottets afstyrkande böra utan omwäg bifallas.

Häruti instämde Per Mattsson från Wester-Norrlands Län.

Jon Olsson från Gefleborgs Län: Jag har icke begärt ordet för att serdeles öka reflectionerne öfwer förewarande fråga, ehuru jag medgifwer att dertill icke saknas rika anledningar. Jag inskränker mig i det fallet till att instämma uti hwad Kihlblom i sitt förtjenstfulla anförande yttrat; men jag anser mig icke destomindre äfwen skyldig, att beklaga de Regerings-åtgärder, som föranledt frågans uppkomst — i fall man kan benämna dem "Regerings-åtgärder" — men jag fruktar att de endast, om förhållandet blir närmare utredt, komma att anses, som enskildte transactioner. Att de emellertid äro beklaganswärda, det lärer ingen kunna neka. Alla Reservanterne, och till och med en Biskop, erkänna det; men en del af deßa Reservanter anse likwäl Rikets Ständer skyldige att ikläda sig, eller Nationen, betalnings-skyldigheten för Cabinett-Caßans ifrågawarande skulder, ehuru de medgifwa, att deßa skulders tillkomst skett i uppenbar strid med Grundlagen. Om det skulle lyckas att göra en sådan mening gällande, skulle den medföra ett alltför wådligt præjudicat; och jag wågar hoppas, att 1840 och 41 års Ständer icke taga första steget på en sådan bana, som, efter mitt förmenande, helt och hållet skulle förwandla wår Constitution till ett gyckel.

Jag har welat widröra detta för den händelse, att Utlåtandet blir återremitteradt. Jag hade wißerligen önskat, att Utskottet walt andra och tydligare motiver, äfwensom sjelfwa tillstyrkandet bestämdare uttryckt; men då jag gillar det resultat, hwartill Utskottet kommit och då det torde wara problematiskt, huruwida någon ting winnes med en återremiß, så finner jag mig böjd att bifalla Utlåtandet — skiljer mig således i det fallet från hwad Kihlblom yrkat; men jag skall likwäl icke eller motsätta mig återremiß, om yrkandet widhålles.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Denna fråga har af så många Ledamöter blifwit dels skriftligen, dels muntligen, utwecklad, att jag ej bör upptaga Ståndets tid med något widlyftigt yttrande i ämnet, men, såsom Ledamot af Stats-Utskottet, bör jag upplysa, det jag, hindrad af sjukdom, icke war tillstädes, när Utskottet beslöt, att hemlighålla större delen af de handlingar, som blifwit åt detsamma öfwerlemnade till upplysning i ämnet, mot hwilket beslut jag äfwen låtit anteckna min reservation i Stats-Utskottets Protocoll. Jag tror dock att, enär Utskottet afstyrkt anslaget, såsom nu är fallet, föga warit wunnet med andra upplysningars meddelande, än dem Utlåtandet innehåller. Jag är äfwen böjd att tro, det någon fullständig utredning af frågan icke kan winnas genom en återremiß, helst man måste wara mera initierad i Regeringens hemligheter, för att kunna tillräckligt få reda på detta ämne. Möjligtwis kunde sådant ske genom Hemliga Utskottets Ledamöter, dereft intet band derifrån hindrade dem. — Då wi icke wilja betala gälden, emedan den icke är Statens, så lärer ock en återremiß wara öfwerflödig. Någon har nämnt, att det wore en skandal för Nationen att hafwa

skuld och hålla den hemlig; men då skulden icke är i grundlagsenlig wäg tillkommen, samt således icke under någon förewändning kan anses såsom Statens, så kan denna skandal ingalunda träffa Rikets Ständer, derest icke Kongl. Maist framlägger ärendet i öppen dag och derwid tydligen wisar, att skulden uteslutande blifwit gjord för Rikets sannskyldiga nytta samt warit oundwiklig. I sådant fall, men icke annars, kunde det blifwa en moralisk förbindelse för Representanterne att anslå medel till skuldens betäckande. Man kan wäl säga, att om någon utgifwit skuldsedel i mitt namn, så bör jag af honom söka mitt åter. Men hwem är det wäl i förewarande fall, som utgifwit skuldförbindelsen? — Hade man på juridisk wäg någon regreß till Honom, så wore det ingen fara wid att betala och sedan lagsöka; men då detta ej låter sig göra, så finner jag det lempligast att utan omwäg bifalla Utlåtandet. Jag will dock ingalunda motsätta mig en återremiß. Hwad af en wärd Talare blifwit föreslaget, att nemligen i utländska tidningar införa en annonce af innehåll, att Swerige icke har någon national-skuld, torde medföra mera skada, än gagn, och kan jag för min del icke bifalla en sådan åtgärd.

Per Östman från Wester-Norrlands Län: Då ifrågawarande skuld tillkommit i strid mot 76 §. Regerings-Formen samt Stats-Utskottet afstyrkt allt anslag till densammas betalande, så finner jag det lempligast, att utan omwäg bifalla Utlåtandet. En återremiß tjenar ju till ingenting, då man icke will ingå i betalnings-skyldighet, och den inwändning, att Rikets anseende skulle lida, derest betalning uteblef, förfaller af sig sjelf, då man besinnar, att skulden ingalunda är Statens, utan helt och hållet enskild, samt att således försträckningsgifwaren må skylla sig sjelf,

i händelse tillgång hos förträckningstagaren skulle saknas. Jag yrkar således bifall af Utlåtandet.

Strindlund: Hwad sjelfwa saken widkommer, är derom så mycket ordadt, att föga kan wara att tillägga. Men i anledning af de yttranden, som blifwit fällda, angående Stats-Utskottets åtgärd med de till deß upplysning meddetade handlingar, kan jag ej underlåta att anmärka, det en och hwar torde finna, att Utskottet handlat i fullkomlig öfwerensstämmelse med 4 mom. i 2 §. Tryckfrihets-Förordningen, deri uttryckligen stadgas: att inga Ministeriella handlingar, eller berättelser öfwer ministeriella ärender, hwilka höra till ett senare tidehwarf, än för minst femtio år tillbaka, må utan Regeringens tillstånd från trycket utgifwas eller utbekommas. Således har Utskottet derutinnan följt Grundlagens föreskrift. Hwad beträffar den yrkade återremißen, så biträder jag densamma, helst Utskottet, när förewarande Utlåtande afgafs, wäl hade emottagit t. f. Utrikes Ministerns skrifwelse af den 7 Mars sistlidet år, men icke hade någon kännedom om det af ord. Utrikes Ministern utfärdade intyg af den 4 i samma månad, hwadan det torde wara nödigt att närmare utreda detta förhållande, samt lägga i dagen alla de upplysningar, som kunna och böra offentliggöras.

Anders Nilsson från Östergötblands Län: Jag skulle wißerligen icke hafwa något emot att bifalla Utlåtandet, men då så många i Ståndet yrkat återremiß deraf, instämmer jag med Widegren och Kihlblom.

Härmed förenade sig Eric Jansson från Stockholms Län.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Emedan ingen talat för ogillande af det slut, hwari Utskottet stannat, nem-

ligen att afslå det begärda anslaget, finner jag icke hwad gagn en återremiß skulle medföra. Twå Ledamöter af Stats-Utskottet hafwa upplyst, hwarföre Utskottet icke funnit tillständigt att ingå i en mera widlyftig motivering, då Utskottet icke welat tillstyrka anslag. Enär dels föga flere upplysningar lära genom en återremiß winnas, dels en sådan ingalunda bidrager till Riksdagens förkortande, yrkar jag för min del, det Ståndet utan omwäg måtte bifalla Utlåtandet.

Häri instämde Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län och Christen Persson från Gottland.

Sahlström från Stockholms Län: Då detta ämne af så många wärde Talare är utredt, synes det mig öfwerflödigt att förlänga öfwerläggningen. Jag finner det ingalunda wara Nationen och deß Representanter wärdigt, att i en fråga, som wäckt en så allmän uppmärksamhet, åtnöjas med twetydiga upplysningar. Af detta skäl samt för att få Stats-Utskottets afstyrkande mera bestämdt uttaladt, och bättre motiveradt, instämmer jag med dem, som yrkat återremiß; hwartill den omständighet gifwer en ytterligare anledning, att wi ingalunda kunna wara säkra, det ju icke twå Riks-Stånd återremittera Utlåtandet, just derföre att de ämna anslå medel till den ifrågawarande bristens betäckande.

Kihlblom äberopade de skäl, hwilka han uti sitt skriftliga anförande utwecklat för återremiß och med honom instämde Ephraim Larsson från Elfsborgs Län, Trysén från Östergöthland och Sone Persson från Skåne.

Anders Larsson från Westerås Län yttrade:

"I

"I början af Riksdagen ansåg jag, så wäl som öfrige af Ståndsbröderne, det wara min pligt att befrämja mine Committenters rätt och bästa, och för att få någon lindring i deras tryckande skattebördor, war bland mina motioner äfwen den, som innehöll nedsättning af Minister-Caßan, samt de 100,000 R:dr till oförutsedda händelser, m. m. Jag gjorde mig noga underrättad om, att deßa summor till sitt stora belopp woro öfwerflödige; jag trodde då, att denna, med flere jemkningar, skulle komma de skattskyldige till godo; att denna Caßa, hwilken nu förändrat namn till Cabinetts-Caßa, är, efter min öfwertygelse, en och samma, och, ehuru det illa upptogs af höga wederbörande, har, wid votering i Förstärkt Stats-Utskott, summorne blifwit der nedsatte, och Regeringen nu medgifwit, att den af nämnde Caßa årligen kunnat de sednare åren lika mycket afsätta. I öfrigt förenar jag mig i Ephraim Larssons skriftliga anförande, hwilket jag tecknat mitt namn under, och i händelse denna oerhörda summa, hwilken nu är i fråga, skulle wara till betalning orättwist fordrad, anser jag mig på det högsta wara skyldig att bewaka mine Committenters rätt, och kan icke medgifwa någon betalningsskyldighet från Statens sida. Min fulla öfwertygelse är ock, att Stats-Utskottets Ledamöter böra af wederbörande fordra alla rättskaffens upplysningar i denna wigtiga fråga, för att utröna, huruwida Cabinetts-Caßan har någon werklig skuld, hwilken Nationen wore skyldig att betala. I annat fall nekar jag, som sagdt är, till all betalningsskyldighet; och jag tror så mycket mindre någon skuld för Staten finnas, som 76 §. Regerings-Formen sådant förbjuder, och om Styrelsen gemensamt, eller någon enskild per-

son deraf, upptagit lån, för att efter eget godtycke anwända (kanhända någon del till Baler, Soiréer, skänker, m. m., hwilket wanligen tillfaller dem, som alltid roa sig att segla med strömmen; men det har aldrig warit min lott, icke eller blir det) så må låntagaren sjelf betala. På deßa grunder yrkar jag återremiß."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: I fall man anser sig skyldig att betala skulden, då må man återremittera Betänkandet. Men om man deremot sinner sig böra afslå det begärda anslaget, då må man utan omwäg bifalla Utlåtandet, samt med detsamma förekomma, att ej Riksdagen, äfwen genom en återremiß af detta Utlåtande onödigtwis förlänges.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag skulle wißerligen wara beredd att biträda Rutbergs mening, derest Utlåtandet icke återremitterades, äfwen från de öfrige Stånden, hwadan således den återremiß wi kunna besluta, ingalunda bidraga till Riksdagens förlängning, men wäl innebure en opinionsyttring från detta Stånd och med detsamma en motwigt mot de åsigter, som i annan syftning bland de öfrige Stånden kunna göra sig gällande.

Johannes Andersson från Skaraborgs, Anders Jonsson i Tuna och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län instämde med Hans Jansson.

Rutberg: Som wi icke kunna beräkna, hwad Adeln och Preste-Ståndet i denna fråga komma att besluta; men Bonde-Ståndet fritt och sjelfständigt plägar grunda sina beslut på egen öfwertygelse, så widhåller jag mitt yrkande, det wi må utan omwäg bifalla Utskottets afslyrkande.

Med Rutberg instämde Peter Gabrielsson från Kronobergs, Östman från Wester-Norrlands Län, Per Jöns-

son från Skåne, Lars Nilsson från Blekinge och Lindbäck från Halland.

Öfwerläggningen war slutad, och som Talmannens proposition på bifall till Utlåtandet blef med blandade Ja och Nej beswarad samt votering begärdes, så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets förewarande Utlåtande N:o 427, i fråga om anslag för Cabinetts-Cassans behof,

röstar Ja;

Den, det ej will,

röstar Nej!

Winner Nej, har Ståndet beslutat återremiß af ofwannämnde Utlåtande, med de derwid gjorde anmärkningar.

Omröstningen, i wanlig ordning anställd, utföll med 70 Nej mot 26 Ja, och hade Ståndet således beslutat återremiß af Utlåtandet, med hwad derwid skriftligen och muntligen blifwit anfördt.

§. 10

Då derefter å nyo föredrogs Talmannens, på bordet hwilande, anmälan, angående en wid sisthållne Talmans-Conclav af Ledamöter i de öfrige Riks-Ständen gjord hemställan om minskning i antalet af de till Bonde-Ståndets Cancellie anslagen tolf Extra Ordinarie Cancellist-arfwoden, förklarade Ståndet, efter någon öfwerläggning, sig icke kunna, i anseende till Riksdagens snart inträffande slut, samt den i anledning deraf uppkommande större mängd expeditioner och göromål, på annat

sätt gå nämnde hemställan tillmötes, än att Ståndet för den återstående tiden af innewarande Riksmöte förminskade de till Ståndets Cancellie anslagne Extra Ordinarie Cancellistafwoden från tolf till ellofwa, hwartill Ståndet nu fann sig ega så mycket mer anledning, som Extra Ordinarie Cancellisten hos Ståndet vice Härادshöfdingen K. L. Gullander i deßa dagar blifwit af Kongl. Swea Hof-Rätt förordnad, att föreslå Borgmästare-Embetet i Westerås och derföre till Talman redan inlemnat ansökan, att från sin hos Ståndet innehafwande befattning med denna månads utgång warda entledigad, hwilken ansökan, wid nu skedd föredragning, Ståndet äfwen fann för godt att bifalla.

§. 11.

Wid förnyad föredragning remitterades till Lag-Utskottet Ola Jeppssons från Blekinge Län, sedan den 17 dennes på bordet hwilade motion, att Lag-Utskottet måtte anmodas afgifwa förslag till de ändringar i Kyrko-Lagen, som kunna blifwa en följd af Ständernes beslut, angående Klockare- och Skol-Lärare-tjensternes förening samt öfrige ämnen, hwilka förekomma uti Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtanden N:ris 5 och 128, rörande allmänna Stadganden och anslag till Folk-underwisningens befrämjande.

§. 12.

Anders Larsson från Upsala Län erhöll, på begäran, tre weckors ledighet från Riksdagsgöromålen, räknad från den 2 instundande Mars; och förordnades Olof Olsson från Westerbottens Län att wara Ledamot af Allmänna

Beswärs- och Oeconomie-Utskottet från den 1 i samma månad, till deß Anders Larsson åter i Utskottet inträder.

§. 13.

Föredrogos och bordlades 1:sta gången:

En inbjudning från Preste-Ståndet, om underdånig anmälan hos Kongl. Maj:t, angående Riksdagens afslutande wid medlet af nästkommande Maj månad, m. m.;

En inbjudning af Borgare-Ståndet, i fråga om deß beslut angående Stats-Utskottets Utlåtanden N:ris 382 och 432, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, rörande eftergift af en wid Arbets- och Corrections-inrättningen i Norrköping uppkommen balance;

Bewillnings-Utskottets

Utlåtande N:o 40;

Banco-Utskottets

N:ris 148—152; samt

Lag- och Oeconomie-Utskottens

N:ris 32—43.

§. 14.

Uppläsles från Med-Ständen ankomne Protolls-Utdrag nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

för den 20 och 24 dennes,

N:ris 894 och 895;

Från Högwördige Preste-Ståndet, för samma dagar,

N:ris 576—579; samt

Från Wällofl. Borgare-Ståndet, för den 24 dennes,

N:ris 592—596.

Deßa Protocolls-Utdrag lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.